

XII. MINORES PROPHETÆ.
ET MACHABEORUM LIBRI DUO.

LUGDUNI
Sumpt. PETRI GUILLIMIN, & ANT. BEAUJOLIN
in vico Bellæ-Corderiæ. Cum privil. Regis. M. DC. [illegible]

PROPHETIA OSEE.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Osee prophetaverit, qui jussus fornicariam accipere uxorem, duos filios unámque filiam ex ea generavit: quibus nomina jubetur imponere juxta effectus quos Dominus in populo suo decreverat inducere: de Gentium conversione, & futuro eodem capite filiorum Juda & Israël.

1 VERBUM Domini, quod factum est A
ad Osee filium Beeri, in diebus
Oziæ, Joathan, Achaz, Ezechiæ,
regum Juda, & in diebus Jero-
boam filij Joas regis Israël.
2 Principium loquendi Domino in Osee:
& dixit Dominus ad Osee: Vade, sume tibi
uxorem fornicationum, & fac tibi filios forni-
cationum: quia fornicans fornicabitur terra à
Domino.
3 Et abiit, & accepit Gomer filiam Debe- B
laim: & concepit, & peperit ei filium.

4 Et dixit Dominus ad eum: Voca nomen ejus Jezrahel: quoniam adhuc modicum, & visitabo sanguinem Jezrahel super domum Jehu, & quiescere faciam regnum domus Israël.

5 Et in illa die conteram arcum Israël in valle Jezrahel.

6 Et concepit adhuc, & peperit filiam. Et dixit ei: Voca nomen ejus Absque misericordia: quia non addam ultra misereri domui Israël, sed oblivione obliviscar eorum.

C 7 Et domui Juda miserebor, & salvabo eos in Dño Deo suo: & non salvabo eos in arcu, & gladio, & in bello, & in equis, & in equitibus.

8 Et ablactavit eam, quæ erat Absque misericordia. Et concepit, & peperit filium.

D 9 Et dixit: Voca nomen ejus: Non populus meus: quia vos non populus meus, & ego non ero vester.

10 Et erit numerus filiorum Israël quasi arena maris quæ sine mensura est, & non numerabitur.

* Ro. 9. f. 26. * Et erit in loco ubi dicetur eis: Non populus meus vos: dicetur eis: Filij Dei viventis.

11 Et congregabuntur filij Juda, & filij Israël pariter: & ponent sibimet caput unum, & ascendent de terra: quia magnus dies Jezrahel.

Caput II.

Minatur Dominus Israëli tanquam uxori adulteræ repudium, & sepit vias ejus spinis, ut ad virum suum revertatur: cúmque non advertat à quo habeat bonorum abundantiam, ablaturum se ab ea dicit cuncta in quibus delectatur: sicque ipsum tandem ad se reducturum, magnáque felicitate donaturum: & de Gentium vocatione.

A 1 Dicite fratribus vestris: Populus meus; & sorori vestræ: Misericordiam consecuta,

2 Judicate matrem veſtram, judicate: quoniam ipſa non uxor mea, & ego non vir ejus: auferat fornicationes ſuas à facie ſua, & adulteria ſua de medio uberum ſuorum.

3 Ne fortè expoliem eam nudam, & ſtatuam eam ſecundùm diem nativitatis ſuæ: & ponam eam quaſi ſolitudinem, & ſtatuam eam velut terram inviam, & interficiam eam ſiti.

4 Et filiorum illius non miſerebor: quoniam filij fornicationum ſunt.

5 Quia fornicata eſt mater eorum, confuſa eſt quæ concepit eos: quia dixit: Vadam poſt amatores meos, qui dant panes mihi, & aquas meas, lanam meam, & linum meum, oleum meum, & potum meum.

6 Propter hoc ecce ego ſepiam viam tuam ſpinis, & ſepiam eam maceria, & ſemitas ſuas non inveniet.

7 Et ſequetur amatores ſuos, & non apprehendet eos: & quæret eos, & non inveniet, & dicet: Vadam, & revertar ad virum meum priorem: quia benè mihi erat tunc magis quàm nunc.

B

8 Et hæc neſcivit, quia ego dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal.

9 Idcircò convertar, & ſumam frumentum meum in tempore ſuo, & vinum meum in tempore ſuo, & liberabo lanam meam & linum meum, quæ operiebant ignominiam ejus.

10 Et nunc revelabo ſtultitiam ejus in oculis amatorum ejus: & vir non eruet eam de manu mea:

11 Et ceſſare faciam omne gaudium ejus,

ſolemnitatem ejus, neomeniam ejus, ſabbatum ejus, & omnia feſta tempora ejus.

C 12 Et corrumpam vineam ejus, & ficum ejus: de quibus dixit: Mercedes hæ, meæ ſunt, quas dederunt mihi amatores mei: & ponam eam in ſaltum, & comedet eam beſtia agri.

13 Et viſitabo ſuper eam dies Baalim, quibus accendebat incenſum, & ornabatur inaure ſua, & monili ſuo, & ibat poſt amatores ſuos, & mei obliviſcebatur, dicit Dominus.

14 Propter hoc, ecce ego lactabo eam, & ducam eam in ſolitudinem: & loquar ad cor ejus.

15 Et dabo ei vinitores ejus ex eodem loco, & vallem Achor ad aperiendam ſpem: & canet ibi juxta dies juventutis ſuæ, & juxta dies aſcenſionis ſuæ de terra Ægypti.

16 Et erit in die illa, ait Dominus: vocabit me: Vir meus, & non vocabit me ultrà, Baali:

17 Et auferam nomina Baalim de ore ejus, & non recordabitur ultrà nominis eorum.

D 18 Et percutiam cum eis fœdus in die illa, cum beſtia agri, & cum volucre cæli, & cum reptili terræ: & arcum, & gladium, & bellum conteram de terra: & dormire eos faciam fiducialiter.

19 Et ſponſabo te mihi in ſempiternum: & ſponſabo te mihi in juſtitia, & judicio, & in miſericordia, & in miſerationibus.

20 Et ſponſabo te mihi in fide: & ſcies quia ego Dominus.

21 Et erit in die illa: Exaudiam, dicit Dominus, exaudiam cælos, & illi exaudient terram.

22 Et terra exaudiet triticum, & vinum, & oleum: & hæc exaudient Iezrahel.

23 Et ſeminabo eam mihi in terra, & miſerebor ejus, quæ fuit abſque miſericordia.
24 * Et dicam non populo meo: Populus * Ro.
meus es tu: & ipſe dicet: Deus meus es tu. 9. f. 25.

Caput III. 1. Pet. b. 10.

Rurſum jubetur Propheta diligere adulteram, quæ tamen multis diebus illum expectet, quia filios Iſraël multis diebus ſine rege & ſacrificio ſedentes, tandem ad Dominum dicit reverſuros.

1 ET dicit Dominus ad me: Adhuc vade, A
& dilige mulierem dilectam amico & adulteram: ſicut diligit Dominus filios Iſraël, & ipſi reſpiciunt ad deos alienos, & diligunt vinacia uvarum.
2 Et fodi eam mihi quindecim argenteis, & coro hordei, & dimidio coro hordei.
3 Et dixi ad eam: Dies multos expectabis B
me: non fornicaberis, & non eris viro: ſed & ego expectabo te.
4 Quia dies multos ſedebunt filij Iſraël ſine rege, & ſine principe, & ſine ſacrificio, & ſine altari, & ſine ephod, & ſine theraphim.
5 * Et poſt hæc revertentur filij Iſraël, & * Eze.
quærent Dominum Deum ſuum, & David 34. f. 23.
regem ſuum: & pavebunt ad Dominum, & ad bonum ejus, in noviſſimo dierum.

Caput IV.

Minatur terra Iſraël, propter multa populi peccata, qui & ſcientiam repulit, & idololatriæ fuit deditus: dicit ſe relicturum Iſraël in peccatis ſuis; cupiens ne Juda ipſum imitetur.

1 AUdite verbum Domini filij Iſraël, quia A
judicium Domino cum habitatoribus terræ: non eſt enim veritas, & non eſt miſericordia, & non eſt ſcientia Dei in terra.
2 Maledictum, & mendacium, & homicidium & furtum & adulterium inundaverunt,

& ſanguis ſanguinem tetigit.
3 Propter hoc lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea, in beſtia agri, & in volucre cæli: ſed & piſces maris congregabuntur.
4 Veruntamen unuſquiſque non judicet: & non arguatur vir: populus enim tuus, ſicut hi qui contradicunt ſacerdoti.
B 5 Et corrues hodie, & corruet etiam propheta tecum: nocte tacere feci matrem tuam.
6 Conticuit populus meus, eo quòd non habuerit ſcientiam: quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi: & oblita es legis Dei tui, obliviſcar filiorum tuorum & ego.
7 Secundùm multitudinem eorum ſic peccaverunt mihi: gloriam eorum in ignominiam commutabo.
8 Peccata populi mei comedent, & ad iniquitatem eorum ſublevabunt animas eorum.
*Iſai. 24. a. 2. 9 * Et erit ſicut populus, ſic ſacerdos: & viſitabo ſuper eum vias ejus, & cogitationes ejus reddam ei.
C 10 Et comedent, & non ſaturabuntur: fornicati ſunt: & non ceſſaverunt: quoniam Dominum dereliquerunt in non cuſtodiendo.
11 Fornicatio, & vinum, & ebrietas auferunt cor.
12 Populus meus in ligno ſuo interrogavit, & baculus ejus annuntiavit ei: ſpiritus enim fornicationum decepit eos, & fornicati ſunt à Deo ſuo.
13 Super capita montium ſacrificabant, & ſuper colles accendebant thymiama: ſubtus quercum, & populum, & terebinthum, quia

bona erat umbra ejus: ideò fornicabuntur filiæ vestræ, & sponsæ vestræ adulteræ erunt.

14 Non visitabo super filias vestras cùm D
fuerint fornicatæ,& super sponsas vestras cùm adulteraverint: quoniam ipsi cum meretricibus conversabantur, & cum effeminatis sacrificabant,& populus non intelligens vapulabit.

15 Si fornicaris tu Israël, non delinquat saltem Juda:& nolite ingredi in Galgala,& ne ascenderitis in Bethaven,neque juraveritis:Vivit Dominus.

16 Quoniam sicut vacca lasciviens declinavit Israël: nunc pascet eos Dominus, quasi agnum in latitudine.

17 Particeps idolorũ Ephraim,dimitte eum.

18 Separatum est convivium eorum, fornicatione fornicati sunt: dilexerunt afferre ignominiam protectores ejus.

19 Ligavit eum spiritus in alis suis, & confundentur à sacrificiis suis.

CAPUT V.

Minatur Dominus se puniturum Israël propter peccata sua, similiter & Iudam: nec proderit humanum auxilium, cùm Dominus eis adversetur.

1 AUdite hoc sacèrdotes: & attendite domus Israël, & domus regis auscultate: quia vobis judicium est, quoniam laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor. A

2 Et victimas declinastis in profundum: & ego eruditor omnium eorum.

3 Ego scio Ephraim, & Israël non est absconditus à me: quia nunc fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israël.

4 Non dabunt cogitationes suas ut rever- B

tantur ad Deum ſuum : quia ſpiritus fornica-
tionum in medio eorum , & Dominum non
cognoverunt.
5 Et reſpondebit arrogantia Iſraël in facie
ejus : & Iſraël & Ephraim ruent in iniquitate
ſua , ruet etiam Judas cum eis.
6 In gregibus ſuis , & in armentis ſuis va-
dent ad quærendum Dominum , & non inve-
nient : ablatus eſt ab eis.
7 In Dominum prævaricati ſunt : quia fi-
lios alienos genuerunt : nunc devorabit eos
menſis cum partibus ſuis.
C 8 Clangite buccina in Gabaa , tuba in Ra-
ma : ululate in Bethaven , poſt tergum tuum
Benjamin.
9 Ephraim in deſolatione erit in die corre-
ptionis : in tribubus Iſraël oſtendi fidem.
10 Facti ſunt principes Juda quaſi aſſumen-
tes terminum : ſuper eos effundam quaſi aquam
iram meam.
11 Calumniam patiens eſt Ephraim, fractus
judicio : quoniam cœpit abire poſt ſordes.
12 Et ego quaſi tinea Ephraim : & quaſi pu-
tredo domui Juda.
D 13 Et vidit Ephraim languorem ſuum , &
Juda vinculum ſuum : & abiit Ephraim ad
Aſſur , & miſit ad regem ultorem : & ipſe non
poterit ſanare vos , nec ſolvere poterit à vobis
vinculum.
14 Quoniam ego quaſi leæna Ephraim , &
quaſi catulus leonis domui Juda : ego ego ca-
piam , & vadam : tollam, & non eſt qui eruat.
15 Vadens revertar ad locum meum : do-
nec deficiatis , & quæratis faciem meam.

Reversi in tribulatione ad Dominum, magna fiducia salutem sibi ab eo promittunt: expostulat Dominus cum Israël & Iuda, quòd neque beneficiis, neque prophetarum comminationibus ab idololatria aliisque iniquitatibus sint revocati, cùm præferat misericordiam sacrificio.

1 IN tribulatione sua manè consurgent ad A
me: Venite, & revertamur ad Dominum:
2 Quia ipse cepit, & sanabit nos: percu-
tiet, & curabit nos.
3 * Vivificabit nos post duos dies: in die B
tertia suscitabit nos, & vivemus in conspectu * 1.
ejus. Sciemus, sequemúrque ut cognoscamus Cor.
Dominum: quasi diluculum præparatus est 15. a.4.
egressus ejus, & veniet quasi imber nobis tem-
poraneus, & serotinus terræ.
4 Quid faciam tibi Ephraim? quid faciam C
tibi Juda? misericordia vestra quasi nubes ma-
tutina, & quasi ros manè pertransiens.
5 Propter hoc dolavi in prophetis, occidi
eos in verbis oris mei: & judicia tua quasi lux
egredientur.
6 * Quia misericordiam volui, & non sacri- * 1.
ficium: & scientiam Dei, plusquam holocausta. Reg.
7 Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pa- 15. e.
ctum, ibi prævaricati sunt in me. 22. Ec-
8 Galaad civitas operantium idolum, sup- cle. 4.
plantata sanguine. d. 17.
9 Et quasi fauces virorum latronum, parti- Mat. 9.
ceps sacerdotum, in via interficientium per- b. 13.
gentes de Sichem: quia scelus operati sunt. 12.
10 In domo Israël vidi horrendum: ibi for- a. 7. D
nicationes Ephraim: contaminatus est Israël.
11 Sed & Juda pone messem, tibi cùm
convertero captivitatem populi mei.

Caput VII.

Cùm sanaturus esset Dominus Israël, obstiterunt iniquitates eorum: consentientes enim regum suorum malitiæ, omnes in idololatriam vehementer exarserunt: Dominóque relicto, conversi ad Ægypti auxilium, translati sunt in Assyrios.

A 1 Cum sanare vellem Israël, revelata est iniquitas Ephraim, & malitia Samariæ, quia operati sunt mendacium: & fur ingressus est spolians, latrunculus foris.

2 Et ne fortè dicant in cordibus suis, omnem malitiam eorum me recordatum: nunc circumdederunt eos adinventiones suæ, coram facie mea factæ sunt.

3 In malitia sua lætificaverunt regem: & in mendaciis suis principes.

4 Omnes adulterantes, quasi clibanus succensus à coquente: quievit paululùm civitas à commistione fermenti, donec fermentaretur totum.

B 5 Dies regis nostri: cœperunt principes furere à vino: extendit manum suam cum illusoribus.

6 Quia applicuerunt quasi clibanum cor suum, cùm insidiaretur eis: tota nocte dormivit coquens eos, manè ipse succensus quasi ignis flammæ.

7 Omnes calefacti sunt quasi clibanus, & devoraverunt judices suos: omnes reges eorum ceciderũt: non est qui clamet in eis ad me.

8 Ephraim in populis ipse commiscebatur: Ephraim factus est subcinericius panis, qui non reversatur.

C 9 Comederunt alieni robur ejus, & ipse nescivit: sed & cani effusi sunt in eo, & ipse ignoravit.

10 Et humiliabitur superbia Israël in facie
ejus: nec reversi sunt ad Dominum Deum
suum,& non quæsierunt eum in omnibus his.
11 Et factus est Ephraim quasi columba seducta
non habens cor: Ægyptum invocabant,
ad Assyrios abierunt.
12 Et cùm profecti fuerint, expandam super
eos rete meum: quasi volucrem cæli detraham
eos, cædam eos secundùm auditionem
cœtus eorum.
13 Væ eis,quoniam recesserunt à me,vastabuntur,quia D
prævaricati sunt in me:& ego redemi
eos: & ipsi locuti sunt contra me mendacia.
14 Et non clamaverunt ad me in corde suo,
sed ululabant in cubilibus suis: super triticum
& vinum ruminabant,recesserunt à me.
15 Et ego erudivi eos, & confortavi brachia
eorum: & in me cogitaverunt malitiam.
16 Reversi sunt ut essent absque jugo:facti
sunt quasi arcus dolosus:cadent in gladio principes
eorum, à furore linguæ suæ. Ista subsannatio
eorum in terra Ægypti.

CAPUT VIII.

Samariam prædicit cum vitulo suo destruendam per Nabuchodonosor, propter idololatriam; nec ipsorum hostiæ suscipientur: civitates autem Iuda etiam concremabuntur.

1 IN gutture tuo sit tuba quasi aquila super A
domum Dñi:pro eo quòd transgressi sunt
fœdus meum,& legem meam prævaricati sunt.
2 Me invocabunt: Deus meus cognovimus
te Israël.
3 Projecit Israël bonum, inimicus persequetur
eum.
4 Ipsi regnaverunt,& non ex me: principes

exciterunt,& non cognovi:argentum ſuum & aurum ſuum fecerunt ſibi idola, ut interirent:

B 5 Projectus eſt vitulus tuus Samaria, iratus eſt furor meus in eos: uſquequò non poterunt emundari?

6 Quia ex Iſraël & ipſe eſt: artifex fecit illum, & non eſt Deus: quoniam in aranearum telas erit vitulus Samariæ.

7 Quia ventum ſeminabunt,& turbinem metent: culmus ſtans non eſt in eo,germen non faciet farinam: quod & ſi fecerit, alieni comedent eam.

8 Devoratus eſt Iſraël: nunc factus eſt in nationibus quaſi vas immundum.

C 9 Quia ipſi aſcenderunt ad Aſſur, onager ſolitarius ſibi: Ephraim munera dederunt amatoribus.

10 Sed & cùm mercede conduxerint nationes, nunc congregabo eos: & quieſcent paulilper ab onere regis, & principum.

11 Quia multiplicavit Ephraim altaria ad peccandum: factæ ſunt ei aræ in delictum.

12 Scribam ei multiplices leges meas, quæ velut alienæ computatæ ſunt.

D 13 Hoſtias offerent, immolabunt carnes, & comedent, & Dñs non ſuſcipiet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorũ, & viſitabit peccata eorum: ipſi in Ægyptum convertentur.

14 Et oblitus eſt Iſraël factoris ſui, & ædificavit delubra: & Judas multiplicavit urbes munitas: & mittam ignem in civitates ejus, & devorabit ædes illius.

Dominus in populum Israël famem & captivitatem propter ipsius peccata immittet : nec grata ipsi erunt eorum sacrificia:& quia in peccatis perseverant, perpetuò ejecti à Domino permanebunt, vagi inter nationes.

1 NOli lætari Israël,noli exultare sicut populi, quia fornicatus es à Deo tuo, dilexisti mercedem super omnes areas tritici. A

2 Area & torcular non pascet eos,& vinum mentietur eis.

3 Non habitabunt in terra Domini:reversus est Ephraim in Ægyptum, & in Assyriis pollutum comedit.

4 Non libabunt Domino vinum,& non placebunt ei : sacrificia eorum, quasi panis lugentium omnes, qui comedent eum, contaminabuntur : quia panis eorum animæ ipsorum, non intrabit in domum Domini.

5 Quid facietis in die solemni, in die festivitatis Domini ?

6 Ecce enim profecti sunt à vastitate:Ægyptus congregabit eos, Memphis sepeliet eos: desiderabile argentum eorum urtica hereditabit,lappa in tabernaculis eorum. B

7 Venerunt dies visitationis, venerunt dies retributionis : scitote Israël stultum prophetam,insanum virum spiritualem,propter multitudinem iniquitatis tuæ, & multitudinem amentiæ.

8 Speculator Ephraim cum Deo meo:propheta laqueus ruinæ factus est super omnes vias ejus, insania in domo Dei ejus.

9 * Profundè peccaverunt, sicut in diebus Gabaa : recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorum. ** Iudic. 19. f. 25.*

10 Quasi uvas in deserto,inveni Israël,qua- C

si prima poma ficulneæ in cacumine ejus, vidi patres eorum: ipsi autem intraverunt ad Beelphegor, & abalienati sunt in confusionem, & facti sunt abominabiles, sicut ea quæ dilexerunt.

11 Ephraim quasi avis avolavit, gloria eorum à partu, & ab utero, & à conceptu.

12 Quòd & si enutrierint filios suos, absque liberis eos faciam in hominibus: sed & væ eis cùm recessero ab eis.

D 13 Ephraim, ut vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine: & Ephraim educet ad interfectores filios suos.

14 Da eis Domine. Quid dabis eis? Da eis vulvam sine liberis, & ubera arentia.

* 1. Reg. 8. 15 * Omnes nequitiæ eorum in Galgal, quia ibi exosos habui eos: propter malitiam adinventionum eorum, de domo mea ejiciam eos: non addam ut diligam eos, omnes p. incipes eorum recedentes.

16 Percussus est Ephraim, radix eorum exsiccata est: fructum nequaquam facient. Quòd & si genuerint, interficiam amantissima u teri eorum.

17 Abjiciet eos Deus meus, quia non audierunt eum: & erunt vagi in nationibus.

CAPUT X.

Propter idololatriam Israël traditur Assyriis: & cùm à Domino revocati ad justitiam, pergant sequi vias suas, omnes eorum munitiones vastabuntur.

A 1 Vitis frondosa Israël, fructus adæquatus est ei: secundùm multitudinem fructus sui multiplicavit altaria, juxta ubertatem terræ suæ exuberavit simulachris.

2 Divisum est cor eorum, nunc interibunt:

529

ipse confringet simulachra eorum, depopulabitur aras eorum.

3 Quia nunc dicent: Non est rex nobis: non enim timemus Dominum: & rex quid faciet nobis?

4 Loquimini verba visionis inutilis, & ferietis fœdus: & germinabit quasi amaritudo judicium super sulcos agri.

5 Vaccas Bethaven coluerunt habitatores B
Samariæ: quia luxit super eum populus ejus, & æditui ejus super eum exultaverunt in gloria ejus, quia migravit ab eo.

6 Siquidem & ipse in Assur delatus est, munus regi ultori: confusio Ephraim capiet, & confundetur Israël in voluntate sua.

7 Transire fecit Samaria regem suum quasi spumam super faciem aquæ.

8 Et disperdentur excelsa idoli, peccatum C
Israël: lappa & tribulus ascendet super aras eorum: & dicent montibus: * Operite nos; & collibus: Cadite super nos.

9 * Ex diebus Gabaa, peccavit Israël, ibi steterunt: non comprehendet eos in Gabaa prælium super filios iniquitatis.

10 Juxta desiderium meum corripiam eos: congregabuntur super eos populi, cùm corripientur propter duas iniquitates suas.

11 Ephraim vitula docta diligere trituram, & ego transivi super pulchritudinem colli ejus: ascendam super Ephraim, arabit Judas, constringet sibi sulcos Jacob.

12 * Seminate vobis in justitia, & metite in ore misericordiæ, innovate vobis novale: tempus autem requirendi Dominum, cùm venerit qui docebit vos justitiam.

* *Isa.* 2. *d.* 19. *Luc.* 23. *e.* 30. *Apocal.* 6. *d.* 16.
* *Iud.* 19. *f.* 25.
* *Ier.* 4. *a.* 3.

13 Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacij: quia confisus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum.

14 Consurget tumultus in populo tuo: & omnes munitiones tuæ vastabuntur, sicut vastatus est * Salmana à domo ejus, qui judicavit Baal in die prælij, matre super filios allisa.

* Iudic. 8. c. 12.

15 Sic fecit vobis Bethel, à facie malitiæ nequitiarum vestrarum.

CAPUT XI.

Beneficiis ostendit Dominus se diligere populum Israël: sed propter illius scelera tradidit eum Assyriis: attamen propter suam misericordiam reducet eos: ut in terra sua serviant Domino, unà cum Gentibus ad Deum conversis.

A 1 SIcut manè transiit, pertransiit rex Israël. Quia puer Israël, & dilexi eum: & * ex Ægypto vocavi filium meum.

* Mat. 2. c. 15.

2 Vocaverunt eos, sic abierunt à facie eorum: Baalim immolabāt, & simulachris sacrificabāt.

3 Et ego quasi nutricius Ephraim, portabam eos in brachiis meis: & nescierunt quòd curarem eos.

B 4 In funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis: & ero eis quasi exaltans jugum super maxillas eorum: & declinavi ad eum ut vesceretur.

5 Non revertetur in Terram Ægypti, & Assur ipse rex ejus: quoniam noluerunt converti.

6 Cœpit gladius in civitatibus ejus, & consumet electos ejus, & comedet capita eorum.

7 Et populus meus pendebit ad reditum meum: jugum autem imponetur eis simul, quod non auferetur.

C 8 Quomodo dabo te Ephraim, protegam

te Iſraël ? * quomodo dabo te ſicut Adama, *Gen.
ponam te ut Seboim ? Converſum eſt in me 19.c.
cor meum, pariter conturbata eſt pœnitu- 24.
do mea.

9 Non faciam furorem iræ meæ: non convertar ut diſperdam Ephraim: quoniam Deus ego, & non homo: in medio tui ſanctus, & non ingrediar civitatem.

10 Poſt Dominum ambulabunt, quaſi leo D
rugiet: quia ipſe rugiet, & formidabunt filij maris.

11 Et avolabunt quaſi avis ex Ægypto, & quaſi columba de terra Aſſyriorum: & collocabo eos in domibus ſuis, dicit Dominus.

12 Circumdedit me in negatione Ephraim, & in dolo domus Iſraël: Judas autem teſtis deſcendit cum Deo, & cum ſanctis fidelis.

CAPUT XII.

Vanè fidit Iſraël in Ægypto, ut ab Aſſur liberetur: ſed tam ipſi quàm Juda reddet Dominus juxta merita ipſorum, qui immemores beneficiorum Iacob patriarcha præſtitorum, declinaverunt in avaritiam: quibus tamen pacem offert: carpens potiſſimum idololatriam Galaad.

1 Ephraim paſcit ventum, & ſequitur A
æſtum, tota die mendacium & vaſtitatem multiplicat: & fœdus cum Aſſyriis iniit, & oleum in Ægyptum ferebat.

2 Judicium ergo Domini cum Juda, & viſitatio ſuper Jacob: juxta vias ejus, & juxta adinventiones ejus reddet ei.

3 * In utero ſupplantavit fratrem ſuum: & *Gen.
in fortitudine ſua directus eſt cum Angelo. 25. d. 25.

4 Et invaluit ad Angelum, & confortatus Gen.
eſt: flevit, & rogavit eum: in Bethel invenit 32.
eum, & ibi locutus eſt nobiſcum. f. 24.

B

5 Et Dominus Deus exercituum, Dominus memoriale ejus.

6 Et tu ad Deum tuum converteris: misericordiam & judicium custodi, & spera in Deo tuo semper.

C 7 Chanaan, in manu ejus statera dolosa, calumniam dilexit.

8 Et dixit Ephraim: Verumtamen dives effectus sum, inveni idolum mihi: omnes labores mei non invenient mihi iniquitatem, quam peccavi.

9 Et ego Dominus Deus tuus ex Terra Ægypti, adhuc sedere te faciam in tabernaculis, sicut in diebus festivitatis.

10 Et locutus sum super prophetas, & ego visionem multiplicavi, & in manu prophetarum assimilatus sum.

11 Si Galaad idolum, ergo frustrà erant in Galgal bobus immolantes: nam & altaria eorum quasi acervi super sulcos agri.

12 * Fugit Jacob in regionem Syriæ, & servivit Israël in uxorem, & in uxorem servavit.

D 13 * In propheta autem eduxit Dominus

*Gen. 28. a. 5. Israël de Ægypto: & in propheta servatus est.

14 Ad iracundiam me provocavit Ephraim

* Exod. 14. a. 21. 22. in amaritudinibus suis, & sanguis ejus super eum veniet, & opprobrium ejus restituet ei Dominus suus.

CAPUT XIII.

Abominationes Israël ostendit, propter quas ipsi minatur exitium: Dominus dicit se solum esse Deum & liberatorem, arguens Israël ingratitudinis de beneficiis in deserto acceptis, gravémque ob id vindictam illis comminatur: addens se eos de morte liberaturum: devictis morte & inferno.

A 1 LOquente Ephraim, horror invasit Israël, & deliquit in Baal, & mortuus est.

2 Et nunc addiderunt ad peccandum : fe-
cerúntque sibi conflatile de argento suo quasi
similitudinem idolorum, factura artificum to-
tum est : his ipsi dicunt : Immolate homines
vitulos adorantes.

3 Idcircò erunt quasi nubes matutina, &
sicut ros matutinus præteriens, sicut pulvis
turbine raptus ex area, & sicut fumus de fu-
mario.

4 * Ego autem Dominus Deus tuus ex B
terra Ægypti : & Deum absque me nescies, * Isai.
& salvator non est præter me. 43. b. 11.

5 Ego cognovi te in deserto, in terra soli-
tudinis.

6 Juxta pascua sua adimpleti sunt, & sa-
turati sunt : & levaverunt cor suum, & obliti
sunt mei.

7 Et ego ero eis quasi leæna, sicut pardus
in via Assyriorum.

8 Occurram eis quasi ursa raptis catulis,
& dirumpam interiora jecoris eorum : & con-
sumam eos ibi quasi leo, bestia agri scindet eos.

9 Perditio tua Israël : tantummodò in me
auxilium tuum.

10 Ubi est rex tuus ? maximè nunc salvet C
in omnibus urbibus tuis ; & judices tui, de
quibus dixisti :* Da mihi regem, & principes. * 1.
11 Dabo tibi regem in furore meo, & au- Reg.
feram in indignatione mea. 8. a. 5.

12 Colligata est iniquitas Ephraim, abs-
conditum peccatum ejus.

13 Dolores parturientis venient ei : ipse D
filius non sapiens : nunc enim non stabit in
contritione filiorum.

14 De manu mortis liberabo eos, de morte

*1. redimam eos: * ero mors tua ô mors, morsus
Cor. tuus ero inferne: consolatio abscondita est ab
15. g. 54. oculis meis.
Heb. 15 Quia ipse inter fratres dividet: * addu-
2. d. 14. cet urentem ventum Dominus de deserto as-
* E- cendentem: & siccabit venas ejus, & deso-
zech. labit fontem ejus, & ipse diripiet thesaurum
19. d. 12. omnis vasis desiderabilis.

CAPUT XIV.

Perditionem annuntiat Israëli, propter ipsius peccata: revocat tamen ad se, & conversis plurima bona promittit.

A 1 PEreat Samaria, quoniam ad amaritudi-
nem concitavit Deum suum: in gladio
pereant, parvuli eorum elidantur, & fœtæ
ejus discindantur.
2 Convertere Israël ad Dominum Deum
tuum: quoniam corruisti in iniquitate tua.
B 3 Tollite vobiscum verba, & convertimini
ad Dominum: & dicite ei: omnem aufer ini-
quitatem, accipe bonum: & reddemus vitu-
los, labiorum nostrorum.
4 Assur non salvabit nos, super equum non
ascendemus, nec dicemus ultrà: Dii nostri
opera manuum nostrarum: quia ejus, qui in te
est, misereberis pupilli.
C 5 Sanabo contritiones eorum, diligam eos
spontaneè: quia aversus est furor meus ab eis.
6 Ero quasi ros, Israël germinabit sicut li-
lium, & erumpet radix ejus ut Libani.
7 Ibunt rami ejus, & erit quasi oliva gloria
ejus, & odor ejus ut Libani.
8 Convertentur sedentes in umbra ejus: vi-
vent tritico, & germinabunt quasi vinea: me-
moriale ejus sicut vinum Libani.

9 Ephraim quid mihi ultrà idola? ego exaudiam, & dirigam eum ego ut abietem virentem: ex me fructus tuus inventus est.
10 Quis sapiens, & intelliget ista? intelligens, & sciet hæc? quia rectæ viæ Domini, & iusti ambulabunt in eis: prævaricatores verò corruent in eis.

PROPHETIA JOEL.

CAPUT PRIMUM.

Ioel parabola proposita de eruca, locusta, brucho & rubigine, quatuor plagas contra Iudam vaticinando, hortatur omnes & potissimùm sacerdotes, ad planctum, ieiunium & o ationem, plangens & ipse vastitatem terræ suæ.

1 VERBUM Domini, quod factum est ad Joel filium Phatuel. A
2 Audite hoc senes, & auribus percipite omnes habitatores terræ: si factum est istud in diebus vestris, aut in diebus patrum vestrorum?
3 Super hoc filiis vestris narrate, & filij vestri filiis suis, & filij eorum generationi alteræ.
4 Residuum erucæ comedit locusta, & residuum locustæ comedit bruchus, & residuum bruchi comedit rubigo.
5 Expergiscimini ebrij, & flete, & ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine: quoniam periit ab ore vestro.

B 6 Gens enim aſcendit ſuper terram meam,
fortis & innumerabilis: dentes ejus ut dentes
leonis: & molares ejus ut catuli leonis.
7 Poſuit vineam meam in deſertum, & fi-
cum meam decorticavit: nudans ſpoliavit eam,
& projecit: albi facti ſunt rami ejus.
8 Plange quaſi virgo accincta ſacco ſuper
virum pubertatis ſuæ.
9 Periit ſacrificium & libatio de domo
Domini: luxerunt ſacerdotes miniſtri Do-
mini.
10 Depopulata eſt regio, luxit humus: quo-
niam devaſtatum eſt triticum: confuſum eſt
vinum, elanguit oleum.
C 11 Confuſi ſunt agricolæ, ululaverunt vi-
nitores ſuper frumento & hordeo, quia periit
meſſis agri.
12 Vinea confuſa eſt, & ficus elanguit: ma-
logranatum, & palma, & malum, & omnia li-
gna agri aruerunt: quia confuſum eſt gaudium
à filiis hominum.
13 Accingite vos, & plangite ſacerdotes,
ululate miniſtri altaris: ingredimini, cubate in
ſacco miniſtri Dei mei: quoniam interiit de
domo Dei veſtri ſacrificium & libatio.
D 14 * Sanctificate jejunium, vocate cœtum,
*Infr. 2. v. 15. congregate ſenes, omnes habitatores terræ
in domum Dei veſtri: & clamate ad Do-
minum:
15 A a a, diei; quia propè eſt dies Domini,
& quaſi vaſtitas à potente veniet.
16 Numquid non coram oculis veſtris ali-
menta perierunt de domo Dei noſtri, lætitia
& exultatio?
17 Computruerunt jumenta in ſtercore ſuo,

demolita ſunt horrea, diſſipatæ ſunt apothecæ: quoniam confuſum eſt triticum.

18 Quid ingemuit animal, mugierunt greges armenti? Quia non eſt paſcua eis: ſed greges pecorum diſperierunt.

19 Ad te Domine clamabo: quia ignis comedit ſpecioſa deſerti, & flamma ſuccendit omnia ligna regionis.

20 Sed & beſtiæ agri, quaſi area ſitiens imbrem, ſuſpexerunt ad te: quoniam exſiccati ſunt fontes aquarum, & ignis devoravit ſpecioſa deſerti.

CAPUT II.

Propheta Iudais crudelitatem hoſtium ſuorum denuntiat, & quàm terribilis erit ipſis dies illa; quapropter ad pœnitentiam eos hortatur: & converſis magnam pollicetur Dominus proſperitatem; ſéque daturum ſpiritum ſuum ſuper omnem carnem, & magna prodigia ante diem Domini magnum & terribilem: eritque ſalvus omnis qui invocaverit nomen Domini.

1 CAnite tuba in Sion, ululate in monte ſancto meo, conturbentur omnes habitatores terræ: Quia venit dies Domini, quia propè eſt.

2 Dies tenebrarum & caliginis, dies nubis A
& turbinis: quaſi manè expanſum ſuper montes populus multus & fortis: ſimilis ei non fuit à principio, & poſt eum non erit uſque in annos generationis & generationis.

3 Ante faciem ejus ignis vorans, & poſt eum exurens flamma: quaſi hortus voluptatis terra coram eo, & poſt eum ſolitudo deſerti, neque eſt qui effugiat eum.

4 Quaſi aſpectus equorum, aſpectus eorum: & quaſi equites ſic current.

5 Sicut ſonitus quadrigarum ſuper capita B

montium exsilient, sicut sonitus flammæ ignis
devorantis stipulam, velut populus fortis præparatus ad prælium.
6 A facie ejus cruciabuntur populi omnes:
vultus redigentur in ollam.
7 Sicut fortes current: quasi viri bellatores
ascendent murum: viri in viis suis gradientur,
& non declinabunt à semitis suis.
8 Unusquisque fratrem suum non coarctabit,
singuli in calle suo ambulabunt: sed & per
fenestras cadent, & non demolientur.
9 Urbem ingredientur, in muro current;
domos conscendent, per fenestras intrabunt
quasi fur.
C 10 A facie ejus contremuit terra, moti sunt
* Isa. cæli: * sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ
13. retraxerunt splendorem suum.
b. 10. 11 Et Dominus dedit vocem suam ante fa-
Ezec. 32. ciem exercitus sui: quia multa sunt nimis ca-
b. 7. stra ejus, quia fortia & facientia verbum ejus:
Inf. g. * magnus enim dies Domini, & terribilis val-
31. 3. c. 15. dè: & quis sustinebit eum?
Mat. 12 Nunc ergo dicit Dominus: Converti-
24. mini ad me in toto corde vestro, in jejunio,
c. 29. Marc. & in fletu, & in planctu.
13. 13 Et scindite corda vestra, & non vesti-
c. 24. menta vestra, & convertimini ad Dominum
Luc. 21. Deum vestrum: * quia benignus & misericors
e 25. est, patiens & multæ misericordiæ, & præ-
* Ier. stabilis super malitia.
30. a. 7. 14 Quis scit si convertatur, & ignoscat, &
Amos relinquat post se benedictionem, sacrificium
5. e. & libamen Domino Deo vestro?
18. Soph. 15 Canite tuba in Sion, * sanctificate je-
1. d. junium, vocate cœtum,

16 Congregate populum, sanctificate Ec- D
clesiam,coadunate senes,congregate parvulos, 15.
& sugentes ubera: egrediatur sponsus de cu- * Ps.
bili suo, & sponsa de thalamo suo. 85. a. 5.
17 Inter vestibulum & altare plorabunt sa- Ion.
cerdotes ministri Domini, & dicent: Parce 4. a. 2.
Domine, parce populo tuo: & ne des heredi- * Ion.
tatem tuam in opprobrium, ut dominentur 3. c. 9.
eis nationes: quare dicunt in populis: Ubi est * Sup. 1.
Deus eorum? c. 14.
18 Zelatus est Dominus terram suam, &
pepercit populo suo:
19 Et respondit Dominus, & dixit populo E
suo: Ecce ego mittam vobis frumentum, & vi-
num, & oleum, & replebimini eis: & non dabo
vos ultrà opprobrium in Gentibus.
20 Et eum, qui ab Aquilone est, procul
faciam à vobis: & expellam eum in terram in-
viam & desertam: faciem ejus contra mare
Orientale, & extremum ejus ad mare novissi-
mum: & ascendet fœtor ejus, & ascendet pu-
tredo ejus, quia superbè egit.
21 Noli timere terra, exulta & lætare: quo-
niam magnificavit Dominus ut faceret.
22 Nolite timere animalia regionis: quia
germinaverunt speciosa deserti, quia lignum
attulit fructum suum, ficus & vinea dederunt
virtutem suam.
23 Et filij Sion exultate, & lætamini in Do-
mino Deo vestro: quia dedit vobis doctorem
justitiæ, & descendere faciet ad vos imbrem
matutinum & serotinum, sicut in principio.
24 Et implebuntur areæ frumento, & re-
dundabunt torcularia vino & oleo.
25 Et reddam vobis annos, quos comedit F

locusta, bruchus, & rubigo, & eruca: fortitudo
mea magna, quam misi in vos.

26 Et comedetis vescentes, & saturabimini: & laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui fecit mirabilia vobiscum: & non confundetur populus meus in sempiternum.

27 Et scietis quia in medio Israël ego sum: & ego Dominus Deus vester, & non est ampliùs: & non confundetur populus meus in æternum.

* Isa. 28 Et erit post hæc: * Effundam spiritum
44. meum super omnem carnem: & propheta-
a. 3. Act. bunt filij vestri, & filiæ vestræ: senes vestri
2. c. somnia somniabunt, & juvenes vestri visiones
17. videbunt.

G 29 Sed & super servos meos & ancillas in diebus illis effundam spiritum meum.

30 Et dabo prodigia in cælo, & in terra, sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.

* Sup. 31 * Sol convertetur in tenebras, & luna in
2. b. 10. sanguinem: antequam veniat dies Domini
Mat. magnus & horribilis.
24. 32 Et erit: * omnis qui invocaverit no-
c. 29. men Domini, salvus erit: quia in monte Sion,
Luc. 21. & in Jerusalem erit salvatio, sicut dixit Do-
e. 25. minus, & in residuis, quos Dominus vo-
Act. 2. caverit.

c. 20. CAPUT III.

* Roman. 10. c. 13. *Minatur Dominus afflictionem magnam Gentibus, qua populum suum afflixerunt, sèque omnes in valle Iosaphat judicaturum: fons de domo Domini egredietur, & Iudæa in æternum inhabitabitur, sanguine ipsius emundato.*

A 1 QUia ecce in diebus illis, & in tempore illo, cùm convertero captivitatem Juda & Jerusalem.

2 Congregabo omnes Gentes, & deducam

eas in vallem Josaphat: & disceptabo cum eis ibi super populo meo, & hæreditate mea Israël quos disperserunt in nationibus, & terram meam diviserunt.

3 Et super populum meum miserunt sortem, & posuerunt puerum in prostibulo, & puellam vendiderunt pro vino ut biberent.

4 Verùm quid mihi & vobis Tyrus & Sidon,& omnis terminus Palæsthinorum? numquid ultionem vos reddetis mihi? & si ulciscimini vos contra me, citò velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum.

5 Argentum enim meum & aurum tulistis: & desiderabilia mea & pulcherrima intulistis in delubra vestra. B

6 Et filios Juda, & filios Jerusalem vendidistis filiis Græcorum; ut longè faceretis eos de finibus suis.

7 Ecce ego suscitabo eos de loco, in quo vendidistis eos: & convertam retributionem vestram in caput vestrum.

8 Et vendam filios vestros, & filias vestras in manibus filiorum Juda,& venumdabunt eos Sabæis genti longinquæ, quia Dominus locutus est.

9 Clamate hoc in Gentibus, sanctificate bellum, suscitate robustos: accedant, ascendant omnes viri bellatores.

10 Concidite aratra vestra in gladios, & ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat: Quia fortis ego sum. C

11 Erumpite, & venite omnes gentes de circuitu, & congregamini: ibi occumbere faciet Dominus robustos tuos.

12 Consurgant,& ascendant Gentes in val-

lem Josaphat: quia ibi sedebo ut judicem om-
nes gentes in circuitu.
* A- 13 * Mittite falces, quoniam maturavit mes-
pocal. sis: venite, & descendite, quia plenum est tor-
14. c. 15. cular, exuberant torcularia: quia multiplicata
est malitia eorum.
14 Populi populi in valle concisionis: quia
juxtà est dies Domini in valle concisionis.
* Sup. 15 * Sol & luna obtenebrati sunt, & stellæ
2. b. 10. retraxerunt splendorem suum.
g. 31. 16 * Et Dominus de Sion rugiet, & de Jeru-
* Ier. salem dabit vocem suam: & movebuntur cæli,
25. & terra: & Dominus spes populi sui, & for-
f. 30. Amos titudo filiorum Israël.
1. 17 Et scietis quia ego Dominus Deus ve-
a. 2. ster, habitans in Sion monte sancto meo: &
D erit Jerusalem sancta, & alieni non tran-
sibunt per eam ampliùs.
* A- 18 Et erit in die illa: * stillabunt montes
mos 9. dulcedinem, & colles fluent lacte: & per
d. 13. omnes rivos Juda ibunt aquæ: & fons de do-
mo Domini egredietur, & irrigabit torrentem
Spinarum.
19 Ægyptus in desolationem erit, & Idu-
mæa in desertum perditionis: pro eo quòd
iniquè egerint in filios Juda, & effuderint san-
guinem innocentem in terra sua.
20 Et Judæa in æternum habitabitur, & Je-
rusalem in generationem & generationem.
21 Et mundabo sanguinem eorum, quem
non mundaveram: & Dominus commorabi-
tur in Sion.

PROPHETIA AMOS.

CAPUT PRIMUM.

Tempora prophetiæ Amos: ultio Domini in Damascum, Philisthæos, Tyrum, Idumæam, & filios Ammon, quos super quatuor sceleribus non convertet.

1 VERBA Amos qui fuit A
in pastoribus de Thecue:
quæ vidit super Israël
in diebus Oziæ regis Juda, & in diebus Jeroboam
filij Joas regis Israël, *ante * Ezech.
duos annos terræ motus.
2 Et dixit: * Dominus de Sion rugiet, & 14. b. 5.
de Jerusalem dabit vocem suam: & luxerunt * Ier.
speciosa pastorum, & exsiccatus est vertex 25.
Carmeli. f. 30.
3 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum: eo quòd trituraverint in plaustris ferreis Galaad. Ioel 3. c. 16.
4 Et mittam ignem in domum Azael, &
devorabit domos Benadad.
5 Et conteram vectem Damasci: & disperdam habitatorem de campo idoli, & tenentem sceptrum de domo voluptatis: & transferetur populus Syriæ Cyrenen, dicit Dominus. B
6 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Gazæ, & super quatuor non convertam eum: eo quòd transtulerint captivitatem perfectam, ut concluderent eam in Idumæa.

7 Et mittam ignem in murum Gazæ, & devorabit ædes ejus.
C 8 Et disperdam habitatorem de Azoto, & tenentem sceptrum de Ascalone: & convertam manum meam super Accaron, & peribunt reliqui Philisthinorum, dicit Dominus Deus.
9 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Tyri, & super quatuor non convertam eum: eo quòd concluserint captivitatem perfectam in Idumæa, & non sint recordati fœderis fratrum:
D 10 Et mittam ignem in murum Tyri, & devorabit ædes ejus.
11 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Edom, & super quatuor non convertam eum: eo quòd persecutus sit in gladio fratrem suum, & violaverit misericordiam ejus, & tenuerit ultrà furorem suum, & indignationem suam servaverit usque in finem.
12 Mittam ignem in Theman: & devorabit ædes Bosræ.
13 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon, & super quatuor non convertam eum: eo quòd dissecuerit prægnantes Galaad ad dilatandum terminum suum.
14 Et succendam ignem in muro Rabba: & devorabit ædes ejus in ululatu in die belli, & in turbine in die commotionis
15 Et ibit Melchom in captivitatem, ipse, & principes ejus simul, dicit Dominus.

Ultio Domini in Moab, Iudam & Israëlem, hisque minatur interitum, quem effugere non poterunt: quia acceptis beneficiis semper fuerunt ingrati, Deique legem abjecerunt.

1 HÆc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Moab: & super quatuor non convertam eum: eo quòd incenderit ossa regis Idumææ usque ad cinerem. A

2 Et mittam ignem in Moab, & devorabit ædes Carioth: & morietur in sonitu Moab, in clangore tubæ:

3 Et disperdam judicem de medio ejus, & omnes principes ejus interficiam cum eo, dicit Dominus.

4 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Juda, & super quatuor non convertam eum: eo quòd abjecerit legem Domini, & mandata ejus non custodierit: deceperunt enim eos idola sua, post quæ abierant patres eorum. B

5 Et mittam ignem in Juda, & devorabit ædes Jerusalem.

6 Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israël, & super quatuor non convertam eum: pro eo quòd vendiderit pro argento justum, & pauperem pro calceamentis.

7 Qui conterunt super pulverem terræ capita pauperum, & viam humilium declinant: & filius ac pater ejus ierunt ad puellam, ut violarent nomen sanctum meum.

8 Et super vestimentis pignoratis accubuerunt juxta omne altare: & vinum damnatorum bibebant in domo Dei sui. C

9 * Ego autem exterminavi Amorrhæum à facie eorum: cujus altitudo, cedrorum altitudo ejus, & fortis ipse quasi quercus: & contri- *Numer. 21. c. 24.

Deut. vi fructum ejus desuper, & radices ejus
2. subter.
c. 24. 10 * Ego sum, qui ascendere vos feci de Ter-
* *Ex.* *14.* ra Ægypti, & duxi vos in deserto quadraginta
c. 21. annis, ut possideretis terram Amorrhæi.
Deut. 8. 11 Et suscitavi de filiis vestris in prophetas,
a. 2. & de juvenibus vestris Nazaræos: numquid
non ita est filij Israël, dicit Dominus?
D 12 Et propinabitis nazaræis vinum: & pro-
phetis mandabitis, dicentes: Ne prophetetis.
13 Ecce ego stridebo subter vos, sicut stri-
det plaustrum onustum fœno:
14 Et peribit fuga à veloce, & fortis non
obtinebit virtutem suam, & robustus non sal-
vabit animam suam:
15 Et tenens arcum non stabit, & velox pe-
dibus suis non salvabitur: & ascensor equi non
salvabit animam suam:
16 Et robustus corde inter fortes nudus fu-
giet in illa die, dicit Dominus.

CAPUT III.

Domum Israel populum olim unicè electum arguit variorum scelerum: ex quibus paucos dicit servandos in superventura afflictione, quam ipsis comminatur.

A 1 AUdite verbum, quod locutus est Domi-
nus super vos, filij Israël: super omnem
cognationem, quam eduxi de terra Ægypti,
dicens:
2 Tantummodò vos cognovi ex omnibus
cognationibus terræ: idcircò visitabo super
vos omnes iniquitates vestras.
3 Numquid ambulabunt duo pariter, nisi
convenerit eis?
4 Numquid rugiet leo in saltu, nisi habue-
rit prædam? numquid dabit catulus leonis vo-

cem de cubili suo, nisi aliquid apprehenderit? B
5 Numquid cadet avis in laqueum terræ
absque aucupe? numquid auferetur laqueus
de terra antequam quid ceperit?
6 Si clanget tuba in civitate, & populus
non expavescet; si erit malum in civitate, quod
Dominus non fecerit?
7 Quia non facit Dominus Deus verbum,
nisi revelaverit secretum suum ad servos suos
prophetas.
8 Leo rugiet, quis non timebit? Dominus
Deus locutus est, quis non prophetabit?
9 Auditum facite in ædibus Azoti, & in C
ædibus Terræ Ægypti: & dicite: Congregamini
super montes Samariæ, & videte insanias
multas in medio ejus, & calumniam patientes
in penetralibus ejus.
10 Et nescierunt facere rectum, dicit Dominus,
thesaurizantes iniquitatem & rapinas
in ædibus suis.
11 Propterea hæc dicit Dominus Deus:
Tribulabitur, & circuietur terra: & detrahetur
ex te fortitudo tua, & diripientur ædes tuæ.
12 Hæc dicit Dominus: Quomodo si eruat D
pastor de ore leonis duo crura, aut extremum
auriculæ: sic eruentur filii Israël, qui habitant
in Samaria in plaga lectuli, & in Damasci
grabato.
13 Audite, & contestamini in domo Jacob,
dicit Dominus Deus exercituum:
14 Quia in die cùm visitare cœpero prævaricationes
Israël, super eum visitabo, & super
altaria Bethel: & amputabuntur cornua altaris,
& cadent in terram.
15 Et percutiam domum hiemalem cum

domo æstiva: & peribunt domus eburneæ,&
dissipabuntur ædes multæ, dicit Dominus.

CAPUT IV.

Invehitur sub typo vaccarum pinguium in iniquos primates Samariæ, ipsorum subsannans idololatriam: & quia filij Israel variis flagellis à peccatis suis revocari non potuerunt, minatur eis Dominus similia his quæ priùs passi fuerant; hortando ut ad Deum omnipotentem convertantur.

A 1 AUdite verbum hoc vaccæ pingues, quæ
estis in monte Samariæ: quæ calumniam
faciтis egenis, & confringitis pauperes:
quæ dicitis dominis vestris: Afferte, & bibemus.
2 Juravit Dominus Deus in sancto suo: quia
ecce dies venient super vos, & levabunt vos in
contis, & reliquias vestras in ollis ferventibus.
3 Et per aperturas exibitis altera contra alteram,
& projiciemini in Armon, dicit Dominus.
4 Venite ad Bethel, & impiè agite: ad
Galgalam, & multiplicate prævaricationem: &
afferte manè victimas vestras, tribus diebus
decimas vestras.
5 Et sacrificate de fermentato laudem: &
vocate voluntarias oblationes, & annuntiate:
sic enim voluistis filij Israël, dicit Dominus
Deus.
B 6 Unde & ego dedi vobis stuporem dentium
in cunctis urbibus vestris, & indigentiam
panum in omnibus locis vestris, & non estis
reversi ad me, dicit Dominus.
7 Ego quoque prohibui à vobis imbrem, cùm
adhuc tres menses superessent usque ad messem:
& plui super unam civitatem, & super
alteram civitatem non plui: pars una

compluta est ; & pars super quam non plui, aruit.

8 Et venerunt duæ & tres civitates ad unam civitatem ut biberent aquam, & non sunt satiatæ : & non rediſtis ad me, dicit Dominus.

9 * Percussi vos in vento urente, & in aurugine, multitudinem hortorum vestrorum, & vinearum vestrarum : oliveta vestra, & ficeta vestra comedit eruca : & non rediſtis ad me, dicit Dominus. C *Ag. 2. c. 18.

10 Misi in vos mortem in via Ægypti, percussi in gladio juvenes vestros, usque ad captivitatem equorum vestrorum : & ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras : & non rediſtis ad me, dicit Dominus.

11 Subverti vos, * sicut subvertit Deus Sodomam & Gomorrham, & facti estis quasi torris raptus ab incendio : & non rediſtis ad me, dicit Dominus. D * Genes. 19. c. 24.

12 Quapropter hæc faciam tibi Israël : postquam autem hæc fecero tibi, præpatare in occursum Dei tui Israël.

13 Quia ecce formans montes, & creans ventum, & annuntians homini eloquium suum, faciens matutinam nebulam, & gradiens super excelsa terræ : Dominus Deus exercituum nomen ejus.

CAPUT V.

Luget casum Israëlis Propheta, revocans eos ad quærendum Dominum, ut ita possint evadere afflictiones suis peccatis debitas, propter quas ubique planctus erit: odit Dominus festivitates ac sacrificia eorum, quibus propter idololatriam minatur captivitatem.

1 Audite verbum istud, quod ego levo super vos planctum : Domus Israël cecidit, & non adjiciet ut resurgat. A

2 Virgo Iſraël projecta eſt in terram ſuam, non eſt qui ſuſcitet eam.

3 Quia hæc dicit Dominus Deus: Urbs de qua egrediebantur mille, relinquentur in ea centum, & de qua egrediebantur centum, relinquentur in ea decem in domo Iſraël.

4 Quia hæc dicit Dominus domui Iſraël: Quærite me, & vivetis.

B 5 Et nolite quærere Bethel, & in Galgalam nolite intrare, & in Berſabee non tranſibitis: quia Galgala captiva ducetur, & Bethel erit inutilis.

6 Quærite Dominum, & vivite: ne fortè comburatur ut ignis domus Joſeph, & devorabit, & non erit qui extinguat Bethel.

7 Qui convertitis in abſynthium judicium, & juſtitiam in terra relinquitis.

8 Facientem Arcturum & Orionem, & convertentem in manè tenebras, & diem in
*Infr. 9. b. 6. noctem mutantem: * qui vocat aquas maris, & effundit eas ſuper faciem terræ: Dominus nomen eſt ejus.

C 9 Qui ſubridet vaſtitatem ſuper robuſtum, & depopulationem ſuper potentem affert.

10 Odio habuerunt corripientem in porta: & loquentem perfectè abominati ſunt.

11 Idcircò, pro eo quòd diripiebatis pauperem, & prædam electam tollebatis ab eo: *
*Soph. 1. c. 13. domos quadro lapide ædificabitis, & non habitabitis in eis: vineas plantabitis amantiſſimas, & non bibetis vinum earum.

12 Quia cognovi multa ſcelera veſtra, & fortia peccata veſtra: hoſtes juſti accipientes munus, & pauperes deprimentes in porta:

13 Ideò prudens in tempore illo tacebit,
quia tempus malum est.
14 Quærite bonum, & non malum, ut vi- D
vatis: & erit Dominus Deus exercituum
vobiscum, sicut dixistis.
15 * Odite malum, & diligite bonum, & *Ps.
constituite in porta judicium: si fortè miserea- 96.
tur Dñs Deus exercituum reliquiis Ioseph. b.10. Rom.
16 Propterea hæc dicit Dominus Deus 12.
exercituum dominator: In omnibus plateis b.9.
planctus: & in cunctis, quæ foris sunt, dicetur
væ væ: & vocabunt agricolam ad luctum, &
ad planctum eos qui sciunt plangere.
17 Et in omnibus vineis erit planctus: quia E
pertransibo in medio tui, dicit Dominus.
18 * Væ desiderantibus diem Dñi, ad quid *Ier.
eam vobis? dies Dñi ista, tenebræ, & non lux. 30.
19 Quomodo si fugiat vir à facie leonis, & a.7. Ioel.
occurrat ei ursus: & ingrediatur domum, & 2.
innitatur manu sua super parietem, & mordeat c. 11. Soph.
eum coluber. 1.
20 Numquid non tenebræ dies Domini, & d.15.
non lux: & caligo, & non splendor in ea?
21 *. Odi, & projeci festivitates vestras: &
non capiam odorem cœtuum vestrorum. F
22 Quòd si obtuleritis mihi holocautoma- *Isai.
ta, & munera vestra, non suscipiam: & vota 1. c. 11.
pinguium vestrorum non respiciam. Ier.6.
23 Aufer à me tumultum carminum tuo- e.20.
rum, & cantica liræ tuæ non audiam. Malac.1.
24 Et revelabitur quasi aqua judicium, & d.12.
justitia quasi torrens fortis.
25 * Numquid hostias & sacrificium ob- G
tulistis mihi in deserto quadraginta annis, do- *Act. 7.
mus Israël? e.42.

26 Et portastis tabernaculum Moloch vestro, & imaginem idolorum vestrorum, sidus Dei vestri, quæ fecistis vobis.

27 Et migrare vos faciam trans Damascum, dicit Dominus Deus exercituum nomen ejus.

CAPUT VI.

Comminatur Dominus superbis, & in deliciis agentibus exitium ac transmigrationem, unà cum reliquo populo Israël; cujus detestatur superbiam.

A 1 VÆ qui opulenti estis in Sion, & confi-
Luca ditis in monte Samariæ: optimates ca-
6. pita populorum, ingredientes pompaticè do-
d. 24. mum Israël.

2 Transite in Chalane, & videte, & ite inde in Emath magnam: & descendite in Geth palæsthinorum: & ad optima quæque regna horum: si latior terminus eorum termino vestro est.

3 Qui separati estis in diem malum: & appropinquatis solio iniquitatis.

4 Qui dormitis in lectis eburneis, & lascivitis in stratis vestris: qui comeditis agnum de grege, & vitulos de medio armenti.

5 Qui canitis ad vocem psalterij: sicut David putaverunt se habere vasa cantici.

B 6 Bibentes vinum in phialis, & optimo unguento delibuti: & nihil patiebantur super contritione Joseph.

7 Quapropter nunc migrabunt in capite transmigrantium: & auferetur factio lascivientium.

* Ier. 8 * Juravit Dominus Deus in anima sua, di-
51. cit Dominus Deus exercituum: Detestor ego
b. 14. superbiam Jacob, & domos ejus odi, & tradam civitatem cum habitatoribus suis.

9 Quòd si reliqui fuerint decem viri in domo una, & ipsi morientur.

10 Et tollet eum propinquus suus, & comburet eum, ut efferat ossa de domo : & dicet ei, qui in penetralibus domus est : Numquid adhuc est penes te ? C

11 Et respondebit: Finis est. Et dicet ei: Tace, & non recorderis nominis Domini.

12 Quia ecce Dominus mandabit, & percutiet domum majorem ruinis, & domum minorem scissionibus.

13 Numquid currere queunt in petris equi, D
aut arari potest in bubalis, quoniam convertistis in amaritudinem judicium, & fructum justitiæ in absinthium ?

14 Qui lætamini in nihilo: qui dicitis: Numquid non in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua ?

15 Ecce enim suscitabo super vos domus Israel, dicit Dominus Deus exercituum, gentem : & conteret vos ab introitu Emath usque ad torrentem deserti.

CAPUT VII.

Deprecatur Propheta pœnas quas videt imminere ; & Dominus comminatur captivitatem, quam Amos sub parabola trullæ cæmentarij vaticinatur, adversante licet Amasia sacerdote Bethel : qui coram rege Israel accusat Amos, suadens ipsi Amos ut eat prophetatum in terram Iuda : sed ostendit se factum à Domino prophetam ut super Israel prophetaret, qui & Amasiæ & Israeli vaticinatur afflictiones.

1 HÆc ostendit mihi Dominus Deus: & ecce fictor locustæ in principio germinan- A
tium serotinii imbris, & ecce serotinus post tonsionem regis.

2 Et factum est: cùm consummasset comedere herbam terræ, dixit : Domine Deus pro-

pitius esto, obsecro: quis suscitabit Jacob, quia
parvulus est?
3 Misertus est Dominus super hoc: Non
erit, dixit Dominus.
4 Hæc ostendit mihi Dominus Deus: & ecce vocabat judicium ad ignem Dominus Deus: & devoravit abyssum multam, & comedit simul partem.
5 Et dixi: Domine Deus, quiesce obsecro: quis suscitabit Jacob, quia parvulus est?
6 Misertus est Dominus super hoc: Sed & istud non erit, dixit Dominus Deus.
B 7 Hæc ostendit mihi Dominus: & ecce Dominus stans super murum litum, & in manu ejus trulla cæmentarij.
8 Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Amos? Et dixi: Trullam cæmentarij. Et dixit Dominus: Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israël: non adjiciam ultrà superinducere eum.
9 Et demolientur excelsa idoli, & sanctificationes Israël desolabuntur: & consurgam super domum Jeroboam in gladio.
C 10 Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Jeroboam regem Israël, dicens: Rebellavit contra te Amos in medio domus Israël: non poterit terra sustinere universos sermones ejus.
11 Hæc enim dicit Amos: In gladio morietur Jeroboam, & Israël captivus migrabit de terra sua.
12 Et dixit Amasias ad Amos: Qui vides, gradere, fuge in terram Juda: & comede ibi panem, & prophetabis ibi.
13 Et in Bethel non adjicies ultrà ut pro-

phetes: quia sanctificatio regis est, & domus
regni est. D
14 Respondítque Amos, & dixit ad Amasiam: Non sum propheta, & non sum filius prophetæ: sed armentarius ego sum vellicans sycomoros.
15 Et tulit me Dominus cùm sequerer gregem: & dixit Dominus ad me: Vade propheta ad populum meum Israël.
16 Et nunc audi verbum Domini: Tu dicis: Non prophetabis super Israël, & non stillabis super domum idoli.
17 Propter hoc, hæc dicit Dominus: Uxor tua in civitate fornicabitur: & filij tui & filiæ tuæ in gladio cadent, & humus tua funiculo metietur: & tu in terra polluta morieris, & Israël captivus migrabit de terra sua.

CAPUT VIII.

Amos sub parabola uncini pomorum prophetat finem imminere regni Israel, propter pauperum oppressiones: acerbitatem verò imminentis calamitatis explicat: festivitates eorum dicit in luctum convertendas: famémque verbi Dei futuram denuntiat.

1 HÆc ostendit mihi Dominus Deus: & A
ecce uncinus pomorum.
2 Et dixit: Quid tu vides Amos? Et dixi: Uncinum pomorum. Et dixit Dominus ad me: Venit finis super populum meum Israël: non adjiciam últrà ut pertranseam eum.
3 Et stridebunt cardines templi in die illa, dicit Dominus Deus: multi morientur: in omni loco projicietur silentium.
4 Audite hoc qui conteritis pauperem, & deficere facitis egenos terræ,
5 Dicentes: Quando transibit mensis, & B

venumdabimus merces, & sabbatum, & aperiemus frumentum: ut imminuamus mensuram, & augeamus siclum, & supponamus stateras dolosas,

6 Ut possideamus in argento egenos & pauperes pro calceamentis, & quisquilias frumenti vendamus?

7 Juravit Dominus in superbiam Jacob: Si oblitus fuero usque ad finem omnia opera eorum.

C 8 Numquid super isto non commovebitur terra, & lugebit omnis habitator ejus: & ascendet quasi fluvius universus, & ejicietur, & defluet quasi rivus Ægypti?

9 Et erit in die illa, dicit Dominus Deus: occidet sol in meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis:

*Tob. 2. b.6. 1. Mach. 1.5. 41. 10 * Et convertam festivitates vestras in luctum, & omnia cantica vestra in planctum: & inducam super omne dorsum vestrum saccum, & super omne caput calvitium: & ponam eam quasi luctum unigeniti, & novissima ejus quasi diem amarum.

D 11 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: & mittam famem in terram: non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Dñi.

12 Et commovebuntur à Mari usque ad mare, & ab Aquilone usque ad Orientem: circuibunt quærentes verbum Domini, & non invenient.

13 In die illa deficient virgines pulchræ, & adolescentes in siti.

14 Qui jurant in delicto Samariæ, & dicunt: Vivit Deus tuus Dan, & vivit via Bersabee: & cadent, & non resurgent ultrà.

Vastaturum se dicit Dominus impios, sic ut nulli pateat effugium; posteà tamen suscitabit tabernaculum David, & captivitatem filiorum Israël convertet cum magna ipsorum felicitate.

1 Vidi Dominum stantem super altare, & dixit: Percute cardinem, & commoveantur superliminaria: avaritia enim in capite omnium, & novissimum eorum in gladio interficiam: non erit fuga eis. Fugient, & non salvabitur ex eis qui fugerit. A

2 * Si descenderint usque ad infernum, inde manus mea educet eos: & si ascenderint usque in cælum, inde detraham eos. *Ps. 138. b. 8.

3 Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli, inde scrutans auferam eos: & si celaverint se ab oculis meis in profundo maris, ibi mandabo serpenti, & mordebit eos.

4 Et si abierint in captivitatem coram inimicis suis, ibi mandabo gladio, & occidet eos: & * ponam oculos meos super eos in malum, & non in bonum. *Ier. 44. c. 11.

5 Et Dominus Deus exercituum, qui tangit terram, & tabescet: & lugebunt omnes habitantes in ea: & ascendet sicut rivus omnis, & defluet sicut fluvius Ægypti. B

6 Qui ædificat in cælo ascensionem suam, & fasciculum suum super terram fundavit: * qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terræ, Dominus nomen ejus. *Sup. 5. b. 8.

7 Numquid non ut filij Æthiopum vos estis mihi, filij Israël, ait Dominus? numquid non Israël ascendere feci de Terra Ægypti: & Palæstinos de Cappadocia, & Syros de Cyrene?

8 Ecce oculi Domini Dei super regnum peccans, & conteram illud à facie terræ: Ve- C

rumtamen conterens non conteram domum Jacob, dicit Dominus.

9 Ecce enim mandabo ego, & concutiam in omnibus gentibus domum Iſraël, ſicut concutitur triticum in cribro: & non cadet lapillus ſuper terram.

10 In gladio morientur omnes peccatores populi mei: qui dicunt: Non appropinquabit, & non veniet ſuper nos malum.

*1. 11 In die illa * ſuſcitabo tabernaculum Da-
Act. vid, quod cecidit: & reædificabo aperturas
15.c. murorum ejus, & ea quæ corruerant inſtau-
16. rabo: & reædificabo illud ſicut in diebus antiquis.

12 Ut poſſideant reliquias Idumææ, & omnes nationes, eò quòd invocatum ſit nomen meum ſuper eos: dicit Dominus faciens hæc.

D 13 Ecce dies veniunt, dicit Dominus: &
comprehendet arator meſſorem, & calcator
*Ioël. uvæ mittentem ſemen: * & ſtillabunt montes
3.d.18. dulcedinem, & omnes colles culti erunt.

14 Et convertam captivitatem populi mei Iſraël: & ædificabunt civitates deſertas, & inhabitabunt: & plantabunt vineas, & bibent vinum earum: & facient hortos, & comedent fructus eorum.

15 Et plantabo eos ſuper humum ſuam: & non evellam eos ultrà de terra ſua, quam dedi eis, dicit Dominus Deus tuus.

PROPHE

 544

PROPHETIA ABDIÆ.

Vaticinatur exitium adversus Idumæos qui affligebant ac subsannabant filios Israel : qui tamen reducti, dominium accipient in eos qui ipsos afflixerant.

1 VISIO Abdiæ. Hæc dicit Dominus Deus ad Edom : * Auditum audivimus à Domino, & legatum ad gentes misit : Surgite, & consurgamus adversus eum in prælium. A *Ier. 49. c. 14.

2 Ecce parvulum dedi te in Gentibus : contemptibilis tu es valdè.

3 Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrarum, exaltantem solium tuum, qui dicis in corde tuo : Quis detrahet me in terram? B

4 Si exaltatus fueris ut aquila, & si inter sidera posueris nidum tuum : inde detraham te, dicit Dominus.

5 Si fures introissent ad te, si latrones per noctem, quomodo conticuisses? nónne furati essent sufficientia sibi? si vindemiatores introissent ad te, numquid saltem racemum reliquissent tibi?

6 Quomodo scrutati sunt Esau, investigaverunt abscondita ejus?

7 Usque ad terminum emiserunt te : omnes viri fœderis tui illuserunt tibi : invaluerunt adversum te viri pacis tuæ : qui comedunt tecum, ponent insidias subter te : non est prudentia in eo. C *Isai. 29. c. 14.

8 * Numquid non in die illa, dicit Domi-

1. nus, perdam sapientes de Idumæa,& pruden-
Cor. tiam de monte Esau.
1.
c. 19. 9 Et timebunt fortes tui à Meridie, ut in-
* Ge- tereat vir de monte Esau.
nes. 10 * Propter interfectionem, & propter
27. g. iniquitatem in fratrem tuum Jacob, operiet
41. te confusio, & peribis in æternum.

D 11 In die cùm stares adversus eum, quando capiebant alieni exercitum ejus; & extranei ingrediebantur portas ejus,& super Jerusalem mittebant sortem: tu quoque eras quasi unus ex eis.

12 Et non despicies in die fratris tui, in die peregrinationis ejus: & non lætaberis super filios Juda in die perditionis eorum:& non magnificabis os tuum in die angustiæ.

E 13 Neque ingredieris portam populi mei in die ruinæ eorum:neque despicies & tu in malis ejus in die vastitatis illius: & non emittêris adversus exercitum ejus in die vastitatis illius.

14 Neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerint: & non concludes reliquos ejus in die tribulationis.

15 Quoniam juxtà est dies Domini super omnes gentes: sicut fecisti, fiet tibi: retributionem tuam convertet in caput tuum.

F 16 Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum, bibent omnes Gentes jugiter: & bibent, & absorbebunt, & erunt quasi non sint.

17 Et in monte Sion erit salvatio, & erit sanctus: & possidebit domus Jacob eos qui se possederant.

18 Et erit domus Jacob ignis,& domus Joseph flamma,& domus Esau stipula:& succenden-

tur in eis, & devorabunt eos: & non erunt
reliquiæ domus Esau, quia Dominus locu-
tus est.

19 Et hereditabunt hi qui ad Austrum sunt, G
montem Esau, & qui in campestribus Phili-
sthiim; & possidebunt regionem Ephraim,
& regionem Samariæ: & Benjamin posside-
bit Galaad.

20 Et transmigratio exercitus hujus filiorum
Israël, omnia loca Chananæorum usque ad Sa-
reptam: & transmigratio Jerusalem, quæ in
Bosphoro est, possidebit civitates Austri.

21 Et ascendent salvatores in montem Sion ju-
dicare montem Esau: & erit Domino regnum.

PROPHETIA JONÆ.

CAPUT PRIMUM.

Ionas à Domino missus ut in Ninive prædicaret, navigio fugit in Tharsis à facie Domini: quo immittente in navim tempestatem, jactisque sortibus, deprehensus Ionas in mare mittitur, cessátque tempestas.

1 ET factum est verbum Domi- A
ni ad Jonam filium Amathi, di-
cens:

2 Surge, & vade in Niniven
civitatem grandem, & prædica in ea: quia
ascendit malitia ejus coram me.

3 Et surrexit Jonas, ut fugeret in Tharsis à
facie Domini, & descendit in Joppen, & inve-
nit navem euntem in Tharsis: & dedit nau-
lum ejus, & descendit in eam ut iret

cum eis in Tharsis à facie Domini.

B 4 Dominus autem misit ventum magnum in mare: & facta est tempestas magna in mari, & navis periclitabatur conteri.

5 Et timuerunt nautæ, & clamaverunt viri ad deum suum: & miserunt vasa, quæ erant in navi, in mare, ut alleviaretur ab eis: & Jonas descendit ad interiora navis, & dormiebat sopore gravi.

6 Et accessit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu sopore deprimeris? surge, invoca Deum tuum, si fortè recogitet Deus de nobis, & non pereamus.

C 7 Et dixit vir ad collegam suum: Venite, & mittamus sortes, & sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes: & cecidit sors super Jonam.

8 Et dixerunt ad eum: Indica nobis cujus causa malum istud sit nobis: quod est opus tuum? quæ terra tua, & quò vadis? vel ex quo populo es tu?

9 Et dixit ad eos: Hebræus ego sum, & Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare & aridam.

10 Et timuerunt viri timore magno, & dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? (cognoverunt enim viri quòd à facie Domini fugeret, quia indicaverat eis.)

11 Et dixerunt ad eum: Quid faciemus tibi, & cessabit mare à nobis? quia mare ibat, & intumescebat.

D 12 Et dixit ad eos: Tollite me, & mittite in mare, & cessabit mare à vobis: scio enim ego quoniam propter me tempestas hæc grandis venit super vos.

13 Et remigabant viri ut reverterentur ad
aridam, & non valebant:quia mare ibat,& in-
tumeſcebat ſuper eos.

14 Et clamaverunt ad Dñm ,& dixerunt:
Quæſumus Domine,ne pereamus in anima vi-
ri iſtius,& ne des ſuper nos ſanguinẽ innocen-
tem : quia tu Domine,ſicut voluiſti,feciſti.

15 Et tulerunt Jonam, & miſerunt in mare:
& ſtetit mare à fervore ſuo.

16 Et timuerunt viri timore magno Dñm,&
immolaverunt hoſtias Dño, & voverunt vota.

CAPUT II.

Ionas à ceto quem Dominus præparaverat,abſorptus fuit in eo tribus diebus & tribus noctibus , cúmque de ventre ejus oraſſet Dominum , ipſius juſſu in aridam evomitur.

1 ET præparavit Dominus piſcem grandem A
ut deglutiret Jonam : * & erat Jonas in *Mat.
ventre piſcis tribus diebus,& tribus noctibus. 12.
2 Et oravit Jonas ad Dominum Deum ſuum c. 40.
de ventre piſcis. 16. a. 4.
3 Et dixit : * Clamavi de tribulatione mea Luc.
ad Dominum,& exaudivit me:de ventre infe- 11. d. 30.
ri clamavi,& exaudiſti vocem meam. 1.
4 Et projeciſti me in profundum , in corde Cor.
maris,& flumen circumdedit me:omnes gur- 15. a. 4.
gites tui,& fluxus tui ſuper me tranſierunt. *. Pſ.
5 Et ego dixi : Abjectus ſum à conſpectu 119.
oculorum tuorum:veruntamen rurſus videbo a. 1.
templum ſanctum tuum: B.
6 * Circumdederunt me aquæ uſque ad ani- * Pſ.
mam:abyſſus vallavit me:pelagus operuit ca- 68.
put meum. a. 2.
7 Ad extrema montium deſcendi:terræ ve-
ctes concluſerunt me in æternũ:& ſublevabis
de corruptione vitam meam, Dñe Deus meus.

8 Cùm angustiaretur in me anima mea, Domini recordatus sum: ut veniat ad te oratio mea ad templum sanctum tuum.
9 Qui custodiunt vanitates frustrà, misericordiam suam derelinquunt.
10 Ego autem in voce laudis immolabo tibi: quæcumque vovi, reddam pro salute Domino.
11 Et dixit Dominus pisci: & evomuit Jonam in aridam.

CAPUT III.

Rursum missus Jonas ad Ninivitas prædicit civitatis subversionem: illis autem ad Deum conversis, & magna pœnitentiæ signa ostendentibus, parcit Dominus civitati.

A 1 ET factum est verbum Domini ad Jonam secundò, dicens:
2 Surge, & vade in Niniven civitatem magnam: & prædica in ea prædicationem, quam ego loquor ad te.
3 Et surrexit Jonas, & abiit in Niniven juxta verbum Domini: & Ninive erat civitas magna itinere trium dierum.
B 4 Et cœpit Jonas introire in civitatem itinere diei unius: & clamavit, & dixit: Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.
Mat. 12. d. 41. Luca 11. d. 32. 5 * Et crediderunt viri Ninivitæ in Deum: & prædicaverunt jejunium, & vestiti sunt saccis à majore usque ad minorem.
6 Et pervenit verbum ad regem Ninive: & surrexit de solio suo, & abjecit vestimentum suũ à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere.
7 Et clamavit, & dixit in Ninive ex ore regis & principum ejus, dicens: Homines, & jumenta, & boves, & pecora non gustent quidquam: nec pascantur, & aquam non bibant.
C 8 Et operiantur saccis homines, & jumen-

ta, & clament ad Dominum in fortitudine, &
convertatur vir à via sua mala, & ab iniquitate,
quæ est in manibus eorum.
9 * Quis scit si convertatur & ignoscat Deus: * Ier. 18. b. 11.
& revertatur à furore iræ suæ, & non peribimus?
10 Et vidit Deus opera eorum, quia con- Ioel. 2 c. 14.
versi sunt de via sua mala: & misertus est Deus
super malitiam, quam locutus fuerat ut face-
ret eis, & non fecit.

CAPUT IV.

Afflictus Ionas quia vaticinium suum adversus Ninivem videbat non impleri, mortem optat: verùm à Domino corripitur, qui injustam ipsius indignationem convincit, quòd putaret se rectè dolere de arefacta hedera; & tamen noluerit Dominum parcere Ninive civitati maxima, in qua erant plus quàm 120000. eorum qui non peccaverant.

1 ET afflictus est Jonas afflictione magna, A
& iratus est:
2 Et oravit ad Dominum, & dixit: Obsecro
Dñe, numquid non hoc est verbum meum, cùm
adhuc essem in terra mea? propter hoc præoc-
cupavi ut fugerem in Tharsis.* Scio enim quia * Ps. 85. a. 5.
tu Deus clemens & misericors es, patiens &
multæ miserationis, & ignoscens super malitia. Ioel 2. c. 13.
3 Et nunc Domine tolle quæso animã meam B
à me: quia melior est mihi mors quàm vita.
4 Et dixit Dñus: Putásne benè irasceris tu?
5 Et egressus est Jonas de civitate, & sedit
contra Orientem civitatis: & fecit sibimet um-
braculum ibi, & sedebat subter illud in um-
bra, donec videret quid accideret civitati.
6 Et præparavit Dñs Deus hederã, & ascen- C
dit super caput Jonæ, ut esset umbra super ca-
put ejus, & protegeret eum (laboraverat enim)
& lætatus est Jonas super hedera, lætitia magna.

7 Et paravit Deus vermem ascensu diluculi
in crastinum:& percussit hederam, & exaruit.
8 Et cùm ortus fuisset sol, præcepit Domi-
nus vento calido & urenti: & percussit sol su-
per caput Jonæ,& æstuabat: & petivit animæ
suæ ut moreretur, & dixit: Melius est mihi
mori, quàm vivere.
D 9 Et dixit Dominus ad Jonam: Putásne be-
nè irasceris tu super hedera? Et dixit: Benè
irascor ego usque ad mortem.
10 Et dixit Dñs: Tu doles super hederam, in
qua non laborasti, neque fecisti ut cresceret: quæ
sub una nocte nata est,& sub una nocte periit.
11 Et ego non parcam Ninive civitati ma-
gnæ, in qua sunt plus quàm centum viginti
millia hominum, qui nesciunt quid sit inter
dexteram & sinistram suam,& jumenta multa.

PROPHETIA MICHÆÆ.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Michæas prophetaverit: comminatur Samariæ & Ierusalem exitium & captivitatem propter idololatriam ipsorum: quos plangit Propheta & ad planctum provocat.

A 1 VERBUM Domini quod fa-
ctum est ad Michæam Mora-
sthitem, in diebus Joathan,
Achaz, & Ezechiæ, regum
Juda; quod vidit super Sa-
mariam, & Jerusalem.
2 * Audite populi omnes, & attendat ter-

ra,& plenitudo ejus: & sit Dominus Deus vo- *
bis in testem, Dominus de templo sancto suo. Deut. 32.
3 * Quia ecce Dominus egredietur de loco a. 1.
suo: & descēdet, & calcabit super excelsa terræ. Isa. 1.
4 Et consumentur montes subtus eum: & a. 2.
valles scindentur sicut cera à facie ignis, & Is 26.
sicut aquæ, quæ decurrunt in præceps. d. 21.
5 In scelere Jacob omne istud, & in peccatis B
domus Israël, quod scelus Jacob? nónne Samaria?
& quæ excelsa Judæ? nónne Jerusalem?
6 Et ponam Samariam quasi acervum lapidum
in agro cùm plantatur vinea: & detraham
in vallem lapides ejus, & fundamenta
ejus revelabo.
7 Et omnia sculptilia ejus concidentur, &
omnes mercedes ejus comburentur igne, &
omnia idola ejus ponam in perditionem: quia
de mercedibus meretricis congregata sunt, &
usque ad mercedem meretricis revertentur. C
8 Super hoc plangam, & ululabo: vadam
spoliatus, & nudus: faciam planctum velut
draconum, & luctum quasi struthionum.
9 Quia desperata est plaga ejus, quia venit
usque ad Judam, tetigit portam populi
mei usque ad Jerusalem.
10 In Geth nolite annuntiare, lachrymis
ne ploretis, in domo Pulveris pulvere vos
conspergite.
11 Et transite vobis habitatio Pulchra, confusa
ignominia: non est egressa quæ habitat in
exitu: planctum domus vicina accipiet ex
vobis, quæ stetit sibimet.
12 Quia infirmata est in bonum, quæ habitat
in amaritudinibus: quia descendit malum
à Domino in portam Jerusalem.

D 13 Tumultus quadrigæ stuporis habitanti Lachis: principium peccati est filiæ Sion, quia in te inventa sunt scelera Israël.

14 Propterea dabit emissarios super hereditatem Geth: domus mendacij in deceptionem regibus Israël.

15 Adhuc heredem adducam tibi quæ habitas in Maresa: usque ad Odollam veniet gloria Israël.

16 Decalvare, & tondere super filios deliciarum tuarum: dilata calvitium tuum sicut aquila: quoniam captivi ducti sunt ex te.

CAPUT II.

Propheta populi sui multiplicem injustitiam, aliáque peccata recensens, prædicit vindictam & captivitatem ipsi imminere; & ob id lugens, reliquiarum futuram congregationem denuntiat.

A 1 VÆ qui cogitatis inutile, & operamini malum in cubilibus vestris: in luce matutina faciunt illud, quoniam contra Deum est manus eorum.

2 Et concupierunt agros, & violenter tulerunt, & rapuerunt domos: & calumniabantur virum, & domum ejus; virum & hereditatem ejus.

3 Idcircò hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito super familiam istam malum: unde non auferetis colla vestra, & non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est.

B 4 In die illa sumetur super vos parabola, & cantabitur canticum cum suavitate, dicentium: Depopulatione vastati sumus: pars populi mei commutata est: quomodo recedet à me, cùm revertatur, qui regiones nostras dividat?

5 Propter hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in cœtu Domini.

6 Ne

6 Ne loquamini loquentes: Non ſtillabit ſuper iſtos, non comprehendet confuſio.

7 Dicit domus Jacob: Numquid abbreviatus eſt ſpiritus Domini, aut tales ſunt cogitationes ejus? Nónne verba mea bona ſunt cum eo, qui rectè graditur?

8 Et è contrario populus meus in adverſarium conſurrexit: deſuper tunica pallium ſuſtuliſtis: & eos, qui tranſibant ſimpliciter, convertiſtis in bellum. C

9 Mulieres populi mei ejeciſtis de domo deliciarum ſuarum: à parvulis earum tuliſtis laudem meam in perpetuum.

10 Surgite, & ite, quia non habetis hìc requiem: propter immunditiam ejus corrumpetur putredine peſſima.

11 Utinam non eſſem vir habens ſpiritum, & mendacium potiùs loquerer: ſtillabo tibi in vinum, & in ebrietatem: & erit ſuper quem ſtillatur populus iſte: D

12 Congregatione congregabo Jacob totum te: in unum conducam reliquias Iſraël, pariter ponam illum quaſi gregem in ovili, quaſi pecus in medio caularum, tumultuabuntur à multitudine hominum.

13 Aſcendet enim pandens iter ante eos: divident, & tranſibunt portam, & ingredientur per eam: & tranſibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum.

CAPUT III.

Propter peccata principum, judicum, pſeudoprophetarum ac ſacerdotum populi Iſraël, comminatur Dominus gravem ultionem & Ieroſolymæ deletionem.

1 ET dixi: Audite principes Jacob, & duces domus Iſraël: Numquid non A

vestrûm est scire judicium,
2 Qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles eorum de super eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum?
3 Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriaverunt: & ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebête, & quasi carnem in medio ollæ.
B 4 Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos: & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.
5 Hæc dicit Dominus super prophetas, qui seducunt populum meum, qui mordent dentibus suis, & prædicant pacem: & si quis non dederit in ore eorum quippiam, sanctificant super eum prælium.
6 Propterea nox vobis pro visione erit, & tenebræ vobis pro divinatione: & occumbet sol super prophetas, & obtenebrabitur super eos dies.
C 7 Et confundentur qui vident visiones, & confundentur divini: & operient omnes vultus suos, quia non est responsum Dei.
8 Verumtamen ego repletus sum fortitudine spiritus Domini, judicio, & virtute: ut annuntiem Jacob scelus suum, & Israël peccatum suum.
9 Audite hoc principes domus Jacob, & judices domus Israël: quia abominamini judicium, & omnia recta pervertitis.
10 Qui ædificatis Sion in sanguinibus, & Jerusalem in iniquitate.
* Ezec. 22. f. 27. 11 * Principes ejus in muneribus judicabant, & sacerdotes ejus in mercede docebant,

& prophetæ ejus in pecunia divinabant: & *Soph.*
ſuper Dominum requieſcebant, dicentes: *1. a. 3.*
Numquid non Dominus in medio noſtrûm? D
non venient ſuper nos mala. **Ier.*
12 Propter hoc, cauſa veſtri, * Sion quaſi *26. f. 18.*
ager arabitur, & Jeruſalem quaſi acervus lapi-
dum erit, & mons templi in excelſa ſilvarum.

CAPUT IV.

Tempore gratiæ plurimæ nationes accedent ad Eccleſiam & cultum Dei, cum magna ſecuritate: conſolatur Sion quòd de captivitate ſit à Domino redimenda, ut ſe de ſuis inimicis ulciſcatur.

1 ET erit: * In noviſſimo dierum erit mons A
domus Domini præparatus in vertice ** Iſa.*
montium, & ſublimis ſuper colles: & fluent *2.*
ad eum populi. *a. 2.*

2 Et properabunt gentes multæ, & dicent: Venite, aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob: & docebit nos de viis ſuis, & ibimus in ſemitis ejus: quia de Sion egredietur lex, & verbum Dñi de Jeruſalem.

3 Et judicabit inter populos multos, & cor- B
ripiet gentes fortes uſque in longinquum: & concident gladios ſuos in vomeres, & haſtas ſuas in ligones: non ſumet gens adverſus gentem gladium: & non diſcent ultrà belligerare.

4 Et ſedebit vir ſubtus vitem ſuam, & ſubtus ficum ſuam, & non erit qui deterreat: quia os Domini exercituum locutum eſt.

5 Quia omnes populi ambulabunt unuſquiſque in nomine Dei ſui: nos autem ambulabimus in nomine Domini Dei noſtri in æternum & ultrà.

6 In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem: & eam, quam ejeceram, colligam; & quam afflixeram:

*Sop. 3.d. 19. 7 * Et ponam claudicantem in reliquias: & eam, quæ laboraverat, in gentem robustam: * & regnabit Dominus super eos in monte
*Dan. 7.d. 14. Sion, ex hoc nunc & usque in æternum.

C 8 Et tu turris gregis nebulosa filiæ Sion usque ad te veniet, & veniet potestas prima regnum filiæ Jerusalem.

Luca 1. d.32. 9 Nunc quare mœrore contraheris? numquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus periit, quia comprehendit te dolor sicut parturientem?

10 Dole, & satage filia Sion quasi parturiens: quia nunc egredieris de civitate, & habitabis in regione, & venies usque ad Babylonem: ibi liberaberis, ibi redimet te Dominus de manu inimicorum tuorum.

11 Et nunc congregatæ sunt super te gentes multæ, quæ dicunt: Lapidetur: & aspiciat in Sion oculus noster.

D 12 Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini, & non intellexerunt consilium ejus: quia congregavit eos quasi fœnum areæ.

13 Surge, & tritura filia Sion: quia cornu tuum ponam ferreum, & ungulas tuas ponam æreas: & comminues populos multos, & interficies Domino rapinas eorum, & fortitudinem eorum Domino universæ terræ.

Caput V.

Imminens urbis Jerusalem vastatio ostenditur, & Christus in Bethlehem nasciturus: reliquiæ Israël exaltabuntur, devictis inimicis, & ablata ab ipsis idololatria.

A 1 Nunc vastaberis filia latronis: obsidionem posuerunt super nos, in virga percutient maxillam judicis Israël:

2 * Et tu Bethlehem Ephrata, parvulus

es in millibus Juda : ex te mihi egredietur qui *
ſit dominator in Iſraël, & egreſſus ejus ab ini- Mat. 2. 6.
tio, à diebus æternitatis.
3 Propter hoc dabit eos uſque ad tempus, Ioan. 7.
in quo parturiens pariet : & reliquiæ fratrum 42.
ejus convertentur ad filios Iſraël.
4 Et ſtabit, & paſcet in fortitudine Domi-
ni, in ſublimitate nominis Domini Dei ſui : &
convertentur, quia nunc magnificabitur uſque
ad terminos terræ.
5 Et erit iſte pax : cùm venerit Aſſyrius in B
terram noſtram, & quando calcaverit in domi-
bus noſtris : & ſuſcitabimus ſuper eum ſep-
tem paſtores, & octo primates homines.
6 Et paſcent terram Aſſur in gladio, & ter-
ram Nemrod in lanceis ejus : & liberabit ab
Aſſur cùm venerit in terram noſtram, & cùm
calcaverit in finibus noſtris.
7 Et erunt reliquiæ Jacob in medio po- C
pulorum multorum quaſi ros à Domino,
& quaſi ſtillæ ſuper herbam, quæ non ex-
pectat virum, & non præſtolatur filios ho-
minum.
8 Et erunt reliquiæ Jacob in Gentibus in
medio populorum multorum, quaſi leo in ju-
mentis ſylvarum, & quaſi catulus leonis in
gregibus pecorum : qui cùm tranſierit, &
conculcaverit, & ceperit, non eſt qui eruat.
9 Exaltabitur manus tua ſuper hoſtes tuos,
& omnes inimici tui interibunt.
10 Et erit in die illa, dicit Dominus : Au- D
feram equos tuos de medio tui, & diſperdam
quadrigas tuas.
11 Et perdam civitates terræ tuæ, & de-
ſtruam omnes munitiones tuas, & auferam

maleficia de manu tua; & divinationes non erunt in te.

12 Et perire faciam sculptilia tua,& statuas tuas de medio tui: & non adorabis ultrà opera manuum tuarum.

13 Et evellam lucos tuos de medio tui: & conteram civitates tuas.

14 Et faciam in furore & in indignatione ultionem in omnibus gentibus, quæ non audierunt.

CAPUT VI.

Disceptat Dominus cum ingratis, recensens collata illis beneficia, indicans etiam quid sit bonum, & quid Dominus à populo suo requirat: sed propter injustitiam, aliáque scelera filiorum Israël comminatur eis Dominus varias afflictiones.

A 1 AUdite quæ Dominus loquitur: Surge, contende judicio adversum montes, & audiant colles vocem tuam.

2 Audiant montes judicium Domini,& fortia fundamenta terræ: quia judicium Domini cum populo suo, & cum Israël dijudicabitur.

* Ier. 2. a. 5. 3 * Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi? responde mihi.

4 Quia eduxi te de Terra Ægypti, & de domo servientium liberavi te: & misi ante faciem tuam Moysen,& Aaron,& Mariam?

B 5 * Popule meus memento quæso quid cogitaverit Balach rex Moab, & quid responderit ei Balaam filius Beor, de Setim usque ad Galgalam, ut cognosceres justitias Domini.

*Numer. 22. & 23. 6 Quid dignum offeram Domino? curvabo genu Deo excelso? numquid offeram ei holocautomata, & vitulos anniculos?

7 Numquid placari potest Dominus in millibus arietum, aut in multis millibus hirco-

rum pingium? numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo, fructum ventris mei pro peccato animæ meæ?

8 Indicabo tibi ô homo quid sit bonum, & quid Dominus requirat à te: Utique facere judicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo.

9 Vox Domini ad civitatem clamat, & salus erit timentibus nomen tuum: Audite tribus, & quis approbabit illud? C

10 Adhuc ignis in domo impij thesauri iniquitatis, & mensura minor iræ plena.

11 Numquid justificabo stateram impiam, & saccelli pondera dolosa?

12 In quibus divites ejus repleti sunt iniquitate, & habitantes in ea loquebantur mendacium, & lingua eorum fraudulenta in ore eorum.

13 Et ego ergo cœpi percutere te perditione super peccatis tuis.

14 Tu comedes, & non saturaberis: & humiliatio tua in medio tui: & apprehendes, & non salvabis: & quos salvaveris, in gladium dabo. D

15 * Tu seminabis, & non metes: tu calcabis olivam, & non ungêris oleo; & mustum, & non bibes vinum. *Deuter. 28. d. 38.

16 Et custodisti præcepta Amri, & omne opus domus Achab, & ambulasti in voluntatibus eorum, ut darem te in perditionem, & habitantes in ea in sibilum: & opprobrium populi mei portabitis. Reg. 1. b. 6.

CAPUT VII.

Luget propheta tam paucos esse reliquos qui non sint iniqui: in nullo homine ostendit esse confidendum, sed in solo Deo salvatore, qui miserebitur Sion: & pudefactis inimicis, eam ad se reducet, complens factas ad patres promissiones.

A 1 VÆ mihi, quia factus sum sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ: non est botrus ad comedendum, præcoquas ficus desideravit anima mea.

2 Periit sanctus de terra, & rectus in hominibus non est: omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur.

3 Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, & judex in reddendo est: & magnus locutus est desiderium animæ suæ, & conturbaverunt eam.

4 Qui optimus in eis est, quasi paliurus: & qui rectus, quasi spina de sepe. Dies speculationis tuæ, visitatio tua venit: nunc erit vastitas eorum.

B 5 Nolite credere amico: & nolite confidere in duce: ab ea quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.

*Mat. 6 * Quia filius contumeliam facit patri, &
10. filia consurgit adversus matrem suam, nurus
d.35. adversus socrum suam: * & inimici hominis
*Mat. domestici ejus.
10.
d.36. 7 Ego autem ad Dominum aspiciam, expectabo Deum salvatorem meum: audiet me Deus meus.

8 Ne læteris inimica mea super me, quia cecidi: consurgam, cùm sedero in tenebris, Dominus lux mea est.

9 Iram Domini portabo, quoniam peccavi ei, donec causam meam judicet, & faciat ju-

dicium meum; educet me in lucem: videbo justitiam ejus.

10 Et aspiciet inimica mea, & operietur confusione, quæ dicit ad me: Ubi est Dominus Deus tuus? Oculi mei videbunt in eam: nunc erit in conculcationem ut lutum platearum.

11 Dies, ut ædificentur maceriæ tuæ: in die illa longè fiet lex.

12 In die illa & usque ad te veniet de Assur, & usque ad civitates munitas; & à civitatibus munitis usque ad flumen, & ad mare de mari, & ad montem de monte. C

13 Et terra erit in desolationem propter habitatores suos, & propter fructum cogitationum eorum.

14 Pasce populum tuum in virga tua, gregem hæreditatis tuæ, habitantes solos in saltu, in medio Carmeli: pascentur Basan & Galaad juxta dies antiquos.

15 Secundùm dies egressionis tuæ de Terra Ægypti ostendam ei mirabilia.

16 Videbunt gentes, & confundentur super omni fortitudine sua: ponent manum super os, aures eorum surdæ erunt.

17 Lingent pulverem sicut serpentes, velut reptilia terræ perturbabuntur in ædibus suis: Dominum Deum nostrum formidabunt, & timebunt te. D

18 * Quis Deus similis tui, qui aufers iniquitatem, & transis peccatum reliquiarum hereditatis tuæ? non immittet ultrà furorem suum, quoniam volens misericordiam est. * Ier. 10. a. 6. Act. 10. f. 43.

19 Revertetur, & miserebitur nostri: deponet iniquitates nostras, & projiciet in profundum maris omnia peccata nostra.

20 Dabis veritatem Jacob, misericordiam Abraham: quæ jurasti patribus nostris à diebus antiquis.

PROPHETIA NAHUM.

CAPUT PRIMUM.

Zelus Dei adversus hostes suos, qui patiens est & fortitudine magnus, cujus iræ nemo potest resistere, & in se sperantium est liberator, suique populi hostes est consumpturus.

A 1 ONus Ninive: Liber visionis Nahum Elcesæi.

2 Deus æmulator, & ulciscens Dominus: ulciscens Dominus, & habens furorem: ulciscens Dominus in hostes suos: & irascens ipse inimicis suis.

3 Dominus patiens, & magnus fortitudine, & mundans non faciet innocentem. Dominus in tempestate & turbine viæ ejus, & nebulæ pulvis pedum ejus.

4 Increpans mare, & exsiccans illud: & omnia flumina ad desertum deducens. Infirmatus est Basan, & Carmelus: & flos Libani elanguit.

B 5 Montes commoti sunt ab eo, & colles desolati sunt: & contremuit terra à facie ejus, & orbis, & omnes habitantes in eo.

6 Ante faciem indignationis ejus quis stabit? & quis resistet in ira furoris ejus? indignatio ejus effusa est ut ignis: & petræ dissolutæ sunt ab eo.

7 Bonus Dominus, & confortans in die tribulationis: & sciens sperantes in se.

C 8 Et in diluvio prætereunte, consummationem faciet loci ejus: & inimicos ejus persequentur tenebræ.

9 Quid cogitatis contra Dominum? consummationem ipse faciet: non consurget duplex tribulatio.

10 Quia sicut spinæ se invicem complectuntur, sic convivium eorum pariter potantium: consumentur quasi stipula ariditate plena. D

11 Ex te exibit cogitans contra Dominum malitiam: mente pertractans prævaricationem.

12 Hæc dicit Dominus: Si perfecti fuerint, & ita plures; sic quoque attondentur, & pertransibit: afflixi te, & non affligam te ultrà.

13 Et nunc conteram virgam ejus de dorso tuo, & vincula tua disrumpam.

14 Et præcipiet super te Dominus, non seminabitur ex nomine tuo amplius: de domo Dei tui interficiam sculptile, & conflatile, ponam sepulchrum tuum, quia ignoratus es.

15 * Ecce super montes pedes evangelizantis, & annuntiantis pacem: celebra Juda festivitates tuas, & redde vota tua: quia non adjiciet ultrà ut pertranseat in te Belial: universus interiit.

* *Isa.* 52. 6. 7. *Rom.* 10. c. 15.

CAPUT II.

Obsidio Ninive ejúsque à Chaldæis depopulatio, quia superbè egit contra populum Domini.

1 ASCendit qui dispergat coram te, qui custodiat obsidionem: contemplare viam, conforta lumbos, robora virtutem valdè. A

2 Quia reddidit Dominus superbiam Jacob, sicut superbiam Israël: quia vastatores dissipaverunt eos, & propagines eorum corruperunt.

3 Clypeus fortium ejus ignitus, viri exercitus in coccineis: igneæ habenæ currus in die præparationis ejus, & agitatores cõsopiti sunt.

B 4 In itineribus conturbati sunt : quadrigæ collisæ sunt in plateis : aspectus eorum quasi lampades, quasi fulgura discurrentia.

5 Recordabitur fortium suorum, ruent in itineribus suis: velociter ascendent muros ejus, & præparabitur umbraculum.

6 Portæ fluviorum apertæ sunt, & templum ad solum dirutum.

7 Et miles captivus abductus est: & ancillæ ejus minabantur gementes ut columbæ, murmurantes in cordibus suis.

C 8 Et Ninive quasi piscina aquarum aquæ ejus : ipsi verò fugerunt : state, state, & non est qui revertatur.

9 Diripite argentum, diripite aurum : & non est finis divitiarum ex omnibus vasis desiderabilibus.

10 Dissipata est, & scissa, & dilacerata : & cor tabescens : & dissolutio geniculorum, & defectio in cunctis renibus : & facies omnium eorum sicut nigredo ollæ.

D 11 Ubi est habitaculum leonum, & pascua catulorum leonum, ad quam ivit leo ut ingrederetur illuc, catulus leonis, & non est qui exterreat?

12 Leo cepit sufficienter catulis suis, & necavit leænis suis : & implevit præda speluncas suas, & cubile suum rapina.

13 Ecce ego ad te, dicit Dominus exercituum, & succendam usque ad fumum quadrigas tuas, & leunculos tuos comedet gladius: & exterminabo de terra prædam tuam, & non audietur ultrà vox nuntiorum tuorum.

Ninive urbs sanguinum sub nomine adultera vastanda prædicatur: quod exemplo Alexandriæ à Babyloniis devastatæ confirmatur: nec erit qui Ninive condoleat, aut eam consoletur super ipsius devastatione.

A

1 VÆ civitas sanguinum, universa menda-
cij dilaceratione plena: non recedet à
te rapina. *Ezec. 24. c. 9.*
2 Vox flagelli, & vox impetus rotæ, &
equi frementis, & quadrigæ ferventis, & equi-
tis ascendentis: *Habac. 2. c. 12.*
3 Et micantis gladij, & fulgurantis hastæ,
& multitudinis interfectæ, & gravis ruinæ:
nec est finis cadaverum, & corruent in corpo-
ribus suis.
4 Propter multitudinem fornicationum
meretricis speciosæ, & gratæ, & habentis
maleficia, quæ vendidit gentes in fornicatio-
nibus suis, & familias in maleficiis suis.

B

5 Ecce ego ad te, dicit Dominus exerci-
tuum, & * revelabo pudenda tua in facie tua,
& ostendam Gentibus nuditatem tuam, &
regnis ignominiam tuam. *Isai. 47. a. 3.*
6 Et projiciam super te abominationes,
& contumeliis te afficiam, & ponam te in
exemplum.
7 Et erit: omnis, qui viderit te, resiliet à
te, & dicet: Vastata est Ninive: quis com-
movebit super te caput? unde quæram con-
solatorem tibi?
8 Numquid melior es Alexandria populo-
rum, quæ habitat in fluminibus? aquæ in
circuitu ejus: cujus divitiæ, mare: aquæ,
muri ejus.
9 Æthiopia fortitudo ejus, & Ægyptus
& non est finis: Aphrica & Libyes fuerunt in
auxilio tuo.

C 10 Sed & ipsa in transmigrationem ducta est in captivitatem: parvuli ejus elisi sunt in capite omnium viarum, & super inclytos ejus miserunt sortem, & omnes optimates ejus confixi sunt in compedibus.

11 Et tu ergo inebriaberis, & eris despecta: & tu quæres auxilium ab inimico.

12 Omnes munitiones tuæ sicut ficus cum grossis suis: si concussæ fuerint, cadent in os comedentis.

13 Ecce populus tuus mulieres in medio tui: inimicis tuis adapertione pandentur portæ terræ tuæ, devorabit ignis vectes tuos.

14 Aquam propter obsidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas: intra in lutum, & calca, subigens tene laterem.

15 Ibi comedet te ignis: peribis gladio, devorabit te ut bruchus: congregare ut bruchus: multiplicare ut locusta.

D 16 Plures fecisti negotiationes tuas quàm stellæ sint cæli: bruchus expansus est, & avolavit.

17 Custodes tui quasi locustæ: & parvuli tui quasi locustæ locustarum, quæ considunt in sepibus in die frigoris: sol ortus est, & avolaverunt, & non est cognitus locus earum ubi fuerint.

18 Dormitaverunt pastores tui, rex Assur: sepelientur principes tui: latitavit populus tuus in montibus, & non est qui congreget.

19 Non est obscura contritio tua, pessima est plaga tua: omnes qui audierunt auditionem tuam, compresserunt manum super te: quia super quem non transiit malitia tua semper.

PROPHETIA HABACUC.

CAPUT PRIMUM.

Miratur Propheta impium prosperari, & prævalere adversus justum: nam adversus Iudæos suscitat Dominus Chaldæos, qui victoriam non Domino, sed idolo suo tribuunt.

1 ONus, quod vidit Habacuc A
propheta.
2 Usquequò Domine clamabo, & non exaudies? vociferabor ad te vim patiens, & non salvabis?
3 Quare ostendisti mihi iniquitatem & laborem, videre prædam & injustitiam contra me? & factum est judicium, & contradictio potentior.
4 Propter hoc lacerata est lex, & non pervenit usque ad finem judicium: quia impius prævalet adversus justum, propterea egreditur judicium perversum.
5 * Aspicite in gentibus, & videte: admi- B
ramini, & obstupescite: quia opus factum *Act.
est in diebus vestris, quod nemo credet cùm 13.
narrabitur. f. 41.
6 Quia ecce ego suscitabo Chaldæos, gentem amaram & velocem, ambulantem super latitudinem terræ, ut possideat tabernacula non sua.
7 Horribilis, & terribilis est: ex semetipsa judicium, & onus ejus egredietur.
8 Leviores pardis equi ejus, & velociores C
lupis vespertinis; & diffundentur equites ejus: equites namque ejus de longè venient, volabunt quasi aquila festinans ad comedendum.
9 Omnes ad prædam venient, facies eorum

ventus urens : & congregabit quasi arenam captivitatem.

10 Et ipse de regibus triumphabit, & tyranni ridiculi ejus erunt : ipse super omnem munitionem ridebit, & comportabit aggerem, & capiet eam.

11 Tunc mutabitur spiritus, & pertransibit, & corruet : hæc est fortitudo ejus dei sui.

D 12 Numquid non tu à principio Dominus Deus meus, sanctæ meus, & non moriemur? Domine in judicium posuisti eum : & fortem, ut corriperes, fundasti eum.

13 Mundi sunt oculi tui, ne videas malum; & respicere ad iniquitatem non poteris; quare respicis super iniqua agentes, & taces devorante impio justiorem se?

14 Et facies homines quasi pisces maris, & quasi reptile non habens principem.

15 Totum in hamo sublevavit, traxit illud in sagena sua, & congregavit in rete suum. Super hoc lætabitur & exultabit.

16 Propterea immolabit sagenæ suæ, & sacrificabit reti suo : quia in ipsis incrassata est pars ejus, & cibus ejus electus.

17 Propter hoc ergo expandit sagenam suam, & semper interficere Gentes non parcet.

CAPUT II.

Propheta à Domino responsum expectanti præcipitur, ut scribat visionem, ac longanimiter ipsius eventum expectet : destructio Babylonis propter multa ipsorum scelera describitur, & quòd idola eis non proderunt.

A 1 SUper custodiam meam stabo, & figam gradum super munitionem : & contemplabor, ut videam quid dicatur mihi, & quid respondeam ad arguentem me.

2 Et respondit mihi Dominus, & dixit : Scribe visum, & explana eum super tabulas,

ut percurrat qui legerit eum.

3 Quia adhuc visus procul, & apparebit in
finem, & non mentietur: si moram fecerit, expe-
cta illum: quia veniens veniet, & non tardabit.

4 Ecce qui incredulus est, non erit recta ani-
ma ejus in semetipso: Justus autem in fide
sua vivet.

5 * Et quomodo vinum potantem decipit: B
sic erit vir superbus, & non decorabitur: qui * Ioā.
dilatavit quasi infernus animam suam: & ipse 3.
quasi mors, & non adimpletur: & congregabit d. 36.
ad se omnes gentes, & coacervabit ad se om- Rom. 1.
nes populos. b. 17.

6 Numquid non omnes isti super eum pa- Gal.
rabolam sument, & loquelam ænigmatum 3. b. 11.
ejus: & dicetur: Væ ei, qui multiplicat non sua? Heb.
usquequò & aggravat contra se densum lutum? 10.

7 Numquid non repentè consurgent qui f. 38.
mordeant te: & suscitabuntur lacerantes te,
& eris in rapinam eis?

8 Quia tu spoliasti gentes multas, spolia-
bunt te omnes qui reliqui fuerint de populis,
propter sanguinem hominis, & iniquitatem
terræ civitatis, & omnium habitantium in ea.

9 Væ qui congregat avaritiam malam do-
mui suæ, ut sit in excelso nidus ejus, & libera-
ri se putat de manu mali.

10 Cogitasti confusionem domui tuæ, con- C
cidisti populos multos, & peccavit anima tua.

11 Quia lapis de pariete clamabit: & li-
gnum, quod inter juncturas ædificiorum est,
respondebit. * E-

12 * Væ qui ædificat civitatem in sangui- zech.
nibus, & præparat urbem in iniquitate. 24.

13 Numquid non hæc sunt à Domino exer- c. 9. Nah.
cituum? Laborabunt enim populi in multo 3. a. 1.

igne,& gentes in vacuum,& deficient.
14 Quia replebitur terra,ut cognoscant gloriam Domini, quasi aquæ operientes mare.
15 Væ qui potum dat amico suo mittens fel suum, & inebrians ut aspiciat nuditatem ejus.
16 Repletus es ignominia pro gloria: bibe tu quoque,& consopire: circumdabit te calix dexteræ Domini, & vomitus ignominiæ super gloriam tuam.
D 17 Quia iniquitas Libani operiet te,& vastitas animalium deterrebit eos de sanguinibus hominum, & iniquitate terræ, & civitatis, & omnium habitantium in ea.
18 Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fictor suus, conflatile, & imaginem falsam? quia speravit in figmento fictor ejus, ut faceret simulachra muta.
19 Væ qui dicit ligno: Expergiscere; Surge, lapidi tacenti: numquid ipse docere poterit? Ecce iste coopertus est auro & argento: & omnis spiritus non est in visceribus ejus.
* Ps. 10. b. 5. 20 * Dominus autem in templo sancto suo: sileat à facie ejus omnis terra.

1 ORATIO
HABACUC PROPHETÆ, PRO IGNORANTIIS.
CAPUT III.

A 2 DOmine audivi auditionem tuam, & timui.
Domine opus tuum, in medio annorum vivifica illud.
In medio annorum notum facies: cùm iratus fueris, misericordiæ recordaberis.

 558

3 Deus ab Austro veniet, & sanctus de
monte Pharan:
Operuit cælos gloria ejus: & laudis ejus
plena est terra.
4 Splendor ejus ut lux erit: cornua in ma-
nibus ejus.
Ibi abscondita est fortitudo ejus: 5 ante fa-
ciem ejus ibit mors.
Et egredietur diabolus ante pedes ejus.
6 Stetit, & mensus est terram.
Aspexit, & dissolvit Gentes: & contriti sunt
montes sæculi.
Incurvati sunt colles mundi, ab itineribus
æternitatis ejus.
7 Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, B
turbabuntur pelles terræ Madian.
8 Numquid in fluminibus iratus es Domine?
aut in fluminibus furor tuus? vel in mari in-
dignatio tua?
Qui ascendes super equos tuos: & quadri-
gæ tuæ salvatio.
9 Suscitans suscitabis arcum tuum, jura-
menta tribubus quæ locutus es.
Fluvios scindes terræ: 10 viderunt te, &
doluerunt montes: gurges aquarum transiit.
Dedit abyssus vocem suam: altitudo ma-
nus suas levavit.
11 Sol & luna steterunt in habitaculo suo, C
in luce sagittarum tuarum, ibunt in splendore
fulgurantis hastæ tuæ.
12 In fremitu conculcabis terram: in furore
obstupefacies Gentes.
13 Egressus es in salutem populi tui, in sa-
lutem cum Christo tuo.
Percussisti caput de domo impij: denudasti
fundamentum ejus usque ad collum.

14 Maledixiſti ſceptris ejus, capiti bellatorũ ejus, venientibus ut turbo ad diſpergendũ me.

Exultatio eorum, ſicut ejus qui devorat pauperem in abſcondito.

D 15 Viam feciſti in mari equis tuis, in luto aquarum multarum.

16 Audivi, & conturbatus eſt venter meus: à voce contremuerunt labia mea.

Ingrediatur putredo in oſſibus meis, & ſubter me ſcateat.

Ut requieſcam in die tribulationis: ut aſcendam ad populum accinctum noſtrum.

17 Ficus enim non florebit: & non erit germen in vineis.

Mentietur opus olivæ: & arva non afferent cibum.

Abſcindetur de ovili pecus: & non erit armentum in præſepibus.

18 Ego autem in Domino gaudebo: & exultabo in Deo Jeſu meo.

19 Deus Dominus fortitudo mea: & ponet pedes meos quaſi cervorum.

Et ſuper excelſa mea deducet me victor in Pſalmis canentem.

PROPHETIA SOPHONIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Sophonias prophetaverit: qui primùm peccatoribus univerſis, deinde Judæis comminatur, ob idololatriam & Dei contemptum, divinam ultionem: Ieruſalem quoque lucernis ſcrutanda dicitur, & quàm erit amara dies ultionis Domini.

A 1 VERBUM Domini quod factum eſt ad Sophoniam filium Chuſi, filij Godoliæ, filij Amariæ, filij Ezeciæ, in diebus Joſiæ filij Amon regis Judæ.

2 Congregans congregabo omnia à facie
terræ, dicit Dominus:
3 Congregans hominem & pecus, congre-
gans volatilia cæli & pisces maris: & ruinæ
impiorum erunt: & disperdam homines à fa-
cie terræ, dicit Dominus.
4 Et extendam manum meam super Judam,
& super omnes habitantes Jerusalem: & disper-
dam de loco hoc reliquias Baal, & nomina æ-
dituorum cum sacerdotibus;
5 Et eos qui adorant super tecta militiam B
cæli, & adorant & jurant in Domino, & ju-
rant in Melchom.
6 Et qui avertuntur de post tergum Domini,
& qui non quæsierunt Dominum, nec investi-
gaverunt eum.
7 Silete à facie Domini Dei: quia juxtà est
dies Domini, quia præparavit Dominus ho-
stiam, sanctificavit vocatos suos.
8 Et erit: in die hostiæ Domini, visitabo
super principes, & super filios regis, & super
omnes qui induti sunt veste peregrina?
9 Et visitabo super omnem, qui arroganter
ingreditur super limen in die illa: qui complent
domum Domini Dei sui iniquitate & dolo.
10 Et erit in die illa, dicit Dominus, vox C
clamoris à porta piscium, & ululatus à Secun-
da, & contritio magna à collibus.
11 Ululate habitatores Pilæ: conticuit om-
nis populus Chanaan, disperierunt omnes in-
voluti argento.
12 Et erit in tempore illo: scrutabor Jeru-
salem in lucernis: & visitabo super viros defi-
xos in fæcibus suis: qui dicunt in cordibus
suis: Non faciet benè Dñs, & non faciet malè.

13 Et erit fortitudo eorum in direptionem,
* & domus eorum in desertum : & * ædifica-
Amos 5.c. bunt domos, & non habitabunt : & planta-
11. bunt vineas, & non bibent vinum eorum.
D 14 Juxtà est dies Domini magnus, juxtà est
& velox nimis : vox diei Domini amara, tri-
bulabitur ibi fortis.
* *Ier.* 15 * Dies iræ dies illa, dies tribulationis &
30. angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies te-
a.7. *Ioel.* nebrarum, & caliginis, dies nebulæ & tur-
2. binis,
c. 11 16 Dies tubæ & clangoris super civitates
Amos munitas, & super angulos excelsos.
5.
c. 18. 17 Et tribulabo homines, & ambulabunt
ut cæci, quia Domino peccaverunt : & effun-
detur sanguis eorum sicut humus, & corpora
eorum sicut stercora.
* E- 18 * Sed & argentum eorum, & aurum eo-
zech. rum non poterit liberare eos in die iræ Domi-
7. ni : * in igne zeli ejus devorabitur omnis terra,
c. 19. * *Inf.* quia consummationem cum festinatione faciet
3.b.8. cunctis habitantibus terram.

CAPUT II.

Hortatur Propheta populum ut ad Deum convertatur, priusquam ira Domini ei superveniat, omnésque mansuetos terræ ut Dominum quærant: denuntians destructionem imminere Philisthæis, Moabitis, Ammonitis, Æthiopibus & Assyriis.

1 Convenite, congregamini gens non amabilis:

2 Priusquam pariat jussio quasi pulverem transeuntem diem, antequam veniat super vos ira furoris Domini, antequam veniat super vos dies indignationis Domini.

3 Quærite Dominum omnes mansueti terræ, qui judicium ejus estis operati : quærite

justum, quærite mansuetum: si quomodo ab-
scondamini in die furoris Domini.
4 Quia Gaza destructa erit, & Ascalon in
desertum, Azotum in meridie ejicient, & Ac-
caron eradicabitur.
5 Væ qui habitatis funiculum maris, gens B
perditorum: Verbum Domini super vos Cha-
naan terra Philisthinorum, & disperdam te, ita
ut non sit inhabitator.
6 Et erit funiculus maris requies pastorum,
& caulæ pecorum:
7 Et erit funiculus ejus, qui remanserit de
domo Juda: ibi pascentur, in domibus As-
calonis ad vesperam requiescent: quia visita-
bit eos Dominus Deus eorum, & avertet ca-
ptivitatem eorum.
8 Audivi opprobrium Moab, & blasphe- C
mias filiorum Ammon: quæ exprobraverunt
populo meo, & magnificati sunt super termi-
nos eorum.
9 Propterea vivo ego, dicit Dominus exer-
cituum Deus Israël, quia Moab ut Sodoma
erit, & filij Ammon quasi Gomorrha, siccitas
spinarum, & acervi salis, & desertum usque in
æternum: reliquiæ populi mei diripient eos, &
residui gentis meæ possidebunt illos.
10 Hoc eis eveniet pro superbia sua: quia
blasphemaverunt, & magnificati sunt super
populum Domini exercituum.
11 Horribilis Dominus super eos, & atte- D
nuabit omnes deos terræ: & adorabunt eum
viri de loco suo, omnes insulæ Gentium.
12 Sed & vos Æthiopes interfecti gladio
meo eritis.
13 Et extendet manum suam super Aqui-

lonem, & perdet Assur:& ponet speciosam in
solitudinem, & in invium, & quasi desertum.
*Isai. 34. c. 11. 14 * Et accubabunt in medio ejus greges,
omnes bestiæ Gentium:& onocrotalus & ericius in liminibus ejus morabuntur: vox cantantis in fenestra, corvus in superliminari, quoniam attenuabo robur ejus.

15 Hæc est civitas gloriosa habitans in confidentia: quæ dicebat in corde suo: Ego sum, & extra me non est alia ampliùs: quomodo facta est in desertum cubile bestiæ? omnis qui transit per eam, sibilabit, & movebit manum suam.

CAPUT III.

Arguit Ierusalem, & præcipuè rectores ejus, quibus minatur celerem Dei vindictam, quòd neque beneficiis neque flagellis sint ad ipsum conversi: de felicitate nova legis, ac multiplicatione credentium: pænáque iniquorum prædicitur.

A 1 VÆ provocatrix, & redempta civitas, columba.

2 Non audivit vocem, & non suscepit disciplinam: in Domino non est confisa, ad Deum suum non appropinquavit.

* Ezech. 22. f. 27. Mich. 3. d. 11. 3 * Principes ejus in medio ejus quasi leones rugientes: judices ejus lupi vesperè, non relinquebant in manè.

4 Prophetæ ejus vesani viri infideles: sacerdotes ejus polluerunt sanctum, injustè egerunt contra legem:

5 Dominus justus in medio ejus non faciet iniquitatem: manè manè judicium suum dabit in lucem & non abscondetur: nescivit autem iniquus confusionem.

6 Disperdidi Gentes, & dissipati sunt anguli earum: desertas feci vias eorum, dum non est qui transeat: desolatæ sunt civitates eorum,

non

non remanente viro, neque ullo habitatore.

7 Dixi: Attamen timebis me, suscipies disciplinam: & non peribit habitaculum ejus, propter omnia in quibus visitavi eam: verumtamen diluculo surgentes corruperunt omnes cogitationes suas.

8 Quapropter expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis meæ in futurum, quia judicium meum ut congregem Gentes, & colligam regna: & effundam super eos indignationem meam, omnem iram furoris mei: * in igne enim zeli mei devorabitur omnis terra. *Sup. 1. d. 18.

9 Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini, & serviant ei humero uno.

10 Ultra flumina Æthiopiæ, inde supplices mei, filij dispersorum meorum deferent munus mihi.

11 In die illa non confundêris super cunctis adinventionibus tuis, quibus prævaricata es in me: quia tunc auferam de medio tui magniloquos superbiæ tuæ, & non adjicies exaltari ampliùs in monte sancto meo. C

12 Et derelinquam in medio tui populũ pauperem & egenũ: & sperabunt in nomine Dñi.

13 Reliquiæ Israël non facient iniquitatem, nec loquentur mendacium, & non invenietur in ore eorum lingua dolosa: quoniam ipsi pascentur & accubabũt, & non erit qui exterreat.

14 Lauda filia Sion: jubila Israël: lætare, & exulta in omni corde filia Jerusalem.

15 Abstulit Dominus judicium tuum: avertit inimicos tuos: rex Israël Dominus in medio tui, non timebis malum ultrà.

16 In die illa dicetur Jerusalem: Noli time-

re : Sion,non dissolvantur manus tuæ.
D 17 Dominus Deus tuus in medio tui fortis,
ipse salvabit:gaudebit super te in lætitia,silebit
in dilectione sua,exultabit super te in laude.
18 Nugas, qui à lege recesserant, congre-
gabo, quia ex te erant : ut non ultrà habeas
super eis opprobrium.
19 Ecce ego interficiam omnes,qui afflixe-
runt te in tempore illo : & salvabo claudican-
tem : & eam,quæ ejecta fuerat, congregabo:&
ponam eos in laudem, & in nomen, in omni
terra confusionis eorum :
20 In tempore illo, quo adducam vos; &
in tempore, quo congregabo vos : dabo enim
vos in nomen, & in laudem omnibus populis
terræ; cùm convertero captivitatem vestram
coram oculis vestris, dicit Dominus.

PROPHETIA AGGÆI.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore prophetaverit Aggæus:qui increpat Iudæos,quòd neglecta domo Dei propria ædificia curarent: obquam causam dicit illis immissam à Deo sterilitatem: eóque tempore dux Zorobabel & Iesus sacerdos magnus unà cum populo excitati,incipiunt ædificare domũ Dei.

A 1 IN anno secundo Darij regis, in
1. Esdr. 5. a. 1. mense sexto, in die una mensis,
factum est verbum Domini in
manu Aggæi prophetæ,ad Zoro-
babel filium Salathiel, ducem Juda,& ad Je-
sum, filium Josedec, sacerdotem magnum,
dicens:
2 Hæc ait Dominus exercituum, dicens:
Populus iste dicit:Nondum venit tempus do-
mus Domini ædificandæ.

3 Et factum est verbum Domini in manu
Aggæi prophetæ, dicens:
4 Numquid tempus vobis est ut habitetis
in domibus laqueatis,& domus ista deserta?
5 Et nunc hæc dicit Dominus exercituum:
Ponite corda vestra super vias vestras.
6 * Seminastis multum, & intulistis parum: * Deut. 28. d. 38.
comedistis,& non estis satiati: bibistis, & non
estis inebriati: operuistis vos, & non estis cale- Mich. 6. d. 15.
facti: & qui mercedes congregavit, misit eas
in sacculum pertusum.
7 Hæc dicit Dominus exercituum: Ponite B
corda vestra super vias vestras:
8 Ascendite in montem, portate ligna, &
ædificate domum: & acceptabilis mihi erit,&
glorificabor, dicit Dominus.
9 Respexistis ad amplius,& ecce factum est C
minus: & intulistis in domum,& exufflavi il-
lud: quam ob causam, dicit Dominus exerci-
tuum? quia domus mea deserta est, vos festi-
natis unusquisque in domum suam.
10 Propter hoc super vos prohibiti sunt
cæli ne darent rorem, & terra prohibita est ne
daret germen suum:
11 Et vocavi siccitatem super terram,& su-
per montes,& super triticum,& super vinum,
& super oleum, & quæcumque profert hu-
mus, & super homines, & super jumenta, &
super omnem laborem manuum.
12 Et audivit Zorobabel filius Salathiel, & D
Jesus filius Josedec sacerdos magnus,& omnes
reliquiæ populi, vocem Dñi Dei sui, & verba
Aggæi prophetæ, sicut misit eum Dñs Deus
eorum ad eos; & timuit populus à facie Dñi.
13 Et dixit Aggæus nuntius Domini de-

nuntiis Domini, populo dicens: Ego vobiscum sum, dicit Dominus.

14 Et suscitavit Dñs spiritum Zorobabel filij Salathiel, ducis Juda, & spiritum Jesu filij Josedec sacerdotis magni, & spiritum reliquorum de omni populo: & ingressi sunt, & faciebant opus in domo Domini exercituum Dei sui.

CAPUT II.

Etsi templum readificatum nihil videatur priori collatum; posteà tamen veniente Messia replebitur gloria majori, quam fuerit prioris templi: & sicut Judai ob neglectam templi readificationem facti fuerant immundi coram Deo, ipsorúmque sacrificia & sterilitas adducta; ita post inceptam readificationem omnia ipsis facta sunt prospera.

A 1 IN die vigesima & quarta mensis, in sexto mense, in anno secundo Darij regis.

2 In septimo mense, vigesima & prima mensis, factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens:

3 Loquere ad Zorobabel filium Salathiel ducem Juda, & ad Jesum filium Josedec sacerdotem magnum, & ad reliquos populi, dicens:

4 Quis in vobis est derelictus, qui vidit domum istam in gloria sua prima? & quid vos videtis hanc nunc? numquid non ita est, quasi non sit in oculis vestris?

5 Et nunc confortare Zorobabel, dicit Dominus: & confortare Jesu fili Josedec sacerdos magne, & confortare omnis populus terræ, dicit Dominus exercituum: & facite (quoniam ego vobiscum sum, dicit Dñs exercituum)

6 Verbum quod pepigi vobiscum cùm egrederemini de Terra Ægypti: & spiritus meus erit in medio vestrûm, nolite timere.

B 7 Quia hæc dicit Dominus exercituum:

* Adhuc unum modicum est, & ego commo- *Heb.
vebo cælum,& terram,& mare, & aridam. 12.
8 Et movebo omnes Gentes: ET VENIET g. 26.
DESIDERATUS cunctis Gentibus: & imple-
bo domum istam gloria,dicit Dñs exercituum.
9 Meum est argentum,& meum est aurum,
dicit Dominus exercituum.
10 Magna erit gloria domus istius novissi-
mæ plus quàm primæ, dicit Dominus exerci-
tuum: & in loco isto dabo pacem, dicit Do-
minus exercituum.
11 In vigesima & quarta noni mensis, in
anno secundo Darij regis, factum est verbum
Domini ad Aggæum prophetam, dicens:
12 Hæc dicit Dominus exercituum: Inter-
roga sacerdotes legem, dicens:
13 Si tulerit homo carnem sanctificatam in
ora vestimenti sui, & tetigerit de summitate
ejus panem, aut pulmentum, aut vinum,aut
oleum, aut omnem cibum: numquid sancti-
ficabitur? Respondentes autem sacerdotes,di-
xerunt: Non.
14 Et dixit Aggæus: Si tetigerit pollutus in C
anima ex omnibus his, numquid contamina-
bitur? Et responderunt sacerdotes, & dixe-
runt: Contaminabitur.
15 Et respondit Aggæus,& dixit:Sic popu-
lus iste, & sic gens ista ante faciem meam,dicit
Dñs, & sic omne opus manuum eorum: &
omnia quæ obtulerunt ibi, contaminata erunt.
16 Et nunc ponite corda vestra à die hac
& suprà,antequam poneretur lapis super lapi-
dem in templo Domini.
17 Cùm accederetis ad acervum viginti
modiorum, & fierent decem: & intraretis ad

torcular, ut exprimeretis quinquaginta lagenas, & fiebant viginti.

* Amos 4. c. 9. 18 * Percussi vos vento urente, & aurugine, & grandine omnia opera manuum vestrarum: & non fuit in vobis, qui reverteretur ad me, dicit Dominus.

D 19 Ponite corda vestra ex die ista & in futurum, à die vigesima & quarta noni mensis: à die, qua fundamenta jacta sunt templi Domini, ponite super cor vestrum.

20 Numquid jam semen in germine est: & adhuc vinea, & ficus, & malogranatum, & lignum olivæ non floruit? ex die ista benedicam.

21 Et factum est verbum Domini secundò ad Aggæum in vigesima & quarta mensis, dicens:

22 Loquere ad Zorobabel ducem Juda, dicens: Ego movebo cælum pariter & terram.

23 Et subvertam solium regnorum, & conteram fortitudinem regni Gentium: & subvertam quadrigam, & adscensorem ejus: & descendent equi, & ascensores eorum: vir in gladio fratris sui.

24 In die illa, dicit Dominus exercituum, assumam te * Zorobabel fili Salathiel serve meus, dicit Dominus: & ponam te quasi signaculum, quia te elegi, dicit Dominus exercituum.

* Eccli. 49. c. 13.

PROPHETIA ZACHARIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Quo tempore Zacharias prophetaverit: qui hortatur populum ad resipiscentiam, ne imitentur patres suos, qui prophetas contemnentes puniti sunt: duplici figura ostendit Dominus se puniturum Gentes quæ populum suum afflixerant; hunc autem in Ierusalem revocandum, in qua ædificabitur ipsi Domino templum.

1 IN mense octavo, in anno secundo Darij regis, factum est A
verbum Domini ad Zachariam,
filium Barachiæ filij Addo, prophetam, dicens:

2 Iratus est Dominus super patres vestros
iracundia. *Isai.
3 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus 21. c.
exercituum: * Convertimini ad me, ait Do- 12.
minus exercituum: & convertar ad vos, dicit 31. c. 6.
Dominus exercituum. 45. d.
4 Ne sitis sicut patres vestri, ad quos cla- 22.
mabant prophetæ priores, dicentes: Hæc di- Ier. 3. d.
cit Dominus exercituum: Convertimini de 12.
viis vestris malis, & de cogitationibus vestris Ezech.
pessimis: & non audierunt, neque attende- 18. g.
runt ad me, dicit Dominus. 30.
5 Patres vestri ubi sunt? & Prophetæ num- 33.
quid in sempiternum vivent? c. 11. Osee
6 Verumtamen verba mea, & legitima 14.
mea, quæ mandavi servis meis prophetis, a. 2.
numquid non comprehenderunt patres ve- Ioel 2. c.
stros, & conversi sunt, & dixerunt: Sicut co- 12.
gitavit Dominus exercituum facere nobis se- Malac.
cundùm vias nostras, & secundùm adinventio- 3. b.
nes nostras, fecit nobis. 7.

B 7 In die vigesima & quarta undecimi mensis Sabath, in anno secundo Darij, factum est verbum Domini ad Zachariam filium Barachiæ, filij Addo, prophetam, dicens:

8 Vidi per noctem, & ecce vir ascendens super equum rufum, & ipse stabat inter myrteta, quæ erant in profundo: & post eum equi rufi, varij, & albi.

9 Et dixi: Quid sunt isti, Domine mi? & dixit ad me Angelus, qui loquebatur in me: Ego ostendam tibi quid sint hæc.

10 Et respondit vir, qui stabat inter myrteta, & dixit: Isti sunt, quos misit Dominus ut perambulent terram.

C 11 Et responderunt Angelo Domini, qui stabat inter myrteta, & dixerunt: Perambulavimus terram, & ecce omnis terra habitatur, & quiescit.

12 Et respondit Angelus Domini, & dixit: Domine exercituum usquequò tu non misereberis Jerusalem, & urbium Juda, quibus iratus es? Iste jam septuagesimus annus est.

13 Et respondit Dominus angelo, qui loquebatur in me verba bona, verba consolatoria.

14 Et dixit ad me angelus, qui loquebatur in me: Clama, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: * Zelatus sum Jerusalem & Sion zelo magno.

* *Inf.* 8. 2.

15 Et ira magna ego irascor super gentes opulentas: quia ego iratus sum parum, ipsi verò adjuverunt in malum.

16 Propterea hæc dicit Dominus: Revertar ad Jerusalem in misericordiis: & domus mea ædificabitur in ea, ait Dominus exerci-

tuum: & perpendiculum extendetur super Jerusalem.

17 Adhuc clama, dicens: Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc affluent civitates meæ bonis: & consolabitur adhuc Dominus Sion, & eliget adhuc Jerusalem. D

18 Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce quatuor cornua.

19 Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me: Quid sunt hæc? & dixit ad me: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Judam, & Israël, & Jerusalem.

20 Et ostendit mihi Dñs quatuor fabros.

21 Et dixi: Quid isti veniunt facere? Qui ait, dicens: Hæc sunt cornua, quæ ventilaverunt Judam per singulos viros, & nemo eorũ levavit caput suũ: & venerunt isti deterrere ea, ut dejiciant cornua gentiũ, quæ levaverunt cornu super terram Juda ut dispergerent eam.

CAPUT II.

Apparet vir mensuraturus Ierusalem, quæ post captivitatem solutam vehementer replenda est habitatoribus: cui Deus pro muro erit; & afflictis Chaldæis ac cæteris qui filios Israël afflixerant, multæ gentes unà cum Sion lætæ venient ad serviendum Domino, quas ipse suscipiet in populum.

1 ET levavi oculos meos, & vidi: & ecce vir, & in manu ejus funiculus mensorum. A

2 Et dixi: Quò tu vadis? Et dixit ad me: Ut metiar Jerusalem, & videam quanta sit latitudo ejus, & quanta longitudo ejus.

3 Et ecce angelus, qui loquebatur in me, egrediebatur, & angelus alius egrediebatur in occursum ejus.

4 Et dixit ad eum: Curre, loquere ad puerum istum, dicens: Absque muro habitabi- B

tur Jerusalem, præ multitudine hominum & jumentorum in medio ejus.

5 Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu: & in gloria ero in medio ejus.

6 O, ô fugite de terra Aquilonis, dicit Dominus: quoniam in quatuor ventos cæli dispersi vos, dicit Dominus.

C 7 O Sion, fuge quæ habitas apud filiam Babylonis.

8 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliaverunt vos: qui enim tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.

9 Quia ecce ego levo manum meam super eos, & erunt prædæ his qui serviebant sibi: & cognoscetis quia Dñs exercituum misit me.

10 Lauda, & lætare filia Sion: quia ecce ego venio, & habitabo in medio tui, ait Dñs.

D 11 Et applicabuntur Gentes multæ ad Dominum in die illa, & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui: & scies quia Dominus exercituum misit me ad te.

12 Et possidebit Dominus Judam partem suam in terra sanctificata: & eliget adhuc Jerusalem.

13 Sileat omnis caro à facie Domini: quia consurrexit de habitaculo sancto suo.

Caput III.

Jesus sacerdos exutus sordidis, induitur mutatoriis, qui judicaturus est domum Domini, si in viis ipsius ambulet: adducet Dominus servum suum Orientem: & de lapide agit super quem septem oculi sunt.

A 1 Et ostendit mihi Dominus Jesum sacerdotem magnum stantem coram angelo Domini: & satan stabat à dextris ejus ut adversaretur ei.

2 Et dixit Dominus ad ſatan: Increpet Dominus in te ſatan: & increpet Dominus in te, qui elegit Jeruſalem: numquid non iſte torris eſt erutus de igne? B 566

3 Et Jeſus erat indutus veſtibus ſordidis: & ſtabat ante faciem angeli.

4 Qui reſpondit, & ait ad eos qui ſtabant coram ſe, dicens: Auferte veſtimenta ſordida ab eo. Et dixit ad eum: Ecce abſtuli à te iniquitatem tuam, & indui te mutatoriis.

5 Et dixit: Ponite cidarim mundam ſuper caput ejus. Et poſuerunt cidarim mundam ſuper caput ejus, & induerunt eum veſtibus: & angelus Domini ſtabat. C

6 Et conteſtabatur Angelus Domini Jeſum, dicens:

7 Hæc dicit Dominus exercituum: Si in viis meis ambulaveris, & cuſtodiam meam cuſtodieris: tu quoque judicabis domum meam, & cuſtodies atria mea, & dabo tibi ambulantes de his, qui nunc hîc aſſiſtunt.

8 Audi Jeſu ſacerdos magne, tu & amici tui, qui habitant coram te, quia viri portendentes ſunt: ecce enim ego. * ADDUCAM SERVUM MEUM ORIENTEM. D

*Luc. 1. 78.

9 Quia ecce lapis, quem dedi coram Jeſu: ſuper lapidem unum ſeptem oculi ſunt: ecce ego celabo ſculpturam ejus, ait Dominus exercituum: & auferam iniquitatem terræ illius in die una.

10 In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir amicum ſuum ſubter vitem, & ſubter ficum.

CAPUT IV.

De candelabro aureo cum duabus olivis, lapide primario & stanneo, ac septem oculis Domini; & horum interpretatio: quodque templum à Zorobabel fundatum, ab ipso consummabitur.

A 1 ET reversus est angelus, qui loquebatur in me, & suscitavit me, quasi virum qui suscitatur de somno suo.

2 Et dixit ad me: Quid tu vides? & dixi: vidi, & ecce candelabrum aureum totum, & lampas ejus super caput ipsius, & septem lucernæ ejus super illud: & septem infusoria lucernis, quæ erant super caput ejus.

3 Et duæ olivæ super illud: una à dextris lampadis, & una à sinistris ejus.

B 4 Et respondi, & aio ad angelum, qui loquebatur in me, dicens: Quid sunt hæc, domine mi?

5 Et respondit angelus, qui loquebatur in me, & dixit ad me: Numquid nescis quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi.

6 Et respondit, & ait ad me, dicens: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel, dicens: Non in exercitu, nec in robore, sed in spiritu meo, dicit Dominus exercituum.

C 7 Quis tu mons magne coram Zorobabel? in planum: & educet lapidem primarium, & exæquabit gratiam gratiæ ejus.

8 Et factum est verbum Domini ad me, dicens:

9 Manus Zorobabel fundaverunt domum istam, & manus ejus perficient eam: & scietis quia Dominus exercituum misit me ad vos.

10 Quis enim despexit dies parvos? & lætabuntur, & videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel. Septem isti oculi sunt Do-

mini, qui discurrunt in universam terram.
11 Et respondi, & dixi ad eum: Quid sunt D
duæ olivæ istæ ad dexteram candelabri, & ad
sinistram ejus?
12 Et respondi secundò, & dixi ad eum:
Quid sunt duæ spicæ olivarum, quæ sunt juxta duo rostra aurea, in quibus sunt suffusoria ex auro?
13 Et ait ad me, dicens: Numquid nescis
quid sunt hæc? Et dixi: Non, domine mi.
14 Et dixit: Isti sunt duo filij olei, qui assistunt Dominatori universæ terræ.

CAPUT V.

Volumen volans, quo iniqui judicabuntur: mulier in amphora sedens cum massa plumbi, designat impietatem: & duæ mulieres alatæ levant illam in aëra.

1 ET conversus sum, & levavi oculos meos: A
& vidi, & ecce volumen volans.
2 Et dixit ad me: Quid tu vides? Et dixi:
Ego video volumen volans: longitudo ejus viginti cubitorum, & latitudo ejus decem cubitorum.
3 Et dixit ad me: Hæc est maledictio, quæ B
egreditur super faciem omnis terræ: quia omnis fur, sicut ibi scriptum est, judicabitur: & omnis jurans, ex hoc similiter judicabitur.
4 Educam illud, dicit Dominus exercituum: C
& veniet ad domum furis, & ad domum jurantis in nomine meo mendaciter: & commorabitur in medio domus ejus, & consumet eam, & ligna ejus, & lapides ejus.
5 Et egressus est angelus, qui loquebatur in
me: & dixit ad me: Leva oculos tuos, & vide
quid est hoc, quod egreditur.
6 Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est

amphora egrediens. Et dixit : Hæc est oculus
eorum in universa terra.
7 Et ecce talentum plumbi portabatur, & ecce mulier una sedens in medio amphoræ.
8 Et dixit : Hæc est impietas. Et projecit eam in medio amphoræ, & misit massam plumbeam in os ejus.
D 9 Et levavi oculos meos, & vidi : & ecce duæ mulieres egredientes, & spiritus in alis earum, & habebant alas quasi alas milui : & levaverunt amphoram inter terram & cælum.
10 Et dixi ad angelum, qui loquebatur in me : Quò istæ deferunt amphoram ?
11 Et dixit ad me : Ut ædificetur ei domus in terra Sennaar, & stabiliatur, & ponatur ibi super basem suam.

CAPUT VI.

Quatuor quadrigæ visa de medio duorum montium æreorum, quatuor venti sunt, egredientes in terram: de coronis in capite Iesu sacerdotis imponendis: de viro cujus nomen Oriens, qui templum ædificabit Domino, & dominabitur in solio suo.

A 1 ET conversus sum, & levavi oculos meos, & vidi : & ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium : & montes, montes ærei.
2 In quadriga prima equi rufi, & in quadriga secunda equi nigri,
3 Et in quadriga tertia equi albi, & in quadriga quarta equi varij, & fortes.
4 Et respondi, & dixi ad angelum, qui loquebatur in me : Quid sunt hæc, domine mi ?
B 5 Et respondit angelus, & ait ad me : Isti sunt quatuor venti cæli, qui egrediuntur, ut stent coram Dominatore omnis terræ.

6 In qua erant equi nigri, egrediebantur in
terram Aquilonis:& albi egressi sunt post eos:
& varij egressi sunt ad terram Austri.
7 Qui autem erant robustissimi, exierunt,
& quærebant ire & discurrere per omnem
terram. Et dixit: Ite, perambulate terram:&
perambulaverunt terram.
8 Et vocavit me, & locutus est ad me, dicens:
Ecce qui egrediuntur in terram Aquilonis,
requiescere fecerunt spiritum meum in
terra Aquilonis.
9 Et factum est verbum Domini ad me, dicens: C
10 Sume à transmigratione, ab Holdai, &
à Tobia, & ab Idaia; & venies tu in die illa,
& intrabis domum Josiæ, filij Sophoniæ, qui
venerunt de Babylone.
11 Et sumes aurum & argentum: & facies
coronas, & pones in capite Jesu filij Josedec sacerdotis
magni,
12 Et loquêris ad eum, dicens: Hæc ait Dominus
exercituum, dicens: * ECCE VIR *Luc. 1.
ORIENS, NOMEN ejus: & subter eum orietur, 78.
& ædificabit templum Domino.
13 Et ipse exstruet templum Domino: & D
ipse portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur
super solio suo, & erit sacerdos
super solio suo, & consilium pacis erit inter
illos duos.
14 Et coronæ erunt Helem, & Tobiæ, &
Idaiæ, & Hem, filio Sophoniæ, memoriale
in templo Domini.
15 Et qui procul sunt, venient, & ædificabunt
in templo Domini: & scietis quia Dominus
exercituum misit me ad vos. Erit au-

tem hoc, si auditu audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAPUT VII.

Jejunia quibus Judæi per 70. annos captivitatis jejunaverunt, non placebant Domino, quia in iniquitatibus suis permanebant: proinde hortatur eos ad resipiscentiam; nam quia prophetas olim non audierant, dispersit eos Dominus in gentes, terráque desolata facta est propter ipsorum iniquitates.

A 1 ET factum est in anno quarto Darij regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, in quarta mensis noni, qui est Casleu.

2 Et miserunt ad domum Dei, Sarasar, & Rogommelech, & viri qui erant cum eo, ad deprecandam faciem Domini:

3 Et Ut dicerent sacerdotibus domus Domini exercituum, & prophetis, loquentes: Numquid flendum est mihi in quinto mense, vel sanctificare me debeo, sicut jam feci multis annis?

4 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens:

B 5 Loquere ad omnem populum terræ, & ad sacerdotes, dicens: * Cùm jejunaretis, & plangeretis in quinto & septimo per hos septuaginta annos: numquid jejunium jejunastis mihi?

*Isai. 58. b. 5.

6 Et cùm comedistis, & bibistis, numquid non vobis comedistis, & vobismetipsis bibistis?

7 Numquid non sunt verba, quæ locutus est Dominus in manu prophetarum priorum, cùm adhuc Jerusalem habitaretur, & esset opulenta, ipsa & urbes in circuitu ejus, & ad Austrum, & in campestribus habitaretur?

8 Et factum est verbum Domini ad Zachariam, dicens:

9 Hæc ait Dominus exercituum, dicens: C
Judicium verum judicate, & misericordiam
& miserationes facite, unusquisque cum fratre
suo.

10 * Et viduam & pupillum, & advenam, * Exod. 22. d. 22.
& pauperem nolite calumniari: & malum vir
fratri suo non cogitet in corde suo.

11 Et noluerunt attendere, & averterunt Isa. 1. f. 23.
scapulam recedentem, & aures suas aggrava- Ier. 5.
verunt ne audirent. g. 28.

12 Et cor suum posuerunt ut adamantem, D
ne audirent legem, & verba quæ misit Dominus
exercituum in spiritu suo per manum prophetarum
priorum, & facta est indignatio
magna à Domino exercituum.

13 Et factum est sicut locutus est, & non
audierunt: sic clamabunt, & non exaudiam,
dicit Dominus exercituum.

14 Et dispersi eos per omnia regna, quæ
nesciunt, & terra desolata est ab eis, eo quòd
non esset transiens & revertens: & posuerunt
terram desiderabilem in desertum.

CAPUT VIII.

Sicut Dominus propter peccata populi sui afflixit eum, & desolatam fecit Ierusalem, sic nunc facit illam plurimùm habitari, omniáque dabit prospera, modò ei serviant: quibus adjungentur & aliæ gentes: de fimbria Iudæi à decem viris ethnicis apprehensa.

1 ET factum est verbum Domini exerci- A
tuum, dicens:

2 Hæc dicit Dominus exercituum: Zelatus
sum Sion zelo magno, & indignatione magna
zelatus sum eam.

3 Hæc dicit Dominus exercituum: Reversus
sum ad Sion, & habitabo in medio Jerusalem,
& vocabitur Jerusalem Civitas ve-

tatis, & mons Domini exercituum mons
sanctificatus.
Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc
habitabunt senes & anus in plateis Ierusalem:
& viri baculus in manu ejus præ multitudine
dierum.
Et plateæ civitatis complebuntur in-
fantibus & puellis, ludentibus in plateis
ejus.
Hæc dicit Dominus exercituum: Si vide-
bitur difficile in oculis reliquiarum populi
hujus in diebus illis, numquid in oculis meis
difficile erit, dicit Dominus exercituum?
Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce
ego salvabo populum meum de terra Orien-
tis, & de terra occasus solis.
Et adducam eos, & habitabunt in medio
Ierusalem: & erunt mihi in populum, & ego
ero eis in Deum in veritate & in justitia.
Hæc dicit Dominus exercituum: Confor-
tentur manus vestræ, qui auditis in his diebus
sermones istos per os prophetarum, in die qua
fundata est domus Domini exercituum, ut
templum ædificaretur.
Siquidem ante dies illos merces homi-
num non erat, nec merces jumentorum erat;
neque introeunti, neque exeunti erat pax præ
tribulatione: & dimisi omnes homines, unum-
quemque contra proximum suum.
Nunc autem non juxta dies priores ego
faciam reliquiis populi hujus, dicit Dominus
exercituum.
Sed semen pacis erit: vinea dabit fru-
ctum suum, & terra dabit germen suum, &
cæli dabunt rorem suum: & possidere faciam

reliquias populi hujus universa hæc.
13 Et erit, sicut eratis maledictio in Gentibus, domus Juda, & domus Israël: sic salvabo vos, & eritis benedictio: nolite timere, confortentur manus vestræ. C
14 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Sicut cogitavi ut affligerem vos, cùm ad iracundiam provocassent patres vestri me, dicit Dominus,
15 Et non sum misertus: sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam domui Juda, & Jerusalem: nolite timere.
16 Hæc sunt ergo verba, quæ facietis. * Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo: veritatem & judicium pacis judicate in portis vestris. *Eph. 4. c. 25.
17 Et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris: & juramentum mendax ne diligatis: omnia enim hæc sunt, quæ odi, dicit Dominus.
18 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens:
19 Hæc dicit Dominus exercituum: Jejunium quarti, & jejunium quinti, & jejunium septimi, & jejunium decimi erit domui Juda in gaudium, & lætitiam, & in solemnitates præclaras: veritatem tantùm, & pacem diligite. D
20 Hæc dicit Dominus exercituum: Usquequò veniant populi, & habitent in civitatibus multis,
21 Et vadant habitatores, unus ad alterum dicentes: Eamus, & deprecemur faciem Domini, & quæramus Dominum exercituum; vadam etiam ego.

22 Et venient populi multi, & gentes robuſtæ, ad quærendum Dominum exercituum in Jeruſalem, & deprecandam faciem Domini:

23 Hæc dicit Dominus exercituum: In diebus illis, in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis Gentium, & apprehendent fimbriam viri Judæi, dicentes: Ibimus vobiſcum: audivimus enim quoniam Deus vobiſcum eſt.

CAPUT IX.

Vaticinatur adverſus civitates Syriæ, & ſuperbos Philiſthæos: rex Chriſtus venturus eſt ad Sion inſidens pullo aſini, & ablato bello imperabit mundo in magna pace: qui etiam emiſit vinctos de lacu in ſanguine teſtamenti ſui: omnia dicuntur futura populo Dei proſpera, quoniam ipſe eum proteget.

A 1 ONus verbi Domini in terra Hadrach, & Damaſci requiei ejus: quia Domini eſt oculus hominis, & omnium tribuum Iſraël.

2 Emath quoque in terminis ejus, & Tyrus, & Sidon: aſſumpſerunt quippe ſibi ſapientiam valdè.

3 Et ædificavit Tyrus munitionem ſuam, & coacervavit argentum quaſi humum, & aurum ut lutum platearum.

4 Ecce Dominus poſſidebit eam, & percutiet in mari fortitudinem ejus, & hæc igni devorabitur.

5 Videbit Aſcalon, & timebit; & Gaza, & dolebit nimis; & Accaron, quoniam confuſa eſt ſpes ejus: & peribit rex de Gaza, & Aſcalon non habitabitur.

6 Et ſedebit ſeparator in Azoto, & diſperdam ſuperbiam Philiſthinorum.

7 Et auferam ſanguinem ejus de ore ejus,& B
abominationes ejus de medio dentium ejus, &
relinquetur etiam ipſe Deo noſtro,& erit quaſi
dux in Juda,& Accaron quaſi Jebuſæus.
8 Et circumdabo domum meam ex his,
qui militant mihi euntes & revertentes, &
non tranſibit ſuper eos ultrà exactor: quia
nunc vidi in oculis meis.
9 * Exulta ſatis filia Sion, jubila filia Jeruſa- *Iſa.
lem: ECCE REX TUUS veniet tibi juſtus, & 62.
ſalvator: ipſe pauper, & aſcendens ſuper aſi- d. 11. Matt.
nam,& ſuper pullum filium aſinæ. 21. a. 5.
10 Et diſperdam quadrigam ex Ephraim,&
equum de Jeruſalem,& diſſipabitur arcus bel- C
li: & loquetur pacem Gentibus, & poteſtas
ejus à mari uſque ad mare, & à fluminibus
uſque ad fines terræ.
11 Tu quoque in ſanguine teſtamenti tui
emiſiſti vinctos tuos de lacu, in quo non eſt
aqua.
12 Convertimini ad munitionem vincti ſpei,
hodie quoque annuntians duplicia reddã tibi.
13 Quoniam extendi mihi Judam quaſi ar-
cum, implevi Ephraim: & ſuſcitabo filios tuos
Sion ſuper filios tuos Græcia: & ponam te qua-
ſi gladium fortium.
14 Et Dominus Deus ſuper eos videbitur;
& exibit ut fulgur, jaculum ejus: & Dominus
Deus in tuba canet,& vadet in turbine Auſtri.
15 Dominus exercituum proteget eos: &
devorabunt,& ſubjicient lapidibus fundæ: &
bibentes inebriabuntur quaſi à vino, & reple-
buntur ut phialæ, & quaſi cornua altaris.
16 Et ſalvabit eos Dominus Deus eorum
in die illa, ut gregem populi ſui: quia lapi-

des sancti elevabuntur super terram ejus.

17 Quid enim bonum ejus est, & quid pulchrum ejus, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines.

Caput X.

Solus Dominus potest petita præstare, qui confortabit Judæos: & misertus ipsorum congregabit eos de variis locis captivitatis in terram pristinam, humiliatis ipsorum inimicis.

A 1 PEtite à Domino pluviam in tempore serotino, & Dominus faciet nives, & pluviam imbris dabit eis, singulis herbam in agros.

2 Quia simulachra locuta sunt inutile, & divini viderunt mendacium, & somniatores locuti sunt frustrà: vanè consolabantur: idcircò abducti sunt quasi grex: affligentur, quia non est eis pastor:

B 3 Super pastores iratus est furor meus, & super hircos visitabo: quia visitavit Dominus exercituum gregem suum, domum Juda, & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.

4 Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus prælij, ex ipso egredietur omnis exactor simul.

5 Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in prælio: & bellabunt, quia Dominus cum eis: & confundentur ascensores equorum.

6 Et confortabo domum Juda, & domum Joseph salvabo, & convertam eos, quia miserebor eorum: & erunt sicut fuerunt quando non projeceram eos: ego enim Dominus Deus eorum, & exaudiam eos.

C 7 Et erunt quasi fortes Ephraim, & lætabitur cor eorum quasi à vino: & filij eorum

videbunt, & lætabuntur, & exultabit cor eorum in Domino.

8 Sibilabo eis, & congregabo illos, quia redemi eos: & multiplicabo eos ſicut antè fuerant multiplicati.

9 Et ſeminabo eos in populis, & de longè recordabuntur mei: & vivent cum filiis ſuis, & revertentur.

10 Et reducam eos de Terra Ægypti, & de Aſſyriis congregabo eos, & ad Terram Galaad & Libani adducam eos, & non invenietur eis locus: D

11 Et tranſibit in maris freto, & percutiet in mari fluctus, & confundentur omnia profunda fluminis, & humiliabitur ſuperbia Aſſur, & ſceptrum Ægypti recedet.

12 Confortabo eos in Domino, & in nomine ejus ambulabunt, dicit Dominus.

CAPUT XI.

Iubet Dominus paſci pecora occiſionis, quibus non parcet, quia paſtores eorum non parcebant eis: de duabus virgis tandem abſciſſis, & tribus paſtoribus uno menſe ſucciſis: de appenſa mercede triginta argenteorum projectorum ad ſtatuarium: de alio malo paſtore à Domino ſuſcitando.

1 Aperi Libane portas tuas, & comedat ignis cedros tuas. A

2 Ulula abies, quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vaſtati ſunt: ululate quercus Baſan, quoniam ſucciſus eſt ſaltus munitus.

3 Vox ululatus paſtorum, quia vaſtata eſt magnificentia eorum: vox rugitus leonum, quoniam vaſtata eſt ſuperbia Jordanis.

4 Hæc dicit Dominus Deus meus: Paſce pecora occiſionis,

5 Quæ qui poſſederant, occidebant, &

non dolebant, & vendebant ea, dicentes: Benedictus Dominus, divites facti sumus: & pastores eorum non parcebant eis.

B 6 Et ego non parcam ultrà super habitantes terram, dicit Dominus: ecce ego tradam homines, unumquemque in manu proximi sui, & in manu regis sui: & concîdent terram, & non eruam de manu eorum.

7 Et pascam pecus occisionis propter hoc, ô pauperes gregis. Et assumsi mihi duas virgas, unam vocavi Decorem, & alteram vocavi Funiculum: & pavi gregem.

8 Et succidi tres pastores in mense uno, & contracta est anima mea in eis: siquidem & anima eorum variavit in me.

9 Et dixi: Non pascam vos: quod moritur, moriatur: & quod succiditur, succidatur: & reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui.

C 10 Et tuli virgam meam, quæ vocabatur Decus; & abscidi eam, ut irritum facerem fœdus meum, quod percussi cum omnibus populis.

11 Et in irritum deductum est in die illa: & cognoverunt sic pauperes gregis, qui custodiunt mihi, quia verbum Domini est,

12 Et dixi ad eos: Si bonum est in oculis vestris, afferte mercedem meam; & si non, quiescite. * Et appenderunt mercedem meam triginta argenteos.

* Mat. 27. 6. 9.

13 Et dixit Dominus ad me: Projice illud ad statuarium, decôrum pretium, quo appretiatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos, & projeci illos in domum Domini ad statuarium.

14 Et

14 Et præcidi virgam meam secundam,
quæ appellabatur Funiculus, ut dissolverem
germanitatem inter Judam & Israël.
15 Et dixit Dominus ad me: Adhuc sume
tibi vasa pastoris stulti.
16 Quia ecce ego suscitabo pastorem in
terra, qui derelicta non visitabit, dispersum
non quæret, & contritum non sanabit, & id
quod stat non enutriet, & carnes pinguium
comedet, & ungulas eorum dissolvet.
17 O pastor, & idolum, derelinquens gregem:
gladius super brachium ejus, & super
oculum dextrum ejus: brachium ejus ariditate
siccabitur, & oculus dexter ejus tenebrescens
obscurabitur.

CAPUT XII.

Juda & Ierusalem à variis regnis affligentur; sed rursum reducti filij Israël in terram suam superiores erunt his qui se afflixerant: effusóque à Domino spiritu gratiæ super habitatores Ierusalem, aspicient ad eum quem confixerunt, & super eum dolebunt, plangentes singulæ familiæ seorsum.

1 ONus verbi Domini super Israël. Dicit A
Dominus extendens cælum, & fundans
terram, & fingens spiritum hominis
in eo.
2 Ecce ego ponam Jerusalem superliminare
crapulæ omnibus populis in circuitu: sed
& Juda erit in obsidione contra Jerusalem.
3 Et erit: In die illa ponam Jerusalem lapidem
oneris cunctis populis: omnes, qui levabunt
eam, concisione lacerabuntur: & colligentur
adversus eam omnia regna terræ.
4 In die illa, dicit Dominus, percutiam B
omnem equum in stuporem, & ascensorem
ejus in amentiam: & super domum Juda

tem hoc, si auditu audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAPUT VII.

Jejunia quibus Judæi per 70. annos captivitatis jejunaverunt, non placebant Domino, quia in iniquitatibus suis permanebant: proinde hortatur eos ad resipiscentiam; nam quia prophetas olim non audierant, dispersit eos Dominus in gentes, terráque desolata facta est propter ipsorum iniquitates.

A 1 ET factum est in anno quarto Darij regis, factum est verbum Domini ad Zachariam, in quarta mensis noni, qui est Casleu.

2 Et miserunt ad domum Dei, Sarasar, & Rogommelech, & viri qui erant cum eo, ad deprecandam faciem Domini:

3 Et Ut dicerent sacerdotibus domus Domini exercituum, & prophetis, loquentes: Numquid flendum est mihi in quinto mense, vel sanctificare me debeo, sicut jam feci multis annis?

4 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens:

B 5 Loquere ad omnem populum terræ, &
*Isai. ad sacerdotes, dicens: * Cùm jejunaretis, &
58. plangeretis in quinto & septimo per hos sep-
6. 5. tuaginta annos: numquid jejunium jejunastis mihi?

6 Et cùm comedistis, & bibistis, numquid non vobis comedistis, & vobismetipsis bibistis?

7 Numquid non sunt verba, quæ locutus est Dominus in manu prophetarum priorum, cùm adhuc Jerusalem habitaretur, & esset opulenta, ipsa & urbes in circuitu ejus, & ad Austrum, & in campestribus habitaretur?

8 Et factum est verbum Domini ad Zachariam, dicens:

9 Hæc ait Dominus exercituum, dicens: C
Judicium verum judicate, & misericordiam
& miserationes facite, unusquisque cum fratre suo.

10 * Et viduam & pupillum, & advenam, * Exod. 22.
& pauperem nolite calumniari: & malum vir d. 22.
fratri suo non cogitet in corde suo.

11 Et noluerunt attendere, & averterunt Isa. 1.
scapulam recedentem, & aures suas aggrava- f. 23.
verunt ne audirent. Ier. 5. g. 28.

12 Et cor suum posuerunt ut adamantem, D
ne audirent legem, & verba quæ misit Dominus exercituum in spiritu suo per manum prophetarum priorum, & facta est indignatio magna à Domino exercituum.

13 Et factum est sicut locutus est, & non audierunt: sic clamabunt, & non exaudiam, dicit Dominus exercituum.

14 Et dispersi eos per omnia regna, quæ nesciunt, & terra desolata est ab eis, eo quòd non esset transiens & revertens: & posuerunt terram desiderabilem in desertum.

CAPUT VIII.

Sicut Dominus propter peccata populi sui afflixit eum, & desolatam fecit Ierusalem, sic nunc facit illam plurimùm habitari, omniáque dabit prospera, modò ei serviant: quibus adjungentur & aliæ gentes: de fimbria Iudæi à decem viris ethnicis apprehensa.

1 ET factum est verbum Domini exercituum, dicens: A

2 Hæc dicit Dominus exercituum: Zelatus sum Sion zelo magno, & indignatione magna zelatus sum eam.

3 Hæc dicit Dominus exercituum: Reversus sum ad Sion, & habitabo in medio Jerusalem, & vocabitur Jerusalem Civitas ve-

ritatis, & Mons Domini exercituum mons ſanctificatus.

4 Hæc dicit Dominus exercituum: Adhuc habitabunt ſenes & anus in plateis Jeruſalem: & viri baculus in manu ejus præ multitudine dierum.

5 Et plateæ civitatis complebuntur infantibus & puellis, ludentibus in plateis ejus.

6 Hæc dicit Dominus exercituum: Si videbitur difficile in oculis reliquiarum populi hujus in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit, dicit Dominus exercituum?

7 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego ſalvabo populum meum de terra Orientis, & de terra Occaſus ſolis.

B 8 Et adducam eos, & habitabunt in medio Jeruſalem: & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum, in veritate & in juſtitia.

9 Hæc dicit Dominus exercituum: Confortentur manus veſtræ, qui auditis in his diebus ſermones iſtos per os prophetarum, in die qua fundata eſt domus Domini exercituum, ut templum ædificaretur.

10 Siquidem ante dies illos merces hominum non erat, nec merces jumentorum erat; neque introëunti, neque exeunti erat pax præ tribulatione, & dimiſi omnes homines, unumquemque contra proximum ſuum.

11 Nunc autem non juxta dies priores ego faciam reliquiis populi hujus, dicit Dominus exercituum,

12 Sed ſemen pacis erit: vinea dabit fructum ſuum, & terra dabit germen ſuum, & cæli dabunt rorem ſuum: & poſſidere faciam

reliquias populi hujus universa hæc.
13 Et erit, sicut eratis maledictio in Gentibus, domus Juda, & domus Israël: sic salvabo vos, & eritis benedictio: nolite timere, confortentur manus vestræ. C
14 Quia hæc dicit Dominus exercituum: Sicut cogitavi ut affligerem vos, cùm ad iracundiam provocassent patres vestri me, dicit Dominus,
15 Et non sum misertus: sic conversus cogitavi in diebus istis ut benefaciam domui Juda, & Jerusalem: nolite timere.
16 Hæc sunt ergo verba, quæ facietis.
* Loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo: veritatem & judicium pacis judicate in portis vestris. *Eph. 4. c. 25.
17 Et unusquisque malum contra amicum suum ne cogitetis in cordibus vestris: & juramentum mendax ne diligatis: omnia enim hæc sunt, quæ odi, dicit Dominus.
18 Et factum est verbum Domini exercituum ad me, dicens:
19 Hæc dicit Dominus exercituum: Jejunium quarti, & jejunium quinti, & jejunium septimi, & jejunium decimi erit domui Juda in gaudium, & lætitiam, & in solemnitates præclaras: veritatem tantùm, & pacem diligite. D
20 Hæc dicit Dominus exercituum: Usquequò veniant populi, & habitent in civitatibus multis,
21 Et vadant habitatores, unus ad alterum dicentes: Eamus, & deprecemur faciem Domini, & quæramus Dominum exercituum; vadam etiam ego.

22 Et venient populi multi, & gentes robustæ, ad quærendum Dominum exercituum in Jerusalem, & deprecandam faciem Domini:

23 Hæc dicit Dominus exercituum: In diebus illis, in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis Gentium, & apprehendent fimbriam viri Judæi, dicentes: Ibimus vobiscum: audivimus enim quoniam Deus vobiscum est.

Caput IX.

Vaticinatur adversus civitates Syriæ, & superbos Philisthæos: rex Christus venturus est ad Sion insidens pullo asini, & ablato bello imperabit mundo in magna pace: qui etiam emisit vinctos de lacu in sanguine testamenti sui: omnia dicuntur futura populo Dei prospera, quoniam ipse eum proteget.

A 1 Onus verbi Domini in terra Hadrach, & Damasci requiei ejus: quia Domini est oculus hominis, & omnium tribuum Israël.

2 Emath quoque in terminis ejus, & Tyrus, & Sidon: assumpserunt quippe sibi sapientiam valdè.

3 Et ædificavit Tyrus munitionem suam, & coacervavit argentum quasi humum, & aurum ut lutum platearum.

4 Ecce Dominus possidebit eam, & percutiet in mari fortitudinem ejus, & hæc igni devorabitur.

5 Videbit Ascalon, & timebit; & Gaza, & dolebit nimis; & Accaron, quoniam confusa est spes ejus: & peribit rex de Gaza, & Ascalon non habitabitur.

6 Et sedebit separator in Azoto, & disperdam superbiam Philisthinorum.

7 Et auferam sanguinem ejus de ore ejus,& B
abominationes ejus de medio dentium ejus, &
relinquetur etiam ipse Deo nostro,& erit quasi
dux in Juda,& Accaron quasi Jebusæus.

8 Et circumdabo domum meam ex his,
qui militant mihi euntes & revertentes,&
non transibit super eos ultrà exactor: quia
nunc vidi in oculis meis.

9 * Exulta satis filia Sion, jubila filia Jerusa- *Isa.
lem: Ecce rex tuus veniet tibi justus, & 62.
salvator: ipse pauper, & ascendens super asi- d.11.
nam,& super pullum filium asinæ. Matt. 21.a.

10 Et disperdam quadrigam ex Ephraim,& 5.
equum de Jerusalem,& dissipabitur arcus bel- C
li: & loquetur pacem Gentibus, & potestas
ejus à mari usque ad mare, & à fluminibus
usque ad fines terræ.

11 Tu quoque in sanguine testamenti tui
emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est
aqua.

12 Convertimini ad munitionem vincti spei,
hodie quoque annuntians duplicia reddā tibi.

13 Quoniam extendi mihi Judam quasi ar-
cum, implevi Ephraim:& suscitabo filios tuos
Sion super filios tuos Græcia:& ponam te qua-
si gladium fortium.

14 Et Dominus Deus super eos videbitur;
& exibit ut fulgur, jaculum ejus: & Dominus
Deus in tuba canet,& vadet in turbine Austri.

15 Dominus exercituum proteget eos: &
devorabunt,& subjicient lapidibus fundæ: &
bibentes inebriabuntur quasi à vino, & reple-
buntur ut phialæ, & quasi cornua altaris.

16 Et salvabit eos Dominus Deus eorum
in die illa, ut gregem populi sui: quia lapi-

des ſancti elevabuntur ſuper terram ejus.

17 Quid enim bonum ejus eſt, & quid pulchrum ejus, niſi frumentum electorum, & vinum germinans virgines.

CAPUT X.

Solus Dominus poteſt petita præſtare, qui confortabit Iudæos: & miſertus ipſorum congregabit eos de variis locis captivitatis in terram priſtinam, humiliatis ipſorum inimicis.

A 1 PEtite à Domino pluviam in tempore ſerotino, & Dominus faciet nives, & pluviam imbris dabit eis, ſingulis herbam in agros.

2 Quia ſimulachra locuta ſunt inutile, & divini viderunt mendacium, & ſomniatores locuti ſunt fruſtrà: vanè conſolabantur: idcircò abducti ſunt quaſi grex: affligentur, quia non eſt eis paſtor:

B 3 Super paſtores iratus eſt furor meus, & ſuper hircos viſitabo: quia viſitavit Dominus exercituum gregem ſuum, domum Juda, & poſuit eos quaſi equum gloriæ ſuæ in bello.

4 Ex ipſo angulus, ex ipſo paxillus, ex ipſo arcus prælij, ex ipſo egredietur omnis exactor ſimul.

5 Et erunt quaſi fortes conculcantes lutum viarum in prælio: & bellabunt, quia Dominus cum eis: & confundentur aſcenſores equorum.

6 Et confortabo domum Juda, & domum Joſeph ſalvabo, & convertam eos, quia miſerebor eorum: & erunt ſicut fuerunt quando non projeceram eos: ego enim Dominus Deus eorum, & exaudiam eos.

C 7 Et erunt quaſi fortes Ephraim, & lætabitur cor eorum quaſi à vino: & filij eorum,

videbunt, & lætabuntur, & exultabit cor eo-
rum in Domino.
8 Sibilabo eis, & congregabo illos, quia
redemi eos: & multiplicabo eos sicut antè
fuerant multiplicati.
9 Et seminabo eos in populis, & de longè
recordabuntur mei: & vivent cum filiis suis,
& revertentur.
10 Et reducam eos de Terra Ægypti, & de D
Assyriis congregabo eos, & ad Terram Galaad
& Libani adducam eos, & non invenietur eis
locus:
11 Et transibit in maris freto, & percutiet
in mari fluctus, & confundentur omnia pro-
funda fluminis, & humiliabitur superbia As-
sur, & sceptrum Ægypti recedet.
12 Confortabo eos in Domino, & in no-
mine ejus ambulabunt, dicit Dominus.

CAPUT XI.

Iubet Dominus pasci pecora occisionis, quibus non parcet, quia pastores eorum non parcebant eis: de duabus virgis tandem abscissis, & tribus pastoribus uno mense succisis: de appensa mercede triginta argenteorum projectorum ad statuarium: de alio malo pastore à Domino suscitando.

1 APeri Libane portas tuas, & comedat A
ignis cedros tuas.
2 Ulula abies, quia cecidit cedrus, quo-
niam magnifici vastati sunt: ululate quercus
Basan, quoniam succisus est saltus munitus.
3 Vox ululatus pastorum, quia vastata est
magnificentia eorum: vox rugitus leonum,
quoniam vastata est superbia Jordanis.
4 Hæc dicit Dominus Deus meus: Pasce
pecora occisionis,
5 Quæ qui possederant, occidebant, &

non dolebant, & vendebant ea, dicentes: Benedictus Dominus, divites facti sumus: & pastores eorum non parcebant eis.
B 6 Et ego non parcam ultrà super habitantes terram, dicit Dominus: ecce ego tradam homines, unumquemque in manu proximi sui, & in manu regis sui: & concîdent terram, & non eruam de manu eorum.
7 Et pascam pecus occisionis propter hoc, ô pauperes gregis. Et assumsi mihi duas virgas, unam vocavi Decorem, & alteram vocavi Funiculum: & pavi gregem.
8 Et succidi tres pastores in mense uno, & contracta est anima mea in eis: siquidem & anima eorum variavit in me.
9 Et dixi: Non pascam vos: quod moritur, moriatur: & quod succiditur, succidatur: & reliqui devorent unusquisque carnem proximi sui.
C 10 Et tuli virgam meam, quæ vocabatur Decus; & abscidi eam, ut irritum facerem fœdus meum, quod percussi cum omnibus populis.
11 Et in irritum deductum est in die illa: & cognoverunt sic pauperes gregis, qui custodiunt mihi, quia verbum Domini est,
12 Et dixi ad eos: Si bonum est in oculis vestris, afferte mercedem meam; & si non, quiescite. * Et appenderunt mercedem meam
* Mat. 27. b. 9. triginta argenteos.
13 Et dixit Dominus ad me: Projice illud ad statuarium, decôrum pretium, quo appretiatus sum ab eis. Et tuli triginta argenteos, & projeci illos in domum Domini ad statuarium.

14 Et

14 Et præcidi virgam meam secundam, quæ appellabatur Funiculus, ut dissolverem germanitatem inter Judam & Israël.

15 Et dixit Dominus ad me: Adhuc sume tibi vasa pastoris stulti.

16 Quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum non quæret, & contritum non sanabit, & id quod stat non enutriet, & carnes pinguium comedet, & ungulas eorum dissolvet.

17 O pastor, & idolum, derelinquens gregem: gladius super brachium ejus, & super oculum dextrum ejus: brachium ejus ariditate siccabitur, & oculus dexter ejus tenebrescens obscurabitur.

CAPUT XII.

Iuda & Ierusalem à variis regnis affligentur; sed rursum reducti filij Israël in terram suam superiores erunt his qui se afflixerant: effusóque à Domino spiritu gratiæ super habitatores Ierusalem, aspicient ad eum quem confixerunt, & super eum dolebunt, plangentes singulæ familiæ seorsum.

1 ONus verbi Domini super Israël. Dicit Dominus extendens cælum, & fundans terram, & fingens spiritum hominis in eo. A

2 Ecce ego ponam Jerusalem superliminare crapulæ omnibus populis in circuitu: sed & Juda erit in obsidione contra Jerusalem.

3 Et erit: In die illa ponam Jerusalem lapidem oneris cunctis populis: omnes, qui levabunt eam, concisione lacerabuntur: & colligentur adversus eam omnia regna terræ.

4 In die illa, dicit Dominus, percutiam omnem equum in stuporem, & ascensorem ejus in amentiam: & super domum Juda B

aperiam oculos meos: & omnem equum populorum percutiam cæcitate.

5 Et dicent duces Juda in corde suo: Confortentur mihi habitatores Jerusalem in Domino exercituum Deo eorum.

6 In die illa ponam duces Juda sicut caminum ignis; in lignis & sicut facem ignis in fœno: & devorabunt ad dexteram & ad sinistram omnes populos in circuitu: & habitabitur Jerusalem rursus in loco suo in Jerusalem.

C 7 Et salvabit Dominus tabernacula Juda sicut in principio: ut non magnificè glorietur domus David, & gloria habitantium Jerusalem contra Judam.

8 In die illa proteget Dominus habitatores Jerusalem, & erit qui offenderit ex eis in die illa, quasi David; & domus David quasi Dei, sicut Angelus Domini in conspectu eorum.

9 Et erit in die illa: quæram conterere omnes Gentes, quæ veniunt contra Jerusalem.

10 Et effundam super domum David, & super habitatores Jerusalem, spiritum gratiæ
* Ioã. & precum: * & aspicient ad me, quem confi-
19. xerunt: & plangent eum planctu quasi super
§. 37. unigenitum, & dolebunt super eum, ut doleri solet in morte primogeniti.

D 11 In die illa magnus erit planctus in Je-
* 2. rusalem, * sicut planctus Adadremmon in
Par. campo Mageddon.
35. d. 22. 12 Et planget terra: familiæ & familiæ seorsum: familiæ domus David seorsum, & mulieres eorum seorsum:

13 Familiæ domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum: familiæ domus Levi seorsum, & mulieres eorum seorsum: familiæ

Semei seorsum, & mulieres eorum seorsum.
14 Omnes familiæ reliquæ, familiæ & familiæ seorsum & mulieres eorum seorsum.

CAPUT XIII.

Cùm fuerit fons patens domui David in ablutionem peccatoris, tollentur idola; & pseudoprophetæ à sibi charissimis lapidabuntur: quæ sint plagæ in medio manuum: percutiendus pastor, & oves dispergendæ: duæ partes hominum dispergentur in omni terra, & tertia per ignem probabitur.

1 IN die illa erit fons patens domui David, A
& habitantibus Jerusalem, in ablutionem
peccatoris & menstruatæ.
2 * Et erit in die illa, dicit Dominus exerci- * Ezech.
tuum: Disperdam nomina idolorum de terra, 30.
& non memorabuntur ultrà: & pseudopro- d. 13.
phetas, & spiritum immundum auferam de
terra.
3 Et erit, cùm prophetaverit quispiam ul- B
trà, dicent ei pater ejus & mater ejus, qui genuerunt eum: Non vives: quia mendacium locutus es in nomine Domini, & configent eum pater ejus & mater ejus, genitores ejus, cùm prophetaverit.
4 Et erit: in die illa confundentur prophetæ, unusquisque ex visione sua cùm prophetaverit: nec operietur pallio saccino, ut mentiantur:
5 Sed dicet: Non sum propheta, homo C
agricola ego sum: quoniam Adam exemplum meum ab adolescentia mea.
6 Et dicetur ei: Quid sunt plagæ istæ in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.

7 Framea suscitare super pastorem meum,
& super virum cohærentem mihi, dicit Do-
* minus exercituum: * percute pastorem, &
Matt. dispergentur oves: & convertam manum
26. meam ad parvulos.
c. 31. Mar. 8 Et erunt in omni terra, dicit Dominus:
14. partes duæ in ea dispergentur, & deficient;
c. 27. & tertia pars relinquetur in ea.

9 Et ducam tertiam partem per ignem, &
uram eos sicut uritur argentum, & probabo
eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen
meum, & ego exaudiam eum. Dicam: Po-
pulus meus es; & ipse dicet: Dominus Deus
meus.

Caput XIV.

Postquam Ierusalem passa fuerit captivitatem aliásque afflictiones à Gentibus, erit dies nota Domino, cùm exibunt aquæ vivæ de Ierusalem: & fil. Israël revertentur, habitaturi securè in Ierusalem, percutiétque Dominus plaga Gentes quæ pugnaverunt adversus Ierusalem, & harum reliquiæ ascendent ut adorent Dominum in Ierusalem, sanctúmque erit quod est super frænum equi.

A 1 Ecce venient dies Domini, & dividen-
tur spolia tua in medio tui.

2 Et congregabo omnes Gentes ad Jerusa-
lem in prælium, & capietur civitas, & vasta-
buntur domus, & mulieres violabuntur: &
egredietur media pars civitatis in captivita-
te, & reliquum populi non auferetur ex urbe.

3 Et egredietur Dominus, & præliabitur
contra Gentes illas, sicut præliatus est in die
certaminis.

4 Et stabunt pedes ejus in die illa super
Montem olivarum, qui est contra Jerusalem
ad Orientem: & scindetur mons olivarum ex
media parte sui ad Orientem, & ad Occiden-

tem, præupto grandi valdè; & separabitur
medium montis ad Aquilonem, & medium
ejus ad Meridiem.
5 Et fugietis ad vallem montium eorum, B
quoniam conjungetur vallis montium usque
ad proximum: & fugietis * sicut fugistis à fa- * *Amos 1. a. 1.*
cie terræmotus in diebus Oziæ regis Juda: &
veniet Dominus Deus meus, omnésque san-
cti cum eo.
6 Et erit in die illa: Non erit lux, sed fri-
gus & gelu.
7 Et erit dies una, quæ nota est Domino,
non dies neque nox: & in tempore vesperi
erit lux.
8 Et erit in die illa: Exibunt aquæ vivæ
de Jerusalem: medium earum ad mare Orien-
tale, & medium earum ad mare novissimum
in æstate & in hyeme erunt.
9 Et erit Dominus Rex super omnem ter-
ram: in die illa erit Dominus unus, & erit no-
men ejus unum.
10 Et revertetur omnis terra usque ad de-
sertum, de colle Remmon ad Austrum Jeru-
salem: & exaltabitur, & habitabit in loco
suo, à porta Benjamin usque ad locum portæ
prioris, & usque ad portam angulorum: & à
turre Hananeel usque ad torcularia regis.
11 Et habitabunt in ea, & anathema non C
erit ampliùs: sed sedebit Jerusalem secura.
12 Et hæc erit plaga, qua percutiet Do-
minus omnes Gentes quæ pugnaverunt ad-
versus Jerusalem: tabescet caro uniuscujusque
stantis super pedes suos, & oculi ejus conta-
bescent in foraminibus suis, & lingua eorum
contabescet in ore suo.

13 In die illa erit tumultus Domini magnus in eis : & apprehendet vir manum proximi ſui, & conſeretur manus ejus ſuper manum proximi ſui.

14 Sed & Judas pugnabit adverſus Jeruſalem : & congregabuntur divitiæ omnium Gentium in circuitu, aurum, & argentum, & veſtes multæ ſatis.

15 Et ſic erit ruina equi, & muli, & cameli, & aſini, & omnium jumentorum, quæ fuerint in caſtris illis, ſicut ruina hæc.

D 16 Et omnes qui reliqui fuerint de univerſis Gentibus, quæ venerunt contra Jeruſalem, aſcendent ab anno in annum, ut adorent Regem, Dominum exercituum, & celebrent feſtivitatem tabernaculorum.

17 Et erit : qui non aſcenderit de familiis terræ ad Jeruſalem, ut adoret Regem Dominum exercituum, non erit ſuper eos imber.

18 Quòd & ſi familia Ægypti non aſcenderit, & non venerit : nec ſuper eos erit, ſed erit ruina, qua percutiet Dominus omnes Gentes, quæ non aſcenderint ad celebrandam feſtivitatem tabernaculorum.

19 Hoc erit peccatum Ægypti, & hoc peccatum omnium Gentium, quæ non aſcenderint ad celebrandam feſtivitatem tabernaculorum.

20 In die illa erit quod ſuper frænum equi eſt, ſanctum Domino : & erunt lebetes in domo Domini quaſi phialæ coram altari.

21 Et erit omnis lebes in Jeruſalem & in Juda ſanctificatus Domino exercituum : & venient omnes immolantes, & ſument ex eis, & coquent in eis : & non erit mercator ultrà in domo Domini exercituum in die illo.

PROPHETIA MALACHIÆ.

CAPUT PRIMUM.

Prophetia Malachiæ ad Israël, quem Dominus arguit ingratitudinis, quòd non agnoscebat se in Jacob, unde descenderat, dilectum, rejecto Esau cum populo suo: ideò conqueritur se ab Israël non honorari neque timeri, quódque sacerdotes despiciant nomen Domini, quorum rejicit sacrificia, gratam habens oblationem mundam quæ in omni loco ei offertur.

1 ONus verbi Domini ad Israël A
in manu Malachiæ.
2 Dilexi vos, dicit Dominus,
& dixistis: In quo dilexisti
nos? Nónne frater erat Esau Jacob, dicit Do-
minus, * & dilexi Jacob, * Roman.
3 Esau autem odio habui: & posui mon- 9.
tes ejus in solitudinem, & hereditatem ejus c. 13.
in dracones deserti.
4 Quòd si dixerit Idumæa: Destructi sumus,
sed revertentes ædificabimus quæ destructa
sunt: Hæc dicit Dominus exercituum: Isti
ædificabunt, & ego destruam: & vocabuntur
termini impietatis, & populus cui iratus est
Dominus usque in æternum.
5 Et oculi vestri videbunt: & vos dice- B
tis: Magnificetur Dominus super terminum
Israël.
6 Filius honorat patrem, & servus domi-
num suum: si ergo Pater ego sum, ubi est ho-
nor meus? & si Dñs ego sum, ubi est timor
meus, dicit Dominus exercituum? ad vos, ô
sacerdotes, qui despicitis nomen meum, &
dixistis: In quo despeximus nomen tuum?
7 Offertis super altare meum panem pollu-

tum,& dicitis: In quo polluimus te? In eo quòd dicitis: Mensa Domini despecta est.

C 8 Si offeratis cæcum ad immolandum, nónne malum est? & si offeratis claudum, & languidum, nónne malum est? offer illud duci tuo, si placuerit ei, aut si susceperit faciem tuam, dicit Dominus exercituum.

9 Et nunc deprecamini vultum Dei ut misereatur vestri (de manu enim vestra factum est hoc.) si quomodo suscipiat facies vestras, dicit Dominus exercituum.

10 Quis est in vobis, qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuitò? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non suscipiam de manu vestra.

* Ps. 11 * Ab ortu enim solis usque ad occasum,
112. magnum est nomen meum in Gentibus: & in
3. omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in Gentibus, dicit Dominus exercituum.

D 12 Et vos polluistis illud in eo quod dicitis: Mensa Domini contaminata est: & quod superponitur: contemptibile est, cum igne qui illud devorat.

13 Et dixistis: Ecce de labore, & exufflastis illud, dicit Dominus exercituum, & intulistis de rapinis claudum, & languidum, & intulistis munus: numquid suscipiam illud de manu vestra, dicit Dominus?

14 Maledictus dolosus, qui habet in grege suo masculum, & votum faciens immolat debile Domino, quia rex magnus ego, dicit Dominus exercituum, & nomen meum horribile in Gentibus.

Comminatur Dominus se maledicturum benedictionibus sacerdotum, nisi resipiscant: ipsius enim legem contemnunt, irritum facientes pactum Levi, qui hic laudatur: transgressus est & Iuda ducens alienigenas. quapropter non respiciet deinceps Dominus ad sacrificium eorum: de uxore diligenda seu dimittenda: laborare fecerunt Dominum in sermonibus suis.

1 ET nunc ad vos mandatum hoc, ô sacer- A
dotes.

2 * Si nolueritis audire, & si nolueritis *Lev.
ponere super cor, ut detis gloriam nomini 26.b.
meo, ait Dominus exercituum: mittam in 14.
vos egestatem, & maledicam benedictionibus Deut.
vestris, & maledicam illis: quoniam non po- 28.b.
suistis super cor. 15.

3 Ecce ego projiciam vobis brachium, & dispergam super vultum vestrum stercus solemnitatum vestrarum, & assumet vos secum.

4 Et scietis quia misi ad vos mandatum istud, ut esset pactum meum cum Levi, dicit Dominus exercituum.

5 Pactum meum fuit cum eo vitæ & pacis: & dedi ei timorem, & timuit me, & à facie nominis mei pavebat.

6 Lex veritatis fuit in ore ejus, & iniquitas B
non est inventa in labiis ejus: in pace & in æquitate ambulavit mecum, & multos avertit ab iniquitate.

7 Labia enim sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus: quia angelus Domini exercituum est.

8 Vos autem recessistis de via, & scandalizastis plurimos in lege: irritum fecistis pactum Levi, dicit Dominus exercituum.

9 Propter quod & ego dedi vos contemp-

tibiles, & humiles omnibus populis, sicut non servastis vias meas, & accepistis faciem in lege.

* 10 * Numquid non pater unus omnium
Mat. nostrûm? numquid non Deus unus creavit
23.a. nos? quare ergo despicit unusquisque no-
9. Eph. strûm fratrem suum, violans pactum patrum
4. b.6. nostrorum?

11 Transgressus est Juda, & abominatio fa-
C cta est in Israël, & in Jerusalem: quia contaminavit Judas sanctificationem Domini, quam dilexit; & habuit filiam dei alieni.

12 Disperdet Dominus virum qui fecerit hoc, magistrum & discipulum de tabernaculis Jacob, & offerentem munus Domino exercituum.

13 Et hoc rursum fecistis, operiebatis lacrymis altare Domini, fletu, & mugitu, ita ut non respiciam ultrà ad sacrificium, nec accipiam placabile quid de manu vestra.

14 Et dixistis: Quam ob causam? quia Dominus testificatus est inter te, & uxorem pubertatis tuæ, quam tu despexisti: & hæc particeps tua, & uxor fœderis tui.

15 Nonne unus fecit, & residuum spiri-
D tus ejus est? Et quid unus quærit, nisi semen Dei? Custodite ergo spiritum vestrum, & uxorem adolescentiæ tuæ noli despicere.

16 Cùm odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Israël: operiet autem iniquitas vestimentum ejus, dicit Dominus exercituum: custodite spiritum vestrum, & nolite despicere.

17 Laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris, & dixistis: In quo eum fecimus

laborare? In eo quòd dicitis: Omnis qui facit malum, bonus est in conspectu Domini, & tales ei placent: aut certè ubi est Deus judicij?

CAPUT III.

De præcursore Christi, & hujus adventu, ac futuro judicio: qui purgatis filiis Levi gratum habebit sacrificium Juda & Ierusalem: comminatur sceleratis gravem ultionem; quos tamen ad se revocat, plurima bona conversis promittens: conqueritur de ingratitudine filiorum Israël, & quòd ipsum in decimis suis configant, quódque dicant Deo non esse curæ suos cultores, cujus contrarium tandem experientur.

1 Ecce ego mitto angelum meum, & præ- A
parabit viam ante faciem meam. Et sta- Matt. 11.
tim veniet ad templum suum Dominator, b.10.
quem vos quæritis; & angelus testamenti, Mar.
quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus 1.
exercituum. a. 2. Luc.
2 Et quis poterit cogitare diem adventus 1.
ejus, & quis stabit ad videndum eum? Ipse b.17.
enim quasi ignis conflans, & quasi herba ful- 7. d.27.
lonum:
3 Et sedebit conflans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi, & colabit eos quasi aurum, & quasi argentum, & erunt Domino offerentes sacrificia in justitia.
4 Et placebit Domino sacrificium Juda & Jerusalem, sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui.
5 Et accedam ad vos in judicio, & ero te- B
stis velox maleficis, & adulteris, & perjuris, & qui calumniantur mercedem mercenarij, viduas & pupillos, & opprimunt peregrinum, nec timuerunt me, dicit Dominus exercituum.
6 Ego enim Dominus, & non mutor: &

vos filij Jacob non estis consumpti.
7 A diebus enim patrum vestrorum recessi-
* Za- stis à legitimis meis, & non custodistis. * Re-
char. vertimini ad me, & revertar ad vos, dicit Do-
1. minus exercituum. Et dixistis: In quo rever-
a. 3. temur?
8 Si affiget homo Deum, quia vos confi-
gitis me? Et dixistis: In quo configimus te? In
decimis, & in primitiis.
9 Et in penuria vos maledicti estis, & me
vos configitis gens tota.
C 10 Inferte omnem decimam in horreum, &
sit cibus in domo mea, & probate me super
hoc, dicit Dominus: si non aperuero vobis ca-
taractas cæli, & effudero vobis benedictionem
usque ad abundantiam.
11 Et increpabo pro vobis devorantem, &
non corrumpet fructum terræ vestræ; nec
erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exer-
cituum.
12 Et beatos vos dicent omnes Gentes: eri-
tis enim vos terra desiderabilis, dicit Domi-
nus exercituum.
13 Invaluerunt super me verba vestra, dicit
Dominus.
D 14 Et dixistis: Quid locuti sumus contra
* Iob. te? Dixistis: * Vanus est, qui servit Deo: &
2. quod emolumentum quia custodivimus præ-
&21 5. cepta ejus, & quia ambulavimus tristes co-
ram Domino exercituum?
15 Ergo nunc beatos dicimus arrogantes: si-
quidem ædificati sunt facientes impietatem;
& tentaverunt Deum, & salvi facti sunt.
16 Tunc locuti sunt timentes Dominum,
unusquisque cum proximo suo: Et attendit

Dominus, & audivit: & scriptus est liber monumenti coram eo timentibus Dominum, & cogitantibus nomen ejus.

17 Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die qua ego facio, in peculium; & parcam eis, sicut parcit vir filio suo servienti sibi.

18 Et convertemini, & videbitis quid sit inter justum & impium, & inter servientem Deo, & non servientem ei.

CAPUT IV.

Dies Domini inflammabit omnes facientes impietatem, evulsa ipsorum radice: orietur sol justitiæ Deum timentibus, qui calcabunt impios: jubet reminisci legis Moysi: Elias antequam veniat dies Domini, mittendus prædicitur, qui convertat cor patrum ad filios.

1 ECce enim dies veniet succensa quasi caminus: & erunt omnes superbi, & omnes facientes impietatem, stipula: & inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum, quæ non derelinquet eis radicem & germen. A

2 * Et orietur vobis timentibus nomen meum Sol justitiæ, & sanitas in pennis ejus: & egrediemini, & salietis sicut vituli de armento. *Luc. 1. 78.

3 Et calcabitis impios, cùm fuerint cinis sub planta pedum vestrorum, in die qua ego facio, dicit Dominus exercituum. B

4 * Mementote legis Moysi servi mei, quam mandavi ei in Horeb ad omnem Israël, præcepta & judicia. * Ex. 20. Deut. 4. 5. 6.

5 * Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Domini magnus, & horribilis. * Mat. 17.

b. 10. 6 Et convertet cor patrum ad filios, & cor
Mar. 9. filiorum ad patres eorum: ne fortè veniam, &
b. 10. percutiam terram anathemate.
Luc. 1.
b. 17.

LIBER PRIMUS
MACHABÆORUM.

CAPUT PRIMUM.

Mortuo Alexandro Magno, qui Darium percusserat, successit tandem in Gracia Antiochus illustris: sub quo scelerati quidam ex filiis Isra·l profanarunt Ierusalem: Antiochus autem, devicto Ptolemæo rege Ægypti, invasit Ierusalem, & ablatis omnibus vasis templi ac thesauris, fecit cadem magnam, undè ortus est ingens planctus: simile fecit & princeps tributorum ab eo missus, incensa Ierusalem, plurimisque in captivitatem ductis: Antiochus leges idololatria Iudais statuit, ablatis cunctis divini cultus caremoniis, & adificato idolo desolationis, renitentes miserè trucidans: cujus edicta plurimi impij secuti sunt, pij verò respuerunt, mortem potiùs subire parati.

A 1 ET factum est, postquam
percussit Alexander Phi-
lippi Macedo, qui pri-
mus regnavit in Græcia,
egressus de terra Cethim,
Darium regem Persarum
& Medorum:
2 Constituit prælia multa, & obtinuit om-
nium munitiones, & interfecit reges terræ,
3 Et pertransiit usque ad fines terræ: & ac-
cepit spolia multitudinis Gentium: & siluit
terra in conspectu ejus.
4 Et congregavit virtutem, & exercitum
fortem nimis: & exaltatum est, & elevatum
cor ejus:

5 Et obtinuit regiones Gentium, & tyrannos: & facti sunt illi in tributum.

6 Et post hæc decidit in lectum, & cognovit quia moreretur.

7 Et vocavit pueros suos nobiles, qui secum erant nutriti à juventute: & divisit illis regnum suum, cùm adhuc viveret.

8 Et regnavit Alexander annis duodecim, & mortuus est.

9 Et obtinuerunt pueri ejus regnum, unusquisque in loco suo:

10 Et imposuerunt omnes sibi diademata post mortem ejus, & filij eorum post eos annis multis, & multiplicata sunt mala in terra.

11 Et exiit ex eis radix peccatrix, Antiochus B
illustris, filius Antiochi regis, qui fuerat Romæ obses: & regnavit in anno centesimo trigesimo septimo regni Græcorum.

12 In diebus illis exierunt ex Israël filij iniqui, & suaserunt multis, dicentes: Eamus, & disponamus testamentum cum Gentibus, quæ circa nos sunt: quia ex quo recessimus ab eis, invenerunt nos multa mala.

13 Et bonus visus est sermo in oculis eorum.

14 Et destinaverunt aliqui de populo, & abierunt ad regem: & dedit illis potestatem ut facerent justitiam Gentium.

15 Et ædificaverunt gymnasium in Jerosolymis secundùm leges Nationum:

16 Et fecerunt sibi præputia, & recesserunt à testamento sancto, & juncti sunt Nationibus, & venumdati sunt ut facerent malum.

17 Et paratum est regnum in conspectu Antiochi, & cœpit regnare in terra Ægy-

pti ut regnaret super duo regna.
18 Et intravit in Ægyptum in multitudine
gravi, in curribus,& elephantis, & equitibus,
& copiosa navium multitudine:
19 Et constituit bellum adversus Ptole-
mæum regem Ægypti, & veritus est Ptole-
mæus à facie ejus, & fugit, & ceciderunt vul-
nerati multi.
20 Et comprehendit civitates munitas in
Terra Ægypti: & accepit spolia Terræ
Ægypti.
21 Et convertit Antiochus, postquam per-
cussit Ægyptum in centesimo & quadragesi-
mo tertio anno: & ascendit ad Israël:
22 Et ascendit Jerosolymam in multitu-
dine gravi.
23 Et intravit in sanctificationem cum su-
perbia, & accepit altare aureum, & candela-
brum luminis, & universa vasa ejus, & men-
sam propositionis, & libatoria, & phialas, &
mortariola aurea, & velum, & coronas, &
ornamentum aureum, quod in facie templi
erat: & comminuit omnia.
D 24 Et accepit argentum, & aurum, & vasa
concupiscibilia: & accepit thesauros occul-
tos, quos invenit: & sublatis omnibus abiit
in terram suam.
25 Et fecit cædem hominum, & locutus
est in superbia magna.
26 Et factus est planctus magnus in Israël,
& in omni loco eorum:
27 Et ingemuerunt principes, & seniores:
virgines, & juvenes infirmati sunt: & specio-
sitas mulierum immutata est.
28 Omnis maritus sumpsit lamentum: &

quæ ſedebant in thoro maritali, lugebant:
29 Et commota eſt terra ſuper habitantes in ea, & univerſa domus Jacob induit confuſionem.
30 Et poſt duos annos dierum, miſit rex principem tributorum in civitates Juda, & venit Jeruſalem cum turba magna.
31 Et locutus eſt ad eos verba pacifica in dolo: & crediderunt ei.
32 Et irruit ſuper civitatem repentè, & percuſſit eam plaga magna, & perdidit populum multum ex Iſraël.
33 Et accepit ſpolia civitatis: & ſuccendit eam igni, & deſtruxit domos ejus, & muros ejus in circuitu.
34 Et captivas duxerunt mulieres: & natos, & pecora poſſederunt.
35 Et ædificaverunt civitatem David muro magno & firmo, & turribus firmis, & facta eſt illis in arcem:
36 Et poſuerunt illic gentem peccatricem, viros iniquos, & convaluerunt in ea, & poſuerunt arma, & eſcas, & congregaverunt ſpolia Jeruſalem; E
37 Et repoſuerunt illic: & facti ſunt in laqueum magnum.
38 Et factum eſt hoc ad inſidias ſanctificationi, & in diabolum malum in Iſraël:
39 Et effuderunt ſanguinem innocentem per circuitum ſanctificationis, & contaminaverunt ſanctificationem.
40 Et fugerũt habitatores Jeruſalem propter eos, & facta eſt habitatio exterorum, & facta eſt extera ſemini ſuo, & nati ejus reliquerunt eam.
41 Sanctificatio ejus deſolata eſt ſicut ſoli-

* Tob. 2. b. 6. Amos 8. a. 10.

tudo, * dies festi ejus conversi sunt in luctum, sabbata ejus in opprobrium, honores ejus in nihilum.

42 Secundùm gloriam ejus multiplicata est ignominia ejus: & sublimitas ejus conversa est in luctum.

43 Et scripsit rex Antiochus omni regno suo, ut esset omnis populus, unus: & relinqueret unusquisque legem suam.

44 Et consenserunt omnes Gentes secundùm verbum regis Antiochi:

45 Et multi ex Israël consenserunt servituti ejus, & sacrificaverunt idolis, & coinquinaverunt sabbatum.

F 46 Et misit Rex libros per manus nuntiorum in Jerusalem, & in omnes civitates Juda: ut sequerentur leges Gentium terræ,

47 Et prohiberent holocausta, & sacrificia, & placationes fieri in templo Dei,

48 Et prohiberent celebrari sabbatum, & dies solemnes:

49 Et jussit coinquinari sancta, & sanctum populum Israël.

50 Et jussit ædificari aras, & templa, & idola, & immolari carnes suillas, & pecora communia,

51 Et relinquere filios suos incircumcisos, & coinquinari animas eorum in omnibus immundis, & abominationibus, ita ut obliviscerentur legem, & immutarent omnes justificationes Dei.

52 Et quicumque non fecissent secundùm verbum regis Antiochi, morerentur.

53 Secundùm omnia verba hæc scripsit omni regno suo: & præposuit principes po-

pulo, qui hæc fieri cogerent.
54 Et jusserunt civitatibus Juda sacrificare.
55 Et congregati sunt multi de populo, ad
eos qui dereliquerant legem Domini: & fe-
cerunt mala super terram:
56 Et effugaverunt populum Israël in ab- G
ditis, & in absconditis fugitivorum locis.
57 Die quinta decima mensis Casleu, quin-
to & quadragesimo & centesimo anno, ædifi-
cavit rex Antiochus abominandum idolum de-
solationis super altare Dei, & per universas ci-
vitates Juda in circuitu ædificaverunt aras:
58 Et ante januas domorum: & in plateis
incendebant thura, & sacrificabant:
59 Et libros legis Dei combusserunt igni,
scindentes eos:
60 Et apud quemcumque inveniebantur
libri testamenti Domini, & quicumque ob-
servabat legem Domini, secundùm edictum
regis trucidabant eum.
61 In virtute sua faciebant hæc populo If-
raël qui inveniebatur in omni * mense, & * In omni mense in civitat.
mense in civitatibus.
62 Et quinta & vigesima die mensis sacri-
ficabant super aram, quæ erat contra altare.
63 Et mulieres, quæ circumcidebant filios
suos, trucidabantur secundùm jussum regis
Antiochi,
64 Et suspendebant pueros à cervicibus per
universas domos eorum: & eos, qui circum-
ciderant illos, trucidabant.
65 Et multi de populo Israël definierunt
apud se, ut non manducarent immunda: &
elegerunt magis mori, quàm cibis coinquina-
ri immundis.

66 Et noluerunt infringere legem Dei sanctam, & trucidati sunt:
67 Et facta est ira magna super populum valdè.

CAPUT II.

Mathathias cum filiis luget afflictionem civitatis, & sanctorum profanationem: ostensisque signis mastitia, respondet his qui à rege missi erant, nec se nec cognationem suam impio decreto obtemperaturos: occisisque idololatra Iudao & regis ministro, fugit cum filiis in montes, plurimi nolentes obtemperare trucidantur, cum nollent sabbato inimicis resistere: Mathathias collecto piorum exercitu, revocat Dei cultum, destructa idololatria, casóque Antiochi prasidio: & moriturus hortatur filios, ut patrum exemplo semper tueantur legem Domini, dans Simonem filium suum in consultorem, & Iudam in militia principem.

A 1 IN diebus illis surrexit Mathathias filius
Joannis, filij Simeonis, sacerdos ex filiis Joarib ab Jerusalem, & consedit in monte Modin.
2 Et habebat filios quinque, Joannem, qui cognominabatur Gaddis:
3 Et Simonem, qui cognominabatur Thasi:
4 Et Judam, qui vocabatur Machabæus:
5 Et Eleazarum, qui cognominabatur Abaron: & Jonathan, qui cognominabatur Apphus.
6 Hi viderunt mala, quæ fiebant in populo Juda, & in Jerusalem.
7 Et dixit Mathathias: Væ mihi, ut quid natus sum videre contritionem populi mei, & contritionem civitatis sanctæ, & sedere illic, cùm datur in manibus inimicorum?
8 Sancta in manu extraneorum facta sunt: templum ejus sicut homo ignobilis.
9 Vasa gloriæ ejus captiva abducta sunt: trucidati sunt senes ejus in plateis, & juvenes ejus ceciderunt in gladio inimicorum.
10 Quæ gens non hæreditavit regnum ejus,

& non obtinuit spolia ejus?

11 Omnis compositio ejus ablata est. Quæ erat libera, facta est ancilla.

12 Et ecce sancta nostra, & pulchritudo nostra, & claritas nostra desolata est, & coinquinaverunt ea Gentes. B

13 Quò ergo nobis adhuc vivere?

14 Et scidit vestimenta sua Mathathias, & filij ejus: & operuerunt se ciliciis: & planxerunt valdè.

15 Et venerunt illuc qui missi erant à rege Antiocho, ut cogerent eos, qui confugerant in civitatem Modin, immolare, & accendere thura, & à lege Dei discedere.

16 Et multi de populo Israël consentientes accesserunt ad eos: sed Mathathias, & filij ejus constanter steterunt.

17 Et respondentes qui missi erant ab Antiocho, dixerunt Mathathiæ: Princeps & clarissimus & magnus es in hac civitate, & ornatus filiis & fratribus.

18 Ergo accede prior, & fac jussum regis, sicut fecerunt omnes Gentes, & viri Juda, & qui remanserunt in Jerusalem: & eris tu, & filij tui, inter amicos regis, & amplificatus auro & argento, & muneribus multis.

19 Et respondit Mathathias, & dixit magna voce: Et si omnes Gentes regi Antiocho obediunt, ut discedat unusquisque à servitute legis patrum suorum, & consentiat mandatis ejus:

20 Ego, & filij mei, & fratres mei, obediemus legi patrum nostrorum.

21 Propitius sit nobis Deus: non est nobis utile relinquere legem & justitias Dei:

C 22 Non audiemus verba regis Antiochi, nec sacrificabimus transgredientes legis nostræ mandata, ut eamus altera via.

23 Et ut cessavit loqui verba hæc, accessit quidam Judæus in omnium oculis sacrificare idolis super aram in civitate Modin, secundùm jussum regis:

24 Et vidit Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes ejus, & accensus est furor ejus secundùm judicium legis, & insiliens trucidavit eum super aram:

25 Sed & virum, quem rex Antiochus miserat, qui cogebat immolare, occidit in ipso tempore, & aram destruxit,

* Nũ. 26 Et zelatus est legem, * sicut fecit Phi-
25. nees Zamri filio Salomi.
c. 13. 27 Et exclamavit Mathathias voce magna in civitate, dicens: Omnis, qui zelum habet legis statuens testamentum, exeat post me.

28 Et fugit ipse, & filij ejus in montes, & reliquerunt quæcumque habebant in civitate.

29 Tunc descenderunt multi quærentes judicium, & justitiam, in desertum:

30 Et sederunt ibi ipsi, & filij eorum, & mulieres eorum, & pecora eorum: quoniam inundaverunt super eos mala.

D 31 Et renuntiatum est viris regis, & exercitui, qui erat in Jerusalem civitate David, quoniam discessissent viri quidam, qui dissipaverunt mandatum regis, in loca occulta in deserto, & abiissent post illos multi.

32 Et statim perrexerunt ad eos, & constituerunt adversus eos prælium in die sabbatorum,

33 Et dixerunt ad eos: Resistitis & nunc

 584

adhuc? exite, & facite secundùm verbum regis Antiochi, & vivetis.
34 Et dixerunt: Non exibimus, neque faciemus verbum regis, ut polluamus diem sabbatorum.
35 Et concitaverunt adversùs eos prælium.
36 Et non responderunt eis, nec lapidem miserunt in eos, nec oppilaverunt loca occulta,
37 Dicentes: Moriamur omnes in simplicitate nostra: & testes erunt super nos cælum & terra, quòd injustè perditis nos.
38 Et intulerunt illis bellum sabbatis: & mortui sunt ipsi, & uxores eorum, & filij eorum, & pecora eorum, usque ad mille animas hominum.
39 Et cognovit Mathathias, & amici ejus, & luctum habuerunt super eos valde.
40 Et dixit vir proximo suo: Si omnes fecerimus sicut fratres nostri fecerunt, & non pugnaverimus adversùs gentes pro animabus nostris, & justificationibus nostris: nunc citiùs disperdent nos à terra.
41 Et cogitaverunt in die illa, dicentes: Omnis homo quicumque venerit ad nos in bello die sabbatorum, pugnemus adversus eum: & non moriemur omnes, sicut mortui sunt fratres nostri in occultis.
42 Tunc congregata est ad eos synagoga Assidæorum fortis viribus ex Israël, omnis voluntarius in lege. E
43 Et omnes, qui fugiebant à malis, additi sunt ad eos, & facti sunt illis ad firmamentum.
44 Et collegerunt exercitum, & percusserunt peccatores in ira sua, & viros iniquos in

indignatione sua: & ceteri fugerunt ad natio-
nes, ut evaderent.

45 Et circuivit Mathathias, & amici ejus,
& destruxerunt aras:

46 Et circumciderunt pueros incircumci-
sos quotquot invenerunt in finibus Israël: &
in fortitudine.

47 Et persecuti sunt filios superbiæ, & pro-
speratum est opus in manibus eorum:

48 Et obtinuerunt legem de manibus gen-
tium, & de manibus regum: & non dederunt
cornu peccatori.

F 49 Et appropinquaverunt dies Mathathiæ
moriendi, & dixit filiis suis: Nunc confortata
est superbia, & castigatio, & tempus ever-
sionis, & ira indignationis.

50 Nunc ergo, ô filij, æmulatores estote
legis, & date animas vestras pro testamento
patrum vestrorum,

51 Et mementote operum patrum, quæ
fecerunt in generationibus suis: & accipietis
gloriam magnam, & nomen æternum.

*Gen. 52 * Abraham nónne in tentatione inven-
22. tus est fidelis: & reputatum est ei ad justitiam?
a. 2.
*Gen. 53 * Ioseph in tempore angustiæ suæ cu-
41. stodivit mandatum, & factus est dominus
c. 40. Ægypti.
*
Num. 54 * Phinees pater noster, zelando zelum
25. c. Dei accepit testamentum sacerdotij æterni.
13. 55 * Iesus dum implevit verbum, factus est
Eccl. dux in Israël.
45.
d. 28. 56 * Caleb, dum testificatur in Ecclesia,
*Ios. accepit hereditatem.
1. 57 * David in sua misericordia consecutus
4. 2. est sedem regni in sæcula.

58 * Elias

58 * Elias dum zelat zelum legis, receptus *
est in cælum. *Num.*
59 Ananias & Azarias & Misael credentes, 14.*a.* 6.
liberati sunt de flamma. *Iof.*
60 * Daniel in sua simplicitate liberatus est 14. *d.*14.
de ore leonum. * 2.
61 Et ita cogitate per generationem & ge- *Reg.*
nerationem: quia omnes qui sperant in eum, 2.*a.*
non infirmantur. 4. * 4.
62 Et à verbis viri peccatoris ne timueritis: *Reg.*
quia gloria ejus, stercus & vermis est: 2.*b.*
63 Hodie extollitur, & cras non invenie- 11.
tur, quia conversus est in terram suam, & co- * *Dan.*
gitatio ejus periit. 3.
64 Vos ergo Filij confortamini, & viriliter *e.*50.
agite in lege: quia in ipsa gloriosi eritis. * *Dan.*
65 Et ecce Simon frater vester, scio quòd 6.
vir consilij est: ipsum audite semper, & ipse *f.* 22.
erit vobis pater.
66 Et Judas Machabæus fortis viribus à juventute sua, sit vobis princeps militiæ, & ipse aget bellum populi.
67 Et adduceris ad vos omnes factores legis: & vindicate vindictam populi vestri.
68 Retribuite retributionem Gentibus, & intendite in præceptum legis.
69 Et benedixit eos, & appositus est ad patres suos.
70 Et defunctus est anno centesimo & quadragesimo sexto: & sepultus est à filiis suis in sepulchris patrum suorum in Modin, & planxerunt eum omnis Israël planctu magno.

CAPUT III.

Judas Machabæus dux eximius prædicatur: qui perambulans civitates Juda, trucidabat omnes impios & occiso duce Apollonio, ejúsque exercitu disperso, vicit cum paucis potentissimum Syriæ exercitum unà cum duce Serone: iratus autem ob hoc rex Antiochus, profectus in Persidem constituit Lysiam viceregem, dato belli in Judæos apparatu, qui misit contra terram Juda Gorgiam cum exercitu: Judas autem & sui ad bellum se parant, maximè operibus pœnitentiæ & oratione ad Deum.

A 1 ET surrexit Judas, qui vocabatur Machabæus, filius ejus pro eo:

2 Et adjuvabant eum omnes fratres ejus, & universi qui se conjunxerant patri ejus, & præliabantur prælium Israël cum lætitia.

3 Et dilatavit gloriam populo suo, & induit se loricam sicut gigas, & succinxit se arma bellica sua in præliis, & protegebat castra gladio suo.

4 Similis factus est leoni in operibus suis, & sicut catulus leonis rugiens in venatione.

5 Et persecutus est iniquos perscrutans eos: & qui conturbabant populum suum, eos succendit flammis:

6 Et repulsi sunt inimici ejus præ timore ejus, & omnes operarij iniquitatis conturbati sunt: & directa est salus in manu ejus.

7 Et exacerbabat reges multos, & lætificabat Jacob in operibus suis, & in sæculum memoria ejus in Benedictione.

8 Et perambulavit civitates Juda, & perdidit impios ex eis, & avertit iram ab Israël.

9 Et nominatus est usque ad novissimum terræ, & congregavit pereuntes.

B 10 Et congregavit Apollonius Gentes, & à Samariâ virtutem multam & magnam, ad bellandum contra Israël.

11 Et cognovit Judas, & exiit obviàm illi: & percussit, & occidit illum: & ceciderunt vulnerati multi, & reliqui fugerunt.

12 Et accepit spolia eorum: & gladium Apollonij abstulit Judas, & erat pugnans in eo omnibus diebus.

13 Et audivit Seron princeps exercitus Syriæ, quòd congregavit Judas congregationem fidelium & Ecclesiam secum,

14 Et ait: Faciam mihi nomen, & glorificabor in regno, & debellabo Judam, & eos qui cum ipso sunt, qui spernebant verbum regis.

15 Et præparavit se: & ascenderunt cum eo castra impiorum, fortes auxiliarij, ut facerent vindictam in filios Israël.

16 Et appropinquaverunt usque ad Bethoron: & exivit Judas obviàm illi cum paucis.

17 Ut autem viderunt exercitum venientem sibi obviàm, dixerunt Judæ: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem, & nos fatigati sumus jejunio hodie? C

18 Et ait Judas: Facile est concludi multos in manus paucorum: & non est differentia in conspectu Dei cæli liberare in multis, & in paucis:

19 Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cælo fortitudo est.

20 Ipsi veniunt ad nos in multitudine contumaci & superbia, ut disperdant nos, & uxores nostras, & filios nostros, & ut spolient nos:

21 Nos verò pugnabimus pro animabus nostris, & legibus nostris:

22 Et ipse Dominus conteret eos ante faciem nostram: vos autem ne timueritis eos.

23 Ut ceſſavit autem loqui, inſiluit in eos ſubitò: & contritus eſt Seron, & exercitus ejus in conſpectu ipſius:

24 Et perſecutus eſt eum in deſcenſu Bethoron uſque in campum, & ceciderunt ex eis octingenti viri, reliqui autem fugerunt in terram Philiſthiim.

25 Et cecidit timor Judæ, ac fratrum ejus, & formido ſuper omnes gentes in circuitu eorum.

D 26 Et pervenit ad regem nomen ejus, & de præliis Judæ narrabant omnes gentes.

27 Ut audivit autem rex Antiochus ſermones iſtos, iratus eſt animo: & miſit, & congregavit exercitum univerſi regni ſui, caſtra fortia valdè:

28 Et aperuit ærarium ſuum, & dedit ſtipendia exercitui in annum: & mandavit illis ut eſſent parati ad omnia.

29 Et vidit quòd defecit pecunia de theſauris ſuis, & tributa regionis modica propter diſſenſionem, & plagam, quam fecit in terra, ut tolleret legitima, quæ erant à primis diebus.

30 Et timuit ne non haberet ut ſemel & bis, in ſumptus & donaria, quæ dederat antè larga manu: & abundaverat ſuper reges, qui ante eum fuerant.

31 Et conſternatus erat animo valdè, & cogitavit ire in Perſidem, & accipere tributa regionum, & congregare argentum multum.

32 Et reliquit Lyſiam hominem nobilem de genere regali, ſuper negotia regia, à flumine Euphrate uſque ad flumen Ægypti:

33 Et ut nutriret Antiochum filium ſuum, donec rediret:

34 Et tradidit ei medium exercitum, & elephantos: & mandavit ei de omnibus quæ volebat, & de inhabitantibus Judæam & Jerusalem:

35 Et ut mitteret ad eos exercitum, ad conterendam & extirpandam virtutem Israël & reliquias Jerusalem, & auferendam memoriam eorum de loco: E

36 Et ut constitueret habitatores filios alienigenas in omnibus finibus eorum, & sorte, distribueret terram eorum.

37 Et rex assumpsit partem exercitus residui, & exivit ab Antiochia civitate regni sui, anno centesimo & quadragesimo septimo: & transfretavit Euphratem flumen, & perambulabat superiores regiones.

38 Et elegit Lysias Ptolemæum filium Dorymini, & Nicanorem, & Gorgiam, viros potentes ex amicis regis:

39 Et misit cum eis quadraginta millia virorum, & septem millia equitum, ut venirent in terram Juda, & disperderent eam secundùm verbum regis.

40 Et processerunt cum universa virtute sua, & venerunt, & applicuerunt Emmaum in terra campestri.

41 Et audierunt mercatores regionum nomen eorum: & acceperunt argentum & aurum multum valdè, & pueros: & venerunt in castra, ut acciperent filios Israël in servos; & additi sunt ad eos exercitus Syriæ, & terræ alienigenarum.

42 Et vidit Judas, & fratres ejus, quia multiplicata sunt mala, & exercitus applicabant ad fines eorum: & cognoverunt verba regis, F

quæ mandavit populo facere in interitum & consummationem :

43 Et dixerunt unusquisque ad proximum suum: Erigamus dejectionem populi nostri, & pugnemus pro populo nostro, & sanctis nostris.

44 Et congregatus est conventus ut essent parati in prælium; & ut orarent, & peterent misericordiam & miserationes.

45 Et Jerusalem non habitabatur, sed erat sicut desertum : non erat qui ingrederetur, & egrederetur de natis ejus : & sanctum conculcabatur : & filij alienigenarum erant in arce, ibi erat habitatio Gentium : & ablata est voluptas à Jacob, & defecit ibi tibia & cithara.

46 Et congregati sunt, & venerunt in Masspha contra Jerusalem : quia locus orationis erat in Maspha antè in Israël.

47 Et jejunaverunt illa die, & induerunt se ciliciis, & cinerem imposuerunt capiti suo, & disciderunt vestimenta sua :

48 Et expanderunt libros legis, de quibus scrutabantur Gentes similitudinem simulachrorum suorum:

G 49 Et attulerunt ornamenta sacerdotalia, & primitias, & decimas : & suscitaverunt Nazaræos, qui impleverant dies :

50 Et clamaverunt voce magna in cælum, dicentes : Quid faciemus istis, & quò eos ducemus ?

51 Et sancta tua conculcata sunt, & contaminata sunt, & sacerdotes tui facti sunt in luctum, & in humilitatem.

52 Et ecce nationes convenerunt adversum nos, ut nos disperdant : tu scis quæ cogitant in nos.

53 Quomodo poterimus subsistere ante fa-
ciem eorum, nisi tu Deus adjuves nos?
54 Et tubis exclamaverunt voce magna.
55 Et post hæc constituit Judas duces po-
puli, tribunos, & centuriones, & pentacontar-
chos, & decuriones.
56* Et dixit his, qui ædificabant domos, *Deuter.
& sponsabant uxores, & plantabant vineas, & 20.
formidolosis, ut redirent unusquisque in do- a.5.
mum suam secundùm legem. b.6.
57 Et moverunt castra, & collocaverunt 7.8.
ad Austrum Emmaum. Iudic. 7.
58 Et ait Judas: Accingimini, & estote fi- a.3.
lij potentes, & estote parati in manè, ut pu-
gnetis adversus Nationes has, quæ convene-
runt adversus nos, disperdere nos & sancta
nostra:
59 Quoniam melius est nos mori in bello,
quàm videre mala gentis nostræ, & sancto-
rum.
60 Sicut autem fuerit volútas in cælo, sic fiat.

CAPUT IV.

Gorgias quærit Judam, at hic suos hortatus fudit hostes, rursúmque Gorgiæ exercitu fuso colligit spolia; & iterum fusis ad Deum precibus, devincit Lysiæ exercitum, ac postmodum purificato templo, novum erigit altare: & omnibus quæ ad Dei cultum requirebantur præparatis, sacrificiisque oblatis, magna lætitia celebrant illius dedicationem diebus octo; statuto etiam hujus dedicationis annuo festo ad dies octo.

1 ET assumpsit Gorgias quinque millia vi- A
rorum, & mille equites electos: & mo-
verunt castra nocte,
2 Ut applicarent ad castra Judæorum, &
percuterent eos subitò: & filij, qui erant ex
arce, erant illis duces.
3 Et audivit Judas, & surrexit ipse, & po-

tentes, percutere virtutem exercituum regis, qui erant in Emmaum.

4 Adhuc enim dispersus erat exercitus à castris.

5 Et venit Gorgias in castra Judæ noctu, & neminem invenit: & quærebat eos in montibus: quoniam dixit: Fugiunt hi à nobis.

6 Et cùm dies factus esset, apparuit Judas in campo cum tribus millibus virorum tantùm, qui tegumenta & gladios non habebant:

7 Et viderunt castra Gentium valida, & loricatos, & equitatus in circuitu eorum, & hi docti ad prælium.

8 Et ait Judas viris, qui secum erant: Ne timueritis multitudinem eorum, & impetum eorum ne formidetis.

* Exod. 14. b. 9. 9 * Mementote qualiter salvi facti sunt patres nostri in mari rubro, cùm sequeretur eos Pharao cum exercitu multo.

10 Et nunc clamemus in cælum; & miserebitur nostri Dominus, & memor erit testamenti patrum nostrorum, & conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie:

11 Et scient omnes gentes, quia est qui redimat & liberet Israël.

12 Et elevaverunt alienigenæ oculos suos, & viderunt eos venientes ex adverso.

B 13 Et exierunt de castris in prælium, & tuba cecinerunt hi qui erant cum Juda.

14 Et congressi sunt: & contritæ sunt Gentes, & fugerunt in campum.

15 Novissimi autem omnes ceciderunt in gladio, & persecuti sunt eos usque ad Gezeron, & usque in campos Idumææ, & Azoti,

& Jamniæ: & ceciderunt ex illis uſque ad tria millia virorum.

16 Et reverſus eſt Judas, & exercitus ejus, ſequens eum.

17 Dixitque ad populum: Non concupiſcatis ſpolia: quia bellum contra nos eſt,

18 Et Gorgias & exercitus ejus prope nos in monte: ſed ſtate nunc contra inimicos noſtros, & expugnate eos, & ſumetis poſteà ſpolia ſecuri.

19 Et adhuc loquente Juda, hæc, ecce apparuit pars quædam proſpiciens de monte.

20 Et vidit Gorgias, quòd in fugam converſi ſunt ſui, & ſuccenderunt caſtra: fumus enim, qui videbatur, declarabat quod factum eſt.

21 Quibus illi conſpectis timuerunt valdè, aſpicientes ſimul & Judam, & exercitum in campo paratum ad prælium. C

22 Et fugerunt omnes in campum alienigenarum.

23 Et Judas reverſus eſt ad ſpolia caſtrorum, & acceperunt aurum multum, & argentum, & hyacinthum, & purpuram marinam, & opes magnas.

24 Et converſi, hymnum canebant, & benedicebant Deum in cælum, quoniam bonus eſt, quoniam in ſæculum miſericordia ejus.

25 Et facta eſt ſalus magna in Iſraël in die illa.

26 Quicumque autem alienigenarum evaſerunt, venerunt, & nuntiaverunt Lyſiæ univerſa quæ acciderant.

27 Quibus ille auditis, conſternatus animo deficiebat: quòd non qualia voluit, talia contigerunt in Iſraël, & qualia mandavit rex.

28 Et sequenti anno congregavit Lysias vi-
rorum electorum sexaginta millia, & equitum
quinque millia, ut debellaret eos.
29 Et venerunt in Judæam, & castra po-
suerunt in Bethoron, & occurrit illis Judas
cum decem millibus viris.
D 30 Et viderunt exercitum fortem, & oravit,
* 1 & dixit: Benedictus es salvator Israël: * qui
Reg. contrivisti impetum potentis in manu servi
17. tui David, * & tradidisti castra alienige-
f. 50. * 1. narum in manu Jonathæ filij Saul, & armige-
Reg. ri ejus.
14. b. 13. 31 Conclude exercitum istum in manu po-
puli tui Israël, & confundantur in exercitu suo
& equitibus.
32 Da illis formidinem, & tabefac auda-
ciam virtutis eorum, & commoveantur con-
tritione sua.
33 Dejice illos gladio diligentium te: &
collaudent te omnes, qui noverunt nomen
tuum, in hymnis.
34 Et commiserunt prælium: & ceciderunt
de exercitu Lysiæ quinque millia virorum.
35 Videns autem Lysias fugam suorum, &
Judæorum audaciam, & quòd parati sunt aut
vivere, aut mori fortiter, abiit Antiochiam, &
elegit milites, ut multiplicati rursus venirent
in Judæam.
E 36 Dixit autem Judas, & fratres ejus: Ecce
contriti sunt inimici nostri: ascendamus nunc
mundare sancta, & renovare.
37 Et congregatus est omnis exercitus, &
ascenderunt in montem Sion.
38 Et viderunt sanctificationem desertam,
& altare profanatum, & portas exustas, & in

 580

atriis virgulta nata ſicut in ſaltu vel in monti-
bus, & paſtophoria diruta.
39 Et ſciderunt veſtimenta ſua, & planxe-
runt planctu magno, & impoſuerunt cine-
rem ſuper caput ſuum.
40 Et ceciderunt in faciem ſuper terram,
& exclamaverunt tubis ſignorum, & clamave-
runt in cælum.
41 Tunc ordinavit Judas viros, ut pugna-
rent adverſus eos qui erant in arce, donec
emundarent ſancta.
42 Et elegit ſacerdotes ſine macula, volun-
tatem habentes in lege Dei:
43 Et mundaverunt ſancta, & tulerunt la-
pides contaminationis in locum immundum.
44 Et cogitavit de altari holocauſtorum,
quod profanatum erat, quid de eo faceret.
45 Et incidit illis conſilium bonum ut de-
ſtruerent illud: ne fortè illis eſſet in oppro-
brium, quia contaminaverunt illud Gentes, &
demoliti ſunt illud.
46 Et repoſuerunt lapides in monte domus
in loco apto, quoadusque veniret propheta, &
reſponderet de eis.
47 Et acceperunt lapides integros ſecun- F
dùm legem; & ædificaverunt altare novum,
ſecundùm illud quod fuit priùs:
48 Et ædificaverunt ſancta, & quæ intra
domum erant intrinſecus: & ædem, & atria
ſanctificaverunt.
49 Et fecerunt vaſa ſancta nova, & intu-
lerunt candelabrum, & altare incenſorum, &
menſam in templum.
50 Et incenſum poſuerunt ſuper altare, &
accenderunt lucernas, quæ ſuper candela-

brum erant, & lucebant in templo.

51 Et posuerunt super mensam panes, & appenderunt vela, & consummaverunt omnia opera quæ fecerant.

52 Et ante matutinum surrexerunt quinta & vigesima die mensis noni (hic est mensis Casleu) centesimi quadragesimi octavi anni:

53 Et obtulerunt sacrificium secundùm legem, super altare holocaustorum novum quod fecerunt.

G 54 Secundùm tempus & secundùm diem, in qua contaminaverunt illud Gentes, in ipsa renovatum est in canticis, & citharis, & cinyris, & in cymbalis.

55 Et cecidit omnis populus in faciem, & adoraverunt, & benedixerunt in cælum eum, qui prosperavit eis.

56 Et fecerunt dedicationem altaris diebus octo, & obtulerunt holocausta cum lætitia, & sacrificium salutaris & laudis.

57 Et ornaverunt faciem templi coronis aureis & scutulis: & dedicaverunt portas, & pastophoria, & imposuerunt eis januas.

58 Et facta est lætitia in populo magna valdè, & aversum est opprobrium Gentium.

*Ioã. 10. d.22. 59 * Et statuit Judas, & fratres ejus, & universa Ecclesia Israël, ut agatur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annum, per dies octo: à quinta & vigesima die mensis Casleu, cum lætitia & gaudio.

60 Et ædificaverunt in tempore illo montem Sion & per circuitum muros altos, & turres firmas, nequando venirent Gentes, & conculcarent eum sicut anteà fecerunt.

61 Et collocavit illic exercitum, ut serva-

rent eum, & munivit eum ad custodiendam Bethsuram, ut haberet populus munitionem contra faciem Idumææ.

CAPUT V.

Percussit Iudas plurimas Gentes finitimas, obsessósque Galaaditas & Galilæos ipse unà cum fratre Simone liberat: & devicto semel atque iterùm Timotheo, captâque civitate Ephron, quæ transitum ipsi præbere noluerat, & omni masculo ipsius interempto; tandem integro numero læti revertuntur in montem Sion ad sacrificandum Domino: intereà qui relicti fuerant duces in Ierusalem, dum contra Iudæ præceptum pugnant aduersus Gentes, cæduntur: Iudas verò percutit Chebron & Azotum, subversis ipsarum simulachris.

1 ET factum est, ut audierunt Gentes in circuitu, quia ædificatum est altare & sanctuarium sicut priùs, iratæ sunt valdè: A

2 Et cogitabant tollere genus Jacob, qui erant inter eos, & cœperunt occidere de populo, & persequi.

3 Et debellabat Judas filios Esau in Idumæa, & eos qui erant in Acrabathane, quia circumsedebant Israëlitas, & percussit eos plaga magna.

4 Et recordatus est malitiam filiorum Bean, qui erant populo in laqueum, & in scandalum, insidiantes ei in via.

5 Et conclusi sunt ab eo in turribus, & applicuit ad eos, & anathematizavit eos, & incendit turres eorum igni, cum omnibus qui in eis erant.

6 Et transivit ad filios Ammon, & invenit manum fortem, & populum copiosum, & Timotheum ducem ipsorum:

7 Et commisit cum eis prælia multa, & contriti sunt in conspectu eorum, & percussit eos:

8 Et cepit Gazer civitatem & filias ejus, & reversus est in Judæam.

9 Et congregatæ ſunt gentes quæ ſunt in
Galaad, adverſus Iſraëlitas qui erant in finibus
eorum, ut tollerent eos: & fugerunt in Da-
theman munitionem,

10 Et miſerunt litteras ad Judam & fratres
ejus, dicentes: Congregatæ ſunt adverſum nos
gentes per circuitum, ut nos auferant:

B 11 Et parant venire, & occupare munitio-
nem, in quam confugimus: & Timotheus eſt
dux exercitus eorum.

12 Nunc ergo veni, & eripe nos de mani-
bus eorum, quia cecidit multitudo de nobis.

13 Et omnes fratres noſtri, qui erant in lo-
cis Tubin, interfecti ſunt: & captivas duxe-
runt uxores eorum, & natos, & ſpolia, & pere-
merunt illic ferè mille viros.

14 Et adhuc epiſtolæ legebantur, & ecce
alij nuntij venerunt de Galilæa conſciſſis tu-
nicis, nuntiantes ſecundùm verba hæc:

15 Dicentes conveniſſe adverſum ſe à Pto-
lemaida, & Tyro, & Sidone: & repleta eſt
omnis Galilæa alienigenis, ut nos conſumant.

16 Ut audivit autem Judas, & populus,
ſermones iſtos, convenit eccleſia magna cogi-
tare quid facerent fratribus ſuis, qui in tribu-
latione erant, & expugnabantur ab eis.

17 Dixitque Judas Simoni fratri ſuo: Eli-
ge tibi viros, & vade, & libera fratres tuos in
Galilæa: ego autem & frater meus Jonathas
ibimus in Galaaditim.

18 Et reliquit Ioſephum filium Zachariæ
& Azariam, duces populi, cum reſiduo exer-
citu in Judæa ad cuſtodiam:

19 Et præcepit illis, dicens: Præeſtote po-
pulo huic: & nolite bellum committere ad-

versum gentes, donec revertamur.

20 Et partiti sunt Simoni viri tria millia, ut iret in Galilæam: Judæ autem octo millia in Galaaditim.

21 Et abiit Simon in Galilæam, & commisit prælia multa cum gentibus: & contritæ sunt gentes à facie ejus, & persecutus est eos usque ad portam C

22 Ptolemaidis: & ceciderunt de gentibus ferè tria millia virorũ, & accepit spolia eorum.

23 Et assumpsit eos, qui erant in Galilæa, & in Arbatis, cum uxoribus, & natis, & omnibus quæ erant illis, & adduxit in Judæam cum lætitia magna.

24 Et Judas Machabæus & Jonathas frater ejus transierunt Jordanem, & abierunt viam trium dierum per desertum.

25 Et occurrerunt eis Nabuthæi, & susceperunt eos pacificè, & narraverunt eis omnia, quæ acciderant fratribus eorum in Galaaditide,

26 Et quia multi ex eis comprehensi sunt in Barasa, & Bosor, & in Alimis, & in Casphor, & Mageth, & Carnaim: hæ omnes civitates munitæ, & magnæ.

27 Sed & in cæteris civitatibus Galaaditidis tenentur comprehensi, & in crastinum constituerunt admovere exercitum civitatibus his, & comprehendere, & tollere eos in una die.

28 Et convertit Judas, & exercitus ejus, viam in desertum Bosor repentè, & occupavit civitatem: & occidit omnem masculum in ore gladij, & accepit omnia spolia eorum, & succendit eam igni.

29 Et surrexerunt inde nocte ; & ibant us-
que ad munitionem.
D 30 Et factum est diluculo, cùm elevassent
oculos suos, ecce populus multus, cujus non
erat numerus, portantes scalas & machinas,
ut comprehenderent munitionem, & expu-
gnarent eos.
31 Et vidit Judas quia cœpit bellum, &
clamor belli ascendit ad cælum sicut tuba, &
clamor magnus de civitate:
32 Et dixit exercitui suo : Pugnate hodie
pro fratribus vestris.
33 Et venit tribus ordinibus post eos, &
exclamaverũt tubis, & clamaverũt in oratione.
34 Et cognoverunt castra Timothei quia
Machabæus est, & refugerunt à facie ejus : &
percusserunt eos plaga magna, & ceciderunt
ex eis in die illa ferè octo millia virorum.
35 Et divertit Judas in Maspha, & expu-
gnavit, & cepit eam : & occidit omnem mas-
culum ejus, & sumpsit spolia ejus, & suc-
cendit eam igni.
36 Inde perrexit, & cepit Casbon, & Ma-
geth, & Bosor, & reliquas civitates Galaa-
ditidis.
37 Post hæc autem verba congregavit Ti-
motheus exercitum alium, & castra posuit
contra Raphon trans torrentem.
38 Et misit Judas speculari exercitum : &
renuntiaverunt ei, dicentes: Quia convenerunt
ad eum omnes gentes, quæ in circuitu nostro
sunt, exercitus multus nimis.
39 Et Arabas conduxerunt in auxilium sibi,
& castra posuerunt trans torrentem, parati ad
te venire in prælium. Et abiit Judas ob-
viam illis.

40 Et ait Timotheus principibus exercitus E
sui: Cùm appropinquaverit Judas, & exercitus
ejus ad torrentem aquæ: si transierit ad nos
prior, non poterimus sustinere eum: quia po-
tens poterit adversum nos.
41 Si verò timuerit transire, & posuerit ca-
stra extra flumen, transfretemus ad eos, & po-
terimus adversus illum.
42 Ut autem appropinquavit Judas ad tor-
rentem aquæ, statuit scribas populi secus tor-
rentem, & mandavit eis dicens: Neminem
hominum reliqueritis: sed veniant omnes in
prælium.
43 Et transfretavit ad illos prior, & omnis
populus post eum, & contritæ sunt omnes
gentes à facie eorum, & projecerunt arma
sua, & fugerunt ad fanum, quod erat in Car-
naim.
44 Et occupavit ipsam civitatem, & fanum
succendit igni, cum omnibus qui erant in ipso:
& oppressa est Carnaim, & non potuit susti-
nere contra faciem Judæ.
45 Et congregavit Judas universos Israëlitas,
qui erant in Galaaditide, à minimo usque ad
maximum, & uxores eorum, & natos, & exer-
citum magnum valdè, ut venirent in terram
Juda.
46 Et venerunt usque Ephron: & hæc civi-
tas magna in ingressu posita, munita valdè, &
non erat declinare ab ea dextera vel sinistra, sed
per mediam iter erat.
47 Et incluserunt se qui erant in civitate, & F
obstruxerunt portas lapidibus: & misit ad
eos Judas verbis pacificis,
48 Dicens: Transeamus per terram vestram,

ut eamus in terram nostram: & nemo vobis
nocebit: tantùm pedibus transibimus. Et no-
lebant eis aperire.
49 Et præcepit Judas prædicare in castris,
ut applicarent unusquisque in quo erat loco.
50 Et applicuerunt se viri virtutis: & op-
pugnavit civitatem illam tota die, & tota no-
cte, & tradita est civitas in manu ejus:
51 Et peremerunt omnem masculum in ore
gladij, & eradicavit eam, & accepit spolia
ejus, & transivit per totam civitatem super
interfectos.
52 Et transgressi sunt Jordanem in campo
magno, contra faciem Bethsan.
53 Et erat Judas congregans extremos, &
exhortabatur populum per totam viam, donec
venirent in terram Juda.
54 Et ascenderunt in montem Sion cum
lætitia & gaudio, & obtulerunt holocausta,
quòd nemo ex eis cecidisset, donec reverte-
rentur in pace.
55 Et in diebus quibus erat Judas & Jona-
thas in terra Galaad, & Simon frater ejus in
Galilæa contra faciem Ptolemaidis,
56 Audivit Josephus, Zachariæ filius, &
Azarias princeps virtutis, res benè gestas, &
prælia quæ facta sunt,
57 Et dixit: Faciamus & ipsi nobis nomen,
& eamus pugnare adversus gentes, quæ in cir-
cuitu nostro sunt.
58 Et præcepit his qui erant in exercitu
suo, & abierunt Jamniam.
G 59 Et exivit Gorgias de civitate, & viri
ejus obviàm illis in pugnam.
60 Et fugati sunt Josephus & Azarias us-
que in fines Judææ: & ceciderunt illo die de

populo Iſraël ad duo millia viri, & facta eſt
fuga magna in populo:
61 Quia non audierunt Judam, & fratres
ejus, exiſtimantes fortiter ſe facturos.
62 Ipſi autem non erant de ſemine virorum
illorum, per quos ſalus facta eſt in Iſraël.
63 Et viri Juda magnificati ſunt valdè in
conſpectu omnis Iſraël, & gentium omnium
ubi audiebatur nomen eorum.
64 Et convenerũt ad eos fauſta acclamantes,
65 Et exivit Judas, & fratres ejus, & expugnabant
filios Eſau, in terra quæ ad Auſtrum
eſt, & percuſſit Chebron & filias ejus: & muros
ejus & turres ſuccendit igni in circuitu.
66 Et movit caſtra ut iret in terram alienigenarum,
& perambulabat Samariam.
67 In die illa ceciderunt ſacerdotes in bello,
dum volunt fortiter facere, dum ſine conſilio
exeunt in prælium.
68 Et declinavit Judas in Azotum in terram
alienigenarum, & diruit aras eorum, &
ſculptilia deorum ipſorum ſuccendit igni: &
cepit ſpolia civitatum, & reverſus eſt in terram
Juda.

CAPUT VI.

Antiochus repulſus ab opulenta civitate Elymaide venit in Babylonem; ubi auditis infortuniis quæ ſui in Iudæa paſſi erant, incidit præ triſtitia in mortis languorem, confitens hoc ſibi contigiſſe ob impietatem quam in Judæos exercuerat: quo ibi mortuo, & Iudæ arcem Ieruſalem obſidente, ſucceſſor ejus filius Antiochus dictus Eupator, congregato adverſus Iudam potentiſſimo exercitu non potuit eum vincere; & Eleazar, occiſo ingenti elephante, ab eo oppreſſus interiit: Rex autem oppugnans Ieruſalem revocatur à Lyſia; ſed poſt juratam pacem non ſervat jusjurandum.

1 ET rex Antiochus perambulabat ſuperiores regiones, & audivit eſſe civita- A

tem Elymaidem in Perside nobilissimam, & copiosam in argento & auro,

2 Templúmque in ea locuples valdè: & illic velamina aurea,& loricæ, & scuta, quæ reliquit Alexander Philippi rex Macedo, qui regnavit primus in Græcia.

3 Et venit, & quærebat capere civitatem, & deprædari eam: & non potuit, quoniam innotuit sermo his qui erant in civitate:

4 Et insurrexerunt in prælium,& fugit inde,& abiit cum tristitia magna, & reversus est in Babyloniam.

5 Et venit qui nuntiaret ei in Perside, quia fugata sunt castra, quæ erant in terra Juda:

6 Et quia abiit Lysias cum virtute forti in primis, & fugatus est à facie Judæorum, & invaluerunt armis, & viribus, & spoliis multis, quæ ceperunt de castris,quæ exciderunt.

7 Et quia diruerunt abominationem,quam ædificaverat super altare, quod erat in Jerusalem, & sanctificationem, sicut priùs, circumdederunt muris excelsis, sed & Bethsuram civitatem suam.

8 Et factum est ut audivit rex sermones istos, expavit, & commotus est valdè:& decidit in lectum, & incidit in languorem præ tristitia, quia non factum est ei sicut cogitabat.

9 Et erat illic per dies multos: quia renovata est in eo tristitia magna, & arbitratus est se mori.

B 10 Et vocavit omnes amicos suos, & dixit illis: Recessit somnus ab oculis meis,& concidi, & corrui corde præ solicitudine:

11 Et dixi in corde meo:In quantam tribulationem deveni, & in quos fluctus tristitiæ,

in qua nunc sum;qui jucundus eram, & dilectus in potestate mea.

12 Nunc verò reminiscor malorum, quæ feci in Jerusalem, unde & abstuli omnia spolia aurea & argentea,quæ erant in ea, & misi auferre habitantes Judæam sine causa.

13 Cognovi ergo quia propterea invenerunt me mala ista: & ecce pereo tristitia magna in terra aliena.

14 Et vocavit Philippum, unum de amicis suis, & præposuit eum super universum regnum suum:

15 Et dedit ei diadema, & stolam suam,& annulum, ut adduceret Antiochum filium suum,& nutriret eum, & regnaret.

16 Et mortuus est illic Antiochus rex, anno centesimo quadragesimo nono.

17 Et cognovit Lysias, quoniam mortuus est rex,& constituit regnare Antiochum filium ejus,quem nutrivit adolescentem: & vocavit nomen ejus Eupator.

18 Et hi qui erant in arce, concluserant Israël in circuitu sanctorum:& quærebant eis mala semper, & firmamentum Gentium.

19 Et cogitavit Judas disperdere eos: & convocavit universum populum, ut obsiderent eos.

20 Et convenerunt simul, & obsederunt eos anno centesimo quinquagesimo, & fecerunt balistas & machinas.

21 Et exierunt quidam ex eis qui obsidebantur, & adjunxerunt se illis aliqui impij ex Israël,

22 Et abierunt ad regem,& dixerunt:Quousque non facis judicium, & vindicas fratres nostros?

23 Nos decrevimus servire patri tuo, & ambulare in præceptis ejus, & obsequi edictis ejus:

24 Et filij populi nostri propter hoc alienabant se à nobis, & quicumque inveniebantur ex nobis, interficiebantur, & hæreditates nostræ diripiebantur.

25 Et non ad nos tantùm extenderunt manum, sed & in omnes fines nostros.

26 Et ecce applicuerunt hodie ad arcem Jerusalem occupare eam, & munitionem Bethsuram munierunt:

27 Et nisi præveneris eos velociùs, majora quàm hæc facient, & non poteris obtinere eos.

28 Et iratus est rex, ut hæc audivit: & convocavit omnes amicos suos, & principes exercitus sui, & eos qui super equites erant.

29 Sed & de regnis aliis, & de insulis maritimis, venerunt ad eum exercitus conductitij.

D 30 Et erat numerus exercitus ejus, centum millia peditum, & viginti millia equitum, & elephanti triginta duo, docti ad prælium.

31 Et venerunt per Idumæam, & applicuerunt ad Bethsuram, & pugnaverunt dies multos, & fecerunt machinas, & exierunt, & succenderunt eas igni, & pugnaverunt viriliter.

32 Et recessit Judas ab arce, & movit castra ad Bethzacharam contra castra regis.

33 Et surrexit rex ante lucem, & concitavit exercitus in impetum contra viam Bethzacharam: & comparaverunt se exercitus in prælium, & tubis cecinerunt:

34 Et elephantis ostenderunt sanguinem uvæ & mori, ad acuendos eos in prælium:

35 Et diviserunt bestias per legiones: & astiterunt singulis elephantis mille viri in loricis concatenatis, & galeæ æreæ in capitibus eorum: & quingenti equites ordinati unicuique bestiæ electi erant.

36 Hi ante tempus ubicumque erat bestia, ibi erant: & quocumque ibat ibant, & non discedebant ab ea.

37 Sed & turres ligneæ super eos firmæ protegentes super singulas bestias: & super eas machinæ: & super singulas viri virtutis triginta duo, qui pugnabant desuper, & Indus magister bestiæ.

38 Et residuum equitatum hinc & inde statuit in duas partes, tubis exercitum commovere, & perurgere constipatos in legionibus ejus.

B

39 Et ut refulsit sol in clypeos aureos, & æræos, resplenduerunt montes ab eis, & resplenduerunt sicut lampades ignis.

40 Et distincta est pars exercitus regis per montes excelsos, & alia per loca humilia: & ibant cautè & ordinatè.

41 Et commovebantur omnes inhabitantes terram à voce multitudinis, & incessu turbæ, & collisione armorum: erat enim exercitus magnus valdè, & fortis.

42 Et appropiavit Judas, & exercitus ejus in prælium: & ceciderunt de exercitu regis sexcenti viri.

43 Et vidit Eleazar filius Saura unam de bestiis loricatam loricis regis: & erat eminens super ceteras bestias. & visum est ei quòd in ea esset rex:

44 Et dedit ſe ut liberaret populum ſuum,
& acquireret ſibi nomen æternum.
45 Et cucurrit ad eam audacter in medio
legionis, interficiens à dextris & à ſiniſtris, &
cadebant ab eo huc atque illuc.
46 Et ivit ſub pedes elephantis, & ſuppo-
ſuit ſe ei, & occidit eum: & cecidit in terram
ſuper ipſum, & mortuus eſt illic.
47 Et videntes virtutem regis, & impetum
exercitus ejus, diverterunt ſe ab eis.
F 48 Caſtra autem regis aſcenderunt contra
eos in Jeruſalem, & applicuerunt caſtra regis
ad Judæam & montem Sion.
49 Et fecit pacem cum his qui erant in
Bethſura: & exierunt de civitate, quia non
erant eis ibi alimenta concluſis, quia ſabbata
erant terræ.
50 Et comprehendit rex Bethſuram: &
conſtituit illic cuſtodiam ſervare eam.
51 Et convertit caſtra ad locum ſanctifica-
tionis dies multos: & ſtatuit illic baliſtas, &
machinas, & ignis jacula, & tormenta ad
lapides jactandos, & ſpicula, & ſcorpios ad
mittendas ſagittas, & fundibula.
52 Fecerunt autem & ipſi machinas adver-
ſus machinas eorũ, & pugnaverunt dies multos.
53 Eſcæ autem non erant in civitate, eò
quòd ſeptimus annus eſſet: & qui remanſe-
rant in Judæa de Gentibus, conſumpſerant re-
liquias eorum, quæ repoſitæ fuerant.
54 Et remanſerunt in ſanctis viri pauci,
quoniam obtinuerat eos fames: & diſperſi
ſunt unuſquiſque in locum ſuum.
G 55 Et audivit Lyſias quòd Philippus,
quem conſtituerat rex Antiochus, cùm adhuc
viveret,

viveret, ut nutriret Antiochum filium ſuum, & regnaret,
56 Reverſus eſſet à Perſide, & Media, & exercitus qui abierat cum ipſo, & quia quærebat ſuſcipere regni negotia:
57 Feſtinavit ire, & dicere ad regem, & duces exercitus: Deficimus quotidie, & eſca nobis modica eſt, & locus, quem obſidemus, eſt munitus, & incumbit nobis ordinare de regno.
58 Nunc itaque demus dextras hominibus iſtis, & faciamus cum illis pacem, & cum omni gente eorum:
59 Et conſtituamus illis ut ambulent in legitimis ſuis ſicut priùs, propter legitima enim ipſorum, quæ deſpeximus, irati ſunt, & fecerunt omnia hæc.
60 Et placuit ſermo in conſpectu regis & principum: & miſit ad eos pacem facere, & receperunt illam.
61 Et juravit illis rex, & principes: & exierunt de munitione.
62 Et intravit rex montẽ Sion, & vidit munitionem loci: & rupit citiùs juramentum, quod juravit: & mandavit deſtruere murum in gyro.
63 Et diſceſſit feſtinanter, & reverſus eſt Antiochiam, & invenit Philippum dominantem civitati: & pugnavit adverſus eum, & occupavit civitatem.

CAPUT VII.

Demetrius Seleuci filius, occiſis Antiocho & Lyſia, obtinet regnum patrum ſuorum: qui, accuſato apud ſe Iuda Machabæo, mittit ducem Bacchidem & accuſatorem Alcimum conſtitutum ſacerdotem ad affligendum filios Iſraël: ſed cùm non poſſent adverſus Iudam prævalere, miſſus eſt à rege Nicanor, qui, ut

& priores, cùm dolo nequiret, vi Judam aggressus, semel atque iterùm ab eo devictus est, & præmissis ad Deum precibus, cum toto suo exercitu occisus, amputato ipsius capite ac dextera, quam irrisis Judæorum sacrificiis superbè contra locum sanctum extulerat: cujus victoriæ dies annuus apud Judæos celebris instituitur.

A 1 ANno centesimo quinquagesimo primo, exiit Demetrius Seleuci filius ab urbe Roma, & ascendit cum paucis viris in civitatem maritimam, & regnavit illic.

2 Et factum est, ut ingressus est domum regni patrum suorum, comprehendit exercitus Antiochum & Lysiam, ut adducerent eos ad eum.

3 Et res ei innotuit: & ait: Nolite mihi ostendere faciem eorum.

4 Et occidit eos exercitus. Et sedit Demetrius super sedem regni sui:

5 Et venerunt ad eum viri iniqui & impij ex Israël: & Alcimus dux eorum, qui volebat fieri sacerdos.

6 Et accusaverunt populum apud regem, dicentes: Perdidit Judas, & fratres ejus, omnes amicos tuos, & nos dispersit de terra nostra.

7 Nunc ergo mitte virum, cui credis, ut eat, & videat exterminium omne, quod fecit nobis, & regionibus regis: & puniat omnes amicos ejus, & adjutores eorum.

B 8 Et elegit rex ex amicis suis Bacchidem, qui dominabatur trans flumen magnum in regno, & fidelem regi: & misit eum,

9 Ut videret exterminium, quod fecit Judas: sed & Alcimum impium constituit in sacerdotium, & mandavit ei facere ultionem in filios Israël.

10 Et surrexerunt, & venerunt cum exer-
citu magno in terram Juda, & miserunt nun-
tios, & locuti sunt ad Judam, & ad fratres
ejus, verbis pacificis in dolo.
11 Et non intenderunt sermonibus eorum:
viderunt enim quia venerunt cum exercitu
magno.
12 Et convenerunt ad Alcimum & Bacchi-
dem congregatio scribarum requirere quæ ju-
sta sunt:
13 Et primi, Assidæi qui erant in filiis Is-
raël, & exquirebant ab eis pacem:
14 Dixerunt enim: Homo sacerdos de se-
mine Aaron venit, non decipiet nos.
15 Et locutus est cum eis verba pacifica: &
juravit illis, dicens: Non inferemus vobis
malum, neque amicis vestris.
16 Et crediderunt ei: Et comprehendit ex C
eis sexaginta viros, & occidit eos in una die,
secundùm verbum quod scriptum est:
17 * Carnes sanctorum tuorum, & sangui- * Ps.
nem ipsorum effuderunt in circuitu Jerusalem, 78.
& non erat qui sepeliret. a. 1.
2. 3.
18 Et incubuit timor & tremor in omnem
populum: quia dixerunt: Non est veritas &
judicium in eis; transgressi sunt enim consti-
tutum, & jusjurandum quod juraverunt.
19 Et movit Bacchides castra ab Jerusalem,
& applicuit in Bethzecha: & misit, & compre-
hendit multos ex eis qui à se effugerant, &
quosdam de populo mactavit, & in puteum
magnum projecit.
20 Et commisit regionem Alcimo, & reli-
quit cum eo auxilium in adjutorium ipsi. Et
abiit Bacchides ad regem:

21 Et ſatis agebat Alcimus pro principatu
ſacerdotij ſui.
22 Et convenerunt ad eum omnes, qui
perturbabant populum ſuum, & obtinuerunt
terram Juda, & fecerunt plagam magnam in
Iſraël.
D 23 Et vidit Judas omnia mala quæ fecit Al-
cimus, & qui cum eo erant, filiis Iſraël, mul-
tò plus quàm Gentes.
24 Et exiit in omnes fines Judææ in circui-
tu, & fecit vindictam in viros deſertores, &
ceſſaverunt ultrà exire in regionem.
25 Vidit autem Alcimus quòd prævaluit
Judas, & qui cum eo erant: & cognovit quia
non poteſt ſuſtinere eos; & regreſſus eſt ad re-
gem, & accuſavit eos multis criminibus.
* 2. Mac. 15. a. 1. 26 * Et miſit rex Nicanorem, unum ex
principibus ſuis nobilioribus, qui erat inimi-
citias exercens contra Iſraël: & mandavit ei
evertere populum.
27 Et venit Nicanor in Jeruſalem cum exer-
citu magno, & miſit ad Judam & ad fratres
ejus verbis pacificis cum dolo,
28 Dicens: Non ſit pugna inter me & vos:
veniam cum viris paucis, ut videam facies
veſtras cum pace.
29 Et venit ad Judam, & ſalutaverunt ſe
invicem pacificè: & hoſtes parati erant rape-
re Judam.
E 30 Et innotuit ſermo Judæ, quoniam cum
dolo venerat ad eum: & conterritus eſt ab eo,
& ampliùs noluit videre faciem ejus.
31 Et cognovit Nicanor quoniam denuda-
tum eſt conſilium ejus: & exivit obviam Ju-
dæ in pugnam juxta Capharſalama.

32 Et ceciderunt de Nicanoris exercitu ferè quinque millia viri, & fugerunt in civitatem David.

33 Et post hæc verba ascendit Nicanor in montem Sion: & exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, & demonstrare ei holocautomata, quæ offerebantur pro rege.

34 Et irridens sprevit eos, & polluit: & locutus est superbè,

35 Et juravit cum ira, dicens: Nisi traditus fuerit Judas, & exercitus ejus in manus meas, continuò cùm regressus fuero in pace, succendam domum istam. Et exiit cum ira magna.

36 Et intraverunt sacerdotes, & steterunt ante faciẽ altaris & templi:& flentes dixerunt:

37 Tu Domine elegisti domum istam ad invocandum nomen tuum in ea, ut esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.

38 Fac vindictam in homine isto, & exercitu ejus, & cadant in gladio: memento blasphemias eorum, & ne dederis eis ut permaneant. F

39 Et exiit Nicanor ab Jerusalem, & castra applicuit ad Bethoron:& occurrit illi exercitus Syriæ.

40 Et Judas applicuit in Adarsa cum tribus millibus viris:& oravit Judas, & dixit:

41 * Qui missi erant à rege Sennacherib, * 4.
Domine, quia blasphemaverunt te, exiit Angelus, Reg.
& percussit ex eis centum octoginta 19.
quinque millia: g. 35. Tob.
42 Sic contere exercitum istum in conspe- 1. d.
ctu nostro hodie: & sciant ceteri quia malè 21. Eccli.
locutus est super sancta tua: & judica illum 48.

d. 24. secundùm malitiam illius.
Isaia 37. 43 Et commiserunt exercitus prælium ter-
f. 36. tiadecima die mensis Adar:& contrita sunt ca-
2. Machab. stra Nicanoris, & cecidit ipse primus in
prælio.
8. 44 Ut autem vidit exercitus ejus quia ceci-
e. 19. disset Nicanor, projecerunt arma sua, & fu-
G gerunt.
45 Et persecuti sunt eos viam unius diei,
ab Adazer usquequò veniatur in Gazara, &
tubis cecinerunt post eos cum significatio-
nibus:
46 Et exierunt de omnibus castellis Judææ
in circuitu, & ventilabant eos cornibus, &
convertebantur iterùm ad eos, & ceciderunt
omnes gladio, & non est relictus ex eis
nec unus.
47 Et acceperunt spolia eorum in prædam:
& caput Nicanoris amputaverunt, & dexte-
ram ejus, quam extenderat superbè, & attu-
lerunt & suspenderunt contra Jerusalem.
48 Et lætatus est populus valdè, & egerunt
diem illam in lætitia magna.
49 Et constituit agi omnibus annis diem
istam, tertiadecima die mensis Adar.
50 Et siluit terra Juda dies paucos.

CAPUT VIII.

Judas, audita celeberrima Romanorum fama ac virtute quæ hic recitantur, missis nuntiis fœdus cum illis percutit, ut ipsorum præsidio Judæi à Græcorum jugo liberentur: Romani autem Judæ remittunt isti fœderis rescriptum in tabulis æreis sculptum, quod hic refertur.

A 1 ET audivit Judas nomen Romanorum,
quia sunt potentes viribus, & acquies-
cunt ad omnia, quæ postulantur ab eis:& qui-
cumque accesserunt ad eos, statuerunt cum eis

amicitias,& quia sunt potentes viribus.
2 Et audierunt prælia eorum, & virtutes
bonas quas fecerunt in Galatia, quia obtinuerunt eos, & duxerunt sub tributum:
3 Et quanta fecerunt in regione Hispaniæ,
& quòd in potestatem redegerunt metalla argenti & auri, quæ illic sunt, & possederunt omnem locum consilio suo, & patientia:
4 Locáque quæ longè erant valdè ab eis, &
reges qui supervenerant eis ab extremis terræ, contriverunt, & percusserunt eos plaga magna: ceteri autem dant eis tributum omnibus annis.
5 Et Philippum & Persen Ceteorum regem, & cæteros qui adversum eos arma tulerant, contriverunt in bello, & obtinuerunt eos:
6 Et Antiochum magnum regem Asiæ, qui
eis pugnam intulerat, habens centum viginti elephantos, & equitatum, & currus, & exercitum magnum valdè contritum ab eis.
7 Et quia ceperunt eum vivum, & statuerunt B
ei ut daret ipse, & qui regnarent post ipsum, tributum magnum, & daret obsides, & constitutum.
8 Et regionem Indorum, & Medos, & Lydos, de optimis regionibus eorum: & acceptas eas ab eis dederunt Eumeni regi.
9 Et quia qui erant apud Helladam, voluerunt ire, & tollere eos: & innotuit sermo his,
10 Et miserunt ad eos ducem unum, &
pugnaverunt contra illos, & ceciderunt ex eis multi, & captivas duxerunt uxores eorum, & filios, & diripuerunt eos, & terram eorum possederunt, & destruxerunt muros eorum, &

in servitutem illos redegerunt usque in hunc diem:

11 Et residua regna, & insulas, quæ aliquando restiterant illis, exterminaverunt,& in potestatem redegerunt.

12 Cum amicis autem suis & qui in ipsis requiem habebant,conservaverunt amicitiam, & obtinuerunt regna, quæ erant proxima, & quæ erant longè: quia quicumque audiebant nomen eorum, timebant eos.

13 Quibus verò vellent auxilio esse ut regnarent,regnabant: quos autem vellent regno deturbabant:& exaltati sunt valdè.

C 14 Et in omnibus istis nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, ut magnificaretur in ea.

15 Et quia curiam fecerunt sibi,& quotidie consulebant trecentos viginti,consilium agentes semper de multitudine,ut quæ digna sunt, gerant:

16 Et committunt uni homini magistratum suum per singulos annos dominari universæ terræ suæ:& omnes obediunt uni,& non est invidia, neque zelus inter eos.

17 Et elegit Judas Eupolemum, filium Joannis, filij Jacob, & Jasonem, filium Eleazari, & misit eos Romam constituere cum illis amicitiam, & societatem:

18 Et ut auferrent ab eis jugum Græcorum, quia viderunt quòd in servitutem premerent regnum Israël.

19 Et abierunt Romam viam multam valdè, & introierunt curiam, & dixerunt:

20 Judas Machabæus, & fratres ejus,& populus Judæorum miserunt nos ad vos statuere

vobiscum societatem & pacem, & conscribere nos socios & amicos vestros.

21 Et placuit sermo in conspectu eorum.

22 Et hoc rescriptum est, quod rescripserunt in tabulis æreis, & miserunt in Jerusalem, ut esset apud eos ibi memoriale pacis & societatis.

23 Bene sit Romanis, & genti Ju- D
dæorum, in mari & in terra in æternum: gladiusque & hostis procul sit ab eis.

24 Quòd si institerit bellum Romanis priùs, aut omnibus sociis eorum in omni dominatione eorum:

25 Auxilium feret gens Judæorum, prout tempus dictaverit, corde pleno:

26 Et præliantibus non dabunt, neque subministrabunt triticum, arma, pecuniam, naves, sicut placuit Romanis: & custodient mandata eorum, nihil ab eis accipientes.

27 Similiter autem & si genti Judæorum priùs acciderit bellum, adjuvabunt Romani ex animo, prout eis tempus permiserit:

28 Et adjuvantibus non dabitur triticum, arma, pecunia, naves, sicut placuit Romanis, & custodient mandata eorum absque dolo.

29 Secundùm hæc verba constituerunt Romani populo Judæorum.

30 Quòd si post hæc verba hi aut illi addere aut demere ad hæc aliquid voluerint, facient ex proposito suo: & quæcumque addiderint, vel dempserint, rata erunt.

31 Sed & de malis, quæ Demetrius rex fecit in eos, scripsimus ei, dicentes: Quare gravasti jugum tuum super amicos nostros, & socios Judæos?

32 Si ergo iterùm adierint nos, adversum te faciemus illis judicium, & pugnabimus tecum mari, terráque.

CAPUT IX.

Bacchide & Alcimo contra Iudam missis à Demetrio: Iudas minimo exercitu fortissimè resistens occiditur, ac lugetur: graviterque afflictis piis Israëlitis frater ipsius Ionathas in ejus locum sufficitur: qui ob fratris Ioannis mortem percutit filios Iambri in nuptiis: rursúmque percussis de Bacchidis exercitu mille viris, Alcimus ob impia in locum sanctum opera percussus à Deo paralysi, mortuus est: sed & Bacchides cùm nec dolo nec vi posset Ionathan perdere, inito cum eo fœdere discessit, nec ampliùs in Iudæam reversus est.

A 1 INtereà ut audivit Demetrius, quia cecidit Nicanor, & exercitus ejus in prælio, apposuit Bacchidem & Alcimum rursum mittere in Judæam, & dextrum cornu cum illis.

2 Et abierunt viam, quæ ducit in Galgala, & castra posuerunt in Masaloth, quæ est in Arbellis; & occupaverunt eam, & peremerunt animas hominum multas.

3 In mense primo anni centesimi & quinquagesimi secundi, applicuerunt exercitum ad Jerusalem:

4 Et surrexerunt, & abierunt in Beream viginti millia virorum, & duo millia equitum.

5 Et Judas posuerat castra in Laisa, & tria millia viri electi cum eo:

6 Et viderunt multitudinem exercitus quia multi sunt, & timuerunt valdè: & multi subtraxerunt se de castris, & non remanserunt ex eis nisi octingenti viri.

7 Et vidit Judas quòd defluxit exercitus suus, & bellum perurgebat eum, & confractus est corde, quia non habebat tempus con-

gregandi eos, & dissolutus est.

8 Et dixit his qui residui erant: Surgamus, & eamus ad adversarios nostros, si poterimus pugnare adversùs eos. 602

9 Et avertebant eum, dicentes: Non poterimus: sed liberemus animas nostras modò, & revertamur ad fratres nostros, & tunc pugnabimus adversus eos: nos autem pauci sumus.

10 Et ait Judas: Absit istam rem facere ut fugiamus ab eis: & si appropiavit tempus nostrum, moriamur in virtute propter fratres nostros, & non inferamus crimen gloriæ nostræ. B

11 Et movit exercitus de castris, & steterunt illis obviàm: & divisi sunt equites in duas partes, & fundibularij & sagittarij præibant exercitum, & primi certaminis omnes potentes.

12 Bacchides autem erat in dextro cornu, & proximavit legio ex duabus partibus, & clamabant tubis:

13 Exclamaverunt autem & hi, qui erant ex parte Judæ, etiam ipsi, & commota est terra à voce exercituum: & commissum est prælium à manè usque ad vesperam.

14 Et vidit Judas, quòd firmior est pars exercitus Bacchidis in dextris, & convenerunt cum ipso omnes constantes corde:

15 Et contrita est dextera pars ab eis, & persecutus est eos usque ad montem Azoti.

16 Et qui in sinistro cornu erant, viderunt quòd contritum est dextrum cornu, & secuti sunt post Judam, & eos qui cum ipso erant, à tergo:

17 Et ingravatum est prælium, & cecide-

runt vulnerati multi ex his & ex illis.
18 Et Judas cecidit, & ceteri fugerunt.
C 19 Et Jonathas & Simon tulerunt Judam fratrem suum, & sepelierunt eum in sepulchro patrum suorum in civitate Modin.
20 Et fleverunt eum omnis populus Israël planctu magno, & lugebant dies multos,
21 Et dixerunt: Quomodo cecidit potens, qui salvum faciebat populum Israël!
22 Et cetera verba bellorum Judæ, & virtutum quas fecit, & magnitudinis ejus, non sunt descripta: multa enim erant valdè.
23 Et factum est post obitum Judæ emerserunt iniqui in omnibus finibus Israël, & exorti sunt omnes qui operabantur iniquitatem.
24 In diebus illis facta est fames magna valdè, & tradidit se Bacchidi omnis regio eorum cum ipsis.
25 Et elegit Bacchides viros impios, & constituit eos dominos regionis:
26 Et exquirebant, & perscrutabantur amicos Judæ, & adducebant eos ad Bacchidem, & vindicabat in illos, & illudebat.
27 Et facta est tribulatio magna in Israël, qualis non fuit ex die, qua non est visus propheta in Israël.
28 Et congregati sunt omnes amici Judæ, & dixerunt Jonathæ:
29 Ex quo frater tuus Judas defunctus est, vir similis ei non est, qui exeat contra inimicos nostros, Bacchidem, & eos qui inimici sunt gentis nostræ.
30 Nunc itaque te hodie elegimus esse pro eo nobis in principem, & ducem ad bellandum bellum nostrum.

31 Et suscepit Jonathas tempore illo principatum, & surrexit loco Judæ fratris sui.

32 Et cognovit Bacchides, & quærebat eum occidere.

33 Et cognovit Jonathas, & Simon frater ejus, & omnes qui cum eo erant: & fugerunt in desertum Thecuæ, & consederunt ad aquam lacus Asphar. D

34 Et cognovit Bacchides, & die sabbatorum venit ipse, & omnis exercitus ejus, trans Jordanem.

35 Et Jonathas misit fratrem suum ducem populi, & rogavit Nabuthæos amicos suos, ut commodarent illis apparatum suum, qui erat copiosus.

36 Et exierunt filij Jambri ex Madaba, & comprehenderunt Joannem, & omnia quæ habebat, & abierunt habentes ea.

37 Post hæc verba, renuntiatum est Jonathæ, & Simoni fratri ejus, quia filij Jambri faciunt nuptias magnas, & ducunt sponsam ex Madaba, filiam unius de magnis principibus Chanaan, cum ambitione magna.

38 Et recordati sunt sanguinis Joannis fratris sui: & ascenderunt, & absconderunt se sub tegumento montis.

39 Et elevaverunt oculos suos, & viderunt: & ecce tumultus, & apparatus multus, & sponsus processit, & amici ejus, & fratres ejus, obviam illis cum tympanis & musicis, & armis multis.

40 Et surrexerunt ad eos ex insidiis, & occiderunt eos, & ceciderunt vulnerati multi, & residui fugerunt in montes: & acceperunt omnia spolia eorum.

41 Et conversæ sunt nuptiæ in luctum, & vox musicorum ipsorum in lamentum.

42 Et vindicaverunt vindictam sanguinis fratris sui: & reversi sunt ad ripam Jordanis.

E 43 Et audivit Bacchides, & venit die sabbatorum usque ad oram Jordanis in virtute magna.

44 Et dixit ad suos Jonathas: Surgamus, & pugnemus contra inimicos nostros: non est enim hodie sicut heri & nudiustertius.

45 Ecce enim bellum ex adverso, aqua verò Jordanis hinc & inde, & ripæ, & paludes, & saltus: & non est locus divertendi.

* 2. Par. 20. a. 3. 46 * Nunc ergo clamate in cælum, ut liberemini de manu inimicorum vestrorum. Et commissum est bellum.

47 Et extendit Jonathas manum suam percutere Bacchidem, & divertit ab eo retrò:

48 Et dissiliit Jonathas, & qui cum eo erant, in Jordanem, & transnataverunt ad eos Jordanem.

49 Et ceciderunt de parte Bacchidis die illa mille viri. Et reversi sunt in Jerusalem;

50 Et ædificaverunt civitates munitas in Judæa, munitionem, quæ erat in Jericho, & in Ammaum, & in Bethoron, & in Bethel, & Thamnata, & Phara, & Thopo muris excelsis, & portis, & seris.

51 Et posuit custodiam in eis, ut inimicitias exercerent in Israël.

52 Et munivit civitatem Bethsuram, & Gazaram, & arcem, & posuit in eis auxilia, & apparatum escarum:

53 Et accepit filios principum regionis ob-

fides,& posuit eos in arce in Jerusalem in custodiam.

54 Et anno centesimo quinquagesimo tertio, mense secundo, præcepit Alcimus destrui muros domus sanctæ interioris,& destrui opera prophetarum: & cœpit destruere. F

55 In tempore illo percussus est Alcimus: & impedita sunt opera illius, & occlusum est os ejus,& dissolutus est paralysi, nec ultrà potuit loqui verbum, & mandare de domo sua.

56 Et mortuus est Alcimus in tempore illo cum tormento magno.

57 Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alcimus: & reversus est ad regem,& siluit terra annis duobus.

58 Et cogitaverunt omnes iniqui dicentes: Ecce Jonathas, & qui cum eo sunt, in silentio habitant confidenter: nunc ergo adducamus Bacchidem, & comprehendet eos omnes una nocte.

59 Et abierunt,& consilium ei dederunt.

60 Et surrexit ut veniret cum exercitu multo: & misit occultè epistolas sociis suis, qui erant in Judæa,ut comprehenderent Jonathan, & eos qui cum eo erant: sed non potuerunt; quia innotuit eis consilium eorum.

61 Et apprehendit de viris regionis, qui principes erant malitiæ,quinquaginta viros,& occidit eos:

62 Et secessit Jonathas,& Simon,& qui cum eo erant, in Bethbessen,quæ est in deserto:& exstruxit diruta ejus, & firmaverunt eam.

63 Et cognovit Bacchides, & congregavit universam multitudinem suam: & his,qui de Judæa erant, denuntiavit. G

64 Et venit, & castra posuit desuper Bethbessen: & oppugnavit eam dies multos, & fecit machinas.

65 Et reliquit Jonathas Simonem fratrem suum in civitate, & exiit in regionem, & venit cum numero,

66 Et percussit Odaren, & fratres ejus, & filios Phaseron in tabernaculis ipsorum; & cœpit cædere, & crescere in virtutibus.

67 Simon verò, & quicum ipso erant, exierunt de civitate, & succenderunt machinas,

68 Et pugnaverunt contra Bacchidem, & contritus est ab eis: & afflixerunt eum valdè, quoniam consilium ejus, & congressus ejus erat inanis.

69 Et iratus contra viros iniquos, qui ei consilium dederant ut veniret in regionem ipsorum, multos ex eis occidit: ipse autem cogitavit cum reliquis abire in regionem suam.

70 Et cognovit Jonathas, & misit ad eum legatos componere pacem cum ipso, & reddere ei captivitatem.

71 Et libenter accepit, & fecit secundùm verba ejus; & juravit se nihil facturum ei mali omnibus diebus vitæ ejus.

72 Et reddidit ei captivitatem, quam priùs erat prædatus de terra Juda: & conversus abiit in terram suam, & non apposuit ampliùs venire in fines ejus.

73 Et cessavit gladius ex Israël: & habitavit Jonathas in Machmas, & cœpit Jonathas ibi judicare populum, & exterminavit impios ex Israël.

605

Alexandro Nobilis Antiochi filio occupante Ptolemaida, conatur Demetrius ferire fœdus cum Ionatha, semel ac iterùm plurima pollicens: at ille praelegit oblatas ab Alexandro amicitias; qui Alexander, devicto occisóque Demetrio, ducit uxorem Cleopatram Ptolemai regis Ægypti filiam, plurimùm Ionathan honorans: porrò Apollonium ducem junioris Demetrij devicit Ionathas, succensa Azoto & templo Dagon: rursúmque ab Alexandro honoratur data sibi Accaron ac fibula aurea.

1 ET anno centesimo sexagesimo ascendit Alexander Antiochi filius, qui cognominatus est Nobilis: & occupavit Ptolemaidam: & receperunt eum, & regnavit illic. A

2 Et audivit Demetrius rex, & congregavit exercitum copiosum valdè, & exivit obviam illi in prælium.

3 Et misit Demetrius epistolam ad Jonathan verbis pacificis, ut magnificaret eum.

4 Dixit enim: Anticipemus facere pacem cum eo, priusquam faciat cum Alexandro adversum nos:

5 Recordabitur enim omnium malorum, quæ fecimus in eum, & in fratrem ejus, & in gentem ejus.

6 Et dedit ei potestatem congregandi exercitum, & fabricare arma, & esse ipsum socium ejus: & obsides, qui erant in arce, jussit tradi ei.

7 Et venit Jonathas in Jerusalem, & legit epistolas in auditu omnis populi, & eorum qui in arce erant.

8 Et timuerunt timore magno, quoniam audierunt quòd dedit ei rex potestatem congregandi exercitum.

9 Et traditi sunt Jonathæ obsides, & reddidit eos parentibus suis.

10 Et habitavit Jonathas in Jerusalem, & cœpit ædificare & innovare civitatem.

11 Et dixit facientibus opera, ut extruerent muros, & montem Sion in circuitu lapidibus quadratis ad munitionem: & ita fecerunt.

12 Et fugerunt alienigenæ, qui erant in munitionibus, quas Bacchides ædificaverat:

13 Et reliquit unusquisque locum suum, & abiit in terram suam:

14 Tantùm in Bethsura remanserunt aliqui, ex his qui reliquerant legem & præcepta Dei: erat enim hæc eis ad refugium.

B 15 Et audivit Alexander rex promissa, quæ promisit Demetrius Jonathæ: & narraverunt ei prælia, & virtutes, quas ipse fecit, & fratres ejus, & labores, quos laboraverunt.

16 Et ait: Numquid inveniemus aliquem virum talem? & nunc faciemus eum amicum, & socium nostrum.

17 Et scripsit epistolam, & misit ei secundùm hæc verba, dicens:

18 Rex Alexander fratri Jonathæ salutem.

19 Audivimus de te, quòd vir potens sis viribus, & aptus es ut sis amicus noster:

20 Et nunc constituimus te hodie summum sacerdotem gentis tuæ, & ut amicus voceris regis, (& misit ei purpuram, & coronam auream) & quæ nostra sunt sentias nobiscum, & conserves amicitias ad nos.

21 Et induit se Jonathas stola sancta septimo mense, anno centesimo sexagesimo, in die solemni scenopegiæ: & congregavit exercitum, & fecit arma copiosa.

22 Et audivit Demetrius verba ista, & contristatus est nimis, & ait:

23 Quid hoc fecimus, quòd præoccupavit nos Alexander apprehendere amicitiam Judæorum ad munimen sui?

24 Scribam & ego illis verba deprecatoria, & dignitates, & dona: ut sint mecum in adjutorium.

25 Et scripsit eis in hæc verba: Rex Demetrius genti Judæorum salutem:

26 Quoniam servastis ad nos pactum, & mansistis in amicitia nostra, & non accessistis ad inimicos nostros, audivimus, & gavisi sumus.

27 Et nunc perseverate adhuc conservare ad nos fidem, & retribuemus vobis bona pro his quæ fecistis nobiscum: C

28 Et remittemus vobis præstationes multas, & dabimus vobis donationes.

29 Et nunc absolvo vos & omnes Judæos à tributis, & pretia salis indulgeo, & coronas remitto, & tertias seminis:

30 Et dimidiam partem fructus ligni, quod est portionis meæ, relinquo vobis ex hodierno die, & deinceps, ne accipiatur à terra Juda, & à tribus civitatibus, quæ additæ sunt illi ex Samaria & Galilæa, ex hodierna die & in totum tempus:

31 Et Jerusalem sit sancta, & libera cum finibus suis: & decimæ & tributa ipsius sint.

32 Remitto etiam potestatem arcis, quæ est in Jerusalem: & do eam summo sacerdoti, ut constituat in ea viros quoscumque ipse elegerit, qui custodiant eam.

33 Et omnem animam Judæorum, quæ captiva est à terra Juda in omni regno meo, relinquo liberam gratis, ut omnes à tributis sol-

vantur, etiam pecorum suorum.
34 Et omnes dies solemnes, & sabbata, & neomeniæ, & dies decreti, & tres dies ante diem solemnem, & tres dies post diem solemnem, sint omnes immunitatis & remissionis omnibus Judæis, qui sunt in regno meo:
35 Et nemo habebit potestatem agere aliquid, & movere negotia adversus aliquem illorum, in omni causa.
36 Et ascribantur ex Judæis in exercitu regis ad triginta millia virorum, & dabuntur illis copiæ ut oportet omnibus exercitibus regis, & ex eis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni:
37 Et ex his constituentur super negotia regni, quæ aguntur ex fide, & principes sint ex eis & ambulent in legibus suis, sicut præcepit rex in terra Juda.
D 38 Et tres civitates, quæ additæ sunt Judææ ex regione Samariæ, cum Judæa reputentur: ut sint sub uno, & non obediant alij potestati, nisi summi sacerdotis:
39 Ptolemaida, & confines ejus, quas dedi donum sanctis, qui sunt in Jerusalem, ad necessarios sumptus sanctorum.
40 Et ego do singulis annis quindecim millia siclorum argenti de rationibus regis, quæ me contingunt:
41 Et omne quod reliquum fuerit, quod non reddiderant qui super negotia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in opera domus.
42 Et super hæc quinque millia siclorum argenti, quæ accipiebant de sanctorum ratione per singulos annos: & hæc ad sacerdotes pertineant, qui ministerio funguntur.

43 Et quicumque confugerint in templum, quod est Jerosolymis, & in omnibus finibus ejus, obnoxij regi in omni negotio dimittantur, & universa, quæ sunt eis in regno meo, libera habeant.

44 Et ad ædificanda vel restauranda opera sanctorum, sumptus dabuntur de ratione regis:

45 Et ad extruendos muros Jerusalem, & communiendos in circuitu, sumptus dabuntur de ratione regis, & ad construendos muros in Judæa.

46 Ut audivit autem Jonathas & populus sermones istos, * non crediderunt eis, nec receperunt eos: quia recordati sunt malitiæ magnæ, quam fecerat in Israël, & tribulaverat eos valdè. *Sup. 7. b. 16.

47 Et complacuit eis in Alexandrum, quia ipse fuerat eis princeps sermonum pacis, & ipsi auxilium ferebant omnibus diebus.

48 Et congregavit rex Alexander exercitum magnũ, & admovit castra contra Demetrium.

49 Et commiserunt prælium duo reges, & fugit exercitus Demetrij, & insecutus est eum Alexander, & incubuit super eos.

50 Et invaluit prælium nimis, donec occidit sol: & cecidit Demetrius in die illa.

51 Et misit Alexander ad Ptolemæum regem Ægypti legatos secundùm hæc verba, dicens: E

52 Quoniam regressus sum in regnum meum, & sedi in sede patrum meorum, & obtinui principatum, & contrivi Demetrium, & possedi regionem nostram,

53 Et commisi pugnam cum eo, & con-

tritus est ipse, & castra ejus à nobis; & sedimus in sede regni ejus:
54 Et nunc statuamus ad invicē amicitiam: & da mihi filiam tuam uxorem, & ego ero gener tuus, & dabo tibi dona, & ipsi, digna te.
55 Et respondit rex Ptolemæus, dicens: FELIX dies in qua reversus es ad terram patrum tuorum, & sedisti in sede regni eorum.
56 Et nunc faciam tibi quod scripsisti: sed occurre mihi Ptolemaidam, ut videamus invicem nos, & spondeam tibi sicut dixisti.
57 Et exivit Ptolemæus de Ægypto, ipse, & Cleopatra filia ejus, & venit Ptolemaidam, anno centesimo sexagesimo secundo.
58 Et occurrit ei Alexander rex, & dedit ei Cleopatram filiam suam: & fecit nuptias ejus Ptolemaidæ, sicut reges, in magna gloria.
59 Et scripsit rex Alexander Jonathæ, ut veniret obviam sibi.
60 Et abiit cum gloria Ptolemaidam, & occurrit ibi duobus regibus, & dedit illis argentum multum, & aurum, & dona: & invenit gratiam in conspectu eorum.
61 Et convenerunt adversus eum viri pestilentes ex Israël, viri iniqui interpellantes adversus eum: & non intendit ad eos rex.
62 Et jussit spoliari Jonathan vestibus suis, & indui eum purpura: & ita fecerunt. Et collocavit eum rex sedere secum.
63 Dixitque principibus suis: Exite cum eo in medium civitatis: & prædicate, ut nemo adversus eum interpellet de ullo negotio, nec quisquam ei molestus sit de ulla ratione.
F 64 Et factum est, ut viderunt qui interpellabant gloriam ejus, quæ prædicabatur, &

opertum eum purpura, fugerunt omnes:
65 Et magnificavit eum rex, & scripsit eum inter primos amicos, & posuit eum ducem, & participem principatus.
66 Et reversus est Jonathas in Jerusalem cum pace, & lætitia.
67 In anno centesimo sexagesimoquinto, venit Demetrius filius Demetrij à Creta in terram patrum suorum.
68 Et audivit Alexander rex, & contristatus est valdè, & reversus est Antiochiam.
69 Et constituit Demetrius rex Apollonium ducem, qui præerat Cœlesyriæ: & congregavit exercitum magnum, & accessit ad Jamniam: & misit ad Jonathan summum sacerdotem,
70 Dicens: Tu solus resistis nobis: ego autem factus sum in derisum, & in opprobrium, propterea quia tu potestatem adversum nos exerces in montibus.
71 Nunc ergo si confidis in virtutibus tuis, descende ad nos in campum, & comparemus illic invicem: quia mecum est virtus bellorum.
72 Interroga, & disce quis sum ego, & ceteri, qui auxilio sunt mihi, & qui dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram, quia bis in fugam conversi sunt patres tui in terra sua:
73 Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum & exercitum tantum in campo, ubi non est lapis, neque saxum, neque locus fugiendi?
74 Ut audivit autem Jonathas sermones Apollonij, motus est animo: & elegit decem

millia virorum, & exiit ab Jerusalem, & occurrit ei Simon frater ejus in adjutorium:
75 Et applicuerunt castra in Joppen, & exclusit eum à civitate (quia custodia Apollonij Joppe erat) & oppugnavit eam.
76 Et exterriti qui erant in civitate aperuerunt ei, & obtinuit Jonathas Joppen.
G 77 Et audivit Apollonius, & admovit tria millia equitum, & exercitum multum.
78 Et abiit Azotum tanquam iter faciens, & statim exiit in campum, eo quòd haberet multitudinem equitum, & confideret in eis. Et insecutus est eum Jonathas in Azotum, & commiserunt prælium.
79 Et reliquit Apollonius in castris mille equites post eos occultè.
80 Et cognovit Jonathas quoniam insidiæ sunt post se, & circuierunt castra ejus, & ejecerunt jacula in populum à manè usque ad vesperam.
81 Populus autem stabat, sicut præceperat Jonathas: & laboraverunt equi eorum.
82 Et ejecit Simon exercitum suum, & commisit contra legionem: equites enim fatigati erant: & contriti sunt ab eo, & fugerunt.
83 Et qui dispersi sunt per campum, fugerunt in Azotum, & intraverunt in Bethdagon idolum suum, ut ibi se liberarent.
84 Et succendit Jonathas Azotum, & civitates quæ erant in circuitu ejus, & accepit spolia eorum, & templum Dagon: & omnes, qui fugerunt in illud, succendit igni.
85 Et fuerunt qui ceciderunt gladio, cum his, qui succensi sunt, ferè octo millia virorum.
86 Et movit inde Jonathas castra, & applicuit

cuit ea Ascalonem: & exierunt de civitate obviàm illi in magna gloria.

87 Et reversus est Jonathas in Jerusalem cum suis, habentibus spolia multa.

88 Et factum est, ut audivit Alexander rex sermones istos, addidit adhuc glorificare Jonathan.

89 Et misit ei fibulam auream, sicut consuetudo est dari cognatis regum. Et dedit ei Accaron, & omnes fines ejus, in possessionem.

CAPUT XI.

Mortuo Alexandro, & similiter Ptolemæo qui Alexandri regnum dolo invaserat: ablata ab eo filia sua & tradita in uxorem Demetrio, hic Demetrius Ionathan honorat datis litteris immunitatis à tributis: Ionathas autem mittit ei auxiliares milites, qui occisis uno die centum millibus, regem à civibus Antiochiæ liberarunt, & Antiochiam incenderunt: illo autem fœdus cum Ionatha initum prævaricante, Antiochus filius Alexandri devicto Demetrio regnans, fœdus init cum Ionatha qui unà cum fratre Simone sæpiùs victor evadit adversus alienigenas.

1 ET rex Ægypti congregavit exercitum, A sicut arena quæ est circa oram maris, & naves multas: & quærebat obtinere regnum Alexandri dolo, & addere illud regno suo.

2 Et exiit in Syriam verbis pacificis, & aperiebant ei civitates, & occurrebant ei: quia mandaverat Alexander rex exire ei obviàm, eo quòd socer suus esset.

3 Cùm autem introiret civitatem Ptolemæus, ponebat custodias militum in singulis civitatibus.

4 Et ut appropiavit Azoto, ostenderunt ei templum Dagon succensum igni, & Azotum & cetera ejus demolita, & corpora projecta,

& eorum qui cæsi erant in bello tumulos, quos fecerant secus viam.

5 Et narraverunt regi quia hæc fecit Jonathas, ut invidiam facerent ei: & tacuit rex.

6 Et occurrit Jonathas regi in Joppen cum gloria, & invicem se salutaverunt, & dormierunt illic.

7 Et abiit Jonathas cum rege usque ad fluvium, qui vocatur Eleutherus: & reversus est in Jerusalem.

8 Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium civitatum usque Seleuciam maritimam, & cogitabat in Alexandrum consilia mala.

B 9 Et misit legatos ad Demetrium, dicens: VENI, componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiam meam, quam habet Alexander, & regnabis in regno patris tui.

10 Pœnitet enim me, quòd dederim illi filiam meam: quæsivit enim me occidere.

11 Et vituperavit eum, propterea quòd concupierat regnum ejus.

12 Et abstulit filiam suam, & dedit eam Demetrio, & alienavit se ab Alexandro, & manifestatæ sunt inimicitiæ ejus.

13 Et intravit Ptolemæus Antiochiam, & imposuit duo diademata capiti suo, Ægypti & Asiæ.

14 Alexander autem rex erat in Cilicia illis temporibus: quia rebellabant qui erant in locis illis.

15 Et audivit Alexander, & venit ad eum in bellum: & produxit Ptolemæus rex exercitum, & occurrit ei in manu valida, & fugavit eum.

16 Et fugit Alexander in Arabiam, ut ibi

 610
protegeretur: Rex autem Ptolemæus exaltatus eſt.
17 Et abſtulit Zabdiel Arabs caput Alexandri; & miſit Ptolemæo.
18 Et rex Ptolemæus mortuus eſt in die tertia: & qui erant in munitionibus, perierunt ab his qui erant intra caſtra.
19 Et regnavit Demetrius anno centeſimo ſexageſimo ſeptimo.
20 In diebus illis congregavit Jonathas eos qui erant in Judæa, ut expugnarent arcem, quæ eſt in Jeruſalem: & fecerunt contra eam machinas multas.
21 Et abierunt quidam qui oderant gentem ſuam viri iniqui ad regem Demetrium, & renuntiaverũt ei quòd Jonathas obſideret arcem.
22 Et ut audivit, iratus eſt: & ſtatim venit ad Ptolemaidam, & ſcripſit Jonathæ ne obſideret arcem, ſed occurreret ſibi ad colloquium feſtinatò.
23 Ut audivit autem Jonathas, juſſit obſidere: & elegit de ſenioribus Iſraël, & de ſacerdotibus, & dedit ſe periculo. C
24 Et accepit aurum, & argentum, & veſtem, & alia xenia multa, & abiit ad regem Ptolemaidam, & invenit gratiam in conſpectu ejus,
25 Et interpellabant adverſus eum quidam iniqui ex gente ſua.
26 Et fecit ei rex, ſicut fecerant ei qui ante eum fuerant: & exaltavit eum in conſpectu omnium amicorum ſuorum,
27 Et ſtatuit ei principatum ſacerdotij, & quæcumque alia habuit priùs pretioſa, & fecit eum principem amicorum.

28 Et postulavit Jonathas à rege, ut immunem faceret Judæam, & tres toparchias, & Samariam, & confines ejus: & promisit ei talenta trecenta.

29 Et consensit rex: & scripsit Jonathæ epistolas de his omnibus, hunc modũ continentes:

30 Rex Demetrius fratri Jonathæ salutem, & genti Judæorum.

31 Exemplum epistolæ, quam scripsimus Lastheni parenti nostro de vobis, misimus ad vos ut sciretis:

32 Rex Demetrius Lastheni parenti salutem.

33 Genti Judæorum, amicis nostris, & conservantibus quæ justa sunt apud nos, decrevimus benefacere, propter benignitatem ipsorum, quam erga nos habent.

D 34 Statuimus ergo illis omnes fines Judææ, & tres civitates, Lydan, & Ramathan, quæ additæ sunt Judææ ex Samaria, & omnes confines earum, sequestrari omnibus sacrificantibus in Jerosolymis, pro his quæ ab eis priùs accipiebat rex per singulos annos: & pro fructibus terræ & pomorum.

35 Et alia quæ ad nos pertinebant decimarum & tributorum, ex hoc tempore remittimus eis: & areas salinarum, & coronas quæ nobis deferebantur,

36 Omnia ipsis concedimus: & nihil horum irritum erit ex hoc, & in omne tempus.

37 Nunc ergo curate facere horum exemplum, & detur Jonathæ, & ponatur in monte sancto, in loco celebri.

38 Et videns Demetrius rex quòd siluit terra in conspectu suo, & nihil ei resistit: dimisit totum exercitum suum, unumquemque

in locum suum, excepto peregrino exercitu, quem contraxit ab insulis Gentium: & inimici erant ei omnes exercitus patrum ejus.

39 Tryphon autem erat quidam partium Alexandri priùs: & vidit quoniam omnis exercitus murmurabat contra Demetrium, & ivit ad Emalchuel Arabem, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri:

40 Et assidebat ei, ut traderet eum ipsi, ut regnaret loco patris sui: & enuntiavit ei quanta fecit Demetrius, & inimicitias exercituum ejus adversus illum. Et mansit ibi diebus multis.

41 Et misit Jonathas ad Demetrium regem, ut ejiceret eos, qui in arce erant in Jerusalem, & qui in præsidiis erant: quia impugnabant Israël. F

42 Et misit Demetrius ad Jonathan, dicens: Non hæc tantùm faciam tibi, & genti tuæ, sed gloria illustrabo te, & gentem tuam, cùm fuerit opportunum.

43 Nunc ergo rectè feceris, si miseris in auxilium mihi viros: quia discessit omnis exercitus meus.

44 Et misit ei Jonathas tria millia virorum fortium Antiochiam: & venerunt ad regem, & delectatus est rex in adventu eorum.

45 Et convenerunt qui erant de civitate, centum viginti millia virorum, & volebant interficere regem.

46 Et fugit rex in aulam: & occupaverunt qui erant de civitate, itinera civitatis, & cœperunt pugnare.

47 Et vocavit rex Judæos in auxilium, & convenerunt omnes simul ad eum, & dis-

perſi ſunt omnes per civitatem.
48 Et occiderunt in illa die centum millia
hominum, & ſuccenderunt civitatem, & ce-
perunt ſpolia multa in die illa, & liberaverunt
regem.
49 Et viderunt qui erant de civitate, quòd
obtinuiſſent Judæi civitatem ſicut volebant: &
infirmati ſunt mente ſua, & clamaverunt ad
regem cum precibus, dicentes:
50 Da nobis dextras, & ceſſent Judæi op-
pugnare nos & civitatem.
F 51 Et projecerunt arma ſua, & fecerunt
pacem, & glorificati ſunt Judæi in conſpectu
regis, & in conſpectu omnium qui erant in
regno ejus, & nominati ſunt in regno: & re-
greſſi ſunt in Jeruſalem, habentes ſpolia multa.
52 Et ſedit Demetrius rex in ſede regni ſui:
& ſiluit terra in conſpectu ejus.
53 Et mentitus eſt omnia quæcumque di-
xit, & abalienavit ſe à Jonatha, & non retri-
buit ei ſecundùm beneficia quæ ſibi tribue-
rat, & vexabat eum valdè.
54 Poſt hæc autem reverſus eſt Tryphon,
& Antiochus cum eo puer adoleſcens, & re-
gnavit, & impoſuit ſibi diadema.
55 Et congregati ſunt ad eum omnes exer-
citus, quos diſperſerat Demetrius, & pugna-
verunt contra eum: & fugit, & terga vertit.
56 Et accepit Tryphon beſtias, & obtinuit
Antiochiam:
57 Et ſcripſit Antiochus adoleſcens Jona-
thæ, dicens: Conſtituo tibi ſacerdotium, &
conſtituo te ſuper quatuor civitates, ut ſis
de amicis regis.
58 Et miſit illi vaſa aurea in miniſterium,

& dedit ei poteſtatem bibendi in auro, & eſſe
in purpura,& habere fibulam auream :
59 Et Simonem fratrem ejus conſtituit du-
cem à terminis Tyri uſque ad fines Ægypti.
60 Et exiit Jonathas , & perambulabat
trans flumen civitates : & congregatus eſt ad
eum omnis exercitus Syriæ in auxilium , &
venit Aſcalonem,& occurrerunt ei honorificè
de civitate.
61 Et abiit inde Gazam ; & concluſerunt ſe
qui erant Gazæ:& obſedit eam , & ſuccendit
quæ erant in circuitu civitatis , & prædatus
eſt ea.
62 Et rogaverunt Gazenſes Jonathan , & G
dedit illis dexteram : & accepit filios eorum
obſides , & miſit illos in Jeruſalem : & per-
ambulavit regionem uſque Damaſcum.
63 Et audivit Jonathas quòd prævaricati
ſunt principes Demetrij in Cades , quæ eſt in
Galilæa, cum exercitu multo , volentes eum
removere à negotio regni :
64 Et occurrit illis : fratrem autem ſuum
Simonem reliquit intra provinciam.
65 Et applicuit Simon ad Bethſuram , &
expugnabat eam diebus multis , & concluſit
eos.
66 Et poſtulaverunt ab eo dextras accipe-
re , & dedit illis : & ejecit eos inde , & cepit
civitatem , & poſuit in ea præſidium.
67 Et Jonathas & caſtra ejus applicuerunt
ad aquam Geneſar , & ante lucem vigilave-
runt in campo Aſor.
68 Et ecce caſtra alienigenarum occurre-
bant in campo , & tendebant ei inſidias in
montibus : ipſe autem occurrit ex adverſo.

69 Insidiæ verò exurrexerunt de locis suis, & commiserunt prælium.

70 Et fugerunt qui erant ex parte Jonathæ omnes, & nemo relictus est eis, nisi Mathathias filius Absolomi, & Judas filius Calphi, princeps militiæ exercitus.

71 Et scidit Jonathas vestimenta sua, & posuit terram in capite suo, & oravit.

72 Et reversus est Jonathas ad eos in prælium, & convertit eos in fugam, & pugnaverunt.

73 Et viderunt qui fugiebant partis illius, & reversi sunt ad eum, & insequebantur cum eo omnes usque Cades ad Castra sua, & pervenerunt usque illuc.

74 Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria millia virorum: & reversus est Jonathas in Jerusalem.

CAPUT XII.

Jonathas cum Romanis ac Spartiatis fœdus renovat: principes Demetrij ipsum invadentes fugat: percussisque Arabibus ordinat ædificare præsidia in Iudæa, & muros contra arcem in Ierusalem: sed à Tryphone cupiente regnum Antiochi invadere, & fingente se amicum, apud Ptolemaida dolo captus est, omnésque qui cum eo erant, interfecti.

A 1 ET vidit Jonathas quia tempus eum juvat, & elegit viros, & misit eos Romam, statuere & renovare cum eis amicitiam:

2 Et ad Spartiatas, & ad alia loca misit epistolas secundùm eamdem formam.

3 Et abierunt Romam, & intraverunt curiam, & dixerunt: Jonathas summus sacerdos, & gens Judæorum miserunt nos, ut renovaremus amicitiam & societatem secundùm pristinum.

4 Et dederunt illis epiſtolas ad ipſos per
loca, ut deducerent eos in terram Juda cum
pace.

5 Et hoc eſt exemplum epiſtolarum, quas
ſcripſit Jonathas Spartiatis:

6 JONATHAS ſummus ſacerdos, &
ſeniores gentis, & ſacerdotes, & reliquus
populus Judæorum, Spartiatis fratribus ſa-
lutem.

7 Jampridem miſſæ erant epiſtolæ ad B
Oniam ſummum ſacerdotem ab Ario, qui re-
gnabat apud vos, quoniam eſtis fratres no-
ſtri, ſicut reſcriptum continet, quod ſubje-
ctum eſt.

8 Et ſuſcepit Onias virum, qui miſſus fue-
rat, cum honore: & accepit epiſtolas, in quibus
ſignificabatur de ſocietate & amicitia.

9 Nos, cùm nullo horum indigeremus,
habentes ſolatio ſanctos libros, qui ſunt in
manibus noſtris,

10 Maluimus mittere ad vos renovare fra-
ternitatem, & amicitiam, ne fortè alieni effi-
ciamur à vobis: multa enim tempora tranſie-
runt, ex quo miſiſtis ad nos.

11 Nos ergo in omni tempore ſine inter-
miſſione in diebus ſolemnibus, & ceteris quibus
oportet, memores ſumus veſtri in ſacrificiis
quæ offerimus, & in obſervationibus, ſicut
fas eſt & decet meminiſſe fratrum.

12 Lætamur itaque de gloria veſtra.

13 Nos autem circumdederunt multæ tri-
bulationes, & multa prælia, & impugnave-
runt nos reges, qui ſunt in circuitu noſtro.

14 Noluimus ergo vobis moleſti eſſe, ne-
que ceteris ſociis & amicis noſtris, in his præliis.

C 15 Habuimus enim de cælo auxilium, & liberati sumus nos, & humiliati sunt inimici nostri.

16 Elegimus itaque Numenium Antiochi filium, & Antipatrem Jasonis filium, & misimus ad Romanos renovare cum eis amicitiam & societatem pristinam.

17 Mandavimus itaque eis ut veniant etiam ad vos, & salutent vos: & reddant vobis epistolas nostras de innovatione fraternitatis nostræ.

18 Et nunc benefacietis respondentes nobis ad hæc.

19 Et hoc est rescriptum epistolarum, quod miserat Oniæ:

20 Arius, rex Spartiatarum, Oniæ sacerdoti magno salutem.

21 Inventum est in scriptura de Spartiatis & Judæis, quoniam sunt fratres, & quòd sunt de genere Abraham.

22 Et nunc ex quo hæc cognovimus, benefacitis scribentes nobis de pace vestra.

23 Sed & nos rescripsimus vobis: Pecora nostra, & possessiones nostræ, vestræ sunt: & vestræ, nostræ: mandavimus itaque hæc nuntiari vobis.

24 Et audivit Jonathas, quoniam regressi sunt principes Demetrij cum exercitu multo suprà quàm priùs, pugnare adversus eum.

D 25 Et exiit ab Jerusalem, & occurrit eis in Amathite regione: non enim dederat eis spatium ut ingrederentur regionem ejus.

26 Et misit speculatores in castra eorum: & reversi renuntiaverunt quod constituunt supervenire illis nocte.

27 Cùm occidisset autem sol, præcepit Jo-

644

nathas ſuis vigilare, & eſſe in armis paratos ad pugnam totą nocte, & poſuit cuſtodes per circuitum caſtrorum.

28 Et audierunt adverſarij quòd paratus eſt Jonathas cum ſuis in bello: & timuerunt, & formidaverunt in corde ſuo: & accenderunt focos in caſtris ſuis.

29 Jonathas autem, & qui cum eo erant, non cognoverunt uſque manè: videbant autem luminaria ardentia:

30 Et ſecutus eſt eos Jonathas, & non cõprehendit eos: tranſierant enim flumen Eleutherũ.

31 Et divertit Jonathas ad Arabas, qui vocantur Zabadæi, & percuſſit eos, & accepit E
ſpolia eorum.

32 Et junxit, & venit Damaſcum, & perambulabat omnem regionem illam.

33 Simon autem exiit, & venit uſque ad Aſcalonem, & ad proxima præſidia: & declinavit in Joppen, & occupavit eam.

(34 Audivit enim quòd vellent præſidium tradere partibus Demetrij) & poſuit ibi cuſtodes ut cuſtodirent eam.

35 Et reverſus eſt Jonathas, & convocavit ſeniores populi, & cogitavit cum eis ædificare præſidia in Judæa,

36 Et ædificare muros in Jeruſalem, & exaltare altitudinem magnam inter medium arcis & civitatis, ut ſepararet eam à civitate, ut eſſet ipſa ſingulariter, & neque emant, neque vendant.

37 Et convenerunt, ut ædificarent civitatem: & cecidit murus, qui erat ſuper torrentem ab ortu ſolis, & reparavit eum, qui vocatur Caphetetа.

38 Et Simon ædificavit Adiada in Sephela, & munivit eam, & imposuit portas & seras.

F 39 Et cùm cogitasset Tryphon regnare Asiæ, & assumere diadema, & extendere manum in Antiochum regem:

40 Timens ne fortè non permitteret eum Jonathas, sed pugnaret adversus eum, quærebat comprehendere eum, & occidere. Et exurgens abiit in Bethsan.

41 Et exivit Jonathas obviàm illi cum quadraginta millibus virorum electorum in prælium, & venit Bethsan.

42 Et vidit Tryphon quia venit Jonathas cum exercitu multo ut extenderet in eum manus, timuit.

43 Et excepit eum cum honore, & commendavit eum omnibus amicis suis, & dedit ei munera, & præcepit exercitibus suis ut obedirent ei, sicut sibi.

44 Et dixit Jonathæ: Ut quid vexasti universum populum, cùm bellum nobis non sit?

45 Et nunc remitte eos in domos suas: elige autem tibi viros paucos, qui tecum sint, & veni mecum Ptolemaidam, & tradam eam tibi, & reliqua præsidia, & exercitum, & universos præpositos negotij, & conversus abibo: proptereà enim veni.

46 Et credidit ei, & fecit sicut dixit: & dimisit exercitum, & abierunt in terram Juda.

47 Retinuit autem secum tria millia virorum: ex quibus remisit in Galilæam duo millia, mille autem venerunt cum eo.

G 48 Ut autem intravit Ptolemaidam Jonathas, clauserunt portas civitatis Ptolemenses: & comprehenderunt eum: & omnes qui cum

 615

eo intraverant, gladio interfecerunt.

49 Et misit Tryphon exercitum & equites in Galilæam, & in campum magnum, ut perderent omnes socios Jonathæ.

50 At illi cùm cognovissent quia comprehensus est Jonathas, & periit, & omnes qui cum eo erant, hortati sunt semetipsos, & exierunt parati in prælium.

51 Et videntes hi, qui insecuti fuerant, quia pro anima res est illis, reversi sunt:

52 Illi autem venerunt omnes cum pace in terram Juda. Et planxerunt Jonathan, & eos qui cum ipso fuerant valdè: & luxit Israël luctu magno.

53 Et quæsierunt omnes gentes, quæ erant in circuitu eorum, conterere eos; dixerunt enim:

54 Non habent principem, & adjuvantem: nunc ergo expugnemus illos, & tollamus de hominibus memoriam eorum.

CAPUT XIII.

Suscepto Simon principatu pro fratre Jonatha misit petitam à Tryphone pecuniam, unà cum filiis Ionathæ, ad ejus redemptionem: Tryphon autem accepta pecunia, patrem occidit cum filiis: quibus sepultis ac defletis, Simon magnificum extruxit parentibus ac fratribus sepulchrum in Modin: Tryphon verò, occiso Antiocho, regnum ejus invasit: & Simon, impetratis à rege Demetrio litteris fœderis ac immunitatis, expugnavit Gazaram, & arcem Ierosolymorum obtinuit: propter quod lætum agunt festum, quod etiam quotannis apud Iudæos agi præcipitur.

1 ET audivit Simon quòd congregavit Tryphon exercitum copiosum, ut veniret in terram Juda, & attereret eam. A

2 Videns quia in tremore populus est, & in timore ascendit Jerusalem, & congregavit populum:

3 Et adhortans dixit : Vos scitis quanta ego, & fratres mei, & domus patris mei, fecimus pro legibus, & pro sanctis prælia, & angustias quales vidimus:

4 Horum gratia perierunt fratres mei omnes propter Israël, & relictus sum ego solus.

5 Et nunc non mihi contingat parcere animæ meæ in omni tempore tribulationis: non enim melior sum fratribus meis.

6 Vindicabo itaque gentem meam, & sancta, natos quoque nostros, & uxores: quia congregatæ sunt universæ gentes conterere nos inimicitiæ gratia.

7 Et accensus est spiritus populi simul ut audivit sermones istos:

B 8 Et responderunt voce magna dicentes: Tu es dux noster loco Judæ & Jonathæ fratris tui:

9 Pugna prælium nostrum: & omnia quæcumque dixeris nobis, faciemus.

10 Et congregans omnes viros bellatores, acceleravit consummare universos muros Jerusalem, & munivit eam in gyro.

11 Et misit Jonathan filium Absalomi, & cum eo exercitum novum, in Joppen; & ejectis his, qui erant in ea, remansit illic ipse.

12 Et movit Tryphon à Ptolemaida cum exercitu multo, ut veniret in terram Juda, & Jonathas cum eo in custodia.

13 Simon autem applicuit in Addus contra faciem campi.

14 Et ut cognovit Tryphon quia surrexit Simon loco fratris sui Jonathæ: & quia commissurus esset cum eo prælium, misit ad eum legatos,

 616

15 Dicens: Pro argento, quod debebat frater tuus Jonathas in ratione regis, propter negotia quæ habuit, detinuimus eum.

16 Et nunc mitte argenti talenta centum, & duos filios ejus obsides, ut non dimissus fugiat à nobis; & remittemus eum.

17 Et cognovit Simon quia cum dolo loqueretur secum, jussit tamen dari argentum, & pueros: ne inimicitiam magnam sumeret ad populum Israël, dicentem: C

18 Quia non misit ei argentum, & pueros, propterea periit.

19 Et misit pueros, & centum talenta: & mentitus est, & non dimisit Jonathan.

20 Et post hæc venit Tryphon intra regionem, ut contereret eam: & gyraverunt per viam quæ ducit Ador: & Simon, & castra ejus ambulabant in omnem locum quocumque ibant.

21 Qui autem in arce erant, miserunt ad Tryphonem legatos, ut festinaret venire per desertum, & mitteret illis alimonias.

22 Et paravit Tryphon omnem equitatum, ut veniret illa nocte: erat autem nix multa valdè, & non venit in Galaaditim.

23 Et cùm appropinquasset Bascaman, occidit Jonathan & filios ejus illic.

24 Et convertit Tryphon, & abiit in terram suam.

25 Et misit Simon, & accepit ossa Jonathæ fratris sui, & sepelivit ea in Modin civitate patrum ejus.

26 Et planxerunt eum omnis Israël planctu magno, & luxerunt eum dies multos.

27 Et ædificavit Simon super sepulchrum

patris ſui & fratrum ſuorum ædificium altum
viſu, lapide polito retrò & antè:
28 Et ſtatuit ſeptem pyramidas, unam contra unam patri & matri, & quatuor fratribus:
29 Et his circumpoſuit columnas magnas; & ſuper columnas arma, ad memoriam æternam; & juxta arma naves ſculptas, quæ viderentur ab omnibus navigantibus mare.
30 Hoc eſt ſepulchrum, quod fecit in Modin, uſque in hunc diem.
31 Tryphon autem cùm iter faceret cum Antiocho rege adoleſcente, dolo occidit eum.
32 Et regnavit loco ejus, & impoſuit ſibi diadema Aſiæ, & fecit plagam magnam in terra.
E 33 Et ædificavit Simon præſidia Judææ, muniens ea turribus excelſis, & muris magnis, & portis, & ſeris: & poſuit alimenta in munitionibus.
34 Et elegit Simon viros, & miſit ad Demetrium regem, ut faceret remiſſionem regioni: quia actus omnes Tryphonis per direptionem fuerant geſti.
35 Et Demetrius rex ad verba iſta reſpondit ei, & ſcripſit epiſtolam talem:
36 Rex Demetrius Simoni ſummo ſacerdoti, & amico regum, & ſenioribus, & genti Judæorum, ſalutem.
37 Coronam auream, & bahem, quam miſiſtis, ſuſcepimus: & parati ſumus facere vobiſcum pacem magnam, & ſcribere præpoſitis regis remittere vobis quæ indulſimus.
38 Quæcumque enim conſtituimus, vobis conſtant. Munitiones, quas ædificaſtis, vobis ſint.

39 Remittimus quoque ignorantias, & peccata uſque in hodiernum diem, & coronam quam debebatis: & ſi quid aliud erat tributarium in Jeruſalem, jam non ſit tributarium.

40 Et ſi qui ex vobis apti ſunt conſcribi inter noſtros, conſcribantur, & ſit inter nos pax.

41 Anno centeſimo ſeptuageſimo ablatum eſt jugum Gentium ab Iſraël.

42 Et cœpit populus Iſraël ſcribere in tabulis & geſtis publicis, anno primo ſub Simone ſummo ſacerdote, magno duce, & principe Judæorum. F

43 In diebus illis applicuit Simon ad Gazam, & circumdedit eam caſtris, & fecit machinas, & applicuit ad civitatem, & percuſſit turrem unam, & comprehendit eam:

44 Et eruperant qui erant intra machinam in civitatem: & factus eſt motus magnus in civitate.

45 Et aſcenderunt qui erant in civitate, cum uxoribus & filiis ſupra murum, ſciſſis tunicis ſuis, & clamaverunt voce magna, poſtulantes à Simone dextras ſibi dari,

46 Et dixerunt: Non nobis reddas ſecundùm malitias noſtras, ſed ſecundùm miſericordias tuas.

47 Et flexus Simon, non debellavit eos: G
ejecit tamen eos de civitate, & mundavit ædes in quibus fuerant ſimulacra, & tunc intravit in eam cum hymnis benedicens Dñm:

48 Et ejecta ab ea omni immunditia, collocavit in ea viros qui legem facerent: & munivit eam, & fecit ſibi habitationem.

49 Qui autem erant in arce Jeruſalem, pro-

hibebantur egredi & ingredi regionem, &
emere, ac vendere: & esurierunt valdè, &
multi ex eis fame perierunt.
50 Et clamaverunt ad Simonem ut dextras acciperent: & dedit illis: & ejecit eos inde, & mundavit arcem à contaminationibus:
51 Et intraverunt in eam tertia & vigesima
die secundi mensis, anno centesimo septuagesimo primo, cum laude, & ramis palmarum, & cinyris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israël.
52 Et constituit ut omnibus annis agerentur dies hi cum lætitia.
53 Et munivit montem templi, qui erat secus arcem, & habitavit ibi ipse, & qui cum eo erant.
54 Et vidit Simon Joannem filium suum, quòd fortis prælij vir esset: & posuit eum ducem virtutum universarum: & habitavit in Gazaris.

CAPUT XIV.

Demetrio à duce Arsacis devicto & capto, Simon cum suo populo magna pace fruitur: ad quem missæ sunt litteræ renovati fœderis à Spartiatis & Romanis cum maxima laude Simonis, qui Romanis clypeum aureum mnarum mille miserat.

A
1 ANno centesimo septuagesimo secundo congregavit rex Demetrius exercitum suum, & abiit in Mediam ad contrahenda sibi auxilia, ut expugnaret Tryphonem.
2 Et audivit Arsaces rex Persidis & Mediæ, quia intravit Demetrius confines suos, & misit unum de principibus suis ut comprehenderet eum vivum, & adduceret eum ad se.
3 Et abiit, & percussit castra Demetrij: &

comprehendit eum, & duxit eum ad Arſacem, & poſuit eum in cuſtodiam.

4 Et ſiluit omnis terra Juda omnibus diebus Simonis, & quæſivit bona genti ſuæ: & placuit illis poteſtas ejus, & gloria ejus, omnibus diebus.

5 Et cum omni gloria ſua accepit Joppen in portum, & fecit introitum in inſulis maris.

6 Et dilatavit fines gentis ſuæ, & obtinuit regionem.

7 Et congregavit captivitatem multam, & dominatus eſt Gazaræ, & Bethſuræ, & arci: & abſtulit immunditias ex ea, & non erat qui reſiſteret ei.

8 Et unuſquiſque colebat terram ſuam cum pace: & terra Juda dabat fructus ſuos, & ligna camporum fructum ſuum. B

9 Seniores in plateis ſedebant omnes, & de bonis terræ tractabant, & juvenes induebant ſe gloriam & ſtolas belli.

10 Et civitatibus tribuebat alimonias, & conſtituebat eas ut eſſent vaſa munitionis, quoaduſque nominatum eſt nomen gloriæ ejus uſque ad extremum terræ.

11 Fecit pacem ſuper terram, & lætatus eſt Iſraël lætitia magna.

12 Et ſedit unuſquiſque ſub vite ſua, & ſub ficulnea ſua: & non erat qui eos terreret.

13 Defecit impugnans eos ſuper terram: reges contriti ſunt in diebus illis.

14 Et confirmavit omnes humiles populi ſui, & legem exquiſivit, & abſtulit omnem iniquum & malum:

15 Sancta glorificavit, & multiplicavit vaſa ſanctorum.

16 Et auditum est Romæ quia defunctus esset Jonathas, & usque in Spartiatas: & contristati sunt valdè.

17 Ut audierunt autem quòd Simon frater ejus factus esset summus sacerdos loco ejus, & ipse obtineret omnem regionem, & civitates in ea;

C 18 Scripserunt ad eum in tabulis æreis, ut renovarent amicitias & societatem, quam fecerant cum Juda, & cum Jonatha fratribus ejus.

19 Et lectæ sunt in conspectu Ecclesiæ in Jerusalem. Et hoc exemplum epistolarum, quas Spartiatæ miserunt:

20 Spartianorum principes, & civitates, Simoni Sacerdoti magno, & senioribus, & sacerdotibus, & reliquo populo Judæorum, fratribus salutem.

21 Legati, qui missi sunt ad populum nostrum, nuntiaverunt nobis de vestra gloria, & honore, ac lætitia: & gavisi sumus in introitu eorum.

22 Et scripsimus quæ ab eis erant dicta in conciliis populi, sic: Numenius Antiochi, & Antipater Jasonis filius, legati Judæorum venerunt ad nos, renovantes nobiscum amicitiam pristinam.

D 23 Et placuit populo excipere viros gloriosè, & ponere exemplum sermonum eorum in segregatis populi libris, ut sit ad memoriam populo Spartiatarum. Exemplum autem horum scripsimus Simoni magno Sacerdoti.

24 Post hæc autem misit Simon Numenium Romam, habentem clypeum aureum magnum, pondo mnarum mille, ad statuendam

cum eis societatem. Cùm autem audisset populus Romanus

25 Sermones istos, dixerunt: Quam gratiarum actionem reddemus Simoni, & filiis ejus?

26 Restituit enim ipse fratres suos, & expugnavit inimicos Israël ab eis: & statuerunt ei libertatem, & descripserunt in tabulis æreis, & posuerunt in titulis in monte Sion.

27 Et hoc est exemplum scripturæ: Octava decima die mensis Elul, anno centesimo septuagesimo secundo, anno tertio sub Simone sacerdote magno in Asaramel,

28 In conventu magno sacerdotum, & populi, & principum gentis, & seniorum regionis, nota facta sunt hæc: Quoniam frequenter facta sunt prælia in regione nostra. E

29 Simon autem Mathathiæ filius ex filiis Jarib, & fratres ejus dederunt se periculo, & restiterunt adversariis gentis suæ, ut starent sancta ipsorum, & lex: & gloria magna glorificaverunt gentem suam.

30 Et congregavit Jonathas gentem suam, & factus est illis sacerdos magnus, & appositus est ad populum suum.

31 Et voluerunt inimici eorum calcare, & atterere regionem ipsorum, & extendere manus in sancta eorum.

32 Tunc restitit Simon, & pugnavit pro gente sua, & erogavit pecunias multas, & armavit viros virtutis gentis suæ, & dedit illis stipendia:

33 Et munivit civitates Judææ: & Bethsuram, quæ erat in finibus Judææ, ubi erant arma hostium anteà: & posuit illic præsidium viros Judæos.

34 Et Joppen munivit, quæ erat ad mare;

& Gazaram, quæ est in finibus Azoti, in qua hostes antea habitabant, & collocavit illic Judæos: & quæcumque apta erant ad correptionem eorum, posuit in eis.

F 35 Et vidit populus actum Simonis, & gloriam quam cogitabat facere genti suæ, & posuerunt eum ducem suum, & principem sacerdotum, eò quòd ipse fecerat hæc omnia, & justitiam, & fidem, quam conservavit genti suæ, & exquisivit omni modo exaltare populum suum.

36 Et in diebus ejus prosperatum est in manibus ejus, ut tollerentur gentes de regione ipsorum, & qui in civitate David erant in Jerusalem, in arce, de qua procedebant, & contàminabant omnia quæ in circuitu sanctorum sunt, & inferebant plagam magnam castitati:

37 Et collocavit in ea viros Judæos ad tutamentum regionis, & civitatis, & exaltavit muros Jerusalem.

38 Et rex Demetrius statuit illi summum sacerdotium.

39 Secundùm hæc fecit eum amicum suum, & glorificavit eum gloria magna.

40 Audivit enim quòd appellati sunt Judæi à Romanis amici, & socij, & fratres, & quia susceperunt legatos Simonis gloriosè:

41 Et quia Judæi, & sacerdotes eorum consenserunt eum esse ducem suum, & summum sacerdotem in æternum, donec surgat propheta fidelis:

G 42 Et ut sit super eos dux, & ut cura esset illi pro sanctis, & ut constitueret præpositos super opera eorum, & super regionem, & su-

per arma, & super præsidia:

43 Et cura sit illi de sanctis: & ut audiatur ab omnibus, & scribantur in nomine ejus omnes conscriptiones in regione: & ut operiatur purpura, & auro:

44 Et ne liceat ulli ex populo, & ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum, & contradicere his quæ ab eo dicuntur, aut convocare conventum in regione sine ipso: & vestiri purpura, & uti fibula aurea.

45 Qui autem fecerit extra hæc, aut irritum fecerit aliquid horum, reus erit.

46 Et complacuit omni populo statuere Simonem, & facere secundùm verba ista.

47 Et suscepit Simon, & placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur, & esset dux & princeps gentis Judæorum, & sacerdotum, & præesset omnibus.

48 Et scripturam istam dixerunt ponere in tabulis æreis, & ponere eas in peribolo sanctorum, in loco celebri:

49 Exemplum autem eorum ponere in ærario, ut habeat Simon, & filij ejus.

CAPUT XV.

Antiochus Demetrij filius litteras amicitiarum mittit ad Simonem: Romani fœderatos sibi Judæos ceteris nationibus per litteras commendant: Antiochus dum Tryphonem insequitur, missum à Simone militum auxilium recusat, mittitque ad eum Athenobium qui multa tanquam debita reposcat; & Simonis responso accepto, constituit adversus eum Cendebæum ducem exercitus, ipse verò Tryphonem persequitur.

1 ET misit rex Antiochus filius Demetrij epistolas ab insulis maris Simoni sacerdoti, & principi gentis Judæorum, & universæ genti: A

2 Et erant continentes hunc modum: Rex Antiochus Simoni ſacerdoti magno, & genti Iudæorum, ſalutem.

3 Quoniam quidem peſtilentes obtinuerunt regnum patrum noſtrorum, volo autem vendicare regnum, & reſtituere illud ſicut erat anteà: & electam feci multitudinem exercitus, & feci naves bellicas.

4 Volo autem procedere per regionem, ut ulciſcar in eos, qui corruperunt regionem noſtram, & qui deſolaverunt civitates multas in regno meo.

5 Nunc ergo ſtatuo tibi omnes oblationes, quas remiſerunt tibi ante me omnes reges, & quæcumque alia dona remiſerunt tibi.

6 Et permitto tibi facere percuſſuram proprij numiſmatis in regione tua:

B 7 Jeruſalem autem ſanctam eſſe, & liberam: & omnia arma quæ fabricata ſunt, & præſidia quæ conſtruxiſti, quæ tenes, maneant tibi.

8 Et omne debitum regis, & quæ futura ſunt regi, ex hoc & in totum tempus remittuntur tibi.

9 Cùm autem obtinuerimus regnum noſtrum, glorificabimus te, & gentem tuam, & templum gloria magna, ita ut manifeſtetur gloria veſtra in univerſa terra.

10 Anno centeſimo ſeptuageſimo quarto exiit Antiochus in terram patrum ſuorum, & convenerunt ad eum omnes exercitus, ita ut pauci relicti eſſent cum Tryphone.

11 Et inſecutus eſt eum Antiochus rex, & venit Doram fugiens per maritimam.

C 12 Sciebat enim quòd congregata ſunt mala

mala in eum, & reliquit eum exercitus.

13 Et applicuit Antiochus super Doram cum centum viginti millibus virorum belligeratorum, & octo millibus equitum:

14 Et circuivit civitatem, & naves à mari accesserunt: & vexabant civitatem à terra & mari, & neminem sinebant ingredi vel egredi.

15 Venit autem Numenius, & qui cum eo fuerant, ab urbe Roma, habentes epistolas regibus & regionibus scriptas, in quibus continebantur hæc:

16 Lucius consul Romanorum, Ptolemæo regi salutem.

17 Legati Judæorum venerunt ad nos amici nostri, renovantes pristinam amicitiam & societatem, missi à Simone principe Sacerdotum, & populo Judæorum.

18 Attulerunt autem & clypeum aureum mnarum mille.

19 Placuit itaque nobis scribere regibus, & regionibus, ut non inferant illis mala, neque impugnent eos & civitates eorum, & regiones eorum: & ut non ferant auxilium pugnantibus adversus eos.

20 Visum autem est nobis accipere ab eis clypeum. D

21 Si qui ergo pestilentes refugerunt de regione ipsorum ad vos, tradite eos Simoni principi sacerdotum, ut vindicet in eos secundùm legem suam.

22 Hæc eadem scripta sunt Demetrio regi, & Attalo, & Ariarathi, & Arsaci,

23 Et in omnes regiones: & Lampsaco, & Spartiatis, & in Delum, & in Myndum, & in Sicyonem, & in Cariam, & in Samum,

& in Pamphyliam, & in Lyciam, & in Alicarnassum, & in Coo, & in Siden, & in Aradō, & in Rhodhum, & in Phaselidem, & in Gortinam, & Gnidum, & Cyprum, & Cyrenen.

24 Exemplum autem eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum, & populo Judæorū.

25 Antiochus autem rex applicuit castra in Doram secundò, admovens ei semper manus, & machinas faciens: & conclusit Tryphonem, ne procederet.

E 26 Et misit ad eum Simon duo millia virorum electorum in auxilium, & argentum, & aurum, & vasa copiosa:

27 Et noluit ea accipere, sed rupit omnia, quæ pactus est cum eo anteà, & alienavit se ab eo.

28 Et misit ad eum Athenobium unum de amicis suis, ut tractaret cum ipso, dicens: Vos tenetis Joppen, & Gazaram & arcem quæ est in Jerusalem, civitates regni mei:

29 Fines earum desolastis, & fecistis plagam magnam in terra, & dominati estis per loca multa in regno meo.

30 Nunc ergo tradite civitates, quas occupastis; & tributa locorum, in quibus dominati estis extra fines Judææ.

31 Sin autem, date pro illis quingenta talenta argenti, & exterminij, quod exterminastis, & tributorum civitatem alia talenta quingenta: sin autem, veniemus, & expugnabimus vos.

F 32 Et venit Athenobius amicus regis in Jerusalem, & vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro & argento, & apparatum copiosum: & obstupuit: & retulit ei verba Regis.

33 Et respondit ei Simon, & dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus, neque aliena detinemus: sed hereditatem patrum nostrorum, quæ injustè ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est.

34 Nos verò tempus habentes, vindicamus hereditatem patrum nostrorum.

35 Nam de Joppe & Gazara quæ expostulas, ipsi faciebant in populo plagam magnam, & in regione nostra: horum damus talenta centum. Et non respondit ei Athenobius verbum.

36 Reversus autem cum ira ad regem, renuntiavit ei verba ista, & gloriam Simonis, & universa quæ vidit: & iratus est rex ira magna. G

37 Tryphon autem fugit navi in Orthosiada.

38 Et constituit rex Cendebæum ducem maritimum, & exercitum peditum & equitum dedit illi.

39 Et mandavit illi movere castra contra faciem Judææ: & mandavit ei ædificare Gedorem, & obstruere portas civitatis, & debellare populum. Rex autem persequebatur Tryphonem.

40 Et pervenit Cendebæus Jamniam, & cœpit irritare plebem, & conculcare Judæam, & captivare populum, & interficere, & ædificare Gedorem.

41 Et collocavit illic equites, & exercitum: ut egressi perambularent viam Judææ, sicut constituit ei rex.

CAPUT XVI.

Simon senex mittit exercitum suum cum filiis suis Juda & Ioanne adversus Cendebæum: quo devicto, Ptolemæus gener Simonis dominandi ambitione inflammatus, acceptos convivio socerum ejusque filios Ma-

thathiam & Iudam dolo interfecit : ut ita Iudææ provincias obtineret : porrò nuntij quos ad Ioannem dolo interimendum miſerat ſunt ab illo interfecti, & Ioannes patri in ſummo ſacerdotio ſucceſſit.

A 1 ET aſcendit Joannes de Gazaris, & nun-
tiavit Simoni patri ſuo quæ fecit Cen-
debæus in populo ipſorum.
2 Et vocavit Simon duos filios ſeniores,
Judam & Joannem, & ait illis: Ego, & fra-
tres mei, & domus patris mei, expugnavimus
hoſtes Iſraël ab adoleſcentia uſque in hunc
diem: & proſperatum eſt in manibus noſtris
liberare Iſraël aliquoties.
3 Nunc autem ſenui, ſed eſtote loco meo,
& fratres mei, & egreſſi pugnate pro gente
noſtra: auxilium verò de cælo vobiſcum ſit.
4 Et elegit de regione viginti millia viro-
rum belligeratorum, & equites; & profecti
ſunt ad Cendebæum: & dormierunt in Modin.
5 Et ſurrexerunt manè, & abierunt in cam-
pum: & ecce exercitus copioſus in obviàm
illis peditum, & equitum, & fluvius torrens
erat inter medium ipſorum.
B 6 Et admovit caſtra contra faciem eorum
ipſe, & populus ejus, & vidit populum trepi-
dantem ad transfretandum torrentem, &
transfretavit primus: & viderunt eum viri, &
tranſierunt poſt eum.
7 Et dimiſit populum, & equites in medio
peditum: erat autem equitatus adverſariorum
copioſus nimis.
8 Et exclamaverunt ſacris tubis, & in fu-
gam converſus eſt Cendebæus, & caſtra ejus:
& ceciderunt ex eis multi vulnerati: reſidui
autem in munitionem fugerunt.
9 Tunc vulneratus eſt Judas frater Joan-

nis: Joannes autem insecutus est eos, donec venit Cedronem, quam ædificavit:

10 Et fugerunt usque ad turres, quæ erant in agris Azoti, & succendit eas igni. Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, & reversus est in Judæam in pace.

11 Et Ptolemæus filius Abobi constitutus erat dux in campo Jericho, & habebat argentum & aurum multum.

12 Erat enim gener summi sacerdotis.

13 Et exaltatum est cor ejus, & volebat obtinere regionem, & cogitabat dolum adversus Simonem,& filios ejus,ut tolleret eos.

14 Simon autem, perambulans civitates, quæ erant in regione Judææ,& solicitudinem gerens earum, descendit in Jericho ipse, & Mathathias filius ejus, & Judas, anno centesimo septuagesimo septimo, mense undecimo: hic est mensis Sabath. C

15 Et suscepit eos filius Abobi in munitiunculam, quæ vocatur Doch, cum dolo, quam ædificavit: & fecit eis convivium magnum,& abscondit illic viros.

16 Et cùm inebriatus esset Simon, & filij ejus,surrexit Ptolemæus cum suis, & sumpserunt arma sua, & intraverunt in convivium, & occiderunt eum, & duos filios ejus,& quosdam pueros ejus.

17 Et fecit deceptionem magnam in Israël, & reddidit mala pro bonis.

18 Et scripsit hæc Ptolemæus, & misit regi, ut mitteret ei exercitum in auxilium, & traderet ei regionem, & civitates eorum, & tributa.

19 Et misit alios in Gazaram tollere Joan-

nem : & tribunis misit epistolas, ut venirent ad se, & daret eis argentum, & aurum, & dona.

20 Et alios misit occupare Jerusalem, & montem templi.

D 21 Et præcurrens quidam, nuntiavit Joanni in Gazara, quia periit pater ejus & fratres ejus, & quia misit te quoque interfici.

22 Ut audivit autem, vehementer expavit: & comprehendit viros, qui venerant perdere eum, & occidit eos: cognovit enim quia quærebant eum perdere.

23 Et cetera sermonum Joannis, & bellorum ejus, & bonarum virtutum, quibus fortiter gessit, & ædificij murorum, quos extruxit, & rerum gestarum ejus:

24 Ecce hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotij ejus, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.

LIBER SECUNDUS MACHABÆORUM.

CAPUT PRIMUM.

Judæi habitantes Ierosolymis scribunt Iudæis in Ægypto commorantibus mortem Antiochi ac suorum quæ in Perside contigerat, gratias Deo agentes, & hortantes ut celebrent diem scenopegiæ & diem dati ignis post reductionem captivitatis: cujus rei narratur hic historia, & oratio Nehemiæ.

A 1 FRATRIBUS, qui sunt per Ægyptum, Judæis, salutem dicunt fratres, qui sunt in Jerosolymis, Judæi, & qui in regione Judææ, & pacem bonam.

2 Benefaciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui, quod locutus est ad Abraham, & Isaac, & Jacob servorum suorum fidelium:
3 Et det vobis cor omnibus, ut colatis eum & faciatis ejus voluntatem, corde magno, & animo volenti.
4 Adaperiat cor vestrum in lege sua, & in præceptis suis, & faciat pacem.
5 Exaudiat orationes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo.
6 Et nunc hîc sumus orantes pro vobis:
7 Regnante Demetrio, anno centesimo sexagesimo nono, nos Judæi scripsimus vobis in tribulatione, & impetu, qui supervenit nobis in istis annis, ex quo recessit Jason à sancta terra, & à regno. B
8 Portam succenderunt, & effuderunt sanguinem innocentem: & oravimus ad Dominum, & exauditi sumus, & obtulimus sacrificium, & similaginem, & accendimus lucernas, & proposuimus panes.
9 Et nunc frequentate dies scenopegiæ mensis Casleu.
10 Anno centesimo octogesimo octavo, populus qui est Jerosolymis, & in Judæa, Senatúsque, & Judas, Aristobolo magistro Ptolemæi regis, qui est de genere christorum sacerdotum, & his, qui in Ægypto sunt, Judæis, salutem & sanitatem. C
11 De magnis periculis à Deo liberati, magnificè gratias agimus ipsi, utpote qui adversus talem regem dimicavimus.
12 Ipse enim ebullire fecit de Perside eos, qui pugnaverunt contra nos, & sanctam civitatem.

13 Nam cùm in Perside esset dux ipse, & cum ipso immensus exercitus, cecidit in templo Naneæ, consilio deceptus sacerdotum Naneæ.

14 Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, & amici ejus, & ut acciperet pecunias multas dotis nomine.

15 Cúmque proposuissent eas sacerdotes Naneæ, & ipse cum paucis ingressus esset intra ambitum fani, clauserunt templum,

D 16 Cùm intrasset Antiochus: apertóque occulto aditu templi, mittentes lapides percusserunt ducem, & eos qui cum eo erant, & diviserunt membratim, & capitibus amputatis foras projecerunt.

17 Per omnia benedictus Deus, qui tradidit impios.

18 Facturi igitur quinta & vigesima die mensis Casleu purificationem templi, necessarium duximus significare vobis: ut & vos quoque agatis diem scenopegiæ, & diem ignis qui datus est quando Nehemias ædificato templo & altari obtulit sacrificia.

E 19 Nam cùm in Persidem ducerentur patres nostri; sacerdotes qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occultè absconderunt in valle, ubi erat puteus altus & siccus, & in eo contutati sunt eum, ita ut omnibus ignotus esset locus.

20 Cùm autem præterissent anni multi, & placuit Deo ut mitteretur Nehemias à rege Persidis: nepotes sacerdotum illorum, qui absconderant, misit ad requirendum ignem: & sicut narraverunt nobis, non invenerunt ignem, sed aquam crassam.

21 Et jussit eos haurire,& afferre sibi,& sacrificia quæ imposita erant, jussit sacerdos Nehemias aspergi ipsa aqua,& ligna,& quæ erant superposita.

22 Utque hoc factum est, & tempus affuit, quo sol refulsit, qui priùs erat in nubilo, accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur.

23 Orationem autem faciebant omnes sacerdotes, dum consummaretur sacrificium, Jonatha inchoante, ceteris autem respondentibus. F

24 Et Nehemiæ erat oratio hunc habens modum: DOMINE Deus omnium creator, terribilis, & fortis, justus, & misericors, qui solus es bonus rex,

25 Solus præstans, solus justus, & omnipotens, & æternus, qui liberas Israël de omni malo, qui fecisti patres electos, & sanctificasti eos:

26 Accipe sacrificium pro universo populo tuo Israël: & custodi partem tuã, & sanctifica.

27 Congrega dispersionem nostram, libera eos qui serviunt Gentibus, & contemptos & abominatos respice: ut sciant Gentes quia tu es Deus noster.

28 Affige opprimentes nos, & contumeliam facientes in superbia.

29 Constitue populum tuum in loco sancto tuo, * sicut dixit Moyses

30 Sacerdotes autem psallebant hymnos, usquequò consumptum esset sacrificium.

31 Cùm autem consumptum esset sacrificium, ex residua aqua Nehemias jussit lapides majores perfundi. G

* Deut. 30. a. 3. 5. Inf. 2. d. 18.

32 Quod ut factum est, ex eis flamma ac-
censa est: sed ex lumine, quod refulsit ab al-
tari, consumpta est.
33 Ut verò manifestata est res, renuntia-
tum est regi Persarum, quòd in loco, in quo
ignem absconderant hi qui translati fuerant
sacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias,
& qui cum eo erant, purificaverunt sacrificia.
34 Considerans autem rex, & rem diligen-
ter examinans, fecit ei templum, ut probaret
quod factum erat.
35 Et cùm probasset, sacerdotibus donavit
multa bona, & alia atque alia munera, & acci-
piens manu sua, tribuebat eis.
36 Appellavit autem Nehemias hunc lo-
cum Nephthar, quod interpretatur Purifica-
tio. Vocatur autem apud plures Nephi.

CAPUT II.

Ieremias sub Babylonicam captivitatem tradito transmigrantibus igne & lege Dei, in eo monte ad quem ascendens Moyses vidit terram promissionis, abscondit tabernaculum, arcam & altare incensi, ut ibi essent usque ad populi reditum ex captivitate Babylonica: quædam Moysi & Salomonis facta hic attinguntur: de factis Iudæ Machabæi & fratrum ejus, de quo quinque Iasonis volumina in unum hunc librum contrahuntur.

A 1 INvenitur autem in descriptionibus Jere-
miæ prophetæ, quòd jussit eos ignem ac-
cipere qui transmigrabant, ut significatum est,
& ut mandavit transmigratis.
2 Et dedit illis legem ne obliviscerentur
præcepta Domini, & ut non exerrarent menti-
bus, videntes simulachra aurea & argentea, &
ornamenta eorum.
3 Et alia hujusmodi dicens, hortabatur ne
legem amoverent à corde suo.

4 Erat autem in ipsa scriptura, quomodo
tabernaculum & arcam jussit propheta divino
responso ad se facto comitari secum, usquequò
exiit in montem, * in quo Moyses ascendit, & *
vidit Dei hereditatem. Deut.

5 Et veniens ibi Jeremias invenit locum 34.
speluncæ: & tabernaculum, & arcam, & alta- a. 1.
re incensi intulit illuc, & ostium obstruxit. B

6 Et accesserunt quidam simul, qui seque-
bantur, ut notarent sibi locum: & non potue-
runt invenire.

7 Ut autem cognovit Jeremias, culpans il-
los, dixit: Quòd ignotus erit locus, donec
congreget Deus congregationem populi, &
propitius fiat:

8 Et tunc Dominus ostendet hæc, & ap-
parebit majestas Domini, & nubes erit, sicut &
Moysi manifestabatur, & * sicut cùm Salo- * 3.
mon petiit ut locus sanctificaretur magno Reg.
Deo, manifestabat hæc. 8. b.

9 Magnificè etenim sapientiam tractabat: 11. 2.
& ut sapientiam habens, obtulit sacrificium Par.
dedicationis & consummationis templi. 6. c. 14.

10 * Sicut & Moyses orabat ad Dominum, C
& descendit ignis de cælo, & consumpsit ho- * Le-
locaustum, sic * & Salomon oravit, & descen- vit. 9.
dit ignis de cælo, & consumpsit holocaustum. d. 24.

11 Et dixit Moyses, * eo quòd non sit come- * 2.
stum quod erat pro peccato, consumptum est. Par.

12 Similiter & Salomon octo diebus cele- 7. a. 1.
bravit dedicationem. * Le- vit.

13 Inferebantur autem in descriptionibus 10. d.
& commentariis Nehemiæ hæc eadem: & ut 16. 17.
construens bibliothecam congregavit de re-
gionibus libros, & Prophetarum, & David,

& epistolas Regum, & de donariis.
14 Similiter autem & Judas, & ea quæ deciderant per bellum, quod nobis acciderat, congregavit omnia, & sunt apud nos.
15 Si ergo desideratis hæc, mittite qui perferant vobis.
D 16 Acturi itaque purificationem scripsimus vobis: benè ergo facietis, si egeritis hos dies.
17 Deus autem, qui liberavit populum suum, & reddidit hereditatem omnibus: & regnum, & sacerdotium, & sanctificationem.
* 18 * Sicut promisit in lege, speramus quòd
Deut. 30.a. citò nostri miserebitur, & congregabit de sub
3.5. cælo in locum sanctum.
Sup. 19 Eripuit enim nos de magnis periculis,
1. f.29. & locum purgavit.
20 De Juda verò Machabæo, & fratribus ejus, & de templi magni purificatione, & de aræ dedicatione;
E 21 Sed & de præliis, quæ pertinent ad Antiochum Nobilem, & filium ejus Eupatorem;
22 Et de illuminationibus quæ de cælo factæ sunt ad eos, qui pro Judæis fortiter fecerunt, ita ut universam regionem, cùm pauci essent, vindicarent, & barbaram multitudinem fugarent,
23 Et famosissimum in toto orbe templum recuperarent, & civitatem liberarent, & leges, quæ abolitæ erant, restituerentur, Domino cum omni tranquillitate propitio facto illis;
24 Itémque ab Jasone Cyrenæo quinque libris comprehensa, tentavimus nos uno volumine breviare.

627

25 Conſiderantes enim multitudinem librorum, & difficultatem volentibus aggredi narrationes hiſtoriarum propter multitudinem rerum, F

26 Curavimus volentibus quidem legere, ut eſſet animi oblectatio: ſtudioſis verò, ut faciliùs poſſint memoriæ commendare: omnibus autem legentibus utilitas conferatur.

27 Et nobis quidem ipſis, qui hoc opus breviandi cauſa ſuſcepimus, non facilem laborem, immò verò negotium plenum vigiliarum & ſudoris aſſumpſimus.

28 Sicut hi qui præparant convivium, & quærunt aliorum voluntati parêre propter multorum gratiam, libenter laborem ſuſtinemus.

29 Veritatem quidem de ſingulis, auctoribus concédentes, ipſi autem ſecundùm datam formam brevitati ſtudentes.

30 Sicut enim novæ domus architecto de univerſa ſtructura curandum eſt: ei verò qui pingere curat, quæ apta ſunt ad ornatum, exquirenda ſunt: ita æſtimandum eſt & in nobis. G.

31 Etenim intellectum colligere, & ordinare ſermonem, & curioſiùs partes ſingulas quaſque diſquirere, hiſtoriæ congruit auctori:

32 Brevitatem verò dictionis ſectari, & executiones rerum vitare, brevianti concedendum eſt.

33 Hinc ergo narrationem incipiemus: de præfatione tantùm dixiſſe ſufficiat. ſtultum etenim eſt ante hiſtoriam effluere, in ipſa autem hiſtoria ſuccingi.

CAPUT III.

Simon templi præpositus thesauros ejus Apollonio duci prodit: ad quos rapiendos missus à rege Heliodorus post fusas Iudæorũ orationes, à Deo percutitur, sed Oniæ pontificis sacrificio ac precibus liberatur, actisq; Deo & Oniæ gratiis, narrat regi ac cæteris omnibus Dei magnalia.

A 1 IGitur cùm sancta civitas habitaretur in omni pace, leges etiam adhuc optimè custodirentur, propter Oniæ pontificis pietatem, & animos odio habentes mala,

2 Fiebat ut & ipsi reges & principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis muneribus illustrarent:

3 Ita ut Seleucus Asiæ rex de redditibus suis præstaret omnes sumptus ad ministerium sacrificiorum pertinentes.

4 Simon autem de tribu Benjamin præpositus templi constitutus, contendebat, obsistente sibi principe sacerdotum, iniquum aliquid in civitate moliri.

5 Sed cùm vincere Oniam non posset, venit ad Apollonium Tharsææ filium, qui eo tempore erat dux Cœlesyriæ, & Phœnicis:

6 Et nuntiavit ei, pecuniis innumerabilibus plenum esse ærarium Jerosolymis, & communes copias immensas esse, quæ non pertinent ad rationem sacrificiorum: esse autem possibile sub potestate regis cadere universa.

B 7 Cúmque retulisset ad regem Apollonius de pecuniis quæ delatæ erant, ille accitum Heliodorum, qui erat super negotia ejus, misit cum mandatis, ut prædictam pecuniam transportaret.

8 Statímque Heliodorus iter est aggressus, specie quidem quasi per Cœlesyriam & Phœnicen civitates esset peragraturus, re ve-

ra autem regis propositum perfecturus.

9 Sed, cùm venisset Jerosolymam, & benignè à summo sacerdote in civitate esset exceptus, narravit de dato indicio pecuniarum: & cujus rei gratia adesset, aperuit: interrogabat autem, si verè hæc ita essent.

10 Tunc summus sacerdos ostendit deposita esse hæc, & victualia viduarum & pupillorum:

11 Quædam verò esse Hircani Tobiæ viri valdè eminentis, in his quæ detulerat impius Simon: universa autem argenti talenta esse quadringenta, & auri ducenta.

12 Decipi verò eos, qui credidissent loco & templo, quod per universum mundum honoratur, pro sui veneratione & sanctitate omninò impossibile esse.

13 At ille pro his quæ habebat in mandatis à rege, dicebat omni genere regi ea esse deferenda. C

14 Constituta autem die intrabat de his Heliodorus ordinaturus. Non modica verò per universam civitatem erat trepidatio.

15 Sacerdotes autem ante altare cum stolis sacerdotalibus jactaverunt se, & invocabant de cælo eum, qui de depositis legem posuit, ut his, qui deposuerant ea, salva custodiret.

16 Jam verò qui videbat summi sacerdotis vultum, mente vulnerabatur: facies enim & color immutatus, declarabat internum animi dolorem.

17 Circumfusa enim erat mœstitia quædam viro, & horror corporis, per quem manifestus aspicientibus dolor cordis ejus efficiebatur.

18 Alij etiam gregatim de domibus confluebant, publica supplicatione obsecrãtes, pro eo quòd in contemptum locus esset venturus.
D 19 Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant: sed & virgines, quæ conclusæ erant, procurrebant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quædam verò per fenestras aspiciebant.
20 Universæ autem protendentes manus in cælum, deprecabantur.
21 Erat enim misera commistæ multitudinis, & magni sacerdotis in agone constituti exspectatio.
22 Et hi quidem invocabant omnipotentem Deum, ut credita sibi, his qui crediderant, cum omni integritate conservarentur.
23 Heliodorus autem, quod decreverat, perficiebat eodem loco ipse cum satellitibus circa ærarium præsens.
E 24 Sed spiritus omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis evidentiam, ita ut omnes, qui ausi fuerant parêre ei, ruentes Dei virtute, in dissolutionem & formidinem converterentur.
25 Apparuit enim illis quidam equus terribilem habens sessorem, optimis operimentis adornatus: isque cùm impetu Heliodoro priores calces elisit: qui autem ei sedebat, videbatur arma habere aurea.
26 Alij etiam apparuerunt duo juvenes virtute decori, optimi gloria, speciosíque amictu: qui circumsteterunt eum, & ex utraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes.
27 Subitò autem Heliodorus concidit in

terram, cúmque multa caligine circumfusum rapuerunt, atque in sella gestatoria positum ejecerunt.

28 Et is, qui cum multis cursoribus & satellitibus prædictum ingressus est ærarium, portabatur nullo sibi auxilium ferente, manifesta Dei cognita virtute:

29 Et ille quidem per divinam virtutem jacebat mutus, atque omni spe & salute privatus.

30 Hi autem Dominum benedicebant, quia magnificabat locum suum: & templum, quod paulò antè timore ac tumultu erat plenum, apparente omnipotente Domino, gaudio & lætitia impletum est. F

31 Tunc verò ex amicis Heliodori quidam rogabant confestim Oniam, ut invocaret Altissimum, ut vitam donaret ei, qui in supremo spiritu erat constitutus.

32 Considerans autem summus sacerdos, ne fortè rex suspicaretur malitiam aliquam ex Judæis circa Heliodorum consummatam, obtulit pro salute viri hostiam salutarem.

33 Cúmque summus sacerdos exoraret, iidem juvenes eisdem vestibus amicti, astantes Heliodoro, dixerunt: Oniæ sacerdoti gratias age: nam propter eum Dominus tibi vitam donavit.

34 Tu autem à Deo flagellatus, nuntia omnibus magnalia Dei, & potestatem. Et his dictis non comparuerunt.

35 Heliodorus autem, hostia Deo oblata, & votis magnis promissis ei, qui vivere illi concessit, & Oniæ gratias agens, recepto exercitu, repedabat ad regem.

36 Testabatur autem omnibus ea quæ sub oculis suis viderat opera magni Dei.

37 Cùm autem rex interrogasset Heliodorum, quis esset aptus adhuc semel Jerosolymam mitti, ait:

38 Si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen evaserit: eò quòd in loco sit verè Dei quædam virtus.

39 Nam ipse, qui habet in cælis habitationem, visitator & adjutor est loci illius, & venientes ad malefaciendum percutit, ac perdit.

40 Igitur de Heliodoro, & ærarij custodia, ita res se habet.

CAPUT IV.

Onias ob Simonis detractiones ad Seleucum concessit: cujus pontificatum ambiens frater ejus Iason, promisit regi plurima talenta, acceptóque pontificatu omnem Dei cultum pervertit; quem pontificatu privari curat Menelaus, plura regi talenta pollicitus: cui promissa non præstanti succedit frater ipsius Lysimachus: Onias cùm Menelaum de sacrilegio argueret, illius suasu ab Andronico perimitur; propter quod jussu Antiochi in eodem loco Andronicus interimitur: Lysimacho à populo oppresso, Menelaus apud regem accusatus, intercedentibus donis absolvitur, occisis innocentibus ejus accusatoribus.

A 1 SImon autem prædictus pecuniarum & patriæ delator, malè loquebatur de Onia, tanquam ipse Heliodorum instigasset ad hæc, & ipse fuisset incentor malorum:

2 Provisorémque civitatis, ac defensorem gentis suæ, & æmulatorem legis Dei, audebat insidiatorem regni dicere.

3 Sed, cùm inimicitiæ in tantum procederent, ut etiam per quosdam Simonis necessarios homicidia fierent:

4 Considerans Onias periculum conten-

tionis,& Apollonium insanire, utpote ducem Cœlesyriæ & Phœnicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contulit.

5 Non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universæ multitudinis considerans.

6 Videbat enim sine regali providentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare à stultitia sua.

7 Sed post Seleuci vitæ excessum, cùm suscepisset regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Jason frater Oniæ summum sacerdotium:

8 Adito rege, promittens ei argenti talenta trecenta sexaginta, & ex redditibus aliis talenta octoginta,

9 Super hæc promittebat & alia centum quinquaginta, si potestati ejus concederetur gymnasium & ephebiam sibi constituere, & eos, qui in Jerosolymis erant, Antiochenos scribere. B

10 Quod cum rex annuisset, & obtinuisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cœpit.

11 Et amotis his, quæ humanitatis causa Judæis à regibus fuerant constituta, per Joannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia & societate functus est legatione legitima, civium jura destituens, prava instituta sanciebat.

12 Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium constituere, & optimos quosque ephebørum in lupanaribus ponere.

13 Erat autem hoc non initium, sed incrementum quoddam, & profectus gentilis

& alienigenæ converſationis, propter impij & non ſacerdotis Jaſonis nefarium & inauditum ſcelus:

14 Itaut ſacerdotes jam non circa altaris officia dediti eſſent, ſed contempto templo, & ſacrificiis neglectis, feſtinarent participes fieri palæſtræ, & præbitionis ejus injuſtæ, & in exercitiis diſci.

15 Et patrios quidem honores nihil habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur:

C 16 Quarum gratia periculoſa eos contentio habebat, & eorum inſtituta æmulabantur, ac per omnia his conſimiles eſſe cupiebant, quos hoſtes & peremptores habuerant.

17 In leges enim divinas impiè agere impunè non cedit: ſed hoc tempus ſequens declarabit.

18 Cùm autem quinquennalis agon Tyri celebraretur, & rex præſens eſſet,

19 Miſit Jaſon facinoroſus ab Jeroſolymis viros peccatores, portantes argenti didrachmas trecentas in ſacrificium Herculis: quas poſtulaverunt hi qui aſportaverant ne in ſacrificiis erogarentur, quia non oporteret, ſed in alios ſumptus eas deputari.

20 Sed hæ oblatæ ſunt quidem ab eo, qui miſerat, in ſacrificium Herculis: propter præſentes autem datæ ſunt in fabricam navium triremium.

21 Miſſo autem in Ægyptum Apollonio Mneſthei filio, propter primates Ptolemæi Philometoris regis, cùm cognoviſſet Antiochus alienum ſe à negotiis regni effectum propriis utilitatibus conſulens, profectus inde venit Joppen, & inde Jeroſolymam.

22 Et magnificè ab Jaſone & civitate ſuſceptus, cum facularum luminibus & laudibus ingreſſus eſt: & inde in Phœnicen exercitum convertit. D

23 Et poſt triennij tempus miſit Jaſon Menelaum, ſupradicti Simonis fratrem, portantem pecunias regi, & de negotiis neceſſariis reſponſa perlaturum.

24 At ille commendatus regi, cùm magnificaſſet faciem poteſtatis ejus, in ſemetipſum retorſit ſummum ſacerdotium, ſuperponens Jaſoni talenta argenti trecenta.

25 Acceptíſque à rege mandatis, venit, nihil quidem habens dignum ſacerdotio: animos verò crudelis tyranni, & feræ belluæ iram gerens.

26 Et Jaſon quidem, qui proprium fratrem captivaverat, ipſe deceptus profugus in Ammanitem expulſus eſt regionem.

27 Menelaus autem principatum quidem obtinuit: de pecuniis verò regi promiſſis, nihil agebat, cùm exactionem faceret Soſtratus, qui arci erat præpoſitus.

28 (Nam ad hunc exactio vectigalium pertinebat) quam ob cauſam utrique ad regem ſunt evocati.

29 Et Menelaus amotus eſt à ſacerdotio, ſuccedente Lyſimacho fratre ſuo: Soſtratus autem prælatus eſt Cypriis.

30 Et cùm hæc agerentur, contigit, Tharſenſes & Mallotas ſeditionem movere, eo quòd Antiochidi regis concubinæ dono eſſent dati. E

31 Feſtinanter itaque rex venit ſedare illos, relicto ſuffecto uno ex comitibus ſuis Andronico.

32 Ratus autem Menelaus accepiſſe ſe tempus opportunum, aurea quædam vaſa è templo furatus donavit Andronico, & alia vendiderat Tyri, & per vicinas civitates.

33 Quod cùm certiſſimè cognoviſſet Onias, arguebat eum, ipſe in loco tuto ſe continens Antiochiæ ſecus Daphnem.

34 Unde Menelaus accedens ad Andronicum, rogabat ut Oniam interficeret. Qui cùm veniſſet ad Oniam, & datis dextris cum jurejurando (quamvis eſſet ei ſuſpectus) ſuaſiſſet de aſylo procedere, ſtatim eum peremit, non veritus juſtitiam.

35 Ob quam cauſam non ſolùm Judæi, ſed aliæ quoque nationes indignabantur, & moleſtè ferebant de nece tanti viri injuſta.

36 Sed regreſſum regem de Ciliciæ locis, adierunt Judæi apud Antiochiam, ſimul & Græci, conquerentes de iniqua nece Oniæ.

37 Contriſtatus itaque animo Antiochus propter Oniam, & flexus ad miſericordiam, lacrymas fudit, recordatus defuncti ſobrietatem, & modeſtiam.

F 38 Accenſiſque animis, Andronicum purpura exutum, per totam civitatem jubet circumduci: & in eodem loco, in quo in Oniam impietatem commiſerat, ſacrilegum vita privari, Domino illi condignam retribuente pœnam.

39 Multis autem ſacrilegiis in templo à Lyſimacho commiſſis Menelai conſilio, & divulgata fama, congregata eſt multitudo adverſum Lyſimachum, multo jam auro exportato.

40 Turbis autem inſurgentibus, & animis

ira repletis, Lyſimachus armatis ferè tribus millibus iniquis manibus uti cœpit, duce quodam tyranno ætate pariter & dementia provecto.

41 Sed, ut intellexerunt conatum Lyſimachi, alij lapides, alij fuſtes validos arripuere: quidam verò cinerem in Lyſimachum jecêre.

42 Et multi quidem vulnerati, quidam autem & proſtrati, omnes verò in fugam converſi ſunt: ipſum etiam ſacrilegum ſecus ærarium interfecerunt.

43 De his ergo cœpit judicium adverſus Menelaum agitari.

44 Et cùm veniſſet rex Tyrum, ad ipſum negotium detulerunt miſſi tres viri à ſenioribus.

45 Et cùm ſuperaretur Menelaus, promiſit Ptolemæo multas pecunias dare ad ſuadendum regi.

46 Itaque Ptolemæus in quodam atrio poſitum quaſi refrigerandi gratia regem adiit, & deduxit à ſententia.

47 Et Menelaum quidem univerſæ malitiæ reum criminibus abſolvit: miſeros autem, qui, etiamſi apud Scythas cauſam dixiſſent, innocentes judicarentur, hos morte damnavit.

48 Citò ergo injuſtam pœnam dederunt, qui pro civitate, & populo, & ſacris vaſis, cauſam proſecuti ſunt.

49 Quamobrem Tyrij quoque indignati, erga ſepulturam eorum liberaliſſimi extiterũt.

50 Menelaus autem, propter eorum, qui in potentia erant, avaritiam, permanebat in poteſtate, creſcens in malitia ad inſidias civium.

CAPUT V.

Armati exercitus, ipsorúmque congressiones Ierosolymis in aëre quadraginta diebus conspiciuntur: Iason Ierusalem invadens, & cives crudeliter trucidans, apud exteros miserè moritur: Antiochus, innumeris in Ierusalem trucidatis, vinctis ac venumdatis, templum spoliat; & discedens, relinquit crudeles præpositos qui populum affligant: rursúmque misso duce Apollonio plurimos interficit: Iudas verò Machabæus cum suis in desertum locum secessit.

A 1 EOdem tempore Antiochus secundam profectionem paravit in Ægyptum.

2 Contigit autem per universalem Jerosolymorum civitatem videri diebus quadraginta per aëra equites discurrentes: auratas stolas habentes, & hastis, quasi cohortes, armatos,

3 Et cursus equorum per ordines digestos, & congressiones fieri cominus, & scutorum motus, & galeatorum multitudinem gladiis districtis, & telorum jactus, & aureorum armorum splendorem, omnísque generis loricarum.

4 Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti.

5 Sed cùm falsus rumor exisset, tanquam vita excessisset Antiochus, assumptis Jason non minùs mille viris, repentè aggressus est civitatem: & civibus ad murum convolantibus, ad ultimum apprehensa civitate, Menelaus fugit in arcem:

6 Jason verò non parcebat in cæde civibus suis, nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium & non civium se trophæa capturum.

B 7 Et principatum quidem non obtinuit, finem verò insidiarum suarum confusionem accepit, & profugus iterùm abiit in Ammanitem.

8 Ad

8 Ad ultimum, in exitium sui conclusus ab Areta Arabum tyranno, fugiens de civitate in civitatem, omnibus odiosus, ut refuga legum & execrabilis, ut patriæ & civium hostis, in Ægyptum extrusus est:

9 Et qui multos de patria sua expulerat, peregrè periit, Lacedæmonas profectus, quasi pro cognatione ibi refugium habiturus:

10 Et qui insepultos multos abjecerat, ipse & illamentatus, & insepultus abjicitur, sepultura neque peregrina usus, neque patrio sepulchro participans.

11 His itaque gestis, suspicatus est rex societatem deserturos Judæos: & ob hoc profectus ex Ægypto efferatis animis, civitatem quidem armis cepit.

12 Jussit autem militibus interficere, nec parcere occursantibus, & per domos ascendentes trucidare.

13 Fiebant ergo cædes juvenum ac seniorum, & mulierum & natorum exterminia, virginúmque & parvulorum neces.

14 Erant autem toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta millia vincti, non minus autem venumdati.

15 Sed nec ista sufficiunt: ausus est etiam intrare templum universa terra sanctius, Menelao ductore, qui legum & patriæ fuit proditor: C

16 Et scelestis manibus sumens sancta vasa, quæ ab aliis regibus & civitatibus erant posita ad ornatum loci, & gloriam, contrectabat indignè, & contaminabat.

17 Ita alienatus mente Antiochus, non considerabat, quòd propter peccata habitantium civitatem, modicum Deus fuerat iratus: pro-

pter quod & accidit circa locum despectio:
* 2. 18 Alioquin nisi contigisset eos multis pec-
Sup. 3. catis esse involutos, * sicut Heliodorus, qui
c. 25. missus est à Seleuco rege ad expoliandum æ-
27. rarium, etiam hic statim adveniens flagella-
tus, & repulsus utique fuisset ab audacia.
19 Verum non propter locum, gentem, sed
propter gentem, locum Deus elegit.
20 Ideóque & ipse locus particeps factus
est populi malorum: posteà autem fiet so-
cius bonorum, & qui derelictus in ira Dei
omnipotentis est, iterùm in magni Domini re-
D conciliatione cum summa gloria exaltabitur.
21 Igitur Antiochus mille & octingentis
ablatis de templo talentis, velociter Antio-
chiam regressus est, existimans se præ superbia
terram ad navigandum, pelagus verò ad iter
agendum deducturum propter mentis elatio-
nem.
22 Reliquit autem & præpositos ad affli-
gendam gentem: Jerosolymis quidem Philip-
pum genere Phrygem, moribus crudeliorem
eo ipso, à quo constitutus est:
23 In Garizim autem Andronicum & Me-
nelaum, qui graviùs quam ceteri imminebant
civibus.
24 Cúmque appositus esset contra Judæos,
misit odiosum principem Apollonium cum
exercitu viginti & duobus millibus, præci-
piens ei omnes perfectæ ætatis interficere, mu-
lieres ac juvenes vendere.
25 Qui cùm venisset Jerosolymam, pacem
simulans quievit usq; ad diem sanctũ sabbati: &
tunc feriatis Judæis, arma capere suis præcepit.
26 Omnésque qui ad spectaculum pro-

cesserant, trucidavit: & civitatem cum armatis discurrens, ingentem multitudinem peremit.

27 Judas autem Machabæus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum, ibique inter feras vitam in montibus cum suis agebat: & fœni cibo vescentes, demorabantur, ne participes essent coinquinationis.

Caput VI.

Per ducem à rege missum Iudæi à lege Dei arcentur, templúmque fœdissimè profanatur, & Iudæi etiam per varias regiones dispersi ad idolorum coguntur sacrificia: describitur duarum mulierum supplicium eò quòd filios suos circumcidissent; sabbatúmque celebrantes concremantur: ostenditur tamen hac afflictio non esse Dei deserentis, sed suos corripientis: egregium Eleazari senis martyrium nolentis porcinis vesci carnibus, nec id simulare.

1 SEd non post multum temporis, misit A
rex senem quemdam Antiochenum, qui compelleret Judæos, ut se transferrent à patriis & Dei legibus:

2 Contaminare etiam quod in Jerosolymis erat templum, & cognominare Jovis Olympij: & in Garizim, prout erant hi, qui locum inhabitabant, Jovis hospitalis.

3 Pessima autem & universis gravis erat malorum incursio.

4 Nam templum luxuria & comessationibus Gentium erat plenum, & scortantium cum meretricibus, sacratísque ædibus mulieres se ultrò ingerebant, intrò ferentes ea, quæ non licebat.

5 Altare etiam plenum erat illicitis, quæ legibus prohibebantur.

6 Neque autem sabbata custodiebantur, ne- B
que dies solemnes patrij servabantur, nec simpliciter Judæum se esse quisquã confitebatur.

7 Ducebantur autem cum amara necessitate in die natalis regis ad sacrificia: &, cum Liberi sacra celebrarentur, cogebantur hedera coronati Libero circuire.

8 Decretum autem exiit in proximas Gentilium civitates, suggerentibus Ptolemæis, ut pari modo & ipsi adversus Judæos agerent, ut sacrificarent:

9 Eos autem, qui nollent transire ad instituta Gentium, interficerent: erat ergo videre miseriam.

10 Duæ enim mulieres delatæ sunt natos suos circumcidisse: quas, infantibus ad ubera suspensis, cum publicè per civitatem circumduxissent, per muros præcipitaverunt.

C 11 Alij verò, ad proximas coëuntes speluncas, & latenter sabbati diem celebrantes, cùm indicati essent Philippo, flammis succensi sunt, eo quòd verebantur, propter religionem & observantiam manu sibimet auxilium ferre.

12 Obsecro autem eos, qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent, ea quæ acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri.

13 Etenim multo tempore non sinere peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere, magni beneficij est indicium.

14 Non enim, sicut in aliis nationibus, Dominus patienter expectat, ut eas, cum judicij dies advenerit, in plenitudine peccatorum puniat:

15 Ita & in nobis statuit, ut peccatis nostris in finem devolutis, ita demum in nos vindicet.

16 Propter quod numquam quidem à nobis misericordiam suam amovet: corripiens verò in adversis, populum suum non derelinquit.

17 Sed hæc nobis ad commonitionem legentium dicta sint paucis. Jam autem veniendum est ad narrationem.

18 Igitur Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir ætate provectus, & vultu decorus, aperto ore hians compellebatur carnem porcinam manducare.

19 At ille gloriosissimam mortem magis quàm odibilem vitam complectens, voluntariè præibat ad supplicium.

20 Intuens autem, quemadmodum oporteret accedere; patienter sustinens, destinavit non admittere illicita propter vitæ amorem. E

21 Hi autem qui astabant, iniqua miseratione commoti, propter antiquam viri amicitiam, tollentes eum secretò rogabant afferri carnes, quibus vesci ei licebat, ut simularetur manducasse, sicut rex imperaverat, de sacrificij carnibus:

22 Ut, hoc facto, à morte liberaretur: & propter veterem viri amicitiam, hanc in eo faciebant humanitatem.

23 At ille cogitare cœpit ætatis ac senectutis suæ eminentiam dignam, & ingenitæ nobilitatis canitiem, atque à puero optimæ conversationis actus: & secundùm sanctæ & à Deo conditæ legis constituta, respondit citò, dicens, præmitti se velle in infernum.

24 Non enim ætati nostræ dignum est, inquit, fingere: ut multi adolescentium, arbitrantes Eleazarum nonaginta annorum tran- F

25 Et ipsi propter meam simulationem, & propter modicum corruptibilis vitæ tempus decipiantur; & per hoc maculam, atque execrationem meæ senectuti conquiram.

26 Nam, etsi in præsenti tempore suppliciis hominum eripiar, sed manum Omnipotentis nec vivus, nec defunctus effugiam.

27 Quamobrem fortiter vita excedendo, senectute quidem dignus apparebo.

28 Adolescentibus autem exemplum forte relinquam, si prompto animo, ac fortiter pro gravissimis ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis, confestim ad supplicium trahebatur.

G 29 Hi autem, qui eum ducebant, & paulò antè fuerant mitiores, in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur.

30 Sed, cùm plagis perimeretur, ingemuit, & dixit: Domine, qui habes sanctam scientiam, manifestè tu scis, quia, cùm à morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores: secundùm animam verò propter timorem tuum libenter hæc patior.

31 Et iste quidem hoc modo vita decessit, non solùm juvenibus, sed & universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum virtutis & fortitudinis derelinquens.

Caput VII.

Septem fratrum matrisque eorum ingentia fortissimèque tolerata supplicia, quòd porcinis nollent vesci carnibus: & quàm constanter regi ob suam crudelitatem ostenderint paratam esse damnationem, & mater suos filios sit exhortata.

A 1 Contigit autem & septem fratres unà cum matre sua apprehensos, compelli à

rege edere contra fas carnes porcinas, flagris & taureis cruciatos.

2 Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid quæris, & quid vis discere à nobis; parati sumus mori, magis, quàm patrias Dei leges prævaricari.

3 Iratus itaque rex, jussit sartagines & ollas æneas succendi: quibus statim succensis,

4 Jussit, ei qui prior fuerat locutus, amputari linguam: &, cute capitis abstracta, summas quoque manus & pedes ei præscindi, ceteris ejus fratribus & matre inspicientibus. B

5 Et, cùm jam per omnia inutilis factus esset, jussit ignem admoveri, & adhuc spirantem torreri in sartagine: in qua cùm diu cruciaretur, ceteri unà cum matre invicem se hortabantur mori fortiter, *

6 Dicentes: Dominus Deus aspiciet veritatem, & consolabitur in nobis,* quemadmodum in protestatione cantici declaravit Moyses: & in servis suis consolabitur. Deut. 32. c. 36. f. 43.

7 Mortuo itaque illo primo, hoc modo sequentem deducebant ad illudendum: &, cute capitis ejus cum capillis abstracta, interrogabant, si manducaret priùs, quàm toto corpore per membra singula puniretur.

8 At ille, respondens patria voce, dixit: Non faciam. Propter quod & iste, sequenti loco, primi tormenta suscepit.

9 Et in ultimo spiritu constitutus, sic ait: Tu quidem scelestissime in præsenti vita nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æternæ vitæ resurrectione suscitabit.

10 Post hunc tertius illuditur, & linguam

postulatus citò protulit, & manus constanter extendit:

C 11 Et cum fiducia ait: E cælo ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso me ea recepturum spero:

12 Ita ut rex, & qui cum ipso erant, mirarentur adolescentis animum, quòd tanquam nihilum duceret cruciatus.

13 Et hoc ita defuncto, quartum vexabant similiter torquentes.

14 Et, cùm jam esset ad mortem, sic ait: Potius est ab hominibus morti datos spem expectare à Deo, iterùm ab ipso resuscitandos: tibi enim resurrectio ad vitam non erit.

15 Et cùm admovissent quintum, vexabant eum. At ille respiciens in eum, dixit:

16 Potestatem inter homines habens cum sis corruptibilis, facis quod vis: noli autem putare genus nostrum à Deo esse derelictum.

D 17 Tu autem patienter sustine, & videbis magnam potestatem ipsius, qualiter te & semen tuum torquebit.

18 Post hunc ducebant sextum, & is, mori incipiens, sic ait: Noli frustrà errare: nos enim propter nosmetipsos hæc patimur, peccantes in Deum nostrum, & digna admiratione facta sunt in nobis:

19 Tu autem ne existimes tibi impunè futurum, quòd contra Deum pugnare tentaveris.

20 Supra modum autem mater mirabilis, & bonorum memoria digna, quæ pereuntes septem filios sub unius diei tempore conspiciens, bono animo ferebat, propter spem quam in Deum habebat:

21 Singulos illorum hortabatur voce patria

fortiter,repleta ſapientia: & , femineæ cogitationi maſculinum animum inſerens,

22 Dixit ad eos: Neſcio qualiter in utero meo apparuiſtis: neque enim ego ſpiritum & animam donavi vobis & vitam,& ſingulorum membra non ego ipſa compegi:

23 Sed enim mundi creator, qui formavit hominis nativitatem, quíque omnium invenit originem, & ſpiritum vobis iterùm cum miſericordia reddet & vitam,ſicut nunc voſmetipſos deſpicitis propter leges ejus.

24 Antiochus autem, contemni ſe arbitratus, ſimul & exprobrantis voce deſpecta,cùm adhuc adoleſcentior ſupereſſet, non solùm verbis hortabatur, ſed & cum juramento affirmabat, ſe divitem & beatum facturum, & tranſlatum à patriis legibus amicum habiturum, & res neceſſarias ei præbiturum. E

25 Sed ad hæc cùm adoleſcens nequaquam inclinaretur, vocavit rex matrem, & ſuadebat ei ut adoleſcenti fieret in ſalutem.

26 Cùm autem multis eam verbis eſſet hortatus, promiſit ſuaſuram ſe filio ſuo.

27 Itaque inclinata ad illum irridens crudelem tyrannum,ait patria voce: Fili mi, miſerere mei, quæ te in utero novem menſibus portavi, & lac triennio dedi & alui, & in ætatem iſtam perduxi.

28 Peto,nate,ut aſpicias ad cælum & terram, & ad omnia quæ in eis ſunt:& intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, & hominum genus: F

29 Ita fiet,ut non timeas carnificem iſtum; ſed dignus fratribus tuis effectus particeps, ſuſcipe mortem,ut in illa miſeratione cum fratribus tuis te recipiam.

30 Cùm hæc illa adhuc diceret, ait adoleſcens: Quem ſuſtinetis? non obedio præcepto regis, ſed præcepto legis, quæ data eſt nobis per Moyſen.

31 Tu verò, qui inventor omnis malitiæ factus es in Hebræos, non effugies manum Dei.

32 Nos enim pro peccatis noſtris hæc patimur.

33 Et ſi nobis propter increpationem & correptionem Dñs Deus noſter modicum iratus eſt: ſed iterum reconciliabitur ſervis ſuis.

34 Tu autem, ô ſceleſte, & omnium hominum flagitioſiſſime, noli fruſtrà extolli vanis ſpebus in ſervos ejus inflammatus.

G 35 Nondum enim omnipotentis Dei, & omnia inſpicientis, judicium effugiſti.

36 Nam fratres mei, modico nunc dolore ſuſtentato, ſub teſtamento æternæ vitæ effecti ſunt: tu verò judicio Dei juſtas ſuperbiæ tuæ pœnas exolves.

37 Ego autem, ſicut & fratres mei, animam & corpus meum trado pro patriis legibus, invocans Deum maturiùs genti noſtræ propitium fieri, téque cum tormentis & verberibus confiteri quòd ipſe eſt Deus ſolus.

38 In me verò & in fratribus meis deſinet omnipotentis ira, quæ ſuper omne genus noſtrum juſtè ſuperducta eſt.

39 Tunc rex accenſus ira, in hunc ſuper omnes crudeliùs deſævit, indignè ferens ſe deriſum.

40 Et hic itaque mundus obiit, per omnia in Domino confidens.

41 Noviſſimè autem poſt filios & mater conſumpta eſt.

42 Igitur de sacrificiis, & de nimiis crudelitatibus satis dictum est.

CAPUT VIII.

Judas Machabæus, invocato Dei auxilio, post aliquot victorias, Nicanorem, qui certam sibi de Judæis pollicebatur victoriam, suos primùm ad constantiam adhortatus, profligavit; interfectis de ejus exercitu unà cum Timotheo & Bacchide plusquam 29000 ita ut Nicanor solus effugiens prædicaret Judæos Deum habere protectorem.

1 Judas verò Machabæus, & qui cum illo erant, introibant latenter in castella: & convocantes cognatos & amicos, & eos, qui permanserunt in Judaïsmo, assumentes, eduxerunt ad se sex millia virorum. A

2 Et invocabant Dominum, ut respiceret in populum, qui ab omnibus calcabatur: & misereretur templo, quod contaminabatur ab impiis:

3 Misereretur etiam exterminio civitatis, quæ esset illicò complananda, & vocem sanguinis ad se clamantis audiret:

4 Memoraretur quoque iniquissimas mortes parvulorum innocentum, & blasphemias nomini suo illatas, & indignaretur super his.

5 At Machabæus, congregata multitudine, intolerabilis gentibus efficiebatur: ira enim Domini in misericordiam conversa est. B

6 Et superveniens castellis & civitatibus improvisus, succendebat eas: & opportuna loca occupans, non paucas hostium strages dabat:

7 Maximè autem noctibus ad hujuscemodi excursus ferebatur, & fama virtutis ejus ubique diffundebatur.

8 Videns autem Philippus paulatim virum

ad profectum venire, ac frequentiùs res ei cedere prosperè, ad Ptolemæum ducem Cœlesyriæ & Phœnicis scripsit, ut auxilium ferret regis negotiis.

9 At ille velociter misit Nicanorem Patrocli de primoribus amicum, datis ei de permistis gentibus, armatis non minùs viginti millibus, ut universum Judæorum genus deleret, adjuncto ei & Gorgia viro militari, & in bellicis rebus experientissimo.

C 10 Constituit autem Nicanor, ut regi tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum, de captivitate Judæorum suppleret:

11 Statímque ad maritimas civitates misit, convocans ad coëmptionem Judaïcorum mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam, quæ eum ab omnipotente esset consecutura.

12 Judas autem ubi comperit, indicavit his qui secum erant Judæis, Nicanoris adventum.

13 Ex quibus quidam formidantes, & non credentes Dei justitiæ, in fugam vertebantur:

14 Alij verò si quid ei superrerat vendebant, simúlque Dominum deprecabantur, ut eriperet eos ab impio Nicanore, qui eos, priùs quàm cominus veniret, vendiderat:

15 Et si non propter eos, propter testamentum tamen quod erat ad patres eorum, & propter invocationem sancti & magnifici nominis ejus super ipsos.

D 16 Convocatis autem Machabæus septem millibus, qui cum ipso erant, rogabat, ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent ini-

què venientium adversum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderent,

17 Ante oculos habentes contumeliam, quæ loco sancto ab his injustè esset illata, itémque & ludibrio habitæ civitatis injuriam, adhuc etiam veterum instituta convulsa.

18 Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul & audacia: nos autem in omnipotente Domino, qui potest & venientes adversum nos, & universum mundum uno nutu delere, confidimus.

19 Admonuit autem eos & de auxiliis Dei, E
quæ facta sunt erga parentes: & * quòd sub * 4 Reg.
Sennacherib centum octoginta quinque millia 19. g.
perierunt: 35.

20 Et de prælio, quod eis adversus Galatas Tob. 1. d.
fuit in Babylonia, ut omnes, ubi ad rem ven- 21.
tum est, Macedonibus sociis hæsitantibus, ipsi Eccli.
sex millia soli peremerunt centum viginti mil- 48.
lia, propter auxilium illis datum de cælo, & d. 24. Isai.
beneficia pro his plurima consecuti sunt. 37.

21 His verbis constantes effecti sunt, & pro g. 36.
legibus & patria mori parati. 1. Mac.

22 Constituit itaque fratres suos duces 7.
utrique ordini, Simonem, & Josephum, & f. 41.
Jonathan, subjectis unicuique millenis & quingentenis.

23 Ad hoc etiam ab Esdra lecto illis sancto libro, & dato signo adjutorii Dei, in prima acie ipse dux commisit cum Nicanore.

24 Et facto sibi adjutore Omnipotente, interfecerunt super novem millia hominum: majorem autem partem exercitus Nicanoris vulneribus debilem factam fugere compulerunt.

F 25 Pecuniis verò eorum, qui ad emptionem ipsorum venerant, sublatis, ipsos usquequaque persecuti sunt,

26 Sed reversi sunt hora conclusi, nam erat ante sabbatum: quam ob causam non perseveraverunt insequentes.

27 Arma autem ipsorum & spolia congregantes, sabbatum agebant: benedicentes Dominum, qui liberavit eos in isto die, misericordiæ initium stillans in eos.

28 Post sabbatum verò, debilibus, & orphanis, & viduis diviserunt spolia: & residua ipsi cum suis habuere.

29 His itaque gestis, & communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabant, ut in finem servis suis reconciliaretur.

30 Et ex his, qui cum Timotheo & Bacchide erant contra se contendentes, super viginti millia interfecerunt, & munitiones excelsas obtinuerunt: & plures prædas diviserunt, æquam portionem debilibus, pupillis, & viduis, sed & senioribus facientes.

31 Et cùm arma eorum diligenter collegissent, omnia composuerunt in locis opportunis, residua verò spolia Jerosolymam detulerunt:

G 32 Et Philarchen, qui cum Timotheo erat, interfecerunt, virum scelestum, qui in multis Judæos afflixerat.

33 Et cùm epinicia agerent Jerosolymis, eum, qui sacras januas incenderat, id est, Callisthenem, cùm in quoddam domicilium refugisset, incenderunt, digna ei mercede pro impietatibus suis reddita.

34 Facinorosissimus autem Nicanor, qui

mille negotiantes ad Judæorum venditionem adduxerat,

35 Humiliatus auxilio Domini, ab his quos nullos existimaverat, deposita veste gloriæ, per mediterranea fugiens, solus venit Antiochiam, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus.

36 Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captivitate Jerosolymorũ, prædicabat nunc protectorem Deum habere Judæos, & ob ipsum invulnerabiles esse, eò quòd sequerentur leges ab ipso constitutas.

Caput IX.

Antiochus à Persepoli fugatus, dum Iudæos ad internecionem perdere meditaretur, maximis viscerum doloribus à Deo percussus, cum fœtore intolerabili scaturientibus è corpore vermibus, post suorum criminum agnitionem, & serò promissam emendationem, merita morte occubuit, scriptis ad Iudæos litteris ut filio suo subditi persisterent.

1 EOdem tempore Antiochus inhonestè revertebatur de Perside. A

2 Intraverat enim in eam, quæ dicitur Persepolis, & tentavit expoliare templum, & civitatem opprimere: sed multitudine ad arma concurrente, in fugam versi sunt: & ita contigit ut Antiochus post fugam turpiter rediret.

3 Et cùm venisset circa Ecbatanam, recognovit quæ erga Nicanorem & Timotheum gesta sunt.

4 Elatus autem in ira, arbitrabatur se, injuriam illorum qui se fugaverant, posse in Judæos retorquere: ideóque jussit agitari currum suum, sine intermissione agens iter, cælesti eum judicio perurgente, eò quòd ita superbè locutus est se venturum Jerosolymam, & conge-

riem ſepulchri Judæorum eam facturum.

* 2. Par. 16. c. 9. 5 * Sed qui univerſa conſpicit Dominus Deus Iſraël, percuſſit eum inſanabili & inviſibili plaga. Ut enim finivit hunc ipſum ſermonem, apprehendit eum dolor dirus viſcerum, & amara internorum tormenta:

6 Et quidem ſatis juſtè, quippe qui multis & novis cruciatibus aliorum torſerat viſcera, licèt ille nullo modo à ſua malitia ceſſaret.

7 Super hoc autem ſuperbia repletus, ignem ſpirans animo in Judæos, & præcipiens accelerari negotium, contigit illum impetu euntem de curru cadere, & gravi corporis colliſione membra vexari.

B 8 Iſque qui ſibi videbatur etiam fluctibus maris imperare, ſupra humanum modum ſuperbia repletus, & montium altitudines in ſtatera appendere, nunc humiliatus ad terram in geſtatorio portabatur, manifeſtam Dei virtutem in ſemetipſo conteſtans:

9 Ita ut de corpore impij vermes ſcaturirent, ac viventis in doloribus carnes ejus effluerent, odore etiam illius & fœtore exercitus gravaretur.

10 Et qui paulò antè ſidera cæli contingere ſe arbitrabatur, eum nemo poterat propter intolerantiam fœtoris portare.

11 Hinc igitur cœpit ex gravi ſuperbia deductus ad agnitionem ſui venire, divina admonitus plaga, per momenta ſingula doloribus ſuis augmenta capientibus.

12 Et cùm nec ipſe jam fœtorem ſuum ferre poſſet, ita ait: Juſtum eſt ſubditum eſſe Deo, & mortalem non paria Deo ſentire.

13 Orabat autem hic ſceleſtus Dominum, à

quo non esset misericordiam consecuturus.
14 Et civitatem, ad quam festinans veniebat ut eam ad solum deduceret, ac sepulchrum congestorum faceret, nunc optat liberam reddere:
15 Et Judæos, quos nec sepultura quidem se dignos habiturum, sed avibus ac feris diripiendos traditurum, & cum parvulis exterminaturum dixerat, æquales nunc Atheniensibus facturum pollicetur:
16 Templum etiam sanctum, quod priùs expoliaverat, optimis donis ornaturum, & sancta vasa multiplicaturum, & pertinentes ad sacrificia sumptus de redditibus suis præstaturũ: C
17 Super hæc, & Judæum se futurum, & omnem locum terræ perambulaturum, & prædicaturum Dei potestatem.
18 Sed non cessantibus doloribus (supervenerat enim in eum justum Dei judicium) desperans scripsit ad Judæos in modum deprecationis epistolam hæc continentem.
19 OPTIMIS civibus Judæis plurimam salutem, & benè valere, & esse felices, rex & Princeps Antiochus.
20 Si bene valetis, & filij vestri, & ex sententia vobis cuncta sunt, maximas agimus gratias.
21 Et ego in infirmitate constitutus, vestri autem memor benignè, reversus de Persidis locis, & infirmitate gravi apprehensus, necessarium duxi pro communi utilitate cură habere:
22 Non desperans memetipsum, sed spem multam habens effugiendi infirmitatem.
23 Respiciens autem quòd & pater meus, quibus temporibus in locis superioribus D

ducebat exercitum, ostendit qui post se susciperet principatum:

24 Ut si quid contrarium accideret, aut difficile nuntiaretur, scientes hi qui in regionibus erant, cui esset rerum summa derelicta, non turbarentur.

25 Ad hæc considerans de proximo potentes quosque & vicinos temporibus insidiantes, & eventum exspectantes, designavi filium meum Antiochum regem, quem sæpè recurrens in superiora regna multis vestrûm commendabá: & scripsi ad eum quæ subjecta sunt:

26 Oro itaque vos & peto, memores beneficiorum publicè & privatim, ut unusquisque conservet fidem ad me & ad filium meum.

27 Confido enim, eum modestè & humanè acturum, & sequentem propositum meum, & communem vobis fore.

28 Igitur homicida & blasphemus pessimè percussus, & ut ipse alios tractaverat, peregrè in montibus miserabili obitu vita functus est.

29 Transferebat autem corpus Philippus collactaneus ejus, qui metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit.

CAPUT X.

Iudas Machabæus, purgatis templo ac civitate, octo diebus solemnitatem celebrat, & quotannis celebrandam ordinat: Eupator Antiocho patri in regno succedens, Ptolemæo veneno extincto, Gorgiam ducem locorum constituit, Iudæos sæpius pugna molestantem: Iudæi & hunc & Timotheum variasque hostium munitiones devincunt, occisis plurimis millibus, quinque etiam equitibus de cælo apparentibus, qui Iudæis in auxilium venerant.

A 1 MAchabæus autem, & qui cum eo erant Domino se protegente, templum qui-

dem, & civitatem recepit:

2 Aras autem, quas alienigenæ per plateas extruxerant, itémque delubra demolitus est.

3 Et purgato templo, aliud altare fecerunt: & de ignitis lapidibus igne concepto sacrificia obtulerunt post biennium, & incensum, & lucernas, & panes propositionis posuerunt.

4 Quibus gestis, rogabant Dominum prostrati in terram, ne ampliùs talibus malis inciderent: sed &, si quando peccassent, ut ab ipso mitiùs corriperentur, & non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur.

5 Qua die autem templum ab alienigenis pollutum fuerat, contigit eadem die purificationem fieri, vigesima quinta mensis, qui fuit Casleu.

6 Et cum lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quòd ante modicum temporis diem solemnem tabernaculorum in montibus & in speluncis more bestiarum egerant. B

7 Propter quod thyrsos, & ramos virides, & palmas præferebant ei qui prosperavit mundari locum suum.

8 Et decreverunt communi præcepto & decreto, universæ genti Judæorum, omnibus annis agere dies istos.

9 Et Antiochi quidem, qui appellatus est nobilis, vitæ excessus ita se habuit.

10 Nunc autem de Eupatore Antiochi impij filio, quæ gesta sunt narrabimus, breviantes mala, quæ in bellis gesta sunt.

11 Hic enim suscepto regno, constituit

ſuper negotia regni Lyſiam quemdam, Phœnicis & Syriæ militiæ principem.

12 Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, juſti tenax erga Judæos eſſe conſtituit, & præcipuè propter iniquitatem quæ facta erat in eos, & pacificè agere cum eis.

13 Sed ob hoc accuſatus ab amicis apud Eupatorem, cùm frequenter proditor audiret, eo quòd Cyprum creditam ſibi à Philometore deſeruiſſet, & ad Antiochum Nobilem tranſlatus etiam ab eo receſſiſſet, veneno vitam finivit.

14 Gorgias autem, cùm eſſet dux locorum, aſſumptis advenis frequenter Judæos debellabat.

15 Judæi verò, qui tenebant opportunas munitiones, fugatos ab Jeroſolymis ſuſcipiebant, & bellare tentabant.

D 16 Hi verò qui erant cum Machabæo, per orationes Dominum rogantes ut eſſet ſibi adjutor, impetum fecerunt in munitiones Idumæorum.

17 Multáque vi inſiſtentes, loca obtinuerunt, occurrentes interemerunt, & omnes ſimul non minùs viginti millibus trucidaverunt.

18 Quidam autem, cùm confugiſſent in duas turres valdè munitas, omnem apparatum ad repugnandum habentes,

19 Machabæus ad eorum expugnationem, relicto Simone, & Joſepho, itémque Zachæo, eíſque qui cum ipſis erant ſatis multis, ipſe ad eas, quæ ampliùs perurgebant, pugnas converſus eſt.

E 20 Hi verò qui cum Simone erant cupiditate ducti, à quibuſdam qui in turribus erant,

ſuaſi ſunt pecunia : & ſeptuaginta millibus didrachmis acceptis , dimiſerunt quoſdam effugere.

21 Cùm autem Machabæo nuntiatum eſſet quòd factum eſt, principibus populi congregatis,accuſavit,quòd pecunia fratres vendidiſſent, adverſariis eorum dimiſſis.

22 Hos igitur proditores factos interfecit, & confeſtim duas turres occupavit.

23 Armis autem ac manibus omnia proſperè agendo , in duabus munitionibus plus quàm viginti millia peremit.

24 At Timotheus, qui priùs à Judæis fuerat ſuperatus, convocato exercitu peregrinæ multitudinis, & congregato equitatu Aſiano, advenit quaſi armis Judæam capturus.

25 Machabæus autem , & qui cum ipſo erant , appropinquante illo , deprecabantur Dominum, caput terra aſpergentes, lumbóſque ciliciis præcincti ,

26 Ad altaris crepidinem provoluti,ut ſibi propitius,inimicis autem eorum eſſet inimicus, & adverſariis adverſaretur,ſicut lex dicit.

27 Et ita poſt orationem , ſumptis armis, longiùs de civitate procedentes , & proximi hoſtibus effecti, reſederunt. F

28 Primo autem ſolis ortu utrique commiſerunt : iſti quidem victoriæ & proſperitatis ſponſorem cum virtute Dominum habentes : illi autem ducem belli animum habebant.

29 Sed , cùm vehemens pugna eſſet,apparuerunt adverſariis de cælo viri quinque in equis , frænis aureis decori , ducatum Judæis præſtantes.

30 Ex quibus duo Machabæum medium

habentes, armis suis circumseptum incolumem conservabant: in adversarios autem tela & fulmina jaciebant, ex quo & cæcitate confusi, & repleti perturbatione cadebant.
31 Interfecti sunt autem viginti millia quingenti, & equites sexcenti.
32 Timotheus verò confugit in Gazaram præsidium munitum, cui præerat Chæreas.
G 33 Machabæus autem, & qui cum eo erant, lætantes obsederunt præsidiū diebus quatuor.
34 At hi qui intus erant, loci firmitate confisi, supra modum maledicebant & sermones nefandos jactabant.
35 Sed cùm dies quinta illucesceret, viginti juvenes ex his qui cum Machabæo erant, accensi animis propter blasphemiam viriliter accesserunt ad murum, & feroci animo incedentes ascendebant:
36 Sed & alij similiter ascendentes, turres portásque succendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos vivos concremare.
37 Per continuum autem biduum præsidio vastato Timotheum occultantem se, in quodam repertum loco peremerunt: & fratrem illius Chæream & Apollophanem occiderunt.
38 Quibus gestis, in hymnis & confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israël, & victoriam dedit illis.

CAPUT XI.

Iudas Machabæus ferocis Lysiæ maximum prostravit exercitum, fretus auxilio missi cælitus equitis: quod animadvertens Lysias pacem inter Iudæos & regem componit: referuntur epistolæ Lysiæ, Antiochi, ac Romanorum ad Iudæos, & Antiochi ad Lysiam pro Iudæis.

A 1 Sed parvo pòst tempore, Lysias procurator regis, & propinquus, ac negotiorum

præpositus, graviter ferens de his quæ acciderant,

2 Congregatis octoginta millibus,& equitatu universo, veniebat adversus Judæos, existimans se civitatem quidem captam Gentibus habitaculum facturum,

3 Templum verò in pecuniæ quæstum, sicut cetera delubra Gentium, habiturum, & per singulos annos venale sacerdotium:

4 Nusquam recogitans Dei potestatem,sed mente effrænatus, in multitudinē peditum, & in millibus equitum, & in octoginta elephantis confidebat.

5 Ingressus autem Judæam,& appropians Bethsuræ, quæ erat in angusto loco, ab Jerosolyma intervallo quinque stadiorum, illud præsidium expugnabat. B

6 Ut autem Machabæus, & qui cum eo erant, cognoverunt expugnari præsidia, cum fletu & lacrymis rogabant Dominum, & omnis turba simul, ut bonum Angelum mitteret ad salutem Israël.

7 Et ipse primus Machabæus, sumptis armis, ceteros adhortatus est simul secum periculum subire, & ferre auxilium fratribus suis.

8 Cúmque pariter prompto animo procederent, Jerosolymis apparuit præcedens eos eques in veste candida, armis aureis hastam vibrans.

9 Tunc omnes simul benedixerunt misericordem Dominum, & convaluerunt animis: non solùm homines, sed & bestias ferocissimas, & muros ferreos parati penetrare.

10 Ibant igitur prompti, de cælo habentes adjutorem, & miserantē super eos Dominum.

11 Leonum autem more impetu irruentes in hoſtes, proſtraverunt ex eis undecim millia peditum, & equitum mille ſexcentos:

12 Univerſos autem in fugam verterunt, plures autem ex eis vulnerati nudi evaſerunt. Sed & ipſe Lyſias turpiter fugiens evaſit.

13 Et quia non inſenſatus erat, ſecum ipſe reputans, factam erga ſe diminutionem, & intelligens invictos eſſe Hebræos, omnipotentis Dei auxilio innitentes, miſit ad eos:

14 Promiſítque ſe conſenſurum omnibus quæ juſta ſunt, & regem compulſurum amicum fieri.

15 Annuit autem Machabæus precibus Lyſiæ, in omnibus utilitati conſulens: & quæcumque Machabæus ſcripſit Lyſiæ de Judæis, ea rex conceſſit.

16 Nam erant ſcriptæ Judæis epiſtolæ à Lyſia quidem hunc modum continentes:

D LYSIAS populo Judæorum ſalutem.

17 Joannes & Abeſalom, qui miſſi fuerant à vobis tradentes ſcripta, poſtulabant ut ea, quæ per illos ſignificabantur, implerem.

18 Quæcumque igitur regi potuerunt perferri, expoſui: & quæ res permittebat, conceſſit.

19 Si igitur in negotiis fidem conſervaveritis, & deinceps bonorum vobis cauſa eſſe tentabo.

20 De ceteris autem per ſingula verbo mandavi, & iſtis, & his qui à me miſſi ſunt, colloqui vobiſcum.

E 21 Benè valete. Anno centeſimo quadrageſimo octavo, menſis Dioſcori die vigeſima & quarta.

22 Regis

22 Regis autem epistola ista continebat: Rex Antiochus Lysiæ fratri salutem.

23 Patre nostro inter deos translato, nos volentes eos, qui sunt in regno nostro, sine tumultu agere, & rebus suis adhibere diligētiam,

24 Audivimus Judæos non consensisse patri meo ut transferrentur ad ritum Græcorum, sed tenere velle suum institutum, ac propterea postulare à nobis concedi sibi legitima sua.

25 Volentes igitur hanc quoque gentem quietam esse, statuentes judicavimus, templum restitui illis, ut agerent secundùm suorum majorum consuetudinem.

26 Benè igitur feceris, si miseris ad eos, & dexteram dederis: ut cognita nostra voluntate, bono animo sint, & utilitatibus propriis deserviant.

27 Ad Judæos verò regis epistola talis erat: F

Rex Antiochus senatui Judæorum, & ceteris Judæis salutem.

28 Si valetis, sic estis ut volumus: sed & ipsi benè valemus.

29 Adiit nos Menelaus, dicens velle vos descendere ad vestros, qui sunt apud nos.

30 His igitur, qui commeant usque ad diem trigesimum mensis Xanthici, damus dextras securitatis,

31 Ut Judæi utantur cibis & legibus suis, sicut & priùs: & nemo eorum ullo modo molestiam patiatur de his, quæ per ignorantiam gesta sunt.

32 Misimus autem & Menelaum, qui vos alloquatur.

33 Valete. Anno centesimo quadragesimo octavo, Xanthici mensis quintadecima die.

34 Miserunt autem etiam Romani epistolam, ita se habentem:

QUINTUS Memmius & Titus Manilius, legati Romanorum, populo Judæorum salutem.

G 35 De his, quæ Lysias cognatus regis concessit vobis, & nos concessimus.

36 De quibus autem ad regem judicavit referendum, confestim aliquem mittite, diligentiùs inter vos conferentes, ut decernamus, sicut congruit vobis: nos enim Antiochiam accedimus.

37 Ideóque festinate rescribere, ut nos quoque sciamus cujus estis voluntatis.

38 Benè valete. Anno centesimo quadragesimo octavo, quintadecima die mensis Xanthici.

CAPUT XII.

Judas ac duces ipsius divino freti auxilio pugnant feliciter adversus Ioppitas, Iamnitas, Arabes, Casphin, & Ephron civitates; item adversus Timotheum habentem ingentem exercitum, adversus præsidium carnion, & Gorgiam: occisis autem quibusdam Judæis, qui de donariis idolorum sustulerant, Judas curat proipsorum peccatis offerri sacrificium.

A 1 HIs factis pactionibus, Lysias pergebat ad regem, Judæi autem agriculturæ operam dabant.

2 Sed hi qui resederant, Timotheus, & Apollonius Gennæi filius, sed & Hieronymus, & Demophon super hos, & Nicanor Cypriarches, non sinebant eos in silentio agere, & quiete.

3 Ioppitæ verò tale quoddam flagitium perpetrarunt: rogaverunt Judæos, cum quibus habitabant, ascendere scaphas, quas paraverant, cum uxoribus & filiis, quasi nullis inimicitiis inter eos subjacentibus.

4 Secundùm commune itaque decretum civitatis,& ipsis acquiescentibus,pacísque causa nihil suspectum habentibus : cùm in altum processissent, submerserunt non minùs ducentos.

5 Quam crudelitatem Iudas in suæ gentis homines factã ut cognovit,præcepit viris, qui erant cum ipso : & invocato justo judice Deo,

6 Venit adversus interfectores fratrum,& portum quidem noctu succendit, scaphas exussit, eos autem, qui ab igne refugerant, gladio peremit.

7 Et cùm hæc ita egisset, discessit quasi iterùm reversurus, & universos Joppitas eradicaturus. B

8 Sed cùm cognovisset & eos,qui erant Jamniæ, velle pari modo facere habitantibus secum Judæis.

9 Iamnitis quoque nocte supervenit, & portum cum navibus succendit: ita ut lumen ignis appareret Jerosolymis à stadiis ducentis quadraginta.

10 Inde cùm jam abiissent novem stadiis, & iter facerent ad Timotheum, commiserunt cum eo Arabes, quinque millia viri, & equites quingenti.

11 Cúmque pugna valida fieret,& auxilio Dei prosperè cessisset,residui Arabes victi,petebant à Juda dextram sibi dari, promittentes se pascua daturos, & in ceteris profuturos.

12 Judas autem, arbitratus verè in multis eos utiles, promisit pacem : dextrísque acceptis, discessere ad tabernacula sua.

13 Aggressus est autem & civitatem quamdam firmam, pontibus murísque circumsep- C

tam, quæ à turbis habitabatur Gentium promiscuarum, cui nomen Casphin.

14 Hi verò qui intus erant, confidentes in stabilitate murorum, & apparatu alimoniarum, remissiùs agebant, maledictis lacessentes Judam, & blasphemantes, ac loquentes quæ fas non est.

15 Machabæus autem, invocato magno mundi Principe, qui sine arietibus & machinis * temporibus Jesu præcipitavit Jericho, irruit ferociter muris:

*Josue 6. c. 20.

16 Et capta civitate per Domini voluntatem, innumerabiles cædes fecit, ita ut adjacens stagnum stadiorum duorum latitudinis, sanguine interfectorum fluere videretur.

17 Inde discesserunt stadia septingenta quinquaginta, & venerunt in Characa ad eos, qui dicuntur Tubianæi, Judæos:

18 Et Timotheum quidem in illis locis non comprehenderunt, nullóque negotio perfecto regressus est, relicto in quodam loco firmissimo præsidio.

19 Dositheus autem & Sosipater, qui erant duces cum Machabæo, peremerunt à Timotheo relictos in præsidio, decem millia viros.

20 At Machabæus, ordinatis circum se sex millibus, & constitutis per cohortes, adversus Timotheum processit, habentem secum centum viginti millia peditum, equitúmque duo millia quingentos.

D 21 Cognito autem Judæ adventu, Timotheus præmisit mulieres, & filios, & reliquum apparatum, in præsidium, quod Carnion dicitur: erat enim inexpugnabile, & accessu

difficile propter locorum angustias.

22 Cúmque cohors Judæ prima apparuisset, timor hostibus incussus est, ex præsentia Dei, qui universa conspicit, & in fugam versi sunt alius ab alio, ita ut magis à suis dejicerentur, & gladiorum suorum ictibus debilitarentur.

23 Judas autem vehementer instabat puniens profanos, & prostravit ex eis triginta millia virorum.

24 Ipse verò Timotheus incidit in partes Dosithei & Sosipatris: & multis precibus postulabat ut vivus dimitteretur, eo quòd multorum ex Judæis parentes haberet, ac fratres, quos morte ejus decipi eveniret.

25 Et cùm fidem dedisset restituturum se eos secundùm constitutum, illæsum eum dimiserunt propter fratrum salutem.

26 Judas autem egressus est ad Carnion, E
interfectis vigintiquinque millibus.

27 Post horum fugam, & necem, movit exercitum ad Ephron civitatem munitam, in qua multitudo diversarum gentium habitabat: & robusti juvenes pro muris consistentes fortiter repugnabant: in hac autem machinæ multæ, & telorum erat apparatus.

28 Sed, cùm omnipotentem invocassent, qui potestate sua vires hostium confringit, ceperunt civitatem: & ex eis qui intus erant, vigintiquinque millia prostraverunt.

29 Inde ad civitatem Scytharum abierunt, quæ ab Jerosolymis sexcentis stadiis aberat.

30 Contestantibus autem his, qui apud Scythopolitas erant, Judæis, quòd benignè ab

eis haberentur, etiam temporibus infelicitatis quòd modestè secum egerint.

31 Gratias agentes eis, & exhortati etiam de cetero erga genus suum benignos esse, venerunt Jerosolymam die solemni septimanarum instante.

32 Et post Pentecosten abierunt contra Gorgiam præpositum Idumææ.

33 Exivit autem cum peditibus tribus millibus, & equitibus quadringentis.

34 Quibus congressis, contigit paucos ruere Judæorum.

35 Dositheus verò quidam de Bacenoris eques, vir fortis, Gorgiam tenebat: & cùm vellet illum capere vivum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerùmque ejus amputavit: atque ita Gorgias effugit in Maresa.

36 At illis, qui cum Esdrain erant, diutiùs pugnantibus & fatigatis, invocavit Judas Dominum adjutorem & ducem belli fieri:

37 Incipiens voce patria, & cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgiæ militibus incussit.

38 Judas autem collecto exercitu venit in civitatem Odollam: &, cùm septima dies superveniret, secundùm consuetudinem purificati, in eodem loco sabbatum egerunt.

39 Et sequenti die venit cum suis Judas, ut corpora prostratorum tolleret, & cum parentibus poneret in sepulchris paternis.

G

40 Invenerunt autem sub tunicis interfectorum de donariis idolorum, quæ apud Jamniam fuerunt, * à quibus lex prohibet Ju-

* Deut. 7. d. 25.

dæos: omnibus ergo manifestum factum est, ob hanc causam eos corruisse.

41 Omnes itaque benedixerunt justum judicium Domini, qui occulta fecerat manifesta.

42 Atque ita ad preces conversi, rogaverunt, ut id quod factum erat delictum oblivioni traderetur. At verò fortissimus Judas hortabatur populum conservare se sine peccato, sub oculis videntes quæ facta sunt pro peccatis eorum qui prostrati sunt.

43 Et facta collatione, duodecim millia drachmas argenti misit Jerosolymam offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, benè & religiosè de resurrectione cogitans.

44 (Nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanum orare pro mortuis.)

45 Et quia considerabat quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam.

46 Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut à peccatis solvantur.

CAPUT XIII.

Menelaus Judæus transfuga jussu Antiochi extremo afficitur supplicio: Antiochus verò maximum ducens in Judæos exercitum, semel ac iterùm victus & repulsus, multisque millibus ex suis occisis, & Philippo rebellante, supplex pacem cum Judæis firmat juramento, oblato in templo sacrificio, Judáque in principem Ptolemaidis constituto.

1 ANno centesimo quadragesimo nono, cognovit Judas Antiochum Eupatorem venire cum multitudine adversus Judæam, A

2 Et cum eo Lysiam procuratorem & præ-

positum negotiorum, secum habentem peditum centum decem millia, & equitum quinque millia, & elephantos viginti duos, currus cum falcibus trecentos.

3 Commiscuit autem se illis & Menelaus: & cum multa fallacia deprecabatur Antiochum, non pro patriæ salute, sed sperans se constitui in principatum.

B 4 Sed Rex regum suscitavit animos Antiochi in peccatorem: & suggerente Lysia hunc esse causam omnium malorum, jussit (ut eis est consuetudo) apprehensum in eodem loco necari.

5 Erat autem in eodem loco turris quinquaginta cubitorum, aggestum undique habens cineris: hæc prospectum habebat in præceps.

6 Inde in cinerem dejici jussit sacrilegum, omnibus eum propellentibus ad interitum.

7 Et tali lege prævaricatorem legis contigit mori, nec terræ dari Menelaum.

C 8 Et quidem satis justè: nam quia multa erga aram Dei delicta commisit, cujus ignis & cinis erat sanctus; ipse in cineris morte damnatus est.

9 Sed rex mente effrænatus veniebat, nequiorem se patre suo Judæis ostensurus.

10 Quibus Judas cognitis, præcepit populo ut die ac nocte Dominum invocarent, quò, sicut semper, & nunc adjuvaret eos:

11 Quippe qui lege, & patria, sanctóque templo privari vererentur: ac populum, qui nuper paululùm respirasset, ne sineret plasphemis rursus nationibus subdi.

12 Omnibus itaque ſimul id facientibus, & petentibus à Domino miſericordiam, cum fletu & jejuniis, per triduum continuum proſtratis, hortatus eſt eos Judas ut ſe præpararent. D

13 Ipſe verò cum ſenioribus cogitavit, priùs quam rex removeret exercitum ad Judæam, & obtineret civitatem, exire, & Domini judicio committere exitum rei.

14 Dans itaque poteſtatem omnium Deo mundi creatori, & exhortatus ſuos ut fortiter dimicarent, & uſque ad mortem pro legibus, templo, civitate, patria, & civibus ſtarent, circa Modin exercitum conſtituit. E

15 Et dato ſigno ſuis Dei victoriæ, juvenibus fortiſſimis electis, nocte aggreſſus aulam regiam, in caſtris interfecit viros quatuor millia, & maximum elephantorum cum his qui ſuperpoſiti fuerant:

16 Summóque metu ac perturbatione hoſtium caſtra replentes, rebus proſperè geſtis, abierunt.

17 Hoc autem factum eſt die illuceſcente, adjuvante eum Domini protectione.

18 Sed rex, accepto guſtu audaciæ Judæorum, arte difficultatem locorum tentabat:

19 Et Bethſuræ, quæ erat Judæorum præſidium munitum, caſtra admovebat: ſed fugabatur, impingebat, minorabatur. F

20 His autem, qui intus erant, Judas neceſſaria mittebat.

21 Enuntiavit autem myſteria hoſtibus Rhodocus quidam de Judaico exercitu, qui requiſitus comprehenſus eſt, & concluſus.

22 Iterum rex ſermonem habuit ad eos qui

erant in Bethsuris : dextram dedit : accepit : abiit.

23 Commisit cum Juda : superatus est. Ut autem cognovit rebellasse Philippum Antiochiæ, qui relictus erat super negotia, mente consternatus, Judæos deprecans, subditúsque eis, jurat de omnibus quibus justum visum est: & reconciliatus obtulit sacrificium, honoravit templum, & munera posuit :

24 Machabæum amplexatus est, & fecit eum à Ptolemaide usque ad Gerrenos ducem & principem.

25 Ut autem venit Ptolemaidam, graviter ferebant Ptolemenses amicitiæ conventionem, indignantes ne fortè fœdus irrumperent.

26 Tunc ascendit Lysias tribunal, & exposuit rationem, & populum sedavit, regressúsque est antiochiam : & hoc modo regis profectio & reditus processit.

CAPUT XIV.

Suggerente Alcimo qui summo destitutus erat sacerdotio, Nicanor in Iudaos missus à rege Demetrio, auditis Iuda praclaris facinoribus, amicitiam cum eo contrahit : quam postmodum rege cogente solvens, dum Iudam nequit comprehendere, templi minatur eversionem, & senem Raziam Iudaum magnanimum apprehendere conatur : qui dum ab hostibus jam se capiendum videret, elegit potius constantissimo animo sibi mortem inferre quàm indigna pati ab hostibus, in quos propriis manibus sua intestina projecit.

A 1 SEd post triennij tempus, cognovit Judas, & qui cum eo erant, Demetrium Seleuci, cum multitudine valida, & navibus per portum Tripolis ascendisse ad loca opportuna :

2 Et tenuisse regiones adversus Antiochum, & ducem ejus Lysiam. 650

3 Alcimus autem quidam, qui summus sacerdos fuerat, sed voluntariè coinquinatus est temporibus commistionis, considerans nullo modo sibi esse salutem, neque accessum ad altare,

4 Venit ad regem Demetrium, centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream, & palmam super hæc & thallos, qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit.

5 Tempus autem opportunum dementiæ suæ nactus, convocatus à Demetrio ad consilium, & interrogatus quibus rebus & consiliis Judæi niterentur,

6 Respondit: Ipsi qui dicuntur Assidæi Judæorum, quibus præest Judas Machabæus bella nutriunt, & seditiones movent, nec patiuntur regnum esse quietum.

7 Nam & ego defraudatus parentum gloria (dico autem summo sacerdotio) huc veni:

8 Primò quidem utilitatibus regis fidem servans, secundò autem etiam civibus consulens: nam illorum pravitate universum genus nostrum non minimè vexatur. B

9 Sed oro his singulis, ô rex cognitis, & regioni, & generi, secundùm humanitatem tuam pervulgatam omnibus, prospice.

10 Nam, quamdiu superest Judas, impossibile est pacem esse negotiis.

11 Talibus autem ab hoc dictis, & ceteri amici, hostiliter se habentes adversus Judam inflammaverunt Demetrium.

12 Qui statim Nicanorem præpositum elephantorum ducem misit in Judæam;

13 Datis mandatis, ut ipsum quidem Judam caperet, eos verò, qui cum illo erant, dispergeret, & constitueret Alcimum maximi templi summum sacerdotem.

14 Tunc gentes, quæ de Judæa fugerant Judam, gregatim se Nicanori miscebant; miserias & clades Judæorum, prosperitates rerum suarum existimantes.

C 15 Audito itaque Judæi Nicanoris adventu & conventu nationum, consperſi terra rogabant eum qui populum suum constituit, ut in æternum custodiret, quique suam portionem signis evidentibus protegit.

16 Imperante autem duce, statim inde moverunt, convenerúntque ad castellum Dessau.

17 Simon verò frater Judæ commiserat cum Nicanore: sed conterritus est repentino adventu adversariorum.

18 Nicanor tamen, audiens virtutem comitum Judæ, & animi magnitudinem, quam pro patriæ certaminibus habebant, sanguine judicium facere metuebat.

19 Quam ob rem præmisit Posidonium, & Theodotium, & Matthiam, ut darent dextras atque acciperent.

20 Et cùm diu de his consilium ageretur, & ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium una fuit sententia amicitiis annuere.

21 Itaque diem constituerunt, qua secretò inter se agerent: & singulis sellæ prolatæ sunt, & positæ.

22 Præcepit autem Judas armatos esse locis opportunis, ne fortè ab hostibus repentè mali aliquid oriretur: & congruum colloquium fecerunt.

23 Morabatur autem Nicanor Jerosolymis, D
nihilque iniquè agebat, gregésque turbarum,
quæ congregatæ fuerant, dimisit.

24 Habebat autem Judam semper charum
ex animo, & erat viro inclinatus.

25 Rogavítque eum ducere uxorem, filiósque procreare. Nuptias fecit: quietè egit, communitérque vivebant.

26 Alcimus autem videns charitatem illorum adinvicem, & conventiones, venit ad Demetrium, & dicebat, Nicanorem rebus alienis assentire, Judamque regni insidiatorem successorem sibi destinasse.

27 Itaque rex exasperatus, & pessimis hujus criminationibus irritatus, scripsit Nicanori, dicens, graviter quidem se ferre de amicitiæ conventione, jubere tamen Machabæum citiùs vinctum mittere Antiochiam.

28 Quibus cognitis, Nicanor consternabatur, & graviter ferebat, si ea, quæ convenerant, irrita faceret, nihil læsus à viro:

29 Sed quia regi resistere non poterat, opportunitatem observabat, qua præceptum perficeret.

30 At Machabæus, videns secum austeriùs agere Nicanorem, & consuetum occursum ferociùs exhibentem, intelligens non ex bono esse austeritatem istam, paucis suorum congregatis, occultavit se à Nicanore.

31 Quod cùm ille cognovit fortiter se à E
viro præventum, venit ad maximum & sanctissimum templum: & sacerdotibus solitas hostias offerentibus, jussit sibi tradi virum.

32 Quibus cum juramento dicentibus nescire

ſcire ſe ubi eſſet qui quærebatur, extendens manum ad templum,

33 Juravit, dicens: Niſi Judam mihi vinctum tradideritis, iſtud Dei fanum in planitiem deducam, & altare effodiam, & templum hoc Libero patri conſecrabo.

34 Et his dictis, abiit. Sacerdotes autem protendentes manus in cælum, invocabant eum, qui ſemper propugnator eſſet gentis ipſorum, hæc dicentes:

F 35 Tu Domine univerſorum, qui nullius indiges, voluiſti templum habitationis tuæ fieri in nobis.

36 Et nunc ſancte ſanctorum omnium Domine, conſerva in æternum impollutam domum iſtam, quæ nuper mundata eſt.

37 Razias autem quidam de ſenioribus ab Jeroſolymis delatus eſt Nicanori, vir amator civitatis, & benè audiens: qui pro affectu pater Judæorum appellabatur.

38 Hic multis temporibus continentiæ propoſitum tenuit in Judaiſmo, corpúſque & animam tradere contentus pro perſeverantia.

39 Volens autem Nicanor manifeſtare odium, quod habebat in Judæos, miſit milites quingentos, ut eum comprehenderent.

40 Putabat enim, ſi illum decepiſſet, ſe cladem Judæis maximam illaturum.

41 Turbis autem irruere in domum ejus, & januam diſrumpere, atque ignem admovere cupientibus, cùm jam comprehenderetur, gladio ſe petiit;

G 42 Eligens nobiliter mori potiùs, quàm ſubditus fieri peccatoribus, & contra natales ſuos indignis injuriis agi.

43 Sed, cùm per festinationem non certo ictu plagam dedisset, & turbæ intra ostia irrumperent, recurrens audacter ad murum, præcipitavit semetipsum viriliter in turbas:

44 Quibus velociter locum dantibus casui ejus, venit per mediam cervicem:

45 Et cùm adhuc spiraret, accensus animo surrexit: & cùm sanguis ejus magno fluxu deflueret, & gravissimis vulneribus esset saucius, cursu turbam pertransiit:

46 Et stans supra quamdam petram præruptam, & jam exsanguis effectus, complexus intestina sua, utrisque manibus projecit super turbas, invocans dominatorem vitæ ac spiritus, ut hæc illi iterùm redderet: atque ita vita defunctus est.

CAPUT XV.

Judas suos contra Nicanorem Dei potentiam contemnentem roborat, tum exhortatione, tum nocturnæ apparitionis manifestatione de viso Ieremia pro populo Israël orante; qui in Deum spem habentes ingentem prosternunt exercitum, amputatis capite & manu Nicanoris, quæ Ierosolymis in memoriam divinæ protectionis suspensa sunt, lingua ejus blasphema avibus particulatim tradita, eóque die in annuam solemnitatem instituto.

1 NIcanor autem, ut comperit Judam esse in locis Samariæ, cogitavit cum omni impetu die sabbati committere bellum. A 1. Mach. 7. d. 26.

2 Judæis verò, qui illum per necessitatem sequebantur, dicentibus: Ne ita ferociter & barbarè feceris, sed honorem tribue diei sanctificationis, & honora eum, qui universa conspicit:

3 Ille infelix interrogavit, si est potens in
cælo, qui imperavit agi diem sabbatorum.
4 Et respondentibus illis: Est Dominus vivus ipse in cælo potens, qui jussit agi septimam diem.
5 At ille ait: Et ego potens sum super terram, qui impero sumi arma, & negotia regis impleri. Tamen non obtinuit ut consilium perficeret.
6 Et Nicanor quidem cum summa superbia erectus, cogitaverat commune trophæum statuere de Juda.
7 Machabæus autem semper confidebat cum omni spe auxilium sibi à Deo affuturum.
B 8 Et hortabatur suos ne formidarent ad adventum nationum, sed in mente haberent adjutoria sibi facta de cælo, & nunc sperarent ab Omnipotente sibi affuturam victoriam.
9 Et allocutus eos de lege & prophetis, admonens etiam certamina quæ fecerant priùs, promptiores constituit eos:
10 Et ita animis eorum erectis, simul ostendebat Gentium fallaciam, & juramentorum prævaricationem.
11 Singulos autem illorum armavit, non clypei & hastæ munitione, sed sermonibus optimis, & exhortationibus, exposito digno fide somnio, per quod universos lætificavit.
12 Erat autem hujuscemodi visus: Oniam, qui fuerat summus sacerdos, virum bonum & benignum, verecundum visu, modestum moribus, & eloquio decorum, & qui à puero in virtutibus exercitatus sit, manus protendentem, orare pro omni populo Judæorum:

13 Poſt hoc apparuiſſe & alium virum, æ- C
tate & gloria mirabilem, & magni decoris
habitudine circa illum:
14 Reſpondentem verò Oniam dixiſſe: Hic
eſt fratrum amator, & populi Iſraël: hic eſt,
qui multum orat pro populo, & univerſa ſan-
cta civitate, Jeremias propheta Dei.
15 Extendiſſe autem Jeremiam dextram,
& dediſſe Judæ gladium aureum, dicentem:
16 Accipe ſanctum gladium munus à Deo,
in quo dejicies adverſarios populi mei Iſraël.
17 Exhortati itaque Judæ ſermonibus bonis D
valdè, de quibus extolli poſſet impetus, & ani-
mi juvenum confortari, ſtatuerunt dimicare
& confligere fortiter, ut virtus de negotiis ju-
dicaret: eò quòd civitas ſancta & templum
periclitarentur.
18 Erat enim pro uxoribus, & filiis, itém-
que pro fratribus, & cognatis, minor ſolici-
tudo: maximus verò & primus pro ſanctitate
timor erat templi.
19 Sed & eos qui in civitate erant, non mi-
nima ſolicitudo habebat pro his qui congreſ-
ſuri erant.
20 Et cùm jam omnes ſperarent judicium
futurum, hoſtéſque adeſſent, atque exerci-
tus eſſet ordinatus, beſtiæ equitéſque oppor-
tuno in loco compoſiti,
21 Conſiderans Machabæus adventum
multitudinis, & apparatum varium armorum,
& ferocitatem beſtiarum, extendens manus
in cælum, prodigia facientem Dominum in-
vocavit, qui non ſecundùm armorum po-
tentiam, ſed prout ipſi placet, dat dignis vi-
ctoriam.

E 22 Dixit autem invocans hoc modo: *
* Sup. Tu Domine, qui misisti angelum tuum sub
8. Ezechia rege Juda, & interfecisti de castris
v. 19. Sennacherib centum octogintaquinque millia:

23 Et nunc dominator cælorum mitte angelum tuum bonum ante nos, in timore & tremore magnitudinis brachij tui,

24 Ut metuant qui cum blasphemia veniunt adversus sanctum populum tuum. Et hic quidem ita peroravit.

25 Nicanor autem, & qui cum ipso erant, cum tubis & canticis admovebant.

26 Judas verò, & qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt:

27 Manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus trigintaquinque millia, præsentia Dei magnificè delectati.

F 28 Cúmque cessassent, & cum gaudio redirent, cognoverunt Nicanorem ruisse cum armis suis.

29 Facto itaque clamore, & perturbatione excitata, patria voce omnipotentem Dominum benedicebant.

30 Præcepit autem Judas, qui per omnia corpore & animo mori pro civibus paratus erat, caput Nicanoris, & manum cum humero abscissam, Jerosolymam perferri.

31 Quò cum pervenisset, convocatis contribulibus, & sacerdotibus ad altare, accersiit & eos qui in arce erant.

32 Et ostenso capite Nicanoris, & manu nefaria, quam extendens contra domum sanctam omnipotentis Dei, magnificè gloriatus est.

 651

33 Linguam etiam impij Nicanoris præcisam jussit particulatim avibus dari: manum autem dementis contra templum suspendi.

34 Omnes igitur cæli benedixerunt Dominum, dicentes: Benedictus, qui locum suum incontaminatum servavit.

35 Suspendit autem Nicanoris caput in summa arce: ut evidens esset & manifestum signum auxilij Dei. G

36 Itaque omnes communi consilio decreverunt nullo modo diem istum absque celebritate præterire:

37 Habere autem celebritatem tertia decima die mensis Adar, quod dicitur voce Syriaca, pridie Mardochæi diei.

38 Igitur his erga Nicanorem gestis, & ex illis temporibus ab Hebræis civitate possessa, ego quoque in his faciam finem sermonis.

39 Et si quidem benè, & ut historiæ competit hoc & ipse velim: sin autem minùs dignè, concedendum est mihi.

40 Sicut enim vinum semper bibere, aut semper aquam, contrarium est; alternis autem uti, delectabile: ita legentibus, si semper exactus sit sermo, non erit gratus. Hic ergo erit consummatus.

FINIS.